

ПРОГРАМА

ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА

ОБЩИНА ШАБЛА

2021-2028 г.

ПРИЕТА С РЕШЕНИЕ НА ОБЩИНСКИ СЪВЕТ – ШАБЛА № 447/ 28.10.2022 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение	3
Раздел I. Анализ на средата	6
1. Природо-географски фактори	6
1.1. Географска характеристика, местоположение и граници	6
1.2. Административно – териториална характеристика	7
1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси	8
1.4. Почви и полезни изкопаеми	10
1.5. Климат	12
1.6. Води и хидрографска мрежа	15
2. Социално-икономически фактори	16
2.1. Демографски и социални характеристики	16
2.2. Икономически показатели	18
3. Анализ по компоненти на околната среда	27
3.1. Атмосферен въздух	27
3.2. Води	35
3.3. Земи и почви	60
3.4. Зелена система и биоразнообразие	70
4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда	111
4.1. Отпадъци	111
4.2. Шум	131
4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда	133
5. Управленски и финансови фактори	135
5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС	135
5.2. Сътрудничество с други институции и организации	138
5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по ОС	138
5.4. Информирание на обществеността	146
Раздел II. SWOT АНАЛИЗ	147
Раздел III. Визия за околната среда на общината	149
Раздел IV. Цели на програмата за опазване на околната среда	149
1. Генерална стратегическа цел	149
2. Приоритети	149
Раздел V. План за действие	152
Раздел VI. Организация за изпълнението на програмата	164
Раздел VII. Мониторинг и контрол	165
Раздел VIII. Нормативна и стратегическа рамка	166
Списък на таблиците, фигурите, схемите	171
Списък на често използваните съкращения	172

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Шабла 2021-2028 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Общинската Програма за опазване на околната среда (ПООС) за периода 2021-2028 г. се разработва на основание чл. 79, ал. 1 и ал. 2 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС) и се приема от Общинския съвет. Тя е необходима, за да се постигне устойчиво решаване на екологичните проблеми на територията на община Шабла, запазване на доброто състояние на околната среда и формиране на адекватна политика на Общината за ефективно и целесъобразно използване на наличните ресурси. Настоящата Програма е разработена в условията на приемственост спрямо предходни общински екологични документи, стопански, финансови и други проучвания за територията на община Шабла. При изготвянето на Плана за действие към ПООС е обърнато специално внимание на Общия устройствен план на община Шабла и Плана за интегрирано развитие на общината за периода 2021-2027 г., за постигане на съвместимост с целите, проектите и дейностите по опазване на околната среда.

Основните задачи, които се поставят с Програмата, са свързани с актуалните проблеми по опазване на средата, бъдещите инициативи за снижаване на вредните последици от човешката дейност, както и изготвяне на работен план, съдържащ схеми и организация на изпълнение, начини на финансиране, отговорни звена, методи за контрол, превантивни дейности и др. В ПООС се поставят и задачи за интегриране на икономическите и социалните цели с тези по опазването на околната среда при планиране на общинските дейности и създаването на оптимална екологична обстановка.

Целите на програмата се свеждат до следното:

- Определяне на най-важните екологични проблеми на общината и предприемане на съответните мерки за отстраняването им;
- Обвързване на бъдещите дейности и проекти на общинска администрация, заложи в програмата, с националните, световни тенденции и стратегии по управление на околната среда;
- Насочване на силите на общинските и държавни органи, частния и държавен бизнес, граждански сдружения, научни организации и гражданството към изпълнение на заложените в плана мерки и дейности за предотвратяване на нови замърсявания;
- Определяне на източници за финансиране (национални и международни програми, европейски фондове и др.).

Програмата се основава на следните **основни принципи**:

Устойчиво развитие

Устойчивото развитие се дефинира като развитие, което „посреща потребностите на настоящото поколение без да е в ущърб на възможността бъдещите поколения да посрещнат собствените си нужди“. То се постига посредством осъществяването на политики, при които се хармонизират и интегрират икономическото, социалното развитие и опазването на околната среда. Тази концепция предполага устойчив икономически ръст, намаляване на бедността, справедливо разпределение на националното богатство, подобряване на общественото здраве и качеството на живот, като същевременно се намалява замърсяването на околната среда, предотвратяват се бъдещи замърсявания и се съхранява биологичното разнообразие.

Опазване на природните ресурси

Постигането на целите на устойчивото развитие изисква съблюдаването на принципа устойчиво използване на природните ресурси и принципа на заменяемост. Природните ресурси следва да се използват при условия и по начини, при които да се съхраняват екосистемите и присъщото им минерално, биологично и ландшафтно разнообразие. Моделите на потребление на възобновяеми ресурси следва да гарантират тяхното непрекъснато и ефективно обновяване, както и запазване и подобряване на качеството им. Невъзобновяемите ресурси следва да се използват рационално и разумно, включително и като бъдат налагани ограничения върху използването на стратегически и редки природни ресурси и тяхната замяна в потреблението с алтернативни ресурси и синтетични материали.

Принцип на превенцията и предпазливостта

Необходимо е да се даде предимство на предотвратяването на замърсяванията за сметка на отстраняването на екологичните щети, причинени от тях. Дейности, които съгласно принципа на предпазливостта, представляват потенциална заплаха за околната среда и човешкото здраве следва да се избягват.

Всяка една дейност трябва да се планира и осъществява така, че:

- да причинява минимални изменения на околната среда;
- да създава най-малък риск за околната среда и човешкото здраве;
- да се редуцира до възможния минимум използването на суровини и енергия при производството, дистрибуцията и потреблението на стоки и материали;
- да осигурява възможности за рециклиране, повторно използване и/или извличане на вторични суровини и енергия от отпадъците, генерирани от потреблението на продуктите;
- да се предотвратяват и ограничават отрицателните ефекти върху околната среда още при източника на замърсяване.

Принципът на предпазливостта се прилага посредством оценка на въздействието върху околната среда и използване на най-добрите налични технологии. Липсата на сигурни научни данни не следва да бъде възприемана като основание за непредприемане на мерки за предотвратяване на деградацията на околната среда, в случаи на потенциални или съществуващи въздействия върху нея.

Интегриране на политиката по опазване на околната среда в секторните и регионалните политики

Според този принцип е необходимо изискванията за опазване на околната среда да бъдат интегрирани в секторните политики и в тези на национално, регионално и местно равнище.

Субсидиарност на политиките

Този принцип се основава на децентрализиране на процеса на вземане на решения. Необходимо е все повече компетенции и отговорности да бъдат трансферирани в посока от централно към регионално и местно равнище. Органите на регионалното и местното управление са по-близо до проблемите и в някои случаи до правилните решения за справянето с тях.

Замърсителят плаща за причинените вреди

Замърсителят заплаща глоби и такси, ако извършваните от него дейности причиняват или могат да причинят натиск върху околната среда, или ако произвежда, използва или търгува със суровини, полуфабрикати и готови продукти, съдържащи материали, увреждащи околната среда. Замърсителят трябва да поеме екологичните разходи, за предприемане на превантивни мерки, ако в резултат на дейността му е възникнала непосредствена заплаха за екологични щети, както и за оздравителни мерки при настъпване на екологични щети.

Прилагане на чисти технологии

Необходимо е да се насърчава въвеждането на „чисти технологии“ и постепенно да се преустановява използването на технологии, които причиняват вредни въздействия върху околната среда. Следва да се прилагат „най-добри налични техники“ в индустрията и енергетиката по смисъла на Директива 96/61/ЕС за комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването, както и „добри земеделски практики“ в селското стопанство, съгласно дефиницията на Организацията за прехрана и земеделие на ООН (FAO).

Използване на икономически инструменти за опазване и подобряване състоянието на околната среда

Икономическите инструменти, които се използват за целите на екологичната политика е необходимо да включват стимули за въвеждане на съобразени с опазването на околната среда технологии, иновации, дейности и практики, и да предвиждат постепенно премахване на субсидии, които подкрепят дейности, причиняващи вредни въздействия върху околната среда.

Потребителят плаща

Всеки, който ползва природни ресурси и услуги следва да заплаща реалната цена за тях и да покрие разходите за възстановяването им.

Споделена отговорност

Всички страни, които носят отговорност за замърсяване на околната среда трябва да участват в разрешаването на възникналите екологични проблеми.

Достъп до информация за околната среда

Компетентните органи следва да предоставят на обществеността информация за околната среда. Всеки има право на достъп до наличната информация за околна среда, без да е необходимо да доказва конкретен интерес.

Участие на обществеността във вземането на решения и достъп до правосъдие по въпроси на околната среда

На обществеността следва да бъде осигурена възможност да участва в процеса на вземането на решения за околната среда, както и да ѝ бъде осигурен ефективен достъп до правосъдие по въпроси на околната среда.

Основанието за правомощията на органите на местната власт по отношение на процесите на управление на околната среда се съдържа в Закона за местното самоуправление и местната администрация (ЗМСМА), в който е посочено, че местното самоуправление се изразява в правото и реалната възможност на гражданите и избраните от тях органи да решават самостоятелно всички въпроси от местно значение, които законът е предоставил в тяхна компетентност, включително в сферата на опазването на околната среда и рационалното използване на природните ресурси (чл. 17).

Специалният Закон за опазване на околната среда вменява на кметовете на общини функцията на компетентен орган по опазване на околната среда (чл. 10, ал. 1, т. 6). Като такива, на тях са възложени редица задължения за управление на компонентите и факторите на околната среда на територията на общината (чл. 15, ал. 1).

В тази връзка, ПООС на община Шабла съдържат раздели, които са обособени по компоненти и фактори на околната среда и следват както разпоредбите на специалните закони, така и другите национални планове и програми, които се приемат в отделните сектори, като въздух, води, почви, отпадъци, шум. Поставен е акцент върху използването в максимална степен на наличните и потенциални благоприятни възможности, оползотворяването на природните ресурси чрез неутрализиране на заплахите, които средата поставя:

- преустановяване замърсяването на водите и почвите - изграждане на канализационни системи и съоръжения за пречистване на отпадъчните води;
- подобряване състоянието на екосистемите и биологичното разнообразие;
- развиване на екологосъобразно земеделие и отстраняване на факторите, водещи до деградация на почвите и влошаване на агротехническите им показатели;
- разширяване и усъвършенстване на системата за управление на отпадъците;
- намаляване замърсяването на атмосферния въздух и ограничаване на шумовите емисии.

Програмата за опазване на околната среда на община Шабла 2021-2028 г. е документ с отворен статут, с възможност за периодично допълване, доразвиване и разширяване на обхвата, в съответствие с настъпилите промени в приоритетите, в екологичното законодателство и в стратегическото развитие на държавата, засягащо общината.

Избраният подход за разработването на Програмата съответства на одобрените от МОСВ методически указания. Основният използван инструментариум в разработката е стратегическото планиране, почиващо на социално-икономически, целеви, проблемни и SWOT анализи. ПООС поставя началото за решаване на екологичните проблеми, натрупани през последните години, чрез привличане на всички заинтересовани страни за участие.

РАЗДЕЛ I. АНАЛИЗ НА СРЕДАТА

1. Природо-географски фактори

1.1. Географска характеристика, местоположение и граници

Община Шабла е разположена в Североизточна България, в Южна Добруджа и е една от съставните общини на област Добрич. Северната граница на общината е Република Румъния, на северозапад граничи с община Генерал Тошево, на юг и запад с община Каварна, а на изток с Черно море. Община Шабла е най-източната община в Република България, а нос Шабла най-източната точка на страната. С площ от 329,639 кв. км., общината заема 6,97 % от територията на областта и 2,23 % от територията на Североизточен район (СИР, NUTS 2).

Фиг. 1: Карта на област Добрич

Административният център на общината – град Шабла отстои на 70 км. източно от областния център - град Добрич, на 82 км. от град Варна, на 211 км. от град Бургас, на 273 км. от град Русе, на 455 км. от град Пловдив и на 523 км. от столицата на Република България - София. Град Шабла се намира на 64 км. от град Констанца, който е важно пристанище и икономически център в Република Румъния и на 213 км. от град Букурещ – столица на Република Румъния.

Фиг. 2: Карта на община Шабла

Община Шабла е една от 8-те в област Добрич. Тя е на седмо място по територия и население в областта. В община Шабла към 31.12.2020 г. живеят 4 337 души или 2,54 % от населението на Област Добрич и 0,47 % от населението на СИР. Средната гъстота на населението в община Шабла (13,18 души на кв. км. за 2020 г.) е по-ниска от средните стойности за област Добрич (36,08) и под средната гъстота за СИР (62,97) и за страната (63).

По брой населени места (16), община Шабла се нарежда на седмо място в областта.

Според Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.), община Шабла е определена от 5-то йерархично ниво – 140 много малки градове и села, центрове със значение за територията на съответните общини.

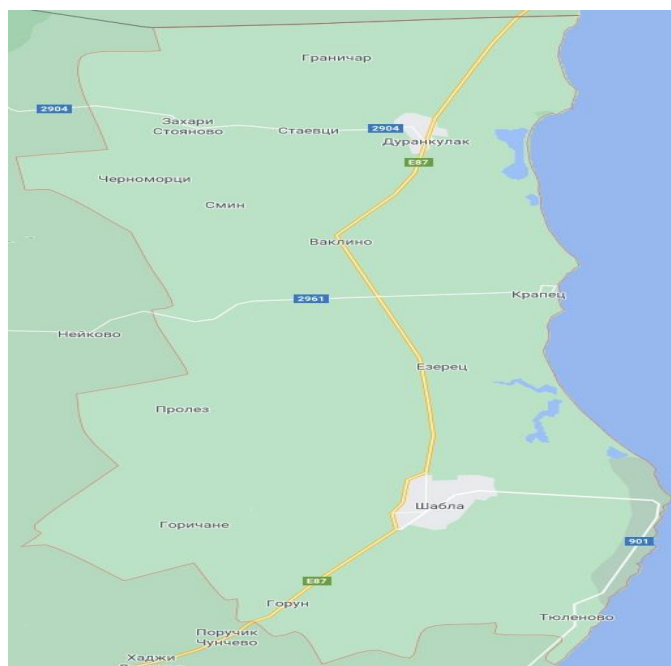
Към 2020 г. община Шабла е с по-ниска степен на урбанизация спрямо тенденциите в областта, в Североизточен район и в страната. Относителният дял на градското население в общината е 69 %, което показва дисбаланс в разпределението на населението в града и селата. По този показател община Шабла се доближава до средното равнище на урбанизация в област Добрич за 2020 г. - 68,7 % и малко по-нисък от показателя за Североизточен район – 72,69 % и за страната – 72,91 %.

1.2. Административно – териториална характеристика

Урбанистичната структура на общината се състои от 16 населени места – административния център град Шабла и 15 села.

Съгласно Заповед № РД-02-14-2021 от 14 август 2012 г. година на Министъра на Регионалното развитие и благоустройството, издадена на основание чл. 36, ал. 2 на Закона за административно-териториалното устройство на Република България, населените места са категоризирани както следва: град Шабла е 4-та категория; село Дуранкулак е 6-та категория; селата Ваклино, Граничар, Езерец и Крапец са 7-ма категория; селата Божаново, Горичане, Горун, Захари Стояново, Пролез, Смин, Стаевци, Твърдица, Тюленово и Черноморци са 8-ма категория. По разположение спрямо общинския център, населените места се обособяват в две групи: на юг и на север от град Шабла. Прави впечатление сравнително балансираното разпределение на отделните населени места върху територията на общината и характерното южно местоположение на общинския център от териториалния център.

Фиг. 3: Селищна мрежа на община Шабла

Административният център - град Шабла е разположен в южната част на общината. Близо до него са ситуирани селата: Горун, Горичане, Тюленово, Езерец и Пролез. Всички останали населени места са с периферно местоположение спрямо административния център, сравнително равномерно разпределени по границите на общинската територия.

Отстоянието на населените места от град Шабла е от 5 до 24,5 км. Прави впечатление, че по-голямата част от населените места са на разстояние над 10 км. от общинския център. От общо 15 села в общината, само 3 се намират на разстояние до 10 км. от град Шабла.

Таблица 1: Разстояния в км. от гр. Шабла до всички населени места в общината

Населено място	Разстояние км
с. Божаново	12,5
с. Ваклино	13
с. Горичане	6
с. Горун	5
с. Граничар	22,5
с. Дуранкулак	18,7
с. Езерец	7
с. Захари Стояново	24,5
с. Крапец	14
с. Пролез	11,6
с. Смин	16,7
с. Стаевци	21,5
с. Твърдица	14,6
с. Тюленово	12
с. Черноморци	18,6

Източник: <https://www.bgmaps.com/>

Съгласно §1 от Допълнителните разпоредби на Наредба № 7/ 22.12.2003 г. за правила и нормативи за устройство на отделните видове територии и устройствени зони, урбанистичната класификация на община Шабла включва следните категории: 1 много малък град – Шабла (до 5 хил. жители); 2 малки села – Дуранкулак и Крапец (от 250 до 1000 жители) и 13 много малки села (до 250 жители). Селищната система на общината е неустойчива. Застрашени от обезлюдяване и изчезване са селата: Божаново, Стаевци и Твърдица.

Развитието на селищната мрежа в общината е довело до съсредоточаване на основните административни, промишлени, обслужващи и културни дейности в гр. Шабла.

В регионален мащаб всички селища от община Шабла са поставени в позицията на периферни и полу-периферни. Транспортната достъпност на населените места от общината се осигурява чрез система от републиканска и общинска пътна мрежа. За да се подобри достъпа до населените места е необходимо подобряване състоянието на пътищата в цялата община.

Периферните територии са най-уязвимите пространства от социално-икономическа гледна точка. Повечето населени места имат характеристики на типично селски райони, но въпреки това със сравнително стабилни демографски характеристики. Основен е проблема с техническа инфраструктура, с липса на заетост и затруднен достъп до обществени услуги.

1.3. Релеф, поземлени и горски ресурси

Релефът на община Шабла е изцяло равнинен, като територията ѝ попада в най-източните части на Добруджанското плато с лек наклон на изток и североизток. На изток завършва със стръмни, на места отвесни склонове към брега на Черно море. Сравнително малката територия на общината не е богата на релефни форми. Средната надморска височина на общината е 48 м., а най-високата точка е 102 м. н. в. и се намира западно от село Горичане.

Дължината на морския бряг е около 40 км., а акумулативните брегове са с обща дължина 13,4 км. Редуват се клифови участъци с обширни плажни ивици. На юг от нос Шабла брегът е скалист и постепенно увеличава височината си. Изграден е от варовици, които са силно окарстени и напукани, на места са образувани пещери и интересни подводни скални образувания. Морските плажове обхващат 22 % от всички плажове по Българското Черноморско крайбрежие. От север на юг се редуват обширни плажови ивици: Дуранкулашки (65 дка); Крапецки – север (91 дка); Крапецки – юг (Езерецки) (50 дка); Шабленски (112 дка). Плажовете са от ситен и зърнест пясък, образуващи на много места пясъчни дюни.

Крайбрежието, което обхваща територията, е с ясно изразени стари и съвременни абразионни и акумулационни процеси. Между нос Шабла и нос Калиакра абразията е образувала многобройни пещери, подводни и надводни клипи.

Релефът на общината създава предпоставки за развитие на селското стопанство, с възможност за максимална механизация на производствените процеси и предпоставки за благоприятно разположение на техническата инфраструктура.

Таблица 2: Баланс на територията на община Шабла (дка)

Общо	Земеделска	Горска	Населени места	Водни течения и водни площи	За транспорт и инфраструктура
328666	287759	12143	17676	7579	3509

Източник: Национален статистически институт

Най-голям относителен дял в територията на община Шабла заема земеделската земя – 287 759 дка (88 % от всички територии). На второ място е територията заемана от населени места – 17 979 (5 %). Горските територии са 4 % или 12 143 дка. Водните площи заемат 2 % (7 579 дка) от територията на общината, а площите за транспорт и инфраструктура са 1 % или 3 509 дка.

Графика 1: Разпределение на площта на община Шабла по видове територии

Източник: Национален статистически институт

Геоложка среда

Територията на Община Шабла е изградена от седименти с кватернерна и неогенска възраст. Кватернерът е представен от следните генетични типове: еолично-алувиални, еолични, езерно-блатни и морски образувания.

Към морските образувания спадат временните плажни пясъци. Най-широките плажни ивици се намират в района на СО “Къмпинг - Добруджа“ и бившия къмпинг „Карвуна“, северно от Крапец.

Езерно-блатните отложения са представени основно от глини и пясъци. Срещат се в прибрежните части на Шабленското и Дуранкулашкото езеро.

В структурно-тектонското развитие на района най-важна роля играе Шабленско-Българевската грабенова зона, с която се свързва повишената сеизмична активност. Тя е сложно устроена по различните стратиграфски нива, с по-ясно изразен в дълбочина и затихващ по височина характер. Западната част на грабеновата зона е разположена на сушата, а източната - в акваторията на Черно море. Тя е изпълнена с дебели триаски седименти и отчасти пермски скали, без да е достигната подложката им, която вероятно е на дълбочина повече от 4000 м. Чрез разломи тя е разчленена на по-малки блокове. Структурно определящите разломи – Свети Николовски (Тюленски), Раковско-Горунски и Българевски, са със субмеридионално направление.

1.4. Почви и полезни изкопаеми

Почви

Почвите са един от основните ресурси в общината. Територията на общината е заета от 1 основен тип зонални почви и 4 типа азонални почви. Разпространени са:

- Карбонатни черноземи;
- Типични черноземи;
- Излужени черноземи;
- Делувиални (Colluviosols) с подтип делувиално-ливадни (Gleyic)
- Алувиални/ наносни (Fluvisols) – с подтип в зависимост от преобладаващият почвообразователен процес – алувиално-ливадни
- Блатни (Gleysols) – с подтип Ливадно-блатни (Eutric)
- Антропогенни (Anthrosols) – с подтип окултурени пясъци.

Наличието на мощен хумусен хоризонт и добра запасеност от органично вещество обуславят високото естествено плодородие на тези почви. Подходящи са за зърнени култури, създаване на овощни насаждения и за отглеждане на фуражи, технически и някои зеленчукови култури.

Фиг. 4: Почвено-географско райониране на територията на България

От всички типове почви най-разпространени са черноземите при следния низходящ ред на подтипозите: излужени - типични - карбонатни.

Карбонатните черноземи се срещат основно в северната част на общината и се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт, по механичен състав са средно до тежко пясъкливо-глинести, имат рохкав строеж, добър въздушен и топлинен режим. Почвената им реакция е слабо алкална. Те притежават добра водопропускливост и средна водозадържаща способност. Отличават се с добро плодородие. Главно мероприятие за получаване на високи добиви е подобряване на водния им режим.

Значително разпространение на територията на общината имат и типичните черноземи, отново в централната и северна част на общината. По своите морфологични, физични и химични свойства типичните черноземи са сходни с карбонатните черноземи, поради което са обединени в една агропроизводствена група.

Излужените черноземи са разпространени най-много в южната част на общината. Тези почви се характеризират със средно мощен хумусен хоризонт. Механичният им състав е средно до тежко пясъкливо глинеест.

Характерните особености на черноземите обезпечават добро естествено плодородие. Освен това за отбелязване е и благоприятното им съчетаване с климатичните особености на района. Независимо от по-ниските валежи, селскостопанските култури се осигуряват добре с влага благодарение на високата атмосферна влажност и ниската изпаряемост в зоната на Черноморското крайбрежие.

Почвено-климатичните и релефни условия в община Шабла са благоприятни за развитието и продуктивните възможности на основните селскостопански култури в района и могат да се причислят към "добрите земи" със среден бонитет от 71 бала. Най-подходящи са за отглеждане на пшеница, царевица, слънчоглед и люцерна, където бонитетният бал се движи от 80 до 85 бала.

Територията на общината е в списъка на застрашените от ерозия земи. Ерозията на почвата оказва влияние върху почвените ресурси и силно въздействие върху обработваемата земя. В България почвено-климатичните и стопански условия способстват за интензивното проявление на водна, ветрова и иригационна (напоителна) ерозия. Около 65% от стопанисваните земи са с различна степен на риск от водна ерозия, а 24% са потенциално застрашени от ветрова такава.

Почвите в района на Шабла са изложени на водна и ветрова ерозия.

Според действителните прояви на ветрова ерозия в страната са определени три района на разпространение, като община Шабла попада основно във втори район, характеризира се със силна проява на ветрова ерозия, като прашни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят през 3-5 години с продължителност общо под 6 дни за периода на проява. Най-северната част на общината попада в първи район, отличава се с много силна проява на ветрова ерозия, като прашни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят също през 3-5 години с продължителност общо 6-12 дни за периода на проява.

Почвите от района на община Шабла са със слаба до умерена податливост към водна ерозия. По степен на податливост към дефлация почвите почти във всички землища на общината се характеризират със средна податливост, като в някои от землищата на селата в най-северната част почвите са с много ниска податливост.

Полезни изкопаеми

Община Шабла не е богата на полезни изкопаеми, установено е наличие на въглища и манганова руда, добива се нефт от находища с ограничени запаси и затихващи функции.

Тюленовското газонейфено находище се намира в най-североизточната част на България. Открито е на 31.05.1951 г. Прокарани са около 600 сондажа, като в момента работят 400, а редовно около 200. По-късно са открити и газови сондажи – в Българево, Крапец, Блатница (старото име на с. Дуранмулак). С химичния си състав тюленовският нефт се доближава до един

естествен мазут. Тюленовското газонефтно находище се намира в изтощителен стадий на експлоатация (месечно се добиват 900 тона нефт).

Близко до границата е разположен Добруджанския въглищен басейн, в карбонските седименти на който са проучени и оценени значителни запаси от черни каменни въглища на дълбочина под 1200-1300 м.

„Шабленската тузла“ е с площ на езерото около 240 дка и притежава запаси висококачествена лечебна кал от около 230 хил. тона. Калта се характеризира като утаечна лиманна кал, със силикатно-карбонатен кристален скелет и ниско съдържание на гипс. Тя е гъста, черна, пластична и мазна на пипане, със силна миризма на сероводород.

1.5. Климат

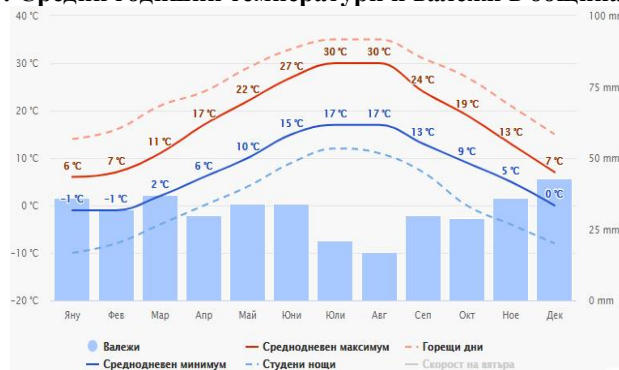
Климатът в община Шабла е характерен за климатичния пояс на умерените ширини, т.е. територията попада в умерено – континенталната климатична област, но е под влияние и на Черноморско климатично влияние. То се формира под въздействието на два основни фактора – особеностите на атмосферната циркулация в тази част на Балканския полуостров, от една страна, и климатичното влияние на Черноморския басейн от друга. Както в преходно – континенталната област и тук се преплитат две климатични влияния – континентално – европейско от север и северозапад и средиземноморско - от юг.

Под влияние, на Черно море тук се формира един по-различен климат, който не може да бъде отнесен нито към преходно – континенталния, нито към преходно – средиземноморския.

Характерни за по-голямата част на Добруджанското плато са сравнително ниските зимни температури, които са сред най-ниските за Черноморската подобласт. Все пак континенталността на климата личи от по-голямото годишно колебание на температурите. Умерено – континенталната област е характерна с не особено високи количества валежи през пролетта и есента и максимум през лятото, като летният максимум е през юни, а зимният минимум – през януари. Според климатичната подялба на България, границата на черноморското климатично влияние, с малки изключения, условно минава на 30 – 40 км. от брега на морето. Средните годишни температури, които в значителна степен характеризират климата на района са около средните температури за източната част на територията, което е под влияние на затоплящото действие на морето. Средните годишни максимални и минимални температури за община Шабла са 17°C и 7°C и са малко по-високи от тези във вътрешността на страната. Сравнително високата сума на радиационния баланс се приема като положителен климатичен елемент. Добруджанският район е равнинен и открит на север.

„Среднодневният максимум“ (плътна червена линия) показва средната максимална дневна температура за всеки месец за Шабла. По същия начин „Среднодневният минимум“ (плътна синя линия) показва средната минимална дневна температура. Горещите дни и студените нощи (пресечени червени и сини линии) изразяват средната дневна температура в най-топлия ден и средната-нощна температура в най-студената нощ от месеца за последните 30 години.

Фиг. 5: Средни годишни температури и валежи в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

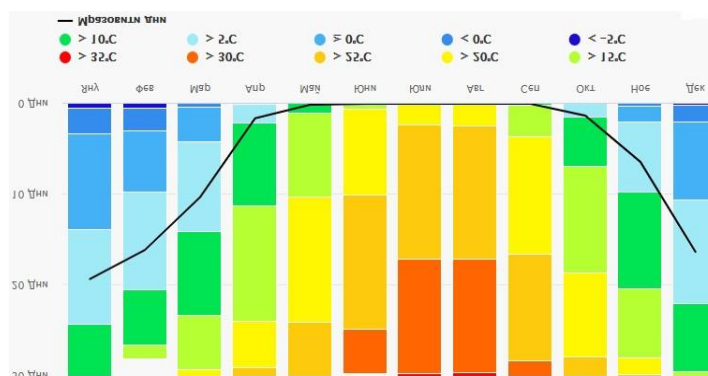
Диаграмата за „Максимална температура“ за Шабла показва колко са дните на месечна база, в които са достигнати определени температурни стойности. През месеците юли и август средно по 8-10 дни температурите са над 30°C, а 15-20 дни – над 25 °С. Мразовити дни (под 0 °С) се отчитат от декември до февруари и са средно 15 дни в годината. Най-ниски температури – под минус 5°C се отчитат от 3 до 5 дни в годината.

Таблица 3: Температура на въздуха – средномесечни и годишни (°С)

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	год.
Шабла	0.6	2.0	4.4	9.8	15.7	20.1	22.5	22.1	18.0	13.2	8.9	3.8	11.8
Калиакра	0.8	2.2	4.3	9.0	14.6	19.6	22.3	22.5	18.9	14.2	9.4	4.4	11.8

Месечната продължителност на слънчевото греене е друг основен климатичен показател със значение за развитието на определени стопански дейности – земеделие, туризъм и други. Най-голям брой ясни дни се наблюдават през летните месеци – юли и август (15-18 дни) и ранната есен – септември (8 дни). Най-малко слънчеви дни има през зимните и ранните пролетни месеци – 3-4 слънчеви дни. Районът се характеризира с добра (2 218 часа) годишна продължителност на слънчевото греене. Поради тази причина слънчевата енергия е един от основните възобновяеми източници, който може да бъде използван ефективно в община Шабла.

Фиг. 6: Количество на валежите в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

Общината попада в зоната на не високи количества на валежите, като средно годишните валежи са сравнително ниски – 50 мм./ кв.м. Характерен е зимния и летен максимум. Значителни количества на валежите има и през пролетта, докато най-ниски са през есента. Средната относителна влажност на въздуха е 78 %. През зимния период влажността достига 85-86 %, а през лятото спада до 68-69 %.

Максималните валежни суми за района на Шабла се отбелязват през есента (143 мм), минималните през пролетта и лятото (съответно 103 мм и 106 мм); средно за зимата – 128 мм.

Таблица 4: Средномесечна сума на валежите, мм.

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Шабла	42	36	29	35	40	42	34	30	36	47	60	49
Калиакра	38	32	24	30	34	40	25	22	30	42	53	42

За посоката, скоростта и силата на вятъра в Шабла най-голямо влияние оказва релефът. Добруджанският район е равнинен и открит на север. Средната скорост на вятъра е около 3.5 м/сек (авт. колектив, 1982) и е два пъти по-висока от характерната за Южното Черноморие.

Характеризира се с най-малък брой дни "тихо време" (само 16 % от дните в годината). Има над 65 дни, особено през студеното полугодие със скорост на вятъра над 14 м/сек. Посоката на духащите силни ветрове е предимно от северозапад.

Характерът на ветровете и равнинният релеф обуславят нахлуване на студени континентални маси през зимата и сух и горещ въздух през лятото.

По черноморското крайбрежие на България през студеното полугодие - периода ноември – март, преобладават ветрове от северната четвърт – те представляват 30-43 % от общия брой на случаите с вятър, преобладаващи са североизточните ветрове със средна скорост 5-7 м/сек. В течение на топлото полугодие (април – октомври) и най-вече през лятото, по крайбрежието ни се увеличава честотата на източните и югоизточните ветрове, свързани с дневния морски бриз. Честите и силни щормове през зимата благоприятстват вертикалното и крайбрежното “вентилиране” на водите в едномилната зона.

Максималните скорости на вятъра за района на Черноморието са в обедните часове, а минималните – в началото на нощта. Средно-многогодишната скорост почти навсякъде е над 3 м/сек. Тъй като районът е изключително равнинен и открит за нахлуването на континентални въздушни маси от север и североизток, то преобладаващите ветрове са северни и североизточни през зимните, пролетните и летните месеци, като през пролетта и лятото зачестяват и югоизточните ветрове. Есента е характерна със северните ветрове.

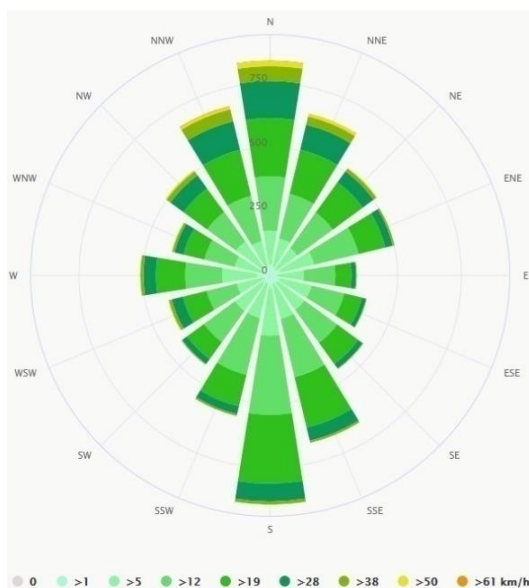
Таблица 5: Максимална скорост на вятъра [м/сек] с различна обезпеченост

Станция	Скорост на вятъра [m/s], която е възможна един път на n години							
	1	5	10	15	20	25	50	100
Шабла	24	32	34	39	41	43	45	49
Калиакра	34	41	42	44	46	47	49	51

Силата на вятъра е почти равномерна от различните посоки с незначително преобладаване на силата на южните ветрове. Преобладаващите ветрове за района през отделните сезони на годината са от север, запад и най – често североизток.

Части от територията на община Шабла попадат в Зона В - Зона на среден ветроенергиен потенциал и в Зона С – Зона на висок ветроенергиен потенциал.

Фиг.7: Роза на ветровете в община Шабла

Източник: www.meteoblue.com/bg

Розата на вятъра за Шабла показва колко дни в годината вятърът духа от определена посока. Типични за общината са силните северни, североизточни, северозападни и южни ветрове. Ветро-вълновата характеристика на района се базира на ветровата обстановка, съгласно данните за вятъра от станция Калиакра. Характерно за тази станция е, че за зимния период (декември – април) с най-голяма повтораемост е вятърът от посока север (от 33,10 % до 23,70 %); североизточният вятър е 23,7 % до 19 %, източният - 121,6 %.

За периода май – ноември най-голяма повтораемост имат ветровете по посока изток 29,4 %; североизток - 24,8 до 15,2 % и север 25,2 до 18,5 %, като максималните скорости на вятъра достигат до 15 м/сек, а през м. август средните скорости са по-малки от 5 м/сек.

Района представлява интерес за инвеститорите, като към момента функционират 24 вятърни електроцентрали с обща инсталирана мощност 42,7 MW.

Очакваните промени в климата на общината са свързани с отчетената за България обща тенденция към затопляне, както и увеличаване честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като засушавания, проливни валежи, гръмотевични бури и градушки.

Предвижданията са за намаляване на годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха, като минималната температура се повишава по-бързо от максималната и намалява дебелината на снежната покривка. Това води до изместване на горната граница на широколистните гори към по-голяма надморска височина, увеличаване на недостига на вода в почвата, промяна в ареалите на редица видове и загуба на биоразнообразие.

1.6. Води и хидрографска мрежа

Територията на община Шабла принадлежи към североизточната безотточна част на Добруджанския район - района на крайморските реки, оттичащи се директно към басейна на Черно море. Най-характерните му хидрографски елементи са:

- повърхностната речно-овражна система (вътрешна зона). Речно-овражната мрежа на вътрешната зона е представена от малки реки (дерета);
- езерна система, включваща Дуранкулашкото, Шабленското и Езерецкото езера;
- прилежащата брегова зона на акваторията на Черно море (външна зона).

Общината не е богата на повърхностни води. Специфична е хидрогеоложката характеристика. Повърхностно течащи води липсват. Характерна е изявата на суходолия и дълбоки карстови форми, отвеждащи повърхностните води към по-долните хоризонти. Специфични обекти са двете лиманни езера: Дуранкулашкото и Шабленското, както и някои по-малки и по-плитки езера: Езерецко, Блатнишко, Шабленската тузла. Дуранкулашкото езеро заема площ от 240 ха и е със средна дълбочина от около 4 м; Шабленското е с площ 224,6 ха и е с максимална дълбочина 8 – 9 м. Крайбрежията на езерата са обрасли с обилна блатна растителност. Всички езера са пресноводни, с минимално засоляване от 1 до 3 промила, резултат от периодичните нахлувания при щормове на морска вода.

Хидрографската мрежа е представена от няколко реки, в чиито корита се формира само кратковременен повърхностен отток – обикновено при обилни валежи или интензивно снеготопене и по същество те представляват суходолия. Към Черно море се насочват и оттичат по естествен път както повърхностните, така и подземните води на една значителна водосборна област. Най-голямо е дерето, преминаващо източно от Ваклино.

На територията на общината има три сондажни минерални водоизточника и едно езеро с лечебна кал с обща минерализация 3-5 гр./а, с общ дебит около 200 л/сек, запаси от лечебна кал около 230 хил. тона. Водата от минералните извори, е подходяща за лечение на заболявания на опорно-двигателния апарат, периферната нервна система и др. Тя се препоръчва и за инхалации на дихателните пътища при неспецифични заболявания. Близо до калонаходището при с. Тюленово, при дълбок сондаж е разкрита минерална вода с температура 41 С и дебит 6000 л/мин., която се характеризира като хипертермална, хлоридно-натриева, със съдържание на свободен сероводород и метаборна киселина.

2. Социално-икономически фактори

2.1. Демографски и социални характеристики

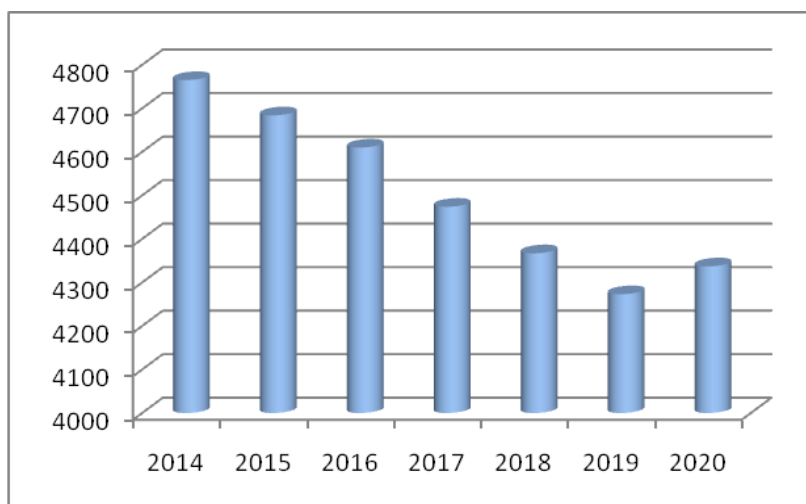
Демографските ресурси с техните образователни и квалификационни характеристики са един от решаващите фактори за местното развитие. Динамиката показва трайна тенденция на намаляване на населението на община Шабла (с 9 % или с 428 души през 2020 г. спрямо 2014 г.). През 2020 г. в общината живеят 4337 души, 49 % от които мъже и 51 % жени. Градското население е 69 %, а в селата живеят 31 % от жителите на общината. През 2020 г. за първи път отчитаме лек ръст на населението с 1,5 % спрямо 2019 г. Данните сочат, че се е увеличило само населението в селата на общината със 75 души, а жителите на града са намалели с 11.

Таблица 6: Население в община Шабла 2015 – 2020 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Всичко	4765	4684	4610	4474	4367	4273	4337
Мъже	2333	2318	2280	2213	2151	2109	2144
Жени	2432	2366	2330	2261	2216	2164	2193
В градовете	3270	3229	3214	3129	3079	3014	3003
В селата	1495	1455	1396	1345	1288	1259	1334

Източник: Национален статистически институт

Графика 2: Динамика на населението в община Шабла 2014-2020 г.

Населението на община Шабла застарява, но процентното съотношение на лицата под, в и над трудоспособна възраст се запазва относително постоянно. През 2020 г. под трудоспособна възраст е 11% от населението. Възрастните над трудоспособна възраст са 1485 души или 34 %. Около 55 % е делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години.

Таблица 7: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020 г.

	2018			2019			2020		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
Общо	4367	2151	2216	4273	2109	2164	4337	2144	2193
Под трудоспособна ¹	496	280	216	487	279	208	488	270	218
В трудоспособна ²	2383	1310	1073	2333	1278	1055	2364	1307	1057
Над трудоспособна ³	1488	561	927	1453	552	901	1485	567	918

Източник: Национален статистически институт

¹ Под трудоспособна възраст - до 15 навършени години.

² В трудоспособна възраст - за 2019 г. тези граници са от 16 до навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

³ Над трудоспособна възраст - тези граници са от навършването на 61 години и 4 месеца за жените и 64 години и 2 месец за мъжете.

Към 2020 г. децата до 14 г. са едва 10,65 % от жителите на общината, а възрастните над 60 годишна възраст – 39 %. В общината се наблюдава задълбочаваща се демографска криза. Илюстрация на процеса на демографско остаряване може да се види и в намаляването на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 60 и повече години. Когато възрастовата структура е деформирана не може да се осигури както възпроизводството на населението, така и възпроизводството на трудовия потенциал.

Таблица 8: Население по възрастови групи в община Шабла 2016-2020 г.

Години	Общо	Възраст 0-14 г.	Възраст 15-29 г.	Възраст 30-44 г.	Възраст 45-59 г.	Възраст 60-74 г.	Възраст 75+ г.
2016	4610	485	593	758	1055	1110	609
2017	4474	473	550	725	1046	1077	603
2018	4367	468	522	717	1012	1039	609
2019	4273	461	483	677	1014	1047	591
2020	4337	462	463	692	1031	1057	632

Източник: Национален статистически институт

Броят и структурите на населението се определят от размерите и интензивността на неговото естествено и механично (миграционно) движение.

Таблица 9: Естествен прираст на населението на община Шабла 2014-2020 г.

Година	Живородени			Умрели			Естествен прираст		
	Общо	Момчета	Момичета	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	24	15	9	121	74	47	-97	-59	-38
2015	28	18	10	109	57	52	-81	-39	-42
2016	38	19	19	94	44	50	-56	-25	-31
2017	27	15	12	117	62	55	-90	-47	-43
2018	18	9	9	114	63	51	-96	-54	-42
2019	19	9	10	101	44	57	-82	-35	-47
2020	26	13	13	93	48	45	-67	-35	-32

Източник: Национален статистически институт

Естественият прираст на населението е отрицателен, средно по минус 81 души на година, като през 2014 г. е минус 97, а през 2020 г. - минус 67. Средногодишният брой на живородените деца в община Шабла за периода 2014-2020 г. е 26. Средната смъртност за изследваните 7 години е 107 човека годишно. Тенденциите на много ниска раждаемост и висока смъртност са трайни и са причина за отрицателния естествен прираст и задълбочаващата се демографска криза в общината.

Таблица 10: Заселени, изселени и механичен прираст в община Шабла 2014-2020 г.

Година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
2014	75	38	37	97	43	54	-22	-5	-17
2015	110	66	44	110	42	68	0	24	-24
2016	100	39	61	118	52	66	-18	-13	-5
2017	80	38	42	126	58	68	-46	-20	-26
2018	69	26	43	80	34	46	-11	-8	-3
2019	96	41	55	108	48	60	-12	-7	-5
2020	219	113	106	88	43	45	131	70	61

Източник: Национален статистически институт

Механичният прираст на населението в общината през изследваните 7 години като цяло е отрицателен, като през 2020 г. за първи път е положителен +131 човека. Средногодишно населението на община Шабла за периода 2014-2019 г. намалява от миграция с около 18 души, което също оказва негативно влияние върху демографските процеси.

По данни на ГД ГРАО (www.grao.bg) през 2020 г. спрямо 2014 г. населението на община Шабла по постоянен адрес намалява с 10 %, а по настоящ адрес с 8 % или съответно с 497 души по постоянен и с 401 души по настоящ адрес.

Таблица 11: Население по постоянен и настоящ адрес в община Шабла към 31.12.2014 и 2020 г.

Постоянен адрес		Настоящ адрес	
2014 г.	2020 г.	2014 г.	2020 г.
4972	4475	5097	4696

Източник: Национална база данни „Население” - <http://www.grao.bg>

Домакинствата, живеещи на територията на община Шабла, по данни на НСИ от последното преброяване на населението към 01.02.2011 г. са общо 2187. От тях 723 са едночленни, 700 са двучленни, 371 с трима членове, 240 са четиричленни и едва 7 % са многочленните домакинства. Средният брой членове на едно домакинство в община Шабла е 2,3. Броят на домакинствата в общината е намалял с 334 или с 3 % през 2011 г. спрямо 2001 г.

Най-много домакинства (63 %) живеят в град Шабла – 1370. Средният брой членове на едно домакинство в град Шабла е 2,5.

Домакинствата са основните генератори на битови отпадъци в общината.

Актуални данни за броя на домакинствата ще има през 2022 година, след като бъдат обработени данните от новото преброяване на населението и жилищния фонд от НСИ направено през 2021 г.

Тенденциите на намаляваща раждаемост и застаряване на населението, се наблюдават в област Добрич и СИР, но са симптоматични и за страната като цяло. Това изправя пред сериозни предизвикателства бъдещото функциониране на системите на социално осигуряване и подпомагане, здравеопазване, образование и публични финанси в общината. Респективно ще окаже влияние върху количеството генерирани отпадъци и събираемостта на такса „Битови отпадъци“, като източник на средства в Общинския бюджет.

2.2. Икономически показатели

Структуроопределящи отрасли за местната икономика са селското стопанство, търговията и туризма. Структурата на производство и специализацията в земеделието определят характера на цялата територия и облика на населените места. През последните години селското стопанство е един от основните източници на доходи в общината, както и туристическата дейност.

Таблица 12: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2019⁴ г.

Номенклатура на икономическите дейности	2014	2016	2017	2018	2019
Общо	323	324	326	315	273
СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	64	63	67	61	56
ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	-	-	-	-	-
ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	8	9	8	10	11
ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	15	14	15	15	8
ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	-	-	⁵	-	-
СТРОИТЕЛСТВО	8	8	8	7	6

⁴ На етапа на изготвяне на Доклада за последваща оценка на ОПП последните актуални данни за икономиката, публикувани от НСИ са за 2019 г.

⁵ - "няма случай"

ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	85	74	75	73	67
ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	7	8	8	8	..
ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО	42	49	50	49	49
СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	-	-	.. ⁶	..	3
ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ ⁷	65	66	66	63	38
ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	8	9	8	7	..
ОБРАЗОВАНИЕ	-	-	-	-	-
ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	5	5	5	5	4
КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	5	7	6
ДРУГИ ДЕЙНОСТИ	10	7	6	8	..

Източник: Национален статистически институт

Броят на предприятията, регистрирани в община Шабла през 2019 г. е с 50 по-малко спрямо 2014 г. Най-много нефинансови предприятия отчитат дейност през 2017 г. – 326, но след това броят им намалява и към 2019 г. са 273 броя.

Най-много предприятия към 2019 г. има в сектор „Търговия“ – 67 броя (24,54 %), като за периода 2017-2019 г. са намаляли с 8 броя. В сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ са регистрирани 56 предприятия (20,51 %), като за тригодишния период те са намаляли с 11. В сектор „Хотелиерство и ресторантьорство“ броят на предприятията е 49 (17,95 %) и се запазва почти непроменен през последните години. Четвърто място по брой предприятия заема сектор „Операции с недвижими имоти“, в който към 2019 г. са регистрирани 38 предприятия (13,92%), а броят им драстично намалява от 2017 г. когато са били 66 броя. В останалите сектори броят на фирмите се променя в тесни граници. Нарастване в броя на предприятията има единствено в сектор „Преработваща промишленост“, където нараства от 8 на 11 предприятия (4,03 %). Най-малко са предприятията в сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти, далекосъобщения“ - 1,10 %.

Икономическото развитие на община Шабла през последните години се характеризира с различна динамика, основните показатели бележат известен ръст през 2018 г. спрямо 2017, след което настъпва значителен спад по всички показатели през 2019 г. Негативната тенденция в резултатите на отчетените нефинансови предприятия и икономическата криза се задълбочават през 2020 г. от пандемията от коронавирус.

Таблица 13: Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия в община Шабла 2014-2019 г.

Икономически дейности	Произведена продукция	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица	Наети лица	ДМА
	Хил. лева						Брой	Брой	Хил. лева
2014	55061	-	63994	-	-	-	824		141366
2016	59980	85277	69114	76803	9466	2126	794	578	128697
2017	57137	84761	70968	75906	10905	3340	776	569	127350
2018	64105	92020	75005	78050	14573	2050	780	582	123411
2019	42503	74078	59321	69057	7247	2882	756	541	87400

Източник: Национален статистически институт

6 „..“ Конфиденциални данни

7 В сектор „Операции с недвижими имоти“ са включени предприятия, които извършват и такива сделки, посочени към основния им предмет на дейност при регистрацията в Търговския регистър.

Произведената продукция в предприятията от община Шабла през периода 2014-2018 г. нараства с около 16% и достига 64 105 хил. лева, но през 2019 г. намалява до 42 503 хил. лева. Приходите от дейността нарастват до 92 020 хил. лева през 2018 г., но през 2019 г. намаляват с почти 18 млн. лева до 74 078 хил. лева. Нетните приходи от продажби (НПП) следват същата тенденция и нарастват за първите 5 години на програмния период със 17 %, а след това бележат спад до 59 321 хил. лева. Към 2019 г. в община Шабла са реализирани 1,5 % от НПП в област Добрич и едва 0,20 % от НПП в Североизточен район.

ДМА в нефинансовите предприятия намаляват с 38 % през 2019 г. спрямо базовата 2014 г. Това показва свиване на икономиката, липса на технологично обновяване и растеж.

Таблица 14: Групи предприятия в община Шабла, според заетите в тях лица

Групи предприятия	2014 г.	2016 г.	2017 г.	2018 г.	2019 г.
Общо	323	324	326	315	273
Микро до 9 заети	305	303	306	295	255
Малки от 10 до 49	15	21	20	20	18
Средни от 50 до 249	1	-	-	-	-
Големи над 250	-	-	-	-	-

Източник: Национален статистически институт

Преобладаваща част от предприятията в община Шабла през 2019 г. са микро с до 9 заети лица – 93,41 %. Малките фирми от 10 до 49 човека са 18 или 6,6 %, а средни и големи фирми не са регистрирани. Към 2014 г. 94 % от фирмите в общината са микро и има 1 средно предприятие.

Таблица 15: Средна брутна годишна работна заплата в Шабла 2017-2019 г.

Средна брутна годишна работна заплата	2017	2018	2019
Общо	9037	9348	10640
Обществен сектор	9014	9339	11242
Частен сектор	9047	9352	10363

Източник: Национален статистически институт

Средната брутна годишна работна заплата в община Шабла за 2019 г. е 10640 лева, което е с около 15 % повече спрямо 2017 г. Заплатата в общественния сектор е по-ниска през 2017 спрямо заплатата в частния сектор, но през 2019 г. година вече е с около 8 % по-висока. За разгледаните 3 години заплатата в общественния сектор нараства с общо 2228 лева или с почти 20 %. Заплатата в частния сектор през 2019 г. е с 1316 лева повече от 2017 г. или нарастване в размер на 13 %. Средната годишна работна заплата в община Шабла през 2019 г. е с 800 лева по-ниска от средната годишна работна заплата за област Добрич (11440 лева), но с 4569 лева по-ниска от средната заплата за страната, която е 15209 лева.

Състоянието на местната икономика се определя и влияе от много на брой и различни по естество фактори, които биват както вътрешни, така и външни. В тази връзка е важно да се определи икономическото състояние на заобикалящите общината територии, което детерминира средата за нейното развитие, позицията на общината спрямо съседните ѝ общини, наличните ѝ сравнителни предимства и потенциали за растеж, както и основните ограничители за икономическия подем на общината. Средната брутна годишна работна заплата и доходите на населението в общината са важен показател за определяне размера на такса „Битови отпадъци“.

Промисленост

Промислеността е отрасъл, който на територията на община Шабла не е много развит и се представлява предимно от микро и малки предприятия, развиващи дейност в подотрасъл „хранително-вкусова промишленост“ на основата на селското стопанство.

През периода 2014-2019 г. броя на промишлените предприятия се увеличава от 8 на 11. В структурата на местната икономика, предприятията в този сектор заемат едва 4% относителен дял. Промислеността не притежава доминиращ характер над останалите отраслови структури.

Специализиран промишлен подотрасъл е електротехническа и електронна дейност, като основният икономически субект в този сектор е „Елпром ЕМЗ“ ООД. На базата на вложените инвестиции от миналото и създадените високо квалифицирани работници и специалисти, дружеството произвежда токови измервателни и напреженови трансформатори. Реализацията им е предимно на вътрешния пазар.

Добиването на нефт и газ, чийто залежи са разкрити преди 70 години край с.Тюленово, продължава и днес. Въпреки непрекъснато намаляващите добиви от наличните сондажи предприятието има значение за икономическото и социално развитие на общината. За добива на нефт и газ е предоставена 35-годишна концесия.

В с. Езерец се произвежда натурален сок от ябълки от фирма „Българска Ябълка“ ЕООД.

Колебливите тенденции в развитието на преработващата промишленост говорят за задълбочаващи се проблеми, свързани с ниската конкурентоспособност и липсата на предприемачество. Социалното изражение на тези проблеми е свързано с липсата на работни места и увеличаване на безработицата. От пространствена гледна точка, намалява търсенето на терени за развитие на промишлени производства.

За ефективното функциониране на предприятията е необходимо да се осигури подходяща инфраструктура, която да създава условия за екологично и качествено производство.

В община Шабла има традиции в промишлеността и най-вече в някои подотрасли, които могат и трябва да се използват с цел развитие на местната икономика, повишаване на заетостта и жизнения стандарт на населението.

Селско стопанство

Селското стопанство е водещ отрасъл на икономика в община Шабла. То е основен източник на доходи и заетост за населението и ще продължава да играе важна роля за развитието на района в бъдеще. Благоприятното съчетание на природо-климатичните условия и големия процент на земеделските земи на територията на общината, са реална предпоставка за висока степен на развитие на земеделието. Общината включва значителна част от аграрния потенциал на областта. Установената териториална специализация на селското стопанство отговаря на природния потенциал.

Таблица 16: Земеделски стопани в община Шабла 2015-2020 г.

Показател по години	2015/2016	2018/2019	2019/2020
Брой земеделски стопани	252	294	275

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ /ОДЗ/ – Добрич

Броят на регистрираните земеделски стопани в общината се увеличава от 252 през стопанската 2015/2016 г. на 294 за стопанската 2018/2019 г. След това в края на програмния период земеделските стопани в общината намаляват на 275. Обобщено за анализирания период броят на земеделските производители нараства с близо 10 %.

Растениевъдството е основния земеделски отрасъл в Шабла, благоприятствано от плодородните земеделски земи и климатичните условия в района. Общият размер на посевната площ е около 250 хил. дка.

По данни от ОДЗ – Добрич, видовете отглеждани култури за стопанската 2018/2019 г. са следните: Пшеница - 121 800 дка, среден добив - 500 кг/дка; ечемик - 3 400 дка, среден добив - 500; рапица - 1200 дка, среден добив няма; царевица - 47 900 дка, среден добив 420 кг/дка; фуражен грах - 1000 дка. среден добив 120 кг/дка; слънчоглед - 65 900 дка. среден добив 220 кг/дка; картофи - 70 дка, среден добив 2100 кг/дка; домати - 60 дка, среден добив 800 кг/дка; пипер - 600 дка, среден добив 1800 кг/дка; дини - 650 дка, среден добив 2100 кг/дка; пъпеши -

360 дка. среден добив 1700 кг/дка; ябълки - 270 дка, среден добив 1220 кг/дка; праскови - 19,8 дка, среден добив 1100 кг/дка; сливи - 5 дка, среден добив 1600 кг/дка; лавандула - 2279 дка. среден добив 580 кг/дка и винени лозя 540 дка, среден добив 520 кг/дка.

Вторият подотрасъл на селското стопанство е животновъдството, което през последните години бележи лек спад, но се запазва като ключов икономически отрасъл в общината. За периода 2016 – 2020 г. броят на всички видове едър рогат добитък намалява. Броят на птиците обаче се увеличава от 4 800 през 2018 г. на 5 200 през 2020 г., което представлява ръст от 8,3%. Броят на овцете, които са традиционни за отглеждане в община Шабла нараства с почти 7% за анализирания период, като през 2020 г. намалява с 647 или почти 25% спрямо 2018 г. Пчелните семейства се увеличават с 1945 през 2019 г. спрямо 2016 г., но след това намаляват минимално с по-малко от 1% през 2020 спрямо 2018 г.

Таблица 17: Брой отглеждани животни в община Шабла 2016 – 2020 г.

Показатели	2016	2017	2018	2019	2020
Говеда и биволи	362	380	418	246	217
Овце	1907	1918	2681	2492	2034
Кози	240	330	329	320	328
Птици	-	-	4800	4500	5200
Пчелни семейства	3317	3383	5068	5262	5023

Източник: ОДБХ – Добрич

Необходимостта от запазване и развитие на сектор животновъдство е много важен приоритет и постигането му може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в община Шабла, създаване на много нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. Развитието на животновъдството може да доведе до подобряване на икономическата ситуация в Шабла, създаване на нови работни места и сигурни източници на доходи за местното население. При изграждане на нови животновъдни обекти е необходимо същите да отговарят на съвременните санитарно-хигиенни норми и законови изисквания, включително за управление на генерираните от фермите отпадъци.

Съществен проблем за развитието на животновъдството остават строгите хигиенни и ветеринарномедицински изисквания към животновъдните обекти след присъединяването на страната към ЕС. Не на последно място сериозна пречка пред реализацията на местна животновъдна продукция се явяват и неизгодните, често прерастващи в нелоялни и монополни, взаимоотношения между продавачи, посредници и купувачи.

Тенденциите в развитието на селското стопанство следват тези в страната, които са свързани с намаляване на производството, ниска рентабилност и ниска конкурентоспособност на сектора. Намаляването на изкупните цени и заливането на пазара с вносни стоки правят сектора все по-малко привлекателен. Възможностите за финансиране, които предлагат европейските фондове са добър начин за подкрепа на сектора и неговото възстановяване.

Земеделските стопани трябва да бъдат обучени да използват максимално ресурса на местните почвени типове и районираните сортове на основните земеделски култури. Въвеждането на нова техника и нови производствени технологии ще доведе до по-голяма енергийна ефективност в селското стопанство, както и комасацията на земята и уедряването на земеделските площи, като допълнителен фактор. Конкретните действия по информиране и обучение на земеделските производители трябва да са насочени към:

- достъп до европейски програми и мерки;
- производство с минимум почвени обработки;
- възстановяване на естественото почвено плодородие без употреба на енергоемки минерални торове, а чрез правилното редуване на земеделските култури и използване на органични торове за подобряване на химическите и физични свойства на почвата;

- използване на устойчиви на болести и неприятели сортове на земеделските култури и изграждане на подходящи сеитбообръщения с цел минимизиране на употребата на пестициди;
- повишаване на познанията по организация на селскостопанското производство и оптимално натоварване на машинния парк.

При развитието на селското стопанство в община Шабла трябва да се спазват изискванията на общата земеделска политика на ЕС, според която заетите в селското стопанство трябва да използват екологично-устойчиви методи на земеделие, щадящи почвата и околната среда. Те трябва да се стремят да поддържат постоянни затревени площи /тревата абсорбира въглероден двуокис, което подпомага борбата с климатичните промени/, да отглеждат различни култури, а не моно култури, и да обработват определена част от тяхната орна територия по начин, който насърчава биоразнообразието.

Горско стопанство

Горските територии на община Шабла се стопанисват от Държавно ловно стопанство (ДЛС) – Балчик към ДП „Североизточно държавно предприятие” на Министерство на земеделието и храните. Площта на горските територии в общината е 1 322 ха, или около 4 % от общата територия на общината. Общата лесистост на община Шабла е 3,28 %, което е под минималния процент за страната. По данни от ДЛС - Балчик, към 31.12.2020 г. по вид собственост горите в общината са разпределени както следва:

Таблица 18: Разпределение на горските площи на община Шабла по вид собственост

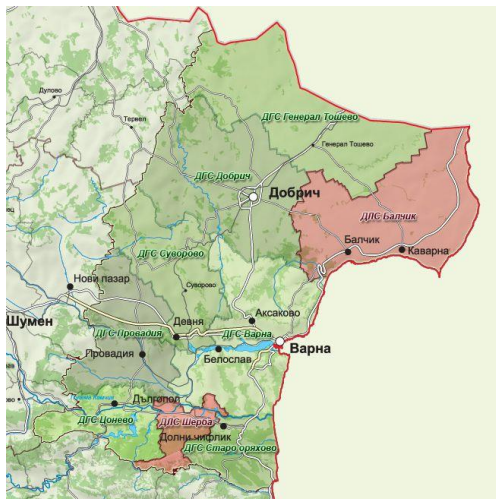
Вид собственост	Площ /хектари/	% от общите горски площи
Държавни горски територии	916	69,3
Общински горски фонд	259	19,6
Физически лица	59	4,5
Юридически лица	88	5,9
Религиозни организации	0	0
ВСИЧКО:	1 322	100

Източник: ДЛС – Балчик

Общият размер на предвиденото ползване на дървесина за периода 2018-2020 г. е 10 504 куб. м. или средно годишно ползване в размер на 3 501 куб. м.

През периода 2018-2020 г. на територията на община Шабла не са извършвани залесявания, извършена е почвоподготовка в землището на с. Горичане. Предвидено е залесяване през 2021 г. в горските територии, стопанисвани от ТП ДЛС Балчик.

Фиг. 8: Карта на РДГ – Добрич

В района на Община Шабла са разпространени следните основни дървесни видове: черен бор, дъб, цер, бряст, ясен, липа, топола, явор, орех, акация, келяв габър и др. От тях са сформирани както чисти насаждения, така и смесени широколистни, широколистно-иглолистни дървостои. Стопанското значение на горите не се ограничава само с дърводобива. Ежегодно се предоставят площи на местното население, осигуряващи паша на голяма част от селскостопанските животни. При благоприятни условия се събират билки, гъби и горски плодове, но тази дейност няма стопанско значение, а е предимно за лични нужди на местното население. От голямо значение за населението в района са и защитно-водоохранните и противоерозионни функции на гората.

Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

Дървесната растителност, макар и малко в района на общината, има своето място като източник на дървесина, като защита на земеделските земи от ерозия, като производител на кислород и като основен елемент на ландшафта, поради което и в бъдеще е необходимо да се полагат грижи за нейното опазване и обогатяване.

През програмния период 2021-2028 г. е необходимо разработването на програми за залесяване на горските територии, пострадали от бедствия и пожари. Нужно е балансирано използване на горите и горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции. Важно е да не се допуска масово изсичане на гори, което може да доведе до екологични проблеми, да се увеличи площта на горите с рекреационна цел и да се предвидят нови залесителни мероприятия.

Предвид факта, че развитието на общинската икономика до голяма степен зависи от използването на горите, то от важно значение е запазването на ресурсите от горския фонд, за да се запазят неговите екологични и социално-икономически функции.

Горските територии изпълняват функции по отношение на: поддържане на биологичното разнообразие на горските екосистеми; производство на дървесни и недървесни горски продукти; защита на почвите, водните ресурси и чистотата на въздуха; осигуряване на социални, образователни, научни, ландшафтни и рекреационни ползи; защита на природното и културното наследство; регулиране на климата.

Туризм

Поради благоприятното си географско положение община Шабла има много голям потенциал за развитие на различни форми на туризъм, които да генерират икономически растеж, доходи и заетост и да стимулират местното развитие. Територията разполага с богати туристически ресурси, чисти и спокойни черноморски плажове, минерални извори, лечебна кал, уникални защитени влажни зони – езера с редки видове птици, исторически и природни дадености за развитие на: Морски, Екологичен, Приключенски, Спортен, Балнеоложки, Спа и Уелнес, Културен, Поклоннически и Селски туризъм.

Уникалните природни дадености, богатата флора и фауна, красивата и чиста природа, минералните извори и лечебната кал от „Шабленска тузла” в комбинация със значимото културно-историческо наследство и гостоприемството на местните хора предполагат активно развитие на туризма във всичките му форми. През последните години туризмът започва да се утвърждава като един от водещите отрасли в местната икономика и източник на доходи за населението. Водещо място в отрасъла продължава да заема морския ваканционен туризъм, концентриран през летния сезон на годината.

Към 31.12.2020 г. на територията на общината съгласно разпоредбите на Закона за туризма са категоризирани 154 места за настаняване и база от 1009 стаи и 1788 легла.

Таблица 19: Леглова база спрямо вида на категоризираните места за настаняване към 31.12.2020 г.

Вид на обекта	Брой категоризирани места	Леглова база Места
Къща за гости	73	531
Стаи за гости	56	433
Бунгала	12	361
Хостел	1	40
Хотел	5	250
Семеен хотел	2	46
Апартаменти за гости	1	4
Къмпинг	3	95
Почивна станция	1	28
	154 места	1788 легла

Източник: Община Шабла

По населени места в общината, местата за настаняване са разпределени както следва:

- гр. Шабла /вкл. К-г „Добруджа и СО „Кария“/ - 51 места и леглова база 501 бр.
- с. Горун – 2 места и леглова база 12 бр.
- с. Езерец – 18 места и леглова база 158 бр.
- с. Крапец - 55 места и леглова база 594 бр.
- с. Дуранкулак - 17 места и леглова база 346 бр.
- с. Тюленово - 10 места и леглова база 169 бр.
- с. Граничар - 1 място и леглова база 8 бр.

Като основни курортни селища и туристически зони са се обособили – гр. Шабла, с. Крапец, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Тюленово, където е съсредоточена 98% от легловата база и местата за настаняване и подслон. Къщи за гости и селски туризъм през последните години започва да се развива и в селата Горун и Граничар.

Според вида на категоризация обектите се разпределят по следния начин:

- Къщи за гости – 73;
- Стаи за гости - 56;
- Бунгала - 12;
- Хостел - 1;
- Семеен хотел - 2;
- Апартаменти за гости – 1;
- Хотели – 5;
- Къмпинг – 3;
- Почивна станция - 1

Към 31.12.2020 г. са категоризирани 36 заведения за хранене и развлечения.

Таблица 20: Категоризирани заведения за хранене и развлечения по вид и капацитет към 31.12.2020 г.

Вид на обекта	Брой	Капацитет – Закрито и открито - Общо
Снек - бар	15	827
Ресторант	9	1051
Фаст фууд	3	100
Пивница	1	20
Бирария	3	120

Кафе-аперитив	4	180
Бар басейн	1	112
ОБЩО	36	2410

Източник: Община Шабла

В по – голямата си част заведенията са със сезонен /летен/ режим на работа. С най-голям капацитет на територията на общината е категоризиран един ресторант с 300 места, който предлага национална кухня. Преобладават снек – барове, чийто капацитет не надминава 150 места. Заведенията предлагат национална кухня и местни традиционни ястия от различен тип и за различни вкусови предпочитания. Няма категоризирани дискотеки и нощни заведения.

Висок относителен дял имат сезонните места за настаняване. Дори една трета от всички категоризирани обекти да са регистрирани целогодишно, те не могат да се похвалят със запълнена леглова база извън летния сезон. По териториален признак туристическите обекти са концентрирани около черноморското крайбрежие, а във вътрешността, където има реална възможност за развитие на алтернативен туризъм, наличните ресурси остават неуловени. Преобладават места за настаняване и заведения за хранене и развлечения с категория 1 и 2 звезди.

Таблица 21: Преминали туристи и регистрирани нощувки в община Шабла 2016-2020 г.

Година	Преминали туристи			Реализирани нощувки		
	Общо	Българи	Чужденци	Общо	Българи	Чужденци
2016	8738	6904	1834	35134	29089	6045
2017	10529	5413	5116	40689	20560	20129
2018	9682	7498	2184	36900	29731	7169
2019	12018	9056	2962	43795	34770	9025
2020	12825	10931	1894	46932	40243	6689
Общо	34525	27485	7040	127627	104744	22883

Източник: Община Шабла

За периода 2016-2020 година туризъмът в община Шабла отчита ръст на броя на посещенията, нощувките и реализираните приходи. Като цяло дестинацията си остава предпочитана за българския туристически пазар – 80% от туристите са българи и 82 % от нощувките са регистрирани от тях.

Към Община Шабла е сформиран Консултативен съвет по въпросите на туризма, с включени представители на бизнеса, собственици на места за настаняване и заведения за хранене и развлечения, културни дейци, представители на НПО, ТИЦ, Читалища, и др.

Кризата с пандемията от коронавирус COVID-19 се отразява донякъде положително на развитието на местния туризъм, тъй като туристите започват да търсят по-отдалечени, спокойни и уединени възможности за морски туризъм. Данните сочат, че броят на преминалите през общината туристи през 2020 г. е 12825 или с 47 % повече спрямо 2016 г. Реализираните нощувки в местата за настаняване и подслон в общината през 2020 г. са 46932 или с 34 % повече от 2016 г. Относителният дял на чуждестранните туристи намалява през 2020 г., вероятно поради международната криза с пандемията от коронавирус. Най-много чужденци са посетили общината през 2017 г. – 5116 гости и 20129 реализирани нощувки от чуждестранни туристи. Спадът в посещенията на чужденци през 2020 г. спрямо 2016 г. е с 63 %, а в броя на нощувките намалява с 67 %. Спрямо предходната 2019 г. спадът в посещенията на чуждестранни туристи през 2020 г. е с 36%, а в реализираните нощувки с 26 %. Статистиката сочи, че най-голям относителен дял от гледна точка на националността имат чуждестранните туристи от Румъния, Украйна и Полша. Туристите от чуждестранни страни, които имат висока покупателна способност, висок интензитет на задгранични пътувания и високи разходи в чужбина, са слабо

представени на туристическия пазар в общината. Посетителите в повечето случаи са гостуващи на свои близки и приятели или такива които са привлечени от все още запазената природа и ненатрапчиво строителство по бреговата ивица.

Общите приходи от туристически такси за периода 2016-2020 г., генерирани в община Шабла възлизат на 19 400, 50 лева (включва входна такса и приходи от продажба на сувенири на Големия остров - с. Дуранкулак и такса за устройване на Временен бивак, като към 2021 г. няма функциониращ такъв). Общите приходи от туристическият данък за периода 2016-2020 г. са в размер на 63 826,76 лева.

Необходимо е да се работи за подобряване на туристическата инфраструктура в общината, материалната база и качеството на обслужване. Остава и проблема с по-слабата натовареност на легловата база през есенно-зимния сезон, който може да се преодолее с разнообразяване на туристическото предлагане, допълнителни атракции и активна реклама.

Изследването на броя на туристите е важно при прогнозиране на количествата генерирани отпадъци, системите за тяхното управление, броя и вида на съдовете за сметосъбиране и графика за сметоизвозване, особено през активния летен туристически сезон.

Броят на туристите е важен показател при определяне на местата, броя и вида на съдовете за събиране на битовите отпадъци и прогнозиране на количествата генерирани отпадъци в общината от местното население и лицата, посещаващи населените места само за отдых и почивка. Развитието на общината като туристическа дестинация е важно и при проектиране и изграждане на канализационни мрежи и пречиствателни съоръжения за отпадъчни води, както и за цялостната местна политика по опазване на околната среда.

3. Анализ по компоненти на околната среда

3.1. Атмосферен въздух

Опазването на качеството на атмосферния въздух е огромен проблем, който ще доминира в политиката на ЕС и през следващите години. Въздухът няма да стане по – чист единствено чрез стриктен контрол на замърсяването. Това ще изисква задълбочени промени в политиката на ЕС, националните и местните политики като разнообразие на мерки, действия и практики в различните области. Спектърът от глобални проблеми, изискващ внимание е широк: изчерпването на озоновия слой, киселинните дъждове, нивата на озона и другите замърсители в приземните слоеве, промените в климата.

В градските територии са концентрирани голяма част от промишлените дейности, интензивен трафик, но тук са разположени и жилищата на хората. В резултат на това огромното нарастване на замърсяването на въздуха е проблем, който рефлектира върху всеки от нас. Рамковата директива за управление на качеството на въздуха в градовете е ключов елемент от стратегията на ЕС за подобряване качеството на въздуха като цяло. Това налага стриктни изисквания относно извършвания мониторинг за вида и броя на контролираните замърсители, с оглед изготвяне на планове за действие за подобряване качеството на въздуха в средносрочен и дългосрочен аспект. От друга страна информирането на обществеността е основно изискване в Директивата.

Нивото на замърсяване на въздуха се определя както от количеството емисии от различни източници, така и от характера на разсейването им в атмосферата.

Емисионни норми са тези норми на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници. Нормите за емисии се класифицират по компоненти в зависимост от технологичните източници и провеждането на горивните процеси.

Емисионни норми са тези пределно допустими концентрации (ПДК) на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирани за определен период от време, чието наличие не е свързано с риск за здравето.

Качеството на въздуха е последица от комбинираното действие на много и разнообразни фактори. Метеорологичните характеристики въздействат пряко върху разпространението на замърсителите в атмосферния въздух.

Качеството на атмосферния въздух (КАВ) в Република България се следи от Министерството на околната среда и водите, Изпълнителна агенция по околна среда, чрез Национална система за мониторинг на околната среда (НСМОС), Подсистема: Национална система за мониторинг на качество на атмосферния въздух (КАВ). За целта територията на страната е разделена на райони за оценка и управление на КАВ.

Със Закона за чистотата на атмосферния въздух (В сила от 29.06.1996 г., посл. изм. и доп. ДВ. бр. 81 от 15 Октомври 2019 г.) се уреждат условията, реда и начина за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, като по този начин се осигурява провеждането на държавната политика по оценка и управление на КАВ, в това число – подобряване на КАВ в районите, в които е налице превишаване на установените норми.

Законът за чистотата на атмосферния въздух определя 11 основни показателя за качество на атмосферния въздух. Екологичният статус се определя въз основа на тези показатели в приземния въздушен слой, както следва: суспендирани частици, фини прахови частици, серен диоксид, азотен диоксид и/или азотни оксиди, въглероден оксид, озон, олово (аерозол), бензен, полициклични ароматни въглеводороди, тежки метали – кадмий, никел, живак и арсен.

Съгласно дефиницията „Качество на атмосферния въздух” е състояние на въздуха на открито в тропосферата, с изключение на въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен или антропогенен произход.

Основните замърсители в атмосферния въздух, вредни за човешкото здраве, са: азотен диоксид, серен диоксид, прах и фини прахови частици, бензин, олово, кадмий, арсен полиароматни въглеводороди, толуол, амоняк, фенол и серовъглеродород.

За контролиране на основните и допълнителни показатели на територията на страната се разполагат пунктове за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, като част от Националната автоматизирана система за екологичен мониторинг, подсистема – „Въздух”.

По класификация (съгласно Приложение № 1 към чл. 10, ал. 3 и 4 от Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух) пунктовете за мониторинг биват:

1. Транспортно – ориентирани (Т) пунктове за мониторинг са тези, при които броят на МПС, преминаващи в кръг с радиус 50 м, е не по-малък от 2500 превозни средства на денонощие.
2. Промислено – ориентирани (П) пунктове за мониторинг са тези, при които има преобладаващо влияние на емисии от производствени и други дейности.
3. Градски фонові пунктове за мониторинг (ГФ) са тези които са разположени в застроената част на град, които не отговарят на критериите по т. 2.
4. Извънградски фонові пунктове за мониторинг (ИФ) са разположените на 3-10 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
5. Регионални пунктове за мониторинг (Р) са разположените на 10-50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.
6. Отдалечени пунктове за мониторинг (О) са разположените на повече от 50 км от град, които не отговарят на критериите по т. 2 и 3.

Специфично за района на община Шабла е съчетанието между два основни фактора, касаещи качеството на атмосферния въздух: липса на големи стационарни източници на замърсяване и висока скорост на вятъра, която заедно със специфичните орографски условия в района, спомагат за разсейването на вредностите и намаляване концентрациите в приземния въздушен слой.

Ниският потенциал на замърсяване на въздуха, който се обуславя от тези фактори, има голямо значение за добрата хигиенна обстановка в населените места на община Шабла по отношение на компонент въздух.

Съгласно районите за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух (чл. 30, ал. 1 от Наредба № 7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух), Община Шабла попада в „райони, в които нивата на замърсителите не превишават долните оценъчни прагове”.

Община Шабла е под контрола на РИОСВ - Варна като Регламентиран район за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ).

Община Шабла е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух, няма значими източници на емисии и не спада към зоните, в които са превишени нормите за КАВ или горните оценъчни прагове. Като цяло качеството на атмосферния въздух на територията на общината е добро и не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове.

На територията на община Шабла няма разположен пункт за наблюдение на КАВ.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;
- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.);
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;
- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Фини прахови частици /ФПЧ₁₀/

Фините прахови частици са фракция на общия суспендиран прах. Основни източници на прах за района на Шабла са транспортът, промишлеността и битовото отопление.

Норми:

- средноденонощната норма /СДН/ за опазване на човешкото здраве - 50 µg/m³ (не трябва да бъде превишавана повече от 35 пъти в рамките на една календарна година) – допустимо отклонение - 50% от СДН;
- средногодишна норма /СГН/ за опазване на човешкото здраве - 40 µg/m³ – допустимо отклонение – 20% от СГН.

Оценката на качеството на атмосферния въздух и нивата на фини прахови частици (ФПЧ₁₀) се извършва въз основа на анализ на факторите, които могат да имат принос към наднормените нива на замърсяване по отношение на:

- наличие на неблагоприятни климатични условия, в т.ч. ниски средноденонощни и средногодишни скорости на вятъра (под 2 m/s) или тихо време; образуване на мъгли; влияние на топографските условия (особености) на терена (напр. при котловинни и низинни форми на релефа); вертикално смесване на въздушни маси; противостоене на въздушни маси с океански произход с такива от континентален произход;
- наличие на специфични за дадено място други дисперсионни характеристики (т.е. характеристики на разпространение на замърсителите);
- наличие на други природни източници (силни ветрове, пренос на природни частици от сухи райони и др.);
- наличие на големи промишлени източници на замърсяване;
- наличие на други фактори, които оказват влияние върху замърсяването на въздуха (транспорт, бит, селско стопанство).

Серен диоксид /SO₂/

Серният диоксид спада към групата на серните оксиди, които се формират при изгаряне на горива с високо сярно съдържание. Източници, свързани с неговото образуване са: топлоелектрическите централи, които използват сяросъдържащи горива - въглища, нефт, природен газ; черна и цветна металургия; химическа промишленост; добиване и дестилация на нефта; производство на сярна киселина и минерални торове и др.

Норми:

- средночасова норма /СЧН/ за опазване на човешкото здраве – 350 µg/m³;
- допустимо отклонение – 150 µg/m³ (43 % от СЧН);
- средноденонощна норма за опазване на човешкото здраве – 125 µg/m³;
- АП - алармен праг за серен диоксид - 500 µg/m³ измерени в три последователни часа;
- ГОП – горен оценъчен праг за серен диоксид – 75 µg/m³ (60% от СДН).

Въглероден оксид /СО/

Въглеродният оксид е газ без цвят, без мирис, малко по-лек от въздуха, горящ газ и е силно токсичен. Образува се при изгарянето на различни видове горива при недостиг на кислород. Представлява един от най-широко разпространените атмосферни замърсители. Най-голям източник на СО е автомобилният транспорт – над 65 % от общото емитирано количество за страната. За района на област Добрич основен източник на въглероден оксид е транспортът.

Норми:

- ✓ максимална осемчасова средна стойност в рамките на денонощието - 10 mg/m³;
- ✓ допустимо отклонение – 60 % от нормата.

Озон

Озонът е газ, естествено съдържащ се в атмосферата (приземен слой). Получава се при трансформации между някои органични съединения и азотните окиси от атмосферния въздух в присъствието на слънчева светлина. Основните източници на такива окиси са отпадните газове от транспорта (въздушен, железопътен, автомобилен) и от индустрията – предимно предприятия от енергийния отрасъл, рафинериите, вкл. бензиностанциите. Този озон (вторичен замърсител) се добавя към озона, естествено съдържащ се в атмосферата.

Предвид факта, че озонът е замърсител, свързан с фотохимични реакции на замърсители, най-силно следва да се проявява при силна слънчева ултравиолетова радиация и при условия на застой на атмосферата.

Норма: Средночасова стойност, праг за информирание на населението - 180 µg/m³

Сероводород (H₂S).

Сероводородът е токсичен, безцветен газ, с неприятна миризма. В природата големи количества се образуват при процеси на биологично разлагане. По-голяма част от атмосферния сероводород е с естествен геотермален произход. Замърсяването на въздуха има и антропогенен характер. Основен източник е промишлеността. Негативните здравни последствия за хората при контакт с този газ се определят от концентрацията и експозицията на въздействие. При ниски концентрации дразни лигавиците и предизвиква конюнктивит, а при високи са възможни сериозни поражения върху дихателните органи.

Съгласно Наредба № 14/1997 г. (ДВ бр. 88/1997 г.) са приети следните ПДК за сероводород в атмосферния въздух:

- ✓ максималноеднократна ПДК – 0,005 mg/ m³;
- ✓ средноденонощна ПДК – 0,003 mg/ m³.

Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

На територията на община Шабла не са изградени пунктове като част от Националната система за мониторинг на качеството на атмосферния въздух, няма автоматична измервателна станция, нито ръчен пункт, които да следят качеството на атмосферния въздух (КАВ) в района. В границите на общината няма пункт за контрол на качеството на атмосферния въздух, тъй като територията не е класифицирана като „Гореща екологична точка”.

Община Шабла е разположена средно на около 70 км от АИС в гр. Добрич, но данните от измерванията в този пункт за качество на атмосферния въздух не са представителни за нейната територия.

По информация от РИОСВ – Варна, Община Шабла е класифицирана, като район в който нивата на контролираните замърсители на атмосферния въздух не превишават нормите.

На територията на общината са разположени 4 обекта с източници на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, подлежащи на собствени периодични измервания /СПИ/:

1. „Норт ист дивелопмент“ ООД, гр. София – бетонов възел, гр. Шабла;
2. „Елпром ЕМЗ“ ООД, гр. Шабла – завод за трансформатори;
3. „Станев Текс ООД, гр. Шумен – бетонов възел, с. Дуранкулак;
4. „Кирилови“ ООД, с. Крапец – зърнобаза, с. Крапец.

Операторите извършват собствен периодични измервания на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух, при които не са констатирани превишения на нормите за допустими емисии на контролираните параметри.

Към 2020 г. на територията на общината се експлоатират 4 бензиностанции – обекти по Наредба № 16/ 1999 г. за ограничаване емисиите на ЛОС при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини, както следва:

1. „Логос“ ЕООД, гр. Каварна, бензиностанция, с. Горун;
2. „Бенита ойл“ ЕООД, гр. Варна, бензиностанция, с. Дуранкулак;
3. „Хаас България“ ЕООД, гр. Бургас, бензиностанция, гр. Шабла;
4. „Рос-дим ойл“ ЕООД, гр. Шабла, бензиностанция, гр. Шабла;

При тези инсталации спазването на съответните Целеви норми за допустими емисии се гарантира чрез изпълнението на установените технически изисквания към тях. Определянето на емисиите от тях се свежда до определяне на тяхното съответствие с установените технически изисквания за съответната инсталация. След привеждане на инсталациите за товарене и разтоварване на бензини в съответствие с техническите изисквания, посочени в Наредба № 16, се приема, че емисиите изпускани от тях, са сведени до нула. С изтичане на последния преходен период – 31.12.2009 г., всички бензиностанции в община Шабла са приведени в съответствие с изискванията за улавяне на бензинови пари.

Постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата на общината се формира от: битово и административно отопление, производствени фирми, транспорта, селскостопански дейности и дейности върху открити площи с насипни материали (депа, кариери, сметища, строителни площадки и др.), като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните замърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно - зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор.

Основните замърсяващи вещества са: прах, серен диоксид, азотен диоксид, сероводород и оловни аерозоли. При изгарянето на горивата в битовия сектор се отделят емисии от въглероден оксид, серен диоксид, полиароматни въглеводороди, диоксини, фурани и прах. Наднормени стойности от тези вещества не са регистрирани.

- Точкови източници

Всички източници на вредни емисии, които имат определени параметри (точни координати, височина, напречно сечение, скорост на газовия поток, дебит, температура на газа и масовия поток на вредни вещества) се характеризират като стационарни точкови източници. Това са димоходите (комини) на горивни инсталации, изпускателни устройства на производствени вентилации и аспирации и др. Потенциални точкови източници на територията на община Шабла се явяват отоплителните инсталации на административните сгради, училища, производствени предприятия и други по-малки точкови източници

На този етап промишлените източници на замърсяване са незначителни. Данните от собствените измервания на предприятията показват, че изчислените концентрации на вредни

вещества, изпускани в атмосферния въздух са по-ниски от ПДК или много близки до наложените от нормативната уредба.

- Площни източници

Поради ниското застрояване, характера на терена, вида на отоплителните уреди, като площни източници се разглеждат комините на битовото отопление и отоплението в обществените сгради на територията.

- Линейни източници

Транспортният поток от леки и товарни автомобили допринася до известна степен за влошаване на качеството на атмосферния въздух. Отделените от двигателите вредни вещества (азотни оксиди, въглероден оксид, серни оксиди, оловни оксиди) са в основата на замърсяването на приземния атмосферен слой в населените места на територията.

- Неорганизиран източници

Създаването на нерегламентирани сметища за отпадъци са едни от източниците на емисии на парниковия газ метан (CH₄).

Община Шабла е с нисък потенциал за замърсяване на атмосферния въздух – няма значими източници на емисии. Като цяло качеството на атмосферния въздух не създава риск за здравето хората, тъй като нивата на замърсителите на въздуха /ФПЧ, серен диоксид и азотен диоксид/ не превишават оценъчните прагове.

Основните източници на замърсявания на атмосферния въздух на територията на общината са: селскостопанските дейности (главно еолов пренос на прах), транспортния поток по републиканската пътна мрежа и градската улична мрежа; битовото отопление през студените месеци; откритите площи с насипни материали (кариери, сметища и др.).

В общината няма производствени замърсители, които директно да емитират в атмосферата вредни газове (SO_x, NO_x, тежки метали, прахови частици и др.), освен автомобилния транспорт. Необходимо е да се отбележи праховото замърсяване през летния сезон (засушаване от естествен характер) предизвикано от лошото качество на пътната настилка. През зимния отоплителен сезон замърсяването на въздуха е основно от бита, за отопление на жилища и административни сгради, транспорта. През топлата част на годината източници на замърсяване са транспорта (замърсяване на атмосферния въздух с въглероден оксид, бензо(а)пирен, НМЛОС и азотни оксиди), неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура (ФПЧ10), строителни обекти или при възникване на пожари.

Емисии от земеделските земи – за района са характерни суховеите и прашните бури. Тяхната честота, проявление и степен на въздействие се обуславя от съвпадението на условия, водещи до интензивно отделяне на прах от повърхността на земеделските площи във времето, през което повърхността им не е затревена в период на засушаване. По-съществени емисии на прах са възможни при извършване на есенна оран, преди настъпването на дъждовния период. В този случай замърсяването с прах обикновено е локално и се ограничава в зоната на разораване.

Емисии от открити градски терени – проявяват се при условие, че не се извършва почистване и миене на уличната мрежа в населените места.

Трафик на МПС – автомобилния транспорт е с най-голямо участие в замърсяване на атмосферния въздух на общината. От съществено значение за въздействието на трафика на МПС върху атмосферния въздух е обстоятелството, че той има подчертано сезонен характер, обусловен от рекреативната привлекателност на черноморското крайбрежие. При тези условия, въздействието на МПС върху качествата на атмосферния въздух на територията на общината се разглежда в два аспекта – топло и студено полугодие или т.нар. сезонно или извън-сезонно натоварване. При първият случай, изходната база за определяне на въздействието е мобилността на населението, а във втория – броят превозни средства на временно пребиваващите в курортните места на общината.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-

голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Съгласно разпоредбите на Закона за чистотата на атмосферния въздух, нормирането на вредни вещества в отпадъчните газове от двигатели с вътрешно горене се извършва по показатели димност, въглероден оксид, азотни оксиди и въгледороди. Измерване на емисиите от моторните превозни средства се извършва в рамките на годишния технически преглед.

Замърсяването на въздуха от строителни дейности е главно от прах и твърди частици. Практически то не оказва съществено влияние за състоянието на атмосферния въздух в община Шабла.

В общината няма регистрирани:

- големи горивни инсталации (ГГИ) по смисъла на Директива 2001/80/ ЕС;
- големи неподвижни източници (ГНИ), емисиите от които подлежат на ежегоден отчет чрез инвентаризационни карти;
- обекти с разрешителни за търговия с квоти за емисии от парникови газове (по Директива 2003/87/ЕС);
- обекти с издадени комплексни разрешителни по чл. 117 от Закона за опазване на околната среда (ЗООС).

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяр.

Постъпването на емисии от вредни вещества в атмосферата на община Шабла се формира от: битово и административно отопление, производствени фирми, транспорта, селскостопански дейности и дейности върху открити площи с насипни материали (кариери, строителни площадки и др.), като най-голям дял се пада на битовите отоплителни източници. Прахообразните и газообразните замърсители на атмосферния въздух в населените места са с по-високи стойности през есенно - зимния (отоплителния сезон), когато се използват предимно твърди горива в битовия сектор.

През зимния отоплителен сезон замърсяването на въздуха е основно от бита, за отопление на жилища и административни сгради, транспорта. Замърсяването е причинено главно от използването на лошокачествени твърди и течни горива – мазут, нафта, въглища, брикети. През топлата част на годината източници на замърсяване са транспорта (замърсяване на атмосферния въздух с въглероден оксид, бензо(а)пирен и азотни оксиди), неподдържаната пътна и прилежаща инфраструктура (ФПЧ₁₀), строителни обекти или при възникване на пожари.

Замърсяването на атмосферния въздух от транспорта е свързано с лошото състояние на моторните превозни средства, качеството на използваните горива, организацията на движението, състоянието на улиците и пътищата. Този вид замърсяване на въздуха заема все по-голямо място в общото замърсяване, поради увеличението на броя на автомобилите, дългия срок на експлоатацията им, лошата материално – техническа база за поддържането им.

Типичен замърсител на атмосферния въздух от пътния транспорт са оловните аерозоли, което се дължи на преимуществената употреба на оловни бензини. Въпреки че през последните години нараства относителния дял на безоловните бензини, то не е достатъчно да компенсира абсолютното увеличение на количествата общо употребявани бензини, което води до увеличение емисиите на олово. Друга съществена причина за сравнително високите емисионни натоварвания от транспорта е, че по пътищата в страната се движат предимно морално и технически стари автомобили, като тенденцията непрекъснато се засилва.

Трябва да се отбележи, че недостатъчното хигиенизиране на пътните артерии и голямото количество неозеленени площи допринасят за допълнителното натоварване със замърсители на атмосферния въздух.

Община Шабла няма разработена „Програма за управление качеството на атмосферния въздух“. Предвид разпоредбата на чл. 27, ал. 1 от Закона за чистотата на атмосферния въздух, която гласи, че „В случаите, когато в даден район общата маса на емисиите довежда до

превишаване на нормите за вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух и на нормите за отлагания, кметовете на общините разработват и общинските съвети приемат програми за намаляване нивата на замърсителите и за достигане на утвърдените норми по чл. 6 в установените за целта срокове, които са задължителни за изпълнение.“. На територията на общината няма превишаване на нормите и съответно не е необходимо да се разработва специална програма за управление качеството на атмосферния въздух.

Обобщено, по отношение качеството на приземния слой на атмосферния въздух, територията на община Шабла се характеризира като цяло с благоприятни характеристики на атмосферния въздух и се причислява към категорията на екологично съхранените райони по отношение качествата на приземния слой на атмосферния въздух. Природните фактори, географските и метеорологични условия са основна предпоставка, която в известна степен гарантира чистотата и доброто качество на въздуха.

В общината не са констатирани превишения на нормите за КАВ, поради което не се предвиждат чести планови контролни измервания с мобилна станция. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

В община Шабла качеството на атмосферният въздух е добро, промишлените предприятия и строителните дейности са ограничени, а замърсяването от транспорта е незначително, което води до запазване на качеството на въздуха. Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяр.

ИЗВОДИ:

Община Шабла се характеризира с висока чистота и добро качество на атмосферния въздух. Няма установено превишаване на ПДК, климатичните условия не благоприятстват задържане и събиране на атмосферни замърсители в приземния въздушен слой.

Основни замърсители на въздуха в отделни дни са прах – общ и фин и сероводород, вследствие дейностите на промишлеността и комунално - битовия сектор.

Източници на „неприятни миризми“ за района на общината няма.

Отоплителните инсталации са основен източник на замърсяване на въздуха през зимния сезон. С използване на екологично чисто гориво – газ за отоплителните инсталации, замърсяването чувствително ще намалее. Желателно е да се търсят и използват нови енергийни източници, което би допринесло за ограничаване на емисиите с високо съдържание на сяр. За намаляване на количеството енергия за отопление е необходимо да се стимулират технологии, намаляващи топлинните загуби, изпълнението на саниращи мероприятия - топлоизолации и подмяна на дограми с нисък коефициент на топлопроводимост и използването на алтернативни източници на енергия - напр. слънчева енергия, за което климатичните дадености в общината са изключително благоприятни.

От метеорологичните параметри, влияещи върху нивото на замърсяване на приземния слой с аерозоли и газообразни вредни вещества, особено голяма роля имат влажност и температура на въздуха, скорост и посока на вятъра, атмосферно налягане, обща слънчева радиация и др.

На замърсяването на атмосферния въздух се обръща голямо внимание поради значителните социални и здравни последици при хората – заболяемост, смъртност, миграция. В силно замърсените райони е увеличен броят на заболяванията на дихателната система, на сърдечно - съдовата система, има повече кожни и очни заболявания. Освен това замърсеният атмосферен въздух създава усещане за дискомфорт.

От всичко посочено, може да се заключи, че община Шабла може да се категоризира като район с много добър статус на атмосферния въздух.

3.2. Води

Управлението на водите в страната се осъществява и ръководи от Министерство на околната среда и водите (и подчинените му четири Басейнови дирекции), което е отговорна институция на национално ниво за прилагане на Рамковата директива за водите в страната. Съгласно Закона за водите, чл. 155, ал. 1, т. 4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води.

Съгласно чл. 169, ал. 2 от Закона за водите (в сила от 28.01.2000 г. с посл. изм. и доп. ДВ бр. 44 от 13 май 2020 г.), мониторингът на водите и на зоните за защита на водите осигурява съгласуван и изчерпателен преглед на състоянието на водите във всеки район за басейново управление. Мониторингът се извършва по одобрени от Министъра на околната среда и водите програми, разработени от басейновите дирекции в съответствие със спецификата на водните тела и техните характеристики.

Екологичното и химичното състояние на повърхностните води се определя на база получените данни от програмите за мониторинг.

В рамките на Планове за управление на речните басейни са застъпени следните видове мониторинг:

- **контролен** – целта на контролния мониторинг е да осигури необходимата информация за допълване и валидиране на резултатите от прегледа на антропогенния натиск и оценката на риска, изготвени съгласно изискванията на Приложение II от РДВ, за ефективното планиране на бъдещите мониторингови програми; за оценка на дългосрочните промени в естествените условия; за оценка на дългосрочните промени, които са резултат от широко разпространени антропогенни дейности;

- **оперативен** – целта на оперативния мониторинг е да се установи състоянието на онези водни тела, които са в риск по отношение постигането на добро екологично състояние; да се направи оценка на промените в състоянието на телата в риск, които са в резултат на изпълнението на програмата от мерки;

- **проучвателен** – който се планира за да се установят нивата и риска от случайни и залпови замърсявания в определена водна площ и предприемане на подходящите мерки за управление.

Съгласно Закона за водите, чл. 155, ал. 1, т. 4, буква „б“, директорът на съответната басейнова дирекция планира и участва в провеждането на мониторинга на водите, обобщава и анализира данните от проведения мониторинг, в това число за химичното и екологичното състояние на повърхностните води. Контролът върху състоянието на подземните и повърхностни води на територията на община Шабла се осъществява от Басейнова дирекция „Черноморски район“ (БДЧР) - гр. Варна. Състоянието на питейните води и водоизточниците на общината се контролират системно от РЗИ – Добрич, а източниците на производствени отпадъчни води от РИОСВ – Варна.

Мониторинговите пунктове за наблюдение се определят въз основа на оценка на риска, натоварването и агресивната дейност върху водните тела. Изборът на показатели за анализ е въз основа на вида и количеството натиск, изразяващ се в концентрацията на наблюдаваните замърсители. Оценката на химическото състояние на повърхностните водни тела, замърсяващите вещества се съпоставят с определени стойности на стандартите за качество, въведени с Директива 2008 /105/ на Европейския парламент и на Съвета от 18.12.2008 г. за определяне на стандарти за качество на околната среда в областта на политиката за водите изразена в Наредба за стандарти за качество на околната среда. Рамковата Директива за водите въвежда екологични норми за качество на водните ресурси. Съгласно нея екологичното състояние на водните екосистеми се определя като много добро, добро, лошо или много лошо. При извършването на оценката на риска водните тела се класифицират в следните категории:

- водни тела в риск – не е необходимо допълнително охарактеризиране или допълнителни мониторингови данни;
- водни тела, които е възможно да са в риск, за които има вероятност да не постигнат екологичните цели, но са необходими допълнителни мониторингови данни;
- водни тела, които не са в риск – не е необходима допълнителна оценка и допълнителни мониторингови данни.

- **Повърхностни води**

При управлението на водите и анализа на антропогенното въздействие и определяне състоянието на водите, се ползва приета класификационна система, регламентирана с Наредба Н-4/14.09.2012 г. за характеризирани на качеството на водите, съгласно Рамковата Директива на водите, определяща ограничения с цел, спиране на влошаването на състоянията на водите и защитаващи ги от замърсяване. Състоянието на повърхностните води основно е общ израз за състоянието на повърхностния воден обект, определена от неговото екологично състояние и от неговото химично състояние и водните количества. Качеството на водите най-често се определя от химичното състояние и е основната характеристика за общото състояние. Най-основната оценка за състоянието на водния обект се определя по физикохимичните показатели – разтворен кислород, активна реакция, електропроводимост, орто-фосфати, общ фосфор, общ азот, амониев, нитритен и нитратен азот и биохимична потребност от кислород измерена за 5 дни.

Мониторингът на повърхностните води е част от Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) и обхваща програми за контролен и оперативен мониторинг. Целта на мониторинговите програми за контролен мониторинг е да осигурят необходимата информация за оценка на състоянието на водите в рамките на речния басейн или подбасейн. Оперативните програми за мониторинг следва да определят състоянието на водните тела в риск и да оценят промените, които са настъпили в резултат от прилагането на програмата от мерки. Показателите, които се наблюдават са разделени в три основни групи – основни физикохимични (температура, рН, неразтворени вещества, електропроводимост, биогенни елементи (NH₄-N, NO₃-N, PO₄), разтворен кислород, наситеност с кислород, перманганатна окисляемост, БПК, ХПК, желязо, манган, сулфати, хлориди и др.); приоритетни вещества (33 бр. - силно токсични, устойчиви и лесно биоакмулиращи се вещества) и специфични замърсители (органични вещества, тежки метали и металоиди, цианиди, феноли и други специфични вещества), като честотата им на мониторинг е от 4 до 12 пъти в годината.

Територията на община Шабла принадлежи към североизточната безотточна част на Добруджанския район – района на крайморските реки, оттичащи се директно към басейна на Черно море. Най-характерните му хидрографски елементи са:

- повърхностната речно-овражна система (вътрешна зона). Речно-овражната мрежа на вътрешната зона е представена от малки реки (дерета);
- езерна система, включваща Дуранкулашкото, Шабленското и Езерецкото езера;
- прилежащата брегова зона на акваторията на Черно море (външна зона).

Територията на общината е бедна на повърхностни водни ресурси, единствено когато има силни дъждове или се топят снеговете, има водни течения по суходолията, които пресъхват през лятото.

Според хидроложкото райониране на България, територията на община Шабла попада в североизточната безотточна част на Добруджанския район, което се дължи на специфичните природно-географски характеристики като:

- равнинен релеф и плитка овражна мрежа с малък надлъжен наклон към крайбрежието;
- малки валежни количества, като сумарния годишен валеж се оценява на 480 mm и е значително по-нисък от средния за страната (620-670 mm);

- силно окарстена литоложка подложка, попиваща бързо валежите в дълбочина и подхранваща подземните води, чиято дълбочина е по-голяма от дъната на овражната мрежа, т.е. условно наречената „речна мрежа” остава „висяща”;

- липсата на изворно подхранване, поддържащо перманентен речен отток в овражната мрежа.

Предвид описаните предпоставки, на територията на община Шабла не се идентифицират представители на най-разпространения в България тип водни тела, този на перманентните речни течения. Липсват води от типа „изкуствени водни тела” и „силно модифицирани” водни тела.

По информация от БДЧР на територията на Община Шабла са налични следните повърхностни водни тела:

Таблица 22: Повърхностни водни тела на територията на община Шабла

№	Поречие	Код на повърхностното водно тяло	Име на повърхностното водно тяло	Обща оценка на екологичното състояние / потенциал	Елементи за качество, по които не е постигнато добро състояние
1.	Черноморски Добруджански реки	BG2DO700L017	Дуранкулашко езеро	много лошо	МЗБ, Риби, ФП, БПК, Електропроводимост
2.	Черноморски Добруджански реки	BG2DO700L018	I участък: Шабленско езеро	добро	
			II участък: Езерецко езеро	добро	

Източник: Басейнова дирекция „Черноморски район“

Краткотрайни (периодични) водни течения

Представени са от голям брой суходолия и дерета, в които се появява краткотраен речен отток само при значителни, продължителни интензивни валежи и интензивно снеготопене.

Общата дължина на овражната мрежа се оценява на около 60 km, а водосборната им площ – на 160 km². Най-значим представител на този тип водни тела е условно наречената „река” Шабленска, която води началото си от с. Могилище, преминава през селата Раковски, Хаджи Димитър и Поручик Чунчево в съседната община Каварна, навлиза на територията на община Шабла при с. Горун, като прихваща води от селата Тюленово, Горичане, гр. Шабла и зауства в Шабленското езеро. Други представители на този тип са условно наречените „реки” Езерецка и Ваклинска, както и други дерета и суходолия, например по осите с. Черноморци - с. Захари Стояново - Дуранкулак; Граничар – Дуранкулак; Божаново – Ваклино; Твърдица – Божаново – Езерец и др. Характерно е, че цялата овражната мрежа дренира в подземните води и езерата, като влияе върху тяхното качество.

Липсват наблюдения на оттока на този тип водни тела, но косвената оценка показва, че по същество те представляват суходолия, с краткотраен и незначителен отток, чиято средна многогодишна стойност се оценява на 0.0041 m³/s за р. Шабленска и на 0.0040 m³/s за р. Езерецка. В същото време, при неблагоприятни съчетания на определени условия (висока овлажненост на водосборите, водонаситеност на подземните водоносни хоризонти и интензивни валежи) могат да се появят високи води, което е характерно за суходолията въобще. Има данни за наводнения в гр. Шабла – през 1994, 1997 и 2005 г.; в с. Крапец – през 1994 г.; в селата Граничар и Дуранкулак – през 1998 г. Няма изградени диги с височина над околния терен. Процесът на поява на високи води е рисков и от гледна точка появата на свлачищни процеси.

Местонахожденията и кратка характеристика на по-значимите сухи дерета на територията на общината са посочени в таблица 23. Най-значимото от тях - на р. Шабленска, е с дължината 27.8 км. Водосборът ѝ води началото си от с. Могилище в съседната община

Каварна, продължава през с. Раковски, с. Хаджи Димитър, с. Поручик Чунчево, навлизайки в община Шабла прихваща води от с. Горун, с. Тюленово, с. Горичане и достига гр. Шабла. След града дерето е ориентирано по посока на Шабленското езеро.

Дерета съществуват и в други населени места на територията на общината: в с. Черноморци, с. Захари Стояново, с. Дуранкулак, с. Граничар, с. Божаново, с. Ваклино, с. Твърдица, с. Езерец, с. Горичане, с. Смин. Общата водоборна площ на деретата в общината се оценява на 160 кв. км. Няма изградени диги с височина над околния терен.

Таблица 23: Местонахождения и кратка характеристика на по-значимите сухи дерета на територията на общината

Обект, №	Тип, река/дере	дължина, км	водосбор, кв. км.	населени места, през които минава
1. Шабленска	Река/сухо дере	27.8	86,54	с. Могилище, с. Раковски, с. Х. Димитър, с. П.Чунчево, с. Горун, гр. Шабла
2	сухо дере	8.0		с. Черноморци, с.З. Стояново, с. Дуранкулак
3	сухо дере	4.0		с. Граничар, с. Дуранкулак
4	сухо дере	5.7		с. Божаново, с. Ваклино
5	сухо дере	6.2		с. Твърдица, с. Божаново, с. Езерец

Основни причини за практическото отсъствие на повърхностен отток са равнинният релеф, наличието на силно окастен литоложки субстрат, особено в обсега на речните долини, слабите валежи и липсата на извори, които да формират и поддържат непрекъснат във времето отток. Валежната вода бързо попива в дълбочина и подхранва подземните води, чиято дълбочина е по-голяма от дъната на речните русла. Това характеризира долините на реките като “висящи”. Тези особености на разглежданата територия ограничават влиянието на валежите във формирането на повърхностния отток и значението на хидрологичния компонент (т.е. на повърхностните води) за подхранването на езерните системи. Влиянието на подземното подхранване на последните достига до 90%, изпитва значителни сезонни вариации като зимният сезонен отток количествено преобладава над летния.

Езера (преходни води)

Представени са от богатата езерна мрежа на територията на общината, като основни представители са езерата Дуранкулак, Езерец, Шабла и Шабленска тузла. Тази група водни тела има много голямо екологично значение (над общинско и трансгранично), тъй като тукашните езера са важни птичи стоянки и значим фактор по прелетния път на птиците – Via Pontica.

➤ **Дуранкулашко езеро (код водно тяло BG2DO700L017)**

Състои се от три свързани помежду си части - същинско езеро; северно разширение (Карталийско блато), включващо потопените устия на суходолията, идващи от селата Ваклино, Било-Смин и Граничар-Дуранкулак и отделено от същинското езеро чрез тясна плитчина с дълбочина 1-2 m; южно естествено разширение (Югоизточно блато), отделено от езерото с тясна пясъчна коса, част от която се залива при водни стоежи (по-високи от 0.30m).

Езерният комплекс се намира в Приморска Добруджа, недалеч от българо-румънската граница, източно от с. Дуранкулак. Представлява естествено, лиманно, крайморско, полу-солено, безотточно езеро. Разположено е в стара речна долина, лежаща върху сарматски варовици, които около водоема излизат на повърхността и формират обширни карни полета.

Изключение прави източната страна, представляваща крайморски пясъчен вал (оформен върху неголямо преградно съоръжение в долната си част), широк до 150 m и висок до 3.6 m. При щормови явления морската вода преодолява вала. В югозападната част на езерото са запазени два естествени острова „Голямата Ада” и „Малката Ада” с височини съответно 12.4 и 4.3 m. На големия остров има стара селищна могила, паметник на културата с национално значение.

Основните параметри на езерото са: надморска височина - около 0.5 m; обща площ – 350 ha, от която открита водна площ 250 ha; средна дълбочина 1.4 m и максимална до 6 m; воден обем около 2 500 000 m³. Подхранването на езерото е 90% от подземни води, които имат доминиращо влияние върху количеството и качеството на езерните води. Площта на водосборната област на подземния водоносен хоризонт се оценява на 542 km² и надхвърля териториалния обхват на общината. Същото се отнася и за притока от повърхностни води, чиито 10% се събират от водосбор с площ 220 km². Езерото има хидравлична връзка с крайбрежните води и може да повлияе върху тяхното качество.

Природозащитният статус на езерото датира от 1980 г., когато то е обявено за природна забележителност (защитена площ 4465.4 дка) с акцент върху ландшафтния компонент. Обособена е крайбрежна буферна зона с ширина 500 m, изключваща лова и ползването на пестициди. През 1984 г. е включено в списъка на влажните зони с международно значение, а през 2002г. е утвърден план за управление и е включено в Натура 2000. От 2007 г. се изпълнява програма за мониторинг.

По отношение състоянието на качеството на водите в езерото следва да се отбележи, че по същество то представлява стагнантен бракичен водоем. В Плана за управление на ЗМ „Дуранкулашко езеро” е регистрирана висока степен на еутрофикация, дължаща се на увеличено съдържание на биогенни елементи (амоний и нитритен азот). Счита се, че влошеното екологично състояние е обусловено от постоянното и продължително замърсяване на подземните води, главно от неточкови източници, разположени в подземния и повърхностния водосбор на езерото, като животновъдните ферми и торохранилищата към тях, битови източници като септични и попивни ями, нерегламентирани сметища, изкуствено торене и др. При топло и тихо време (юли-септември), са възможни процеси на еутрофикация, които могат да бъдат повлияни чрез почистване на езерото и увеличаване на откритата водна площ. Прекомерното водочерпене за напояване също влошава състоянието на езерото. В ПУРБ 2016-2020 екологичното състояние на езерото се оценява като много лошо, с показатели, влошаващи състоянието МЗБ, Риби, ФП, БПК, Електропроводимост.

➤ **Шабленски езерен комплекс (код водно тяло BG2DO700L018)**

Състои се от езерата Шабленско и Езерецко, взаимно свързани посредством постоянно залята с вода плитчина. В плитчината има прокопан канал с дължина 250 m, ширина 4-5 m и дълбочина 1.5 m. Намира се на около 18 km южно от българо-румънската граница, на около 5 km СИ от гр.

Шабла и достига до с. Езерец. Заема крайбрежните ниски части на дълбоките суходолия на реките Шабленска и Езерецка. Представява закрити лимани, отделени от морето с пясъчна ивица (плаж), със широчина до 50 m, която при щормове се преодолява от морето.

Основните параметри на езерото са: надморска височина – средно около 0.8 m; открита водна площ около 150 ha; средна дълбочина 3.5-4.6 m и максимална до 9-9.5 m; воден обем около 6 100 000 m³. Подхранването на езерото е предимно от подземни води (карстови извори), които имат доминиращо влияние върху количеството и качеството на езерните води. Площта на водосборната област на подземния водоносен хоризонт се оценява на 266 km² и надхвърля териториалния обхват на общината. Същото се отнася и за притока от повърхностни води, които се събират от водосбор с площ 180 km², част от който се намира на територията на община Каварна. Счита се, че езерото има хидравлична връзка с морето и може да повлияе върху качеството на крайбрежните води.

Природозащитният статус на езерото датира от 1979 г., когато то е обявено за защитена местност с обща защитена площ 5312.367 дка (вкл. 500 m буферна ивица) в които са забранени

лова и риболова и са препоръчани мерки за агротехника без употреба на пестициди, химически вещества и торове. През 2004г. е разработен и утвърден План за управление и ЗМ е включена в Натура 2000. От 2007 г. се изпълнява програма за мониторинг.

Въздействия върху количественото състояние на водите в езерото оказва отнемането на част от тях за напояване /на около 12 хил. дка/ в поливния сезон. Максималният капацитет на помпите за подаване на вода в напоителните полета - Езерецко, Шабленско и Тюленовско, е около 1600 l/s. Резултатът от водочерпенето е увеличаване на амплитудата на колебание на водното ниво от максимум 77 cm в периода до 1961 г. до 169 cm в последващия период. Това предизвиква просмукване на морски води и обуславя бракичния характер на езерото. Друг негативен процес от водочерпенето е свързан с нарушаване състоянието на влажните зони и водните екосистеми поради ликвидиране на крайбрежните плитчини.

По отношение качеството на водите следва да се отбележи, че езерния комплекс представлява стагнантен бракичен водоем. В Плана за управление на ЗМ "Шабленски езерен комплекс", поради наличието на биогенни елементи, той е определен като еутрофен до хипертрофен. Счита се, че причините за развитие на еутрификационните процеси са свързани с прекъснатата връзка с морето и интензивното водочерпене, които са намалили водообменът в езерата, както и със замърсяването на повърхностните и подземните води с биогени от точкови и неточкови източници, разположени в двата водосбора (на подземните и на повърхностните води) и излизащи извън териториалния обхват на общината. Като единствен точков източник на замърсяване се посочва заустването на отпадъчни води от съществуващата ПСОВ гр. Шабла /ПУРБ/. По информация на БДЧР, ПСОВ зауства в напоителен канал, в който пречистените отпадъчни води се събират и използват за напояване в поливния сезон. Останалите източници на замърсяване са дифузни, като отпадните води от животновъдните ферми и тороохранилищата към тях, от битови източници като септични и попивни ями и нерегламентирани сметища, изкуствено торене и др. Предвид природозащитния статус на езерото и влошеното му състояние, заустването на отпадъчни води от съществуващата ПСОВ гр. Шабла е недопустимо, още повече че степента на пречистване е неудовлетворителна за чувствителна зона поради остаряла технология. В годишния доклад за състоянието на водите в ЧБР от 2010 г., езерният комплекс е оценен като намиращ се в „много добро екологично и добро химично състояние“. Същото се потвърждава от ПУРБ съгласно който екологичният статус на езерото е оценен като добър, вероятно в риск поради инвазия на мида „зебра“. През 2015 г. състоянието на комплекса се оценява като „добро и много добро“, а 2016 г. данните от мониторинговия пункт показват влошаване по нитритен азот.

➤ **Шабленска Тузла**

Шабленската Тузла е разположена на около 4 km източно от гр. Шабла и е отделена от морето с пясъчна коса. Представлява калолечебна, свръхсолена лагуна, малка по размери (максимална дълбочина 0.6 m) и площ (0.19 km²). Средната му соленост се оценява на 40‰ и може да достигне до 150‰. Подхранва се от морски и изворни води. През лятото почти пресъхва. Дъното е покрито със сероводородна тиня, която се използва за калолечение.

Запасите от високо качествена лечебна кал се оценяват на около 230 000 t. Обектът се намира под защитата на МЗ.

➤ **Крайбрежни води**

Бреговата зона на акваторията на Черно море е външната хидрографска зона на територията на общината, към която единствено се насочват и оттичат по естествен път повърхностните и подземните води на водосборната област. От своя страна Черно море също оказва два вида влияния върху езерния комплекс на Дуранкулашкото и Шабленското езера:

- а) пряко – чрез морските пръски и прехвърляне при вълнение (особено при щормове и силни ветрове, които са най-характерни за есента и зимата);
- б) косвено – чрез просмукване (интрузия).

Оценката е представена за контактната зона на крайбрежната ивица с морето, която е с дължина 34 km, има предимно източна експозиция и нисък коефициент на разчлененост. В нея

липсват големи заливи, поради което контакта ѝ с морето е фронтален, директен и зависи основно от морските течения. Друга характерна особеност е преминаването на основното Черноморско течение покрай брега, в посока север-юг, което е свързано с трансграничен пренос на замърсяващи вещества, наноси и пресни води от вливащите се реки /основно р. Дунав/.

Общата характеристика на крайбрежните води на община Шабла отразява режимът на морското ниво, рискът от щормови явления, циркулацията на морските течения, абразивните и акумулативни процеси по морския бряг и качеството на водите.

Режимът на морското ниво се обуславя от полузатворения характер на Черно море и може да се характеризира като практически безприливен. Средната температура на най-горния квазихомогенен слой е 12.500С и е най-ниска през февруари /3.70С/ и най-висока през август /21.90С/. Замръзване на морето се наблюдава няколко пъти на 100 години, като е най-голямо през зимата на 1928-1929 г. През януари 1932 и 1972 г. са наблюдавани голямо количество ледени късове, отнасяни от силния вятър в открито море. Средната соленост на повърхностния слой на морската вода в района е 16.38‰ и нараства в дълбочина и в посока север-юг. Пониската соленост при н. Шабла и високата амплитуда на сезонните ѝ изменения /от 13.8‰ през пролетта до 18.6 ‰ през есента/ се обуславят от сезонния характер на водите на р. Дунав, т.е. влияе се от основното морско течение и трансграничния пренос на пресни речни води. Щормовите явления са характерни за края на есента и началото на зимата и оказват влияние върху динамиката на водния баланс. Описано е щормово явление през 1927 г, което отнася преградната пясъчна коса и превръща Шабленското езеро в морски залив. Върху уязвимостта на крайбрежната ивица и езерния комплекс от щормови въздействия, влияние оказват водоземанията и техногенните добиви на инертни материали, които предизвикват дефицит на плажообразуващите пясъчни фракции.

Условията, формиращи температурния режим в плитководните крайбрежни райони и влияещи на неговите промени, се отличават по своята специфика от аналогичните в шелфовите и дълбоководните открито-морски акватории. Поради това съществуват отличия в режимните характеристики на тези акватории. През зимата повърхностната температура в централните райони на морето е по-висока – до 7-8°C от тази на охладената крайбрежна вода. През периода на затопляне на морската вода на долната граница на слоя на ветровото въздействие се образува слой на „температурния скок” - т.н. сезонен термоклин. Последният ограничава разпространението на топлината, постъпваща от горния квази-еднороден слой. През студения сезон в морето се развиват процеси на вертикална циркулация вследствие на конвекцията. Този процес обхваща слой с дебелина от 30–50 метра в централните райони на морето до 100-150 метра на шелфа. Най-силно в цялото море се охлаждат водите от северозападната част, откъдето те постъпват чрез морските течения в разглежданата акватория пред Шабла. Като следствие от зимната конвекция, при последващото затопляне на водата през топлото полугодие, се образува студеният междинен слой. Той се запазва през цялата година на хоризонти 60-100 м и се отделя от съседните слоеве вода по изотерма 8°C, в неговото ядро водата обикновено е около 6.5-7.5°C.

Таблица 24: Средномесечни и средногодишни температури [°C] на морската вода.

Месец	Шабла	Калиакра
I	4,5	4,9
II	3,7	4,2
III	4,7	5,1
IV	8,4	9,2
V	13,6	14,6
VI	18,8	20,0
VII	21,0	22,4
VIII	21,9	22,6
IX	19,5	20,4
X	15,6	16,6
XI	10,9	11,6
XII	7,8	7,9

Год.	12,5	13,3
------	------	------

Означени са максималните (червено) и минималните (синьо) температури.

Почти всички описани характеристики се обуславят от циркулацията на повърхностните морските течения в посока север-юг. Това предизвиква абразивни и акумулативни процеси в крайбрежната ивица и трансграничен пренос на замърсяващи вещества, като по-засегнати от тези процеси са крайбрежните води северно от н. Шабла.

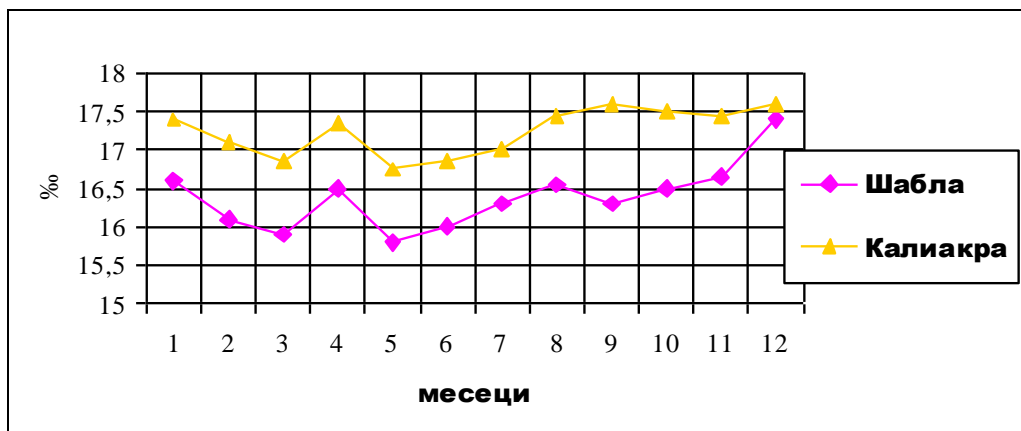
Качеството на крайбрежните води се наблюдава на два мониторингови пункта – при с. Крапец и при нос Шабла. Биологичното и екологично състояние на водите се оценява като „умерено, вероятно в риск” и показва тенденции на подобряване в южна посока. Счита се, че влошеното качество се дължи най-вече на трансграничен пренос на замърсяващи вещества от основното морско течение с посока север-юг.

Солеността на повърхностните води в Черно море е значително по-ниска в сравнение с тази на повърхностните води на Световния океан (~35 ‰): в повечето открити акватории морската вода на повърхността има соленост около 17.5-18.3 ‰, а в крайбрежните райони тя взема значения най-често между 15,5 ‰ и 17,5 ‰. В горния слой на смесване на морето солеността се повишава бавно, но на хоризонти 100-150 м нараства рязко от 18.5 до 21 ‰ – това е слой на постоянния „скок” на солеността (халоклин).

Солеността на крайбрежните води зависи от баланса между изпарението и валежите и от водообмена с открито море. В района съществено влияние оказват сезонните изменения на притока на води от река Дунав, което се изразява в относително по-ниските значения на солеността в сравнение с другите наши акватории. Това влияние естествено затихва от север на юг - средногодишната соленост в Шабла е 16.38 ‰, а в ст. Калиакра – 17.24 ‰. Влиянието върху солеността, предизвикано от местните валежи, морските течения, процесите на upwelling и др., като правило е краткотрайно и има локален характер.

Вътрешногодишните изменения на солеността в крайбрежните метеорологични станции Шабла и Калиакра очертават добре изразен годишен ход с минимум през пролетта и максимум през есента (фиг. 3). През всички сезони солеността на крайбрежните води е по-ниска, от средната за повърхността на цялото море (около 18‰). Станцията в Шабла се отличава от другите райони на наблюдения у нас с относително големи годишни амплитуди в измененията на средномесечната климатична соленост поради силното влияние на дунавския отток, по-честите прояви на интензивни процеси на upwelling и възможността за по-интензивен водообмен на крайбрежните води с шелфовите акватории.

Фиг.9: Средномесечна стойност на солеността [‰] на морската вода в станциите Шабла и Калиакра

От българска страна са взети мерки за опазване на крайбрежните води от замърсяване от източници в тила, като със заповед на МОСВ № РД-930/25.10.2010 г. територията на община Шабла се третира като „чувствителна зона” към насищане с биогенни елементи и е обявена за „уязвима зона”, което поставя по-високи изисквания към намаляване и прекратяване на

замърсяването с нитрати от земеделски източници. Потенциален риск от замърсяване може да възникне от 16 бр. точкови източници, представляващи зауствания на пречистени отпадъчни води от ПДНГ АД.

Съобразно геолого-литоложките особености, облика на релефа, интензивността на бреговите процеси, сладководните източници и водни площи, крайбрежната акватория се разделя на два специфични района: от нос Сиври бурун (Българо-Румънската граница) до нос Шабла с код на водно тяло BG2BS000C001 и от нос Шабла до с. Камен бряг с код на водно тяло BG2BS000C002.

Предвид разположението на плажовете изцяло в този район са взети мерки за опазване и подобряване качеството на „водите за къпане”, като са определени 4 зони /включени в Натура 2000/ за съществуващо и перспективно водоползване, както следва:

- Дуранкулак – север 1, Дуранкулак – север 2, Крапец (включващ плажовете: къмпинг Космос;
- Дуранкулак-езеро, Крапец-север и Крапец-централен 1) и къмпинг Добруджа (включващ плажовете Крапец-централен 2, къмпинг Добруджа и Шабленска тузла) със съответните им пояси на санитарна охрана.

Част от плажовете са охранявани с осигурено водно спасяване. Неохраняемите плажове се почистват редовно от общината и не създават предпоставки за замърсяване на крайбрежните води. Режимите на земеползване в санитарно-охранните зони са с пренебрежимо малко влияние /практически нулев индекс LUSI=0/. Взети са мерки за недопускане заустване на отпадъчни води или пряко замърсяване на крайбрежните води от източници в съответните зони (на плажовете няма душици, тоалетни с течаща вода, конни бази и др. подобни). Няма вливания на други повърхностни води. Поради наличната хидравлична връзка с езерата (за къмпинг „Добруджа“ с Шабленското езеро, а за останалите зони с Дуранкулашкото) е възможно негативно въздействие върху качеството на крайбрежните морски води, но при сегашното състояние на езерата то следва да е незначително. В близост до южния край на санитарната зона на СО „Къмпинг - Добруджа” е разположен нефтен сондаж, от който тече топла минерална вода с високо съдържание на сяра.

Таблица 25: Състояние на повърхностни водни тела на територията на община Шабла към 2019 г.

№ по ред	Код на ВТ	Име на пункт	Код на пункт	2019 г.								Състояние
				O2, мг/л	БПК5, мг/л	NH4-N, мг/л	NO2-N, мг/л	NO3-N, мг/л	N общ, мг/л	P-PO4, мг/л	P общ, мг/л	
1	BG2DO700L017	Дуранкулашко блато	BG2DO10000MS006	7,33	1,99	0,103	0,012	0,1273	0,518	0,019	0,053	подобрява се по фосфор
2	BG2DO700L018	Шабленско езеро	BG2DO10000MS007	7,36	1,19	0,062	0,043	1,643	1,407	0,0095	0,0275	не показва отклонение от характерните стойности
3	BG2DO700L018	Езерецко езеро	BG2DO10000MS482	7,87	1,33	0,145	0,027	2,05	1,63	0,026	0,05	подобрява се по P-PO4, влошава се по NO3-N,

Легенда

Състояние	описание
	много добро
	добро
	умерено

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г. – РИОСВ – Варна и БДЧР

Системата за мониторинг на водите има за цел оценка на качествените характеристики на водите, своевременно установяване на негативните процеси, прогнозиране на тяхното развитие,

предотвратяване и ограничаване на вредните последици и определяне на степента на ефективност на осъществяваните мероприятия за използване и опазване на водите.

Води за къпане – в община Шабла има определени 4 пункта за пробонабиране на морски води в съответните зони за къпане – Дуранкулак-Север 1, Дуранкулак-Север 2, Крапец-Север и Къмпинг „Добруджа“.

Мониторинг на водите за къпане се извършва от РЗИ-Добрич, съгласно изискванията на Наредба № 5/ 30.05.2008 г., транспонираща Директива 2006/7/ЕС. Наблюденията се извършват в периода юни-август, като се вземат проби два пъти месечно. Ежегодно за периода 2016 – 2020 г. са вземани и изследвани по микробиологични показатели чревни ентерококи и ешерихия коли по 3 проби вода от всеки пункт (общо 12 проби за година). За посочения период не са установени нестандартни резултати, както и видими замърсявания на морската вода. Извършената класификация на база резултатите от провеждания мониторинг за качеството на водата в зоните за къпане в периода 2016 – 2019 г., съгласно изискванията на европейското законодателство и Наредба №5/2008 г. за управление качеството на водите за къпане, ги определя като зони с отлично качество на водата за къпане, с изключение на зона Дуранкулак-Север 2, за която качеството е определено като добро.

На територията на община Шабла са регистрирани 5 открити плувни басейна, като ежегодно е проследявано качеството на водата за къпане в тях. През 2017 г. са установени несъответствия по микробиологични показатели: Микробно число и Ентерококов титър съгласно изискванията на чл. 18, ал. 4 от Инструкция № 34 за хигиената на спортните обекти и екипировка (обн. ДВ бр. 82/75 г. изм. ДВ бр. 25/02 г.) в един от басейните в гр. Шабла. През 2019 г. са установени отклонения по микробиологични показатели: Микробно число и Ешерихия коли-титър в един басейн в с. Езерец. Предприети са административно-наказателни мерки спрямо отговорните лица, както и коригиращи такива от фирмите, експлоатиращи обектите за незабавно отстраняване на несъответствията и привеждане качеството на водите за къпане съгласно нормативните изисквания, удостоверено с протоколи от лабораторен контрол.

Минерални води – на територията на община Шабла няма регистрирани и включени в мониторинга на РЗИ-Добрич минерални водоизточници. Във връзка с получени указания на МЗ, през 2016 г. е извършена проверка на самоизлив от минерален водоизточник Р-118 „Фара Шабла“, изграден в ПИ №83017.505.6 по плана СО „Кария“ - землище на гр. Шабла, община Шабла, съвместно с представители на община Шабла. Проверката е придружена с лабораторен контрол - взета проба вода за анализ по микробиологичните показатели, съгласно Приложение №5 от Наредба № 14/87 г. Резултатите не са показали отклонение от здравните норми. При проверката е установено, че около мястото на самоизлива (тръба с височина 2 м, с две разклонения) от минерален водоизточник Р-118 „Фара Шабла“ е обособено място със свободен достъп за населението. Установено е също, че за водата от сондаж Р-118 „Фара Шабла“ няма издадена балнеологична оценка от МЗ, удостоверяваща нейните качества, цели, начина и ограниченията при ползването ѝ, което крие риск за здравето на населението. С цел информиране на потребителите и опазване здравето на населението е издадено предписание до община Шабла за поставяне на трайна маркировка непосредствено до самоизлива с надпис: „Използването на минералната вода от водоизточник Р-118 „Фара Шабла“ не е безопасно, тъй като за същата няма издадена балнеологична оценка от МЗ, удостоверяваща нейните качества, цели, начина и ограниченията при ползването ѝ“.

Лечебна кал

Шабленската тузла е регистрирано находище на минерализирана лечебна кал в количество 240 000 тона. С Решение на МС 569/ 13.09.1973 г. тя е определена като курортен ресурс със съответните зони за хидрогеоложка и санитарна охрана.

С Решение № 942/15.11.2012 г. Министерски съвет предоставя за управление на община Шабла имот – публична държавна собственост с идентификатор 83017.55.91 по кадастралната карта и кадастралните регистри на гр. Шабла, одобрени със Заповед № РД-18-15/ 29.03.2006 г. на изпълнителния директор на Агенцията по геодезия, картография и кадастър, с площ 244 435

м², представляващ обект: езеро „Тузлата”, с трайно предназначение на територията: територия, заета от води и водни обекти, с начин на трайно ползване: езеро, подробно описан в Акт за публична държавна собственост № 5106 от 5 октомври 2012 г.

Съгласно т. 2 от горесцитираното решение, тузлата се предоставя при следните условия:

а) съобразяване на инвестиционните намерения на община Шабла, свързани с управлението и стопанисването на езеро „Тузлата” със заложените мерки в Плана за управление на Черноморския район с цел изпълнение на изискванията на Рамковата директива за водите – постигане и поддържане на добро състояние на водите;

б) цялостно управление чрез изработване на план за експлоатация на калонаходището и определяне на режима за добив на лечебна кал;

в) кандидатстване по оперативни и други програми на Европейския съюз за съфинансиране на дейности, свързани с опазване, облагородяване и популяризиране на езеро „Тузлата”;

г) текущо почистване и поддържане на имота, включително ежегодна ларвицидна и имагоцидна обработка с цел ограничаване популацията на комари;

д) подобряване и развитие на екотуризма и алтернативния туризъм в община Шабла, развитие на балнеолечение и калолечение чрез създаване на материална и техническа база на територията на езеро „Тузлата”.

Съгласно указания изх. № 08-00-55/20.06.2013 г. на Министерство на здравеопазването, Планът за експлоатация се основава на следните актуални проучвания, изследвания и анализи:

- Геоложки, хидроложки, географски, климатични и други условия за формиране на лечебната кал

- Комплексна оценка на природната среда и основните фактори и условия за протичане на калообразователните процеси

- Структура, състав, свойства и тип на лечебната кал по данни от подробни физико-химични, микробиологични, минераложки и други изследвания

- Оценка на експлоатационните запаси на лечебната кал

Всички гореизброени анализи са направени и на база на резултатите от тях е изготвен План за експлоатация, който след съгласуване с РИОСВ-Варна и Министерството на здравеопазването е приет от Общински съвет – Шабла и утвърден от Кмета на общината.

Калта от Шабленска тузла въздейства благоприятно върху заболявания на опорно-двигателния апарат, гинекологични, кожни, неврологични, сърдечно-съдови, стомашно-чревни, чернодробно-жлъчни, обменно-ендокринни, бъбречно-урологични заболявания, хронични интоксикации с тежки метали, възпалително-дегенеративни процеси на венците, заболявания на дихателните органи, на храносмилателния апарат, обмяната на веществата, хроничен бронхит, след прекаран мозъчен инсулт и миокардов инфаркт и др.

Съгласно чл. 12 от Наредба № 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите /обн. ДВ, бр. 79 от 1987 г, с изм и доп/, за целите на проучването, опазването и използването на курортните ресурси за лечебната кал и находищата ѝ следва да се провеждат следните режимни наблюдения: 1. дебелина на покриващия воден слой, температура на водата, обща минерализация на течната фаза и вегетация - през 15 дни (от май до септември включително); 2. съкратен физико-химичен анализ на проби от лечебна кал - най-малко веднъж в годината; 3. пълен физико-химичен анализ на проби от лечебна кал - най-малко веднъж на 8 години; 4. санитарно-микробиологичен контрол - най-малко веднъж на 2 месеца. Към настоящия момент това не се извършва, тъй като находището не е в експлоатация.

Санитарно – охранителни зони /СОЗ/

Учредени санитарно охранителни зони (СОЗ) на територията на Община Шабла:

1. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбни кладенци ТК-1, ТК-2 - с. Смин, учредена със Заповед № 7/ 25.5.2009г. на Директора на БДЧР;

2. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-1 с. Дуранкулак, учредена със Заповед №

21/ 26.09.2013г. на Директора на БДЧР;

3. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-2 с. Дуранкулак, учредена със Заповед № 20/ 26.09.2013г. на Директора на БДЧР;

4. Пояси I, II и III на СОЗ около тръбен кладенец ТК-1- с. Крапец, учредена със Заповед №17/ 19.09.2013г. на Директора на БДЧР;

5. Пояси II и III на СОЗ около минерални сондажи: Р-179х ,Р-54х и Р-6х, Вн-35х, Тх-15х, С-29 и 17 бр. минерални водоизточници: Р-12х, Р-13х, Р-149х, Р-11х, Р-134х, Р-83х, Р-119х, Р-106х, Вн-39х, Р- 68х, Р-107х, С-2Бх, Р-155х, Р-39х, Р-82х, Р-177х и Р-178х, учредени със заповед на Министъра на околната среда и водите.

Водни обекти, получили разрешение за аквакултури на територията на община Шабла:

За периода 2016-2020 г. на територията на Община Шабла има издадени 2 броя разрешителни, с цел: „аквакултури и свързаните с тях дейности“, за изграждане на рибни ферми в Черно море. Към настоящият момент има едно действащо разрешително № 2236 0031/ 15.03.2017 г., с титуляр „Бон-Визия и Развитие“ ООД, гр. Варна, за изграждане на мидена ферма в района на с. Крапец, община Шабла, с краен срок на действие 15.03.2032 г.

Води за напояване

В община Шабла има изградени системи за гравитачно (повърхностно) напояване и подземни напорни тръбопроводи за механизизирано и гравитачно напояване. Водоизточници са ез. Дуранкулак и ез. Шабленско. Водовземането се осъществява посредством дренажни и отводнителни канали. На разглежданата територия има оформени 6 напоителни групи:

- Дуранкулашкото напоително поле № 1 се състои от дренажен канал от Дуранкулашкото блато до ПС1, която от своя страна посредством тръбопровод 200 мм изпраща водите в напоително поле (основно зеленчукови градини) с площ 2800 дка. ПС1 е оборудвана с помпи, които могат да подават общо 400 л/с;

- Дуранкулашкото напоително поле № 2 се състои от дренажен канал с начало Дуранкулашкото блато до ПС2, която от своя страна изпраща водите посредством тръбопровод в 1000 дка напоявана площ (основно зеленчуци). Помпената станция е оборудвана с три помпи: две работни и една резервна, дебитът на една помпа е 150 л/с. Максималният дебит е 300 л/с;

- Ваклинското напоително поле се състои от дренажен канал с начало Дуранкулашкото блато до ПС. Помпената станция изпраща водите в две напоителни полета с обща площ 600 дка (400+200). ПС е оборудвана с три броя помпи: две - работни, една - резервна. Всяка помпа има дебит от 50 л/с. Максималният дебит е 100 л/с;

- Езерецкото напоително поле се състои от дренажен канал с начало Шабленското езеро до ПС1. В системата има изградени две помпени станции. Помпена станция 1 изпраща водите в напоителна площ за гравитачно поливане, а ПС2 работи само в закрити канали с Ø200 mm и обща дължина 7 km, като осигурява необходимия напор за механизизирано поливане. Общата поливна площ е 6000 дка. Максималният дебит на ПС1 е 500 l/sec;

- Шабленското напоително поле се състои от дренажен канал с начало Шабленското езеро до ПС1. Общо в системата има 4 помпени станции и 700 дка поливна площ. Помпени станции №№ 2, 3 и 4 са предназначени за механизизирано поливане и за терени с по-високи котви. Тези помпени станции не работят в момента. ПС 1 е оборудвана с 4 помпи: три с дебит от 250 л/с и една – 150 л/с;

- Тюленовското напоително поле се състои от дренажен канал от Шабленското езеро до ПС1. Системата е изградена от две помпени станции, закрити канали от етернитови тръби с дължина 4600 м и поливна площ от 5000 дка. ПС1 е оборудвана с помпа с дебит 200 л/с и мощност 200 кВт.

В изградените шест броя напоителни групи е предвидено да се поливат общо 22 400 дка. Максималният дебит на помпите е 2200 л/с. Съществуващата напоителна система не е в добро техническо състояние - характерно за системата, е че повечето помпени станции не работят, а

някои от тях вече не са оборудвани с помпи. Голяма част от откритите и закрити канали са разрушени. При установена от практиката напоителна норма 110 куб. м./дка и при 8-10 броя поливки на сезон, капацитетът на изградените мощности позволява да се поливат 1 728 дка в денонощие или 12 096 дка седмично.

Състоянието на напоителната система на територията на община Шабла е лошо, повечето помпени станции не работят, а в част от тях няма помпени агрегати. По-голяма част от напоителните канали са разрушени или се намират в лошо техническо състояние.

Собственик на напоителните съоръжения е Регионалната дирекция по хидромелиорации във гр. Варна, която ги е отдала за управление и стопанисване на регистрирани по Закона за водните сдружения за напояване 4 сдружения, съответно Шабла-Тюленово с годни за напояване площи с размер 9714 дка и 1 водоем с обем 8000 m³; Чайка, обхващащо 3254 дка годни за напояване площи в с. Крапец и 1 водоем с обем 12 000 m³; Ваклино с годни за напояване площи 629 дка и Дуранкулак, с годна за напояване площ 864 дка.

Според информация на БДЧР, за напояване и други стопански цели се ползват и подземни води чрез 101 бр. регистрирани водоземни съоръжения. Липсва представителна информация за изземваните и ползваните води за тези цели.

В личните дворове на населението има около 275 кладенеца, от които 54 броя в гр. Шабла. Състоянието на 234 кладенеца е добро, 215 от тях са оборудвани с помпа, останалите – с въже и кофа.

Риск от наводнения

Наводнението е природно бедствие, което в някаква степен се поддава на прогнозиране. Предпоставки за наводнения в общината могат да бъдат интензивни валежи - предимно през пролетта, есента и зимата, когато почвата е достатъчно мокра и не може да поеме част от валежа. Като правило тези периоди са с усложнени хидрометеорологични условия: ниски температури, повишена влажност на въздуха, намалена светла част на деня и други съпътстващи неблагоприятни явления, вкл. активизиране на свлачища. В такива условия са се извършвали и ще се провеждат в бъдеще спасителните и аварийни работи при проявлението на подобно бедствие.

Средно-годишните количества на падналите валежи, разпределението им по месеци и по интензитет показват, че проявлението на това явление е малко вероятно. Липсата на язовири и микроязовири, реки и водохранилища, ограничава вероятността за настъпване на наводнения, но те не могат да бъдат изключени напълно. Налице е цикличност на проявлението на това явление:

- наводнения в общината са ставали през 1995, 1997, 2005 и 2011 г. в гр. Шабла;
- през 1994 г. в с. Крапец;
- през 1996, 1981 и 2005 г. в с. Граничар и с. Дуранкулак.

Опасност при проливен валеж представляват по-големите оврази, долове, дерета и други ниски части от релефа на общината, които се превръщат в потенциални водосборни басейни с неконтролируемо движение на водната маса.

Във всички населени места на територията на общината съществуват ниски части, които представляват възможни заливни зони при определени условия. Рядко проявяващият се характер на бедствието е дал отражение върху режима на ползване на тия зони; те съществуват като дворове, градини, стопански постройки, а в някои случаи и застроени с жилищни сгради.

В гр. Шабла потенциална опасност от наводнение представлява Суха река (р. Шабленска, Хидроложки справочник на БАН от 1978 г. № по ред 187, № на ХМС 23а) представляваща ниска част от релефа на общината, която преминава през целия град и условно го разделя на две части. В различните участъци дълбочината му е от 0 до 5 м, ширината - от 10 до 100 м, денивелацията му е ориентирана в посока югозапад към североизток. Извън града долът води началото си от с. Раковски, община Каварна. Преминава през път Е-87 след с. Хаджи Димитър в посока към Шабла, около с. Поручик Чунчево, югоизточно от с. Горун вече на територията на Шабленска

община и следва посока към града. Друга част води началото си южно от с. Горичане преминава през път Е-87 в участъка между село Горун и гр. Шабла и се включва в основния дол преди Шабла. При големи валежи в този дол се прихващат и водите от високите части югоизточно от града в посока от село Тюленово. Влизайки в града той следва посоката на улиците, към които се определят дворовете и сградите от двете страни на дерето: улиците "Долина", "Мелник", "Суха река" и излиза извън града в посока към Шабленското езеро. За изпълнение на комуникационните връзки на града през дерето има изградени осем мостови съоръжения от които три - само за пешеходци (пасарелки от лека конструкция), а останалите 7 - с възможност за автомобилен преход.

Таблица 26: Обекти от критичната инфраструктура в община Шабла

Обект	Наличие на точни координати на обекта /кадастър/	Категория потенциална опасност, категория	Основен показател на обекта	Последна експертна оценка на риска
Водосборен басейн на деретата в района на гр. Шабла	с. Могилище – с. Раковски – с. Х.Димитър – с. П.Чунчево – с. Горун - с. Тюленово- с. Горичане - гр. Шабла	Първа	Площ на водосбора 160 km ²	29.09.2005г
Шабленска река (сухо дере)	100 м над ш. мост	Трета	Дължина 27.80 km. Площ на водосбора 86,54 km ²	Откриване-18.X.1951 Посл. експ. оценка-29.09.2005г
Сухо дере (с. Черноморци – с. 3.Стояново – с. Дуранкулак)	с.Черноморци- с.3.Стояново- с.Дуранкулак /Ненанесено на кадастрална основа/	Трета	Дължина 8 km	Общината не разполага с експ. Оценка
Сухо дере (с. Граничар – с.Дуранкулак)	с.Граничар - с.Дуранкулак /Ненанесено на кадастрална основа/	Трета	Дължина 4 km	Общината не разполага с експ. оценка
Сухо дере (с. Божаново – с. Езерец)	с.Божаново -с.Ваклино /Ненанесено на кадастрална основа/	Трета	Дължина 5.7 km	Общината не разполага с експ. оценка
Сухо дере (с. Твърдица - с. Божаново – с.Ваклино)	с. Твърдица- с. Божаново- с.Ваклино /Ненанесено на кадастрална основа/	Трета	Дължина 6.2 km	Общината не разполага с експ. Оценка

Таблица 26 показва обектите, които са критични по отношение на наводнения и са включени в Плана за защита при бедствия в Община Шабла (2008). Определени са следните критични и потенциално опасни обекти, за които е необходимо изготвяне на експертизи:

- басейн на деретата в община Шабла с изградените премостващи съоръжения;
- подстанция "Шабла", с прилежащите захранващ магистрален далекопровод и 12 броя изводи;
- помпените станции "Шабла 1", "Шабла 2"; "Горичане", "Горун"; "Крапец", "Ваклино", "Смин", "Дуранкулак";
- всички мостове по пътната мрежа на територията на общината;
- всички свлачищни райони на територията на общината;
- магистрален водопровод „Шабла – Горичане – Добрич“;

- жилищни и обществени сгради с масово пребиваване на хора.

Във връзка с изпълнение изискванията на Директива 2007/60/ЕО за оценката и управлението на риска от наводнения транспонирана в българското законодателство чрез Закона за водите Община Шабла е участвала на всички етапи в процедурите.

В съответствие с методиката са определени районите със значителен потенциален риск от наводнения в РБ „Черноморски Добруджански реки”, в който район попадат обекти от територията на община Шабла. За община Шабла са определени 2 обекта с висока степен на риск: BG2_APSEB_BS_01 Черно море – с. Дуранкулак с дължина 14 км. и BG2_APSEB_BS_02 Черно море – гр. Шабла с дължина 15 км.

При инвестиционно проектиране и реализация на конкретни проекти и дейности, включени в Програмата за опазване на околната среда на община Шабла за периода 2021-2028 г. е необходимо да бъдат съобразени съответните забрани и ограничения, регламентирани в Закона за водите (ЗВ), включително:

- съгласно чл. 7, ал. 1 от ЗВ, основен принцип при отношенията, свързани със собствеността върху водните обекти е упражняването на собственост, без да се допуска нарушаване на целостта и единството на хидроложкия цикъл и на природната водна система.
- забраните на чл. 134 от ЗВ за разполагане на животновъдни ферми, жилищни и вилни сгради и стопански постройки в заливаемите тераси на реките и принадлежащите земи на водохранилищата, както и складиране на пестициди, депониране и третиране на отпадъци; засаждането на трайни насаждения с плитка коренова система.
- изискванията на чл. 143, ал. 1 от ЗВ, съгласно които за защита от вредното въздействие на водите не се допускат дейности, с които се нарушава естественото състояние и проводимостта на речните легла, бреговете на реките и крайбрежните заливаеми ивици и използването им като депа за земни и скални маси;
- забраните на чл. 146 от ЗВ за застрояване в заливаемите тераси на реките и сервитута на хидротехническите съоръжения;
- при извършване на дейности, граничещи с води и водни обекти – публична държавна собственост е необходимо да се определят граници, в съответствие с чл. 155, ал. 1, т. 1 от ЗВ;
- изискванията на чл. 44 и чл. 46 от Закона за водите, в случай на водовземане и/или ползване на воден обект, включително чл. 46, ал. 4 по отношение на заустването на битово- фекалните води;
- изискванията на чл. 198о, от ЗВ, че предоставянето на ВиК услуги на потребители се извършва единствено от ВиК оператор по реда на ЗВ и Закона за устройство на територията;
- изискванията на чл. 125 от ЗВ, че включването на нови количества отпадъчни води, следва да се съобрази с капацитета и ефективността на съществуващата канализационна система;
- при липса на канализационна система, предвид чл. 132 от ЗВ, лицата от стопанската дейност, на които се формират отпадъчни води, са длъжни да изградят пречиствателни съоръжения в съответствие с изискванията за заустване във воден обект.

Съгласно чл. 16, параграф 6, второ Тире от Директива 2000/60/ЕС на Европейския парламент и Съвета (приложима съгласно §143 от ПЗР на ЗИД на Закона за водите, обн. в ДВ брой 65/2006 г.) в срок до края на 2020 г., следва да се осигури пълното преустановяване на заустванията, емисиите и изпусканията на всички приоритетно опасни вещества, посочени в Приложение № 1 на Наредбата за стандарти за качество на околната среда за приоритетните вещества и някои други замърсители (ДВ. бр. 97 от 11.12.2015 г.).

Екологичният проблем на общината, свързан със замърсяването на водите, е в тясна връзка с проектите и предвижданите действия по отношение на проектирането и изграждането на канализационни системи в селата и пречиствателни станции за отпадъчните води.

Основни източници на замърсяване на повърхностните водни тела са попивните ями, и прекомерното наторяване на селскостопанските площи. Проблем е и липсата на канализация и ПСОВ за малките населени места на общината. Основни замърсители на повърхностните води в района са и периодично възникващите нерегламентирани замърсявания. Сред останалите източници на замърсяване на водите са промишлеността, транспорта и животновъдството.

• **Подземни води**

Качеството на подземните води се определя от антропогенното въздействие, което се изразява в различен тип замърсявания от точкови и дифузионни източници.

Като точкови източници се разглеждат нерегламентирани (селски) сметища, общински сметища, складове за пестициди, течове от замърсени площадки, депа на производствени и опасни отпадъци, местоположения на стари замърсители, стари сметища, затворени индустриални терени, Б-Б кубове за събиране, депониране, дезактивиране и безопасно съхраняване на наличните в страната количества забранени, залежали и негодни за употреба пестициди. Дифузни източници на замърсяване са земеползването (орна земя и трайни насаждения), селища без изградена канализационна система, урбанизирани територии.

Значимите проблеми от този вид въздействие върху подземните води са увеличаване съдържанието на нитрати, фосфати, сулфати, хром, желязо и манган. Съдържанието на нитрати е водещ параметър за дифузионните внасяния при подземните води.

Подземните води в община Шабла са представени от порови и карстови води, както следва:

Таблица 27: Подземни водни тела на територията на община Шабла

№	Код на подземно водно тяло	Име на подземно водно тяло	Количествено състояние на ПВТ по ПУРБ 2016-2021г.	Химично състояние на ПВТ по ПУРБ 2016-2021г.	Категория натиск	
					Точкови източници	Дифузни източници
1.	BG2G000000N044	Порови води в неоген - сармат Североизточна и Средна Добруджа	добро	лошо	депа за отпадъци, селско стопанство,	инфраструктура без канализации, земеделски
2.	BG2G00000PG026	Порови води в палеоген - еоцен Варна - Шабла	добро	лошо	ГПСОВ, Депа за отпадъци, Кариери,	селско стопанство, населени места без канализация
3.	BG2G000J3K1040	Карстови води в малм-валанж	добро	добро	Депа, ИПС индустрия с КПКЗ,	селско стопанство, населени места
4.	BG2G000J3K1041	Карстови води в малм-валанж	добро	добро	Депа	селско стопанство, населени места

Източник: Басейнова дирекция „Черноморски район“

Хидрогеоложките условия на територията на община Шабла и района около нея, по информация от „План за управление на речните басейни в Черноморски район 2016-2021 г.“ и писмо № 08-00-336/ 13.12.2016 г. на Басейнова дирекция „Черноморски район“, се характеризират с порови и карстови подземни води, обособени в следните подземни водни тела:

- „Карстови води в малм-валанж“ с код BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041;
- „Порови води в палеоген-еоцен Варна-Шабла“ с код BG2G00000Pg026;
- „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа“ с код BG2G000000N044.

Подземно водно тяло „Карстовите води в малм-валанж“ с код BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041 е формирано в едноименният „малм-валанжски карбонатен комплекс“ с

дебелина 600÷800 m, който се разкрива на повърхността в пределите на Северобългарския свод и затъва на изток и юг от него във Варненската моноклинала. Към морския бряг заляга на дълбочина от 600÷800 m до 1200÷1400 m. Водоносният колектор представлява неравномерно напукана и кавернозна до силно окарстена среда от варовици, доломити и доломитизирани варовици. Подхранването на подземното водно тяло основно се осъществява в обсега на Северобългарския свод, където част от реките губят водите си в карбонатните афлорименти, отчасти – от атмосферните валежи и от подземните води в по-горе лежащите хоризонти. Дренажа се на територията на Румъния, от Девненските и Златинските извори по Южномизийския разлом и Венелин-Аксаковската дислокация, в акваторията на Черно море и от експлоатираните дълбоки сондажни кладенци, изградени в границите на Добруджанския въглищен басейн и по Черноморското крайбрежие. Подземното водно тяло е безнапорно в афлориментната зона, където статичните нива се установяват на кота 100÷110 m, и придобива нарастващ напор на изток и юг до 400÷600 m спрямо горнището му. Пиезометричните нива в напорната му част намаляват до коти 10÷20 m около Черноморското крайбрежие. Неравномерната напуканост и окарстеност обуславя твърде широк диапазон на филтрационните свойства на водоносния колектор. По данни от изследванията в Добруджанския въглищен басейн проводимостта достига до повече от 5000 m²/d с преобладаващи стойности в диапазона 1500÷2000 m²/d. При това отделни интервали, опробвани чрез разходомерия, се характеризират с коефициенти на филтрация от 20÷60 до 4900 m/d. Твърде ниски са филтрационните свойства в долната част на водоносния хоризонт, изградена от глинести варовици и мергели. Качествените показатели характеризират водата като хидрокарбонатно-калциева и хидрокарбонатно-натриева с минерализация най-често 400÷700 mg/l. Температурата на водата е от 15 0C в зоната на подхранване до 53 0C на дълбочина под 1200 m. Химичното състояние на подземното водно тяло е добро, количественото – също. По споразумение с Румъния подземните води в малм-валанжския карбонатен комплекс, част от които формират подземно водно тяло „Карстовите води в малм-валанж” с код BG2G000J3K1040, са определени като трансгранични води.

Подземно водно тяло „Поровите води в палеоген-еоцен Варна-Шабла” с код BG2G00000Pg026 е формирано в пясъци и пясъчници, прослоени от нумулитни варовици. Подхранването му се осъществява от инфилтрация на атмосферни валежи западно от община Шабла и от ПВТ BG2G000000N044 в зоните на изклиняване на олигоценските и горноеоценските седименти. Дренажа се от хидрографската мрежа чрез извори, в акваторията на Черно море и от водовземни съоръжения. Подземното водно тяло е безнапорно в областта на подхранване и придобива значителен напор в северна, източна и южна посока, където водоносния колектор затъва на дълбочина до 300÷400 m. Пиезометричното ниво в напорната му част се установява на коти +(20÷35) m, а основното направление на подземния поток е към Черно море със среден градиент 0,0025. Филтрационната характеристика на водоносния колектор е твърде разнообразна – коефициентът на филтрация варира от 0,23÷0,25 m/d до 4,2÷5,0 m/d, като преобладават стойности 0,5÷1,3 m/d, проводимостта от 20÷30 m²/d достига до 380 m²/d. Химичното състояние на подземното водно тяло е добро. В наблюдателен пункт в с. Църква не са констатирани отклонения от стандарта за качеството. По данни на БДЧР, писмо с изх. № 08-00-336/13.12.2016г., това подземно водно тяло е определено в добро количествено и лошо химическо състояние по съдържание на нитрати. За него е поставена цел – постигане на добро състояние. Съгласно вертикалната позиция, представлява в района втори водоносен хоризонт.

Подземно водно тяло „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044 е формирано във варовиците, пясъците и пясъчниците на сарматските седименти в неогена, които се разкриват на повърхността или са покрити от кватернерни еолични образувания. Режимът им е напорен до безнапорен в най-горната част на разреза. Подхранва се от атмосферни валежи, повърхностни и поливни води, които се инфилтрират през кватернерното еолично покритие и зоната на аерация на карбонатните

ипесъчливи седименти на Одърската и Карвунската свита в неогена. Дренирането се осъществява в Шабленското и Дуранкулашкото езеро, по крайбрежен склон на Добруджанското плато или в дълбоко врязани дерета около селата Езерец, Ваклино, Дуранкулак и от множество съоръжения. Статичното ниво на водата в общи линии повтаря релефа на терена. Дълбочината му зависи предимно от хипсометрията на релефа. В района на община Шабла варира в широки граници – от 25 m до 0÷12 m в крайбрежната зона. Филтрационната характеристика на водоносния колектор е изключително разнообразна. Коефициентът на филтрация от 1÷15 m/d достига до 140÷160 m/d. Средната му стойност е около 75 m/d. Проводимостта варира от 5÷10 m²/d до около 2700 m²/d, най-често е в диапазона 200÷600 m²/d. Подземният поток е насочен на изток и юг към морския бряг със среден хидравличен градиент 0,012 (БДЧР, 2010). Водата е преимуществено прясна с минерализация до около 1000 mg/l, но на места е с по-висока минерализация поради замърсяване на подземното водно тяло. Замърсяването е предимно с нитрати от земеделски и животновъдни източници, отчасти с хлор и натрий вследствие на интрузия на солена морска вода при интензивно водочерпене. През периода 2010÷2012 г съдържанието на нитрати, по данни от мониторинга, достига 117÷293 mg/l при допустима стандартна стойност 50 mg/l, съдържанието на хлор - 252÷370 mg/l при допустима стандартна стойност 250 mg/l.

Химичното състояние на подземното водно тяло е лошо, поради което е определено в риск за непостигане на целите на подземните води. По данни на БДЧР, писмо с изх. № 08-00-336/13.12.2016 г, това подземно водно тяло е определено в добро количествено и лошо химическо състояние по съдържание на нитрати и желязо. Това е първото, плитко залягащо от повърхността подземно водно тяло и съгласно вертикалната позиция в района е първи водоносен хоризонт. По споразумение с Румъния подземните води в сармата, част от които формират подземно водно тяло „Порови води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044, са определени като трансгранични води.

По информация от Годишния доклад за състоянието на околната среда на РИОСВ – Варна за 2020 г., констатираните превишения по показатели електропроводимост, сулфати, хлориди, желязо, натрий при подземно водно тяло с код BG2G000000N044 са характерни за района на Крапец-Шабла-Тюленово, поради наличието на морска интрузия, най-вече през летните месеци, в резултат от интензивно водочерпене на подземни води за напояване. Превишенията по показател нитрати също са наблюдавани в предходни периоди. Подземното водно тяло е определено в лошо състояние по показател нитрати. Констатираното превишение по показател манган е еднократно. Подлежи на потвърждаване.

Подземно водно тяло BG2G000J3K1040 и код BG2G000J3K1041 е определено в добро химично и количествено състояние. Подземно водно тяло BG2G00000Pg026 е определено в лошо химично състояние по съдържание на нитрати и в добро количествено състояние, но е със значим натиск от водовземане, тъй като експлоатационният му индекс надвишава 40 %. На територията на община Шабла обаче, от това подземно водно тяло не се осъществява водовземане. Подземно водно тяло BG2G000000N044 е определено в лошо химично състояние по съдържание на нитрати и желязо и в добро количествено състояние, но на територията на общината има участък от ПВТ със значимо водочерпене, което предизвиква промяна на водното ниво и съответно промяна на посоката на потока на подземните води, установена с морска интрузия, илюстрирани на долната фигура. Според „План за управление на речните басейни в Черноморски район 2016-2021 г.“ замърсяване на подземните води от точкови източници е установено от ББ кубове в гр. Шабла върху 6,63%, ПСОВ „Шабла“ върху 6,63% и Депо за отпадъци „Шабла“ върху 8,86% от разкритата площ на ПВТ BG2G000000N044. Този натиск не е значителен, тъй като съотношението на засегнатата площ, спрямо общата разкрита площ на ПВТ е по - малко от 33%.

Замърсяването от дифузни източници на територията на община Шабла е съсредоточено основно в незащитеното подземно водно тяло „Поровите води в неоген-сармат Североизточна и Средна Добруджа” с код BG2G000000N044. С най-голямо значение сред тях са

селскостопанските дейности (земеделие и животновъдство) и населените места без канализация. Те емитират предимно нитрати и амоний. Значим източник на замърсяване са и селищните депа за отпадъци, които не отговарят на съвременните санитарно-хигиенни норми. Специфичен дифузен източник на замърсяване в община Шабла е и добивът на нефт и газ от находище „Тюленово“, замърсяването от което обхваща което 58,16% от разкритата площ на ПВТ BG2G000000N044.

За ПВТ с код BG2G000000N044, на база резултатите от проведения мониторинг количествен и химичен за периода 2010-2014 г. е очертан представения участък на морска интрузия Крапец-Шабла-Тюленово. Установено е, че при водочерпене с максимален дебит през активния сезон, надморската височина на динамичните водни нива са под морското равнище и се извършва привличане на солени води от Черно море. Доказателство за това са и химичните анализи, които доказват превишения, предимно на хлориди. През 2017 г. е изпълнена поръчка на тема „Провеждане на проучвателен мониторинг за установяване източниците на натиск при установено влошаване на състоянието на водното тяло в участъка Крапец-Шабла-Тюленово на морска интрузия“. Въз основа на получените актуални резултати и по архивни данни са разработени хидрохимични критерии за бърза оценка на степента на интрузия. Преочертани са границите на района на потенциална интрузия на морски води. Определена е площта на разпространение на интрузията и нейната значимост.

Фиг.10: Морска интрузия на ПВТ с код BG2G000000N044

По програмата за мониторинг е предвидено наблюдение в 15 пункта на ПВТ Подземно водно тяло с код BG2G000000N044. Установени са превишения над ПС по следните показатели:

- Електропроводимост в пунктове: "ТК Крапец", Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла-Стефанов;
- Нитрати в пунктове: - 143 а "Римска чешма", Каварна, СК "Било, Каварна, Сондажен кладенец, Крупен, ПС- "ПБВ -ш.к и дренаж", Каварна и С-1х "ЗК Приморец", Тюленово;
- Желязо в пунктове: С-1х "ЗК Приморец", Тюленово, ТК М.Михайлов-Крапец ТК С-1х "Йордан Илиев-Крапец", Крапец и С-1х " Хад.Димитър-Димитров" Живот";

- Хлорни йони в пунктове: С-1х "ЗК Приморец" ,Тюленово, "ТК Крапец", Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла-Стефанов, Шабла;
- Натрий в пунктове: Крапец, ПС-ПБВ N1S,Крапец, СК2-Дуранкулак, Тръбни кладенци,Смин, ТК-Крапец, ЗП Венелин Иванов Вълчев и ТК- Шабла- Стефанов Шабла.

Пунктове за мониторинг на химичното състояние на подземите води в Дунавския РБУ в обхвата на РИОСВ Варна: Подземно водно тяло с код BG1G000000N049 и име „Карстово-порови води в Неоген - Сармат Добруджа” - наблюдавано с общо осем пункта за мониторинг / МР 191; МР 292; МР 295; МР 296; МР 298; МР 416; МР417 МР461, като седем от тях попадат в обхвата на РИОСВ-Варна: Мониторингов пункт с код BG1G000000NMP292 и име Сондажен кладенец 1 при с. Дуранкулак, община Шабла. Наблюдаваното в предходните години отклонение на СК за показател „Атразин“ се наблюдава и получените резултати от проведените изпитвания през 2020 г. Измерената концентрация за показателя е 0,116 µg/l, тоест минимално надвишава нормата от 0,1 µg/l. Получените резултати от анализ на другите вещества от групата на пестицидите не превишават СК и дори са под границата на отриване на метода на анализ от 0,005 µg/l. Сумата от концентрациите на всички изпитвани пестициди - показател № 37 „Пестициди общи“ от Приложение № 1 на Наредба № 1/10.10.2007 г. не превишава СК от 0,5 µg/l. Наблюдава се тенденция към намаляване на концентрацията на Атразин в последните четири години. По всички останали анализирани показатели водата в пункта отговаря на нормите за добро състояние.

Целите за опазване на околната среда на описаните подземни водни тела на територията на общината са посочени в долната таблица.

Таблица 28: Цели за опазване на околната среда на подземните водни тела

№	Код на подземното водно тяло	Цел 2021 г.	Цел 2027 г.
1	BG2G000J3K1040 BG2G000J3K1041	Запазване на добро химично и количествено състояние.	Запазване на добро химично и количествено състояние.
2	BG2G00000Pg026	Запазване на добро количествено състояние. Естествените условия не позволяват подобрението в химичното състояние да бъде направено в срок.	Запазване на добро количествено състояние. Естествените условия не позволяват подобрението в химичното състояние да бъде направено в срок.
3	BG2G000000N044	Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показател NO ₃ и намаляване под ПС, обръщане на посоката на възходящата тенденция. Предотвратяване влошаване на химичното състояние на ПВТ по показателите SO ₄ , CL, Ел. проводимост в участъка Тюленово-Крапец с морска интрузия. Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние. Ограничаване на разпространението на установената интрузия на солени води. Постигане на добро количествено състояние с	Предотвратяване влошаването на химичното състояние по показателя NO ₃ и намаляване под ПС, обръщане на посоката на възходящата тенденция. Предотвратяване влошаване на химичното състояние на ПВТ по показателите SO ₄ , CL, Ел. проводимост в участъка Тюленово-Крапец с морска интрузия. Опазване, подобряване и възстановяване на водното тяло за постигане на добро химично състояние. Ограничаване на разпространението на установената интрузия на солени води.

		<p>намаляване на водовземането в системи със значим натиск на черпене.</p> <p>Опазване на добро състояние в зоните за защита на водите около питейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба № 3/16.10.2000 г.</p> <p>Зони за извличане на вода за човешка консумация-недопускане постъпването на замърсители във водоизточниците.</p>	<p>Постигане на добро количествено състояние с намаляване на водовземането в системи със значим натиск на черпене.</p> <p>Опазване на добро състояние в зоните за защита на водите околните питейно-битовите водоизточници чрез спазване на забраните и ограниченията в Наредба № 3/16.10.2000 г.</p>
--	--	--	---

Източник: ПУРБ 2016-2021 на БДЧР - Варна

Информация за отклонения в качеството на водите се предоставя на ежемесечно на МОСВ и се публикува ежемесечно на страницата на БДЧР в раздел „Състояние на водите“, подраздел „Отклонения в качеството на водите“.

• **Питейни води**

Доставчик на вода за питейно-битови нужди на територията на Шабла са: „Водоснабдяване и канализация– Добрич“ АД с 20 водоизточника за 16 населени места. Всички населени места в общината са водоснабдени и няма режим на водоснабдяване.

Общата дължина на водоснабдителните мрежи на територията на община Шабла се оценява на над 57 km, като 4 km от нея е магистрален водопровод Ø1000 за гр. Добрич. Останалите водопроводи свързват водоизточниците с населените места като дължините и диаметрите им се изменят от 2.4 km (Ø546) до 15.5 km (Ø125). Голяма част от водопроводите са амортизирани на което се дължат големите загуби на вода и миграцията на замърсяващи вещества от неточковите и дифузни източници на замърсяване.

Дължината на селищната водопроводна мрежа е 79.7 km, при дължина на уличната мрежа 91.8 km диаметърът на уличната водопроводна мрежа се изменя от Ø60 до Ø250. Изградена е от азбестоциментови и полиетиленови тръби, като преобладаваща част са от първия вид и са амортизирани и остарели. На територията на общината са изградени 8 бр. помпени станции, намиращи се в сравнително добро състояние. В района са изградени 9 броя резервоари с общ обем от 4910 куб.м., от които само един от 50 куб.м. е кула-водоем.

Подаваните питейни води за населените места на общината се оценяват на около 2000 хил. m³ средногодишно, като само 30÷50% от тях се използват, а останалите формират загуби, дължащи се на лошо състояние на водоснабдителната мрежа. Тя аварира често и създава предпоставки за нарушаване на водоснабдяването, влошаване качеството на подаваните води и налага дезинфекция при консуматора. Поетапното подновяване на водопроводната мрежа с нови тръби от подходящи материали е един от ключовите фактори за подобряване на качеството на питейна вода и ключов приоритет в периода 2021-2027 г.

Таблица 29: Състояние на водата за питейно-битови цели в община Шабла 2016-2020 г.

Година	Извършен контрол от РЗИ-Добрич на вода за питейно-битови цели, подавана от „ВиК Добрич“ АД		Извършен контрол от „ВиК Добрич“ АД на вода за питейно-битови цели, подавана от „ВиК Добрич“ АД	
	Общ брой проби	Брой нестандартни проби	Общ брой проби	Брой нестандартни проби

2016 г.	20	2 /от тях: 1 -нитрати, 1-Колиформи и Ешерихия коли/	36	5 /от тях: 4 –нитрати и 1 - остатъчен свободен хлор /
2017 г.	20	4 /от тях: 2-нитрати и 2-Колиформи и Ешерихия коли/	35	4 - нитрати
2018 г.	14	5 /от тях: 4 Колиформи и Ешерихия коли и 1 - нитрати/	30	1 - нитрати
2019 г.	14	2 – нитрати	33	3 /от тях: 2 –нитрати и 1 – бор /
2020 г.	19	1 – нитрати 1 – обща алфа активност	23	6 /от тях: 3 -нитрати, 2 – хром и 1 – мътност и остатъчен свободен хлор /

Източник: РЗИ – Добрич

Състояние на водата, подавана от „ВиК Добрич“ АД за питейно битови цели в община Шабла: от изготвените многогодишни анализи на качеството на питейните води е установено, че в селата Горун и Тюленово, попадащи в зона Горун, проблемът с качеството на водата по показател „нитрати“ се запазва във времето.

От изследваните общо 56 броя проби води в община Шабла през 2016 г., регистрираните нестандартни проби са 7 бр. или 12,5% несъответствие, от 4 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 6 проби: 5 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 65 мг/л и 83,8 мг/л и с. Горун – 84,1 мг/л, 82,9 мг/л и 74,9 мг/л и 1 нестандартна проба от с. Дуранкулак по показател остатъчен свободен хлор 0,62 мг/л;

- по микробиологични показатели – 1 проба нестандартна по показатели Колиформи 20 КОЕ/100 мл. и Ешерихия коли 9 КОЕ/100 мл. в с. Горичане.

От изследваните общо 55 броя проби води в община Шабла през 2017 г., регистрираните нестандартни проби са 8 бр. или 14,5% несъответствие, от 3 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 6 с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 75 мг/л, 82,5 мг/л и 76,5 мг/л и с. Горун – 73,0 мг/л, 79,0 мг/л и 83,0 мг/л;

- по микробиологични показатели – 2 проби от гр. Шабла - Колиформи 68 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 42 КОЕ/100 мл и Колиформи 125 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 103 КОЕ/100 мл.

От изследваните общо 44 броя проби води в община Шабла през 2018 г., регистрираните нестандартни проби са 6 бр. или 13,6% несъответствие, от 6 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – 2 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 74,4 мг/л и с. Горун – 74,5 мг/л;

- по микробиологични показатели – общо 4 проби: 1 проба от с. Пролез - Колиформи 148 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 148 КОЕ/100 мл, 1 проба от с. Ваклино - Колиформи 144 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 144 КОЕ/100 мл, 1 проба от с. Дуранкулак - Колиформи 38 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 33 КОЕ/100 мл и 1 проба от с. Смин - Колиформи 51 КОЕ/100 мл, Ешерихия коли 51 КОЕ/100 мл.

От изследваните общо 47 броя проби води в община Шабла през 2019 г., регистрираните нестандартни проби са 5 бр. или 10,6% несъответствие, от 3 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са както следва:

- по физикохимични показатели – общо 5 проби: 4 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 75,2 мг/л и 76,4 мг/л и с. Горун – 79,8 мг/л и 72,0 мг/л и 1 проба от гр. Шабла с бор 1,31 мг/л.

От изследваните общо 42 броя проби води в община Шабла през 2020 г., регистрираните нестандартни проби са 8 бр. или 19% несъответствие, от 5 населени места на територията на общината. Отклоненията от Наредба № 9 от 2001 г. са по следните физикохимични показатели – 4 проби с трайни отклонения по показател нитрати в питейните води, регистрирани в селата: Тюленово – 68,2 мг/л и 78,0 мг/л, с. Горун – 78,0 мг/л и с. Езерец – 63,6 мг/л, 2 проби с показател хром – с. Крапец 100 мг/л и с. Дуранкулак 70 мг/л, 1 проба от с. Граничар с мътност неприемлива и остатъчен свободен хлор 0,63 мг/л и 1 проба от с. Горун с обща алфа активност над контролното ниво.

През 2018 г. и 2019 г. е извършено пробонабиране на вода от помпена станция Дуранкулак, при подаване на вода от двата сондажни кладенци, охраняващи зоната. Получените резултати за съдържание на атразин и в двете изследвани проби вода отговарят на Наредба №9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели - атразин <0,01 µg/l (при норма 0,10 µg/l).

По повод постъпил през 2019 г. сигнал относно нерегламентирано водоснабдяване за питейно-битови цели от водоизточник, находящ се на територията на с. Крапец, община Шабла е извършена насочена проверка от служители на РЗИ-Добрич, при която е установено, че в публичния регистър на обектите с обществено предназначение в РЗИ-Добрич не е вписан обект: сондажен кладенец, използван за питейно-битово водоснабдяване на къща за гости в населеното място. За същия не е подадено уведомление за регистрация като обект с обществено предназначение към датата на извършената проверка. Не са представени актуални лабораторни данни за качеството на водата, съответстващи на Наредба № 9/2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно – битови цели, от което следва, че водата от цитирания водоизточник е с неизяснени качества. Във връзка с установените несъответствия са предприети мерки за административна принуда - издадено е предписание за спиране консумацията на вода, подавана от водоизточник - сондаж, находящ се в с. Крапец (в двора на къща за гости) за питейно-битови цели, потвърдено със заповед на Директора на РЗИ-Добрич. Извършеният лабораторен контрол на проба вода, пробонабрана от сондажния кладенец е показала несъответствия с изискванията на Наредба №9/2001 г. Съставен е акт на отговорното за нарушението лице.

При извършен през 2019 г. предварителен здравен контрол по процедурата за регистрация на обект за временно настаняване, е установено ползването за питейно-битови цели на водоизточник - сондаж, находящ се в с. Езерец, община Шабла (в двора на къща за гости), който не е регистриран в БДЧР-Варна и не е вписан в регистъра на обектите с обществено предназначение на РЗИ-Добрич. Не са представени лабораторни данни за качеството на водата от сондажа. Във връзка с неизяснените качества на използваната вода и установените несъответствия са предприети мерки за административна принуда - издадено е предписание за спиране консумацията на вода, подавана от сондажа за питейно-битови цели, потвърдено със заповед на Директора на РЗИ-Добрич.

Като цяло потенциалът на обхванатите водоизточници е в състояние да осигури нуждите на общината през следващите години. Количествата вода са достатъчни: изградените местни водоизточници значително превишават по дебит, както питейно-битовите нужди на населението, така и туристическия капацитет, но голямата амортизация на водопроводната мрежа е причина за големи загуби и ограничава развитието на услугите.

Належащо е спешно изграждане на нови, ремонт и подмяна на стари водопроводи, както и на допълнителни водоеми за акумулиране на водни количества.

- **Отпадъчни води**

РИОСВ – Варна осъществява контрол над управлението на формираните отпадъчни води, включително емитери на отпадъчни води, заустващи към водни обекти. Формираните отпадъчни води, вследствие на човешкия фактор, въздействат пряко върху качеството на водните обекти и състоянието на почвите, поради което се изграждат и поддържат канализационни системи в селищните образувания и съоръжения за пречистване на отпадъчните води.

В община Шабла липсва цялостно изградена канализационна мрежа, както в града, така и в селата. Канализационна мрежа е частично изградена само в гр. Шабла, като в нея са обхванати административни сгради и около 300 домакинства. Отпадъчните води се отвеждат към ПСОВ – гр. Шабла чрез канализационен колектор с дължина около 5 km и диаметър Ø300÷400 mm, преминаващ по градското дере.

В останалите населени места няма изградена канализация и се ползват попивни и септични ями, които са източник на замърсяване на подземните води, а чрез тях и на останалите водни тела. На територията на СО „Къмпинг - Добруджа” и къмпинг „Космос” също няма изградена канализация, което води до замърсяване на крайбрежните води.

Ниската степен на изграденост на канализационните мрежи в комбинация с лошото състояние на водопроводната мрежа създава значим риск за здравето на населението. На територията на общината е изградена една пречиствателна станция за пречистване на част от отпадъчните води на гр. Шабла. Проектният капацитет на ПСОВ е максимално водно количество 4 l/s (средноденоношно 120 m³ и средногодишно 45 000 m³). Съществуващата ПСОВ на гр. Шабла е технически остаряла, неотговаряща на изискванията за чувствителна и уязвима зона, с недостатъчен ефект на пречистване.

Има изградена нова ГПСОВ „Шабла 2” на нос Шабла с биологично стъпало и дълбоководно заустване на пречистените води. Не са изградени довеждащите и отвеждащия колектор, поради което станцията не е въведена в експлоатация и не функционира.

Източници на емисии, заустващи в повърхностни водни течения и резултати от последните контролни измервания:

- канализационна система на град Шабла, заустваща в Шабленско езеро чрез отводнителен канал;
- канализационна система на петролно находище „Тюленово“, в село Тюленово, община Шабла, заустваща в Черно море.

Основен промишлен източник на замърсяване на водите на територията на община Шабла е заустването на отпадъчните води от „Проучване и добив на нефт и газ” АД, гр. София, което е концесионер на находище „Тюленово”. Дружеството извършва добив на нефт, при който се формира поток отпадъчна вода. За обекта има издадени две разрешителни по реда и условията на Закона за водите: за ползване на воден обект за заустване на отпадъчни води в повърхностни водни обекти, с което се разрешава заустване в Черно море в 9 точки, попадащи в „пояс на санитарна охрана“ и за ползване на подземен воден обект за реинжектиране на води в девет сондажа, посредством три събирателно-нагнетателни пункта.

На територията на община Шабла, РИОСВ-Варна, извършва контрол по отношение на заустването на отпадъчните води в повърхностни водни тела, на следните обекти:

ПСОВ „Шабла” – отвеждат се за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват, чрез дренажен канал в Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите, без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг през 2019 г. са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показатели неразтворени вещества общ азот и общ фосфор, регламентирани в издаденото от БД „ЧР“ разрешително № 23740010/ 27.10.2017 г.

В ПСОВ „Шабла“ се отвеждат за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват в дренажен канал към Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот. По резултатите от собствен и контролен мониторинг през 2020 г. се констатира превишения на ИЕО по показатели общ азот и общ фосфор.

На „Водоснабдяване и канализация - Добрич“ АД е наложена текуща санкция за допуснатото замърсяване.

Има изградена ПСОВ на н. Шабла, до „Фара“, но няма изграден довеждащ и заустващ колектор. (Изграждането на ПСОВ е финансирано от ПУДООС, но при проектирането не са предвидени двата колектора.)

„Проучване и добив на нефт и газ“ АД, гр. София - формираните попутни отпадъчни води в резултат на операциите по добив на нефт се заустват в Черно море, чрез 9 пункта за заустване. Местата на заустване се намират в северната и централна част на находище „Тюленово“, които са разположени по протежение на Тюленовското находище с дължина 12 км. от фар „Шабла“ на юг до с. Тюленово.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показател нефтопродукти. На дружеството е наложена ежемесечна санкция за допуснатото замърсяване.

ИЗВОДИ:

Водните ресурси на територията на община Шабла са достатъчни и като цяло са с умерено към добро качество. Проблемите са свързани с нормалното водоснабдяване в района и произтичат от състоянието на водопроводната мрежа, която е технически амортизирана с висока степен на аварийност и големи загуби на вода. За намаляване загубите на вода е необходима цялостна реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа.

Много висок екологичен риск създава липсата на канализационна мрежа в малките населени места на общината, което води до замърсяване с битово-фекални води. За запазване и подобряване качеството на подземните и повърхностните води е необходимо изграждане на канализационни мрежи във всички населени места и заустването на отпадъчните води в локални ПСОВ. Необходимо е предотвратяването на неконтролирано замърсяване на водните басейни.

Резултатите от мониторинга на питейните води през последните години показват:

- завишен контрол, изразяващ се в увеличаване на броя на контролните проби и локализиране на местоположението на нестандартните проби;

- завишено съдържание на нитрати в някои населени места.

Съществен проблем представлява замърсяването на подземните води поради:

- неконтролирано използване на азотни торове в селското стопанство;

- начина на третиране на отпадъчните битови води: с изключение на гр. Шабла, където има частично изградена канализация за отпадъчни битови води, зауствани в ПСОВ, всички останали населени места използват септични и попивни ями за битово-фекалните води.

- водопропускливост на варовиците;

- неорганизирано изхвърляне на битови отпадъци;

- неорганизирано разхвърляне на торови отпадъци около животновъдните ферми.

Комплексното действие на тези причини води до надвишаване на ПДК за нитрати, както и до отклонения от микробиологичните показатели в някои случаи на подземните води. Въпреки това водите се използват без пречистване, подлагат се само на хлориране. На територията на общината няма изградена пречиствателна станция за питейни води.

3.3. Земи и почви

Почвата е един от най-важните природни ресурси, основа за съществуването на хората, животните и растенията. В природните екосистеми тя изпълнява определени функции: осигурява среда за развитие на растенията и реализиране на тяхната биопродуктивност, поддържа генетичните ресурси и обитанието на многобройни живи организми. Тя регулира и разпределя водния отток, съхранява водата и служи като буфер на околната среда, като инактивира или разрушава екологично опасните субстанции. Почвата е физическа основа на социално-икономическата структура на човешкото общество, източник е на сурови материали и съхранява геогенното и културно наследство на човечеството. Като компонент на околната среда тя е подложена на вредни въздействия и затова опазването и е от особено значение.

Почвената покривка е особено важен компонент на природната среда. Образувана в продължение на милиони години, тя се явява огледало за състоянието на ландшафтите и в нея се отразяват и пречупват взаимовръзките между останалите компоненти на природната среда (скали, води, климат, растителност, дейност на човека). Без почвената покривка е невъзможно съществуването и вегетацията на естествената и културната растителност.

Почвата представлява сложна природна система изградена от минерални частици, органични вещества, газове, макро- и микроорганизми. Минералните частици образуват основната маса на почвата, а органичните вещества съставляват 10-20% от химичния и състав. Хумусът заедно със съдържанието на вода и газове определя нейното плодородие. Той е източник на хранителни вещества за растенията, тъй като при разлагането му се освобождава въглероден диоксид, нитрати, фосфати. Тези съединения са лесно усвоими от растенията. Хумусът, образуван в горния почвен слой се отнася от инфилтриращата в почвата вода в по-долните хоризонти. Чрез обработка на почвата, той заедно с разтворените химични вещества се изнася отново на повърхността.

Химизацията, промишлеността и влиянието на интензивния автомобилен поток са идентифицирани като основни причини за замърсяването на земеделските земи и влошаване състоянието на почвите като цяло. По въздушен път се пренасят азотни и серни съединения, въглеродороди и оловни аерозоли, затова голям дял в замърсяването на почвите има автотранспортът.

Почвата играе роля за кръговрата на веществата в природата и минерализиране на органичните отпадъци от живота, осигурява плодородието и изхранването на човека, влияе върху състава на въздуха, водата и хранителните продукти, представлява среда за съхраняване и предаване на болестотворни причинители, влияе върху климата на местността и др. Следователно тя, освен полезно може да оказва и отрицателно влияние върху условията на жизнената среда и здравето на населението. Замърсяването на почвата се проявява в две форми:

- Физическо изменение на почвените структури. Най-големи поражения върху почвите се нанасят от антропогенно натоварените екосистеми. Отклоненията в почвените параметри се отнасят преди всичко до структурата на почвата, нейната порьозност и плътност. Измененията им водят до рязко влошаване на вентилацията и дренажа в почвата, вследствие на което настъпва рязко снижаване на активността и количеството на микроорганизмите разлагащи органичните вещества.

- Химическо замърсяване на почвата. Химическите замърсявания на почвите от антропогенен произход превъзхождат многократно в количествено и качествено отношение всички видове физически изменения. Те са следствие от много причини, които условно можем да ги разделим в следните групи:

- Газове - промишлени отходи съдържащи сяра, а също така съдържащи и тежки метали, халогениди, азотни оксиди;

- Прах - дим от промишлени димоотводи, транспортен прах и др.;

- Соли - особено тези в резултат на обработване с луги и химикали на пътищата през зимата, рудодобивната промишленост, кариери и др.;

- Агрохимикали от растителната защита;

- Органични газове и течности - автотранспорта и др.;

- Радиоактивни замърсявания - АЕЦ, промишленост, аварии и др.

Почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, вкисляване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, вкисляване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

Територията на община Шабла е единствената крайморска община, чиито поземлен ресурс, в качеството му на плодородни почви, опира до морския бряг. Характерно за общината е наличието на разновидностите на черноземите - типични, слабо излужени и излужени черноземи, предимно средномощни, дълбокомицелирани типични черноземи. За северната и централна част от територията на общината са характерни предимно средномощни и дълбокомицелираните черноземи, а за южната – предимно излужени черноземи. Ерозираните почви са рядко явление за общината. Развиват се предимно в землищата на с. Твърдица, Божаново и Ваклино. По отношение на бонитетните категории, преобладаващи са земите от III категория, около 75% от поземления фонд на общината.

На територията на община Шабла са формирани 1 основен тип зонални почви и 4 типа азонални почви.

Зонални почви: Почвената характеристика на общинската територия се определя от преобладаващия дял на зоналните черноземни почви. Те са представени от своите разновидности, запазващи общите черти на основния тип. о Черноземи (Chernozems) представени са с 4 подтипа – типични, излужени, —карасулуци и карбонатни. Най-разпространени са излужени и типичните черноземни, докато карбонатни и т. нар. карасулуци се срещат по-малко. Всички тези почвени разновидности са изключително подходящи за отглеждане на голямо разнообразие от агро-култури (зеленчукови, зърнени, технически и т.н.) и това определя стопанската им значимост за община Шабла.

Азонални почви: Азоналните почви, срещащи се в почвената покривка на община Шабла са много слабо развити и нямат обособени хоризонти, резултат от педогенетични процеси. Съществуването на тези почви не е в равновесие с условията на средата. Образуват се на младите алувиални и делувиални почвообразуващи материали или след ерозия или в следствие на антропогенно въздействие. Към тях се отнасят: о Делувиални (Colluviosols) с подтип делувиално-ливадни (Gleyic) о Алувиални/ наносни (Fluvisols) – с подтип в зависимост от преобладаващият почвообразуващ процес -алувиално-ливадни о Блатни (Gleysols) - с подтип Ливадно-блатни (Eutric) о Антропогенни (Anthrosols) – с подтип окултурени пясъци. От всички типове почви най-разпространени са черноземите при следния низходящ ред на подтиповете: излужени > типични > карбонатни.

Черноземите спадат към почви със забележима повърхностна акумулация на наситена с бази органична материя, съобразно "Легендата на почвите" на FAO (1988, 1990). Образувани са върху лъос, лъосовидни седименти, глини, мергели и варовици при наличието на ливадностепна и горскостепна растителност. Тези материали съдържат от 45 % до 60 % глина, имат карбонати и умерена водопроницаемост, което благоприятства образуването на черноземите. Благоприятните условия за тяхното развитие и формиране при наличието на разнотревно-житни треви, както и редуването на влажни и сухи периоди през годината подпомагат хумификацията, насищането на хумуса с калций и излужването на карбонатите. Карбонатите се натрупват на различна дълбочина в профила и варират от 0 до 20 %, във връзка с което черноземите се разделят на четири подтипа: типични, карбонатни, излужени, оподзолени. В зависимост от

мощността на хумусния хоризонт или според хумусното съдържание черноземите се подразделят на следните видове: слабо мощни (с хумусен хоризонт до 40 cm), средно мощни (40-80 cm) и мощни (над 80 cm).

Излужените черноземи

Този вид почви са най-широко разпространени. Заемат основно южната част на общината – землищата на селата Тюленово, Горун, Горичане, Пролез, Езерец, Черноморци, гр. Шабла, като в северната и централната част отстъпват на типичните черноземи. В равнинните части имат мощно развит хумусен хоризонт до 80 см., а на ерозираните терени – 30-35 см. Отличават се с благоприятни физически и хидрологични свойства. Механичният им състав е в широк диапазон от глинесто-песъчлив до тежко песъчливо-глинест, като в района на община Шабла по склоновете със северно, западно или северозападно изложение върху червенокафяви глини са разположени най-тежките черноземи в страната – карасулуци. Агротехнологичните качества на излужените черноземи са много добри.

Типични черноземи

Срещат се главно в североизточната и централната част на община в землищата на с. Граничар, Дуранкулак, Стаевци, Захари Стояново, Смин, Ваклино, Крапец, Божаново, Твърдица и по-слабо разпространени са в землищата на селата Пролез, Езерец, Горун, Горичане, Черноморци и гр. Шабла. Намират се обикновено в комплекс с карбонатните черноземи и са с аналогични на тях качества. Отличават се от тях с по-тежкия си механичен състав, с добрата си водозадържаща способност и по-високото хумусно съдържание.

Карбонатни

Това са най-слабо разпространения подтип черноземни почви на територията на общината, обикновено съпътстващи типичните черноземи. В повечето случаи тези почви са ерозиранни, което обуславя наличието на средно-мощен хумусен хоризонт. Хумусният хоризонт е с рехав строеж, добър термичен и аероционен режим. Реакцията на повърхностния хоризонт е слабо алкална. Отличават се с висока въздухопропускливост, но с недобра водозадържаща способност, поради което бързо изсъхват, без да се спичат. Тези им свойства им предопределят благоприятни агротехнически качества. Карбонатните и типичните черноземи от т.нар. Дуранкулашки район заемат площ от 190 кв. км. и не притежават съществени особености, които да ги отличават от същите почви, разпространени в другите райони на Южна Добруджа (Генералтошевския и др.). Все пак се наблюдава макар и слабо отежняване на почвообразуващата скала. Почвите имат също тежко песъчливо-глинест механичен състав, но количеството на физичната глина е с 3-4% по-високо. Във връзка с това и с особеностите на климата, тези почви имат по-добър воден и хранителен режим. Върху последния твърде много влияе и големия запас на органично вещество (в повърхностния хоризонт съдържа от 3 до 5% хумус). При тях почти няма процеси на "изхбяване", което е характерно за същите почви от Ломско-Свищовския район. Пригодността на карбонатните и типичните черноземи за селскостопанско производство се определя не само от свойствата им, но в значителна степен и от климатичните условия на провинцията. Благоприятният хранителен режим и високата атмосферна влажност правят възможно отглеждането на редица култури, взискателни към тези условия. Те са особено подходящи за тревно-фуражни (люцерна, грах, фий, еспартеза) и зърнено-хлебни и фуражни култури (царевица, пшеница, ечемик). Добивите от пшеница са едни от най-високите в страната и същевременно стабилни по години.

На втора позиция по разпространение след черноземните подтипове са наносните почви със следните подтипове: алувиални/алувиално-ливадни, делувиални/делувиално-ливадни и ливадно-блатни като последните са преобладаващи.

Наименованието на делувиалните идва от произхода на почвообразуващите материали – делувий. Те са формирани от наносите на пороищата, на временно течащите реки и потоци, които при изхода си в равнините образуват наносни конуси или т. нар. ветрила от конуси. Делувиалните почви се състоят преди всичко от слабо обработени и несортирани чакълища, от които ситноземът е отмит или отложен в периферните части на поройните конуси. Тези почви

са бедни на хранителни вещества, но имат благоприятни физически и топлинни свойства, както и добър дренаж. Реакцията им също е благоприятна. Делувиално-ливадните почви се срещат в землищата на селата Пролез (централна и северна), Езерец (западна), Твърдица (централна и северна), Божаново (централна и северна), Крапец (централна), Ваклино (централна).

Алувиалните почви са млади почви, които се образуват от съвременните речни наноси. Решаващо значение при формирането им оказват повишеното ниво (от 1 до 3 cm дълбочина) на почвените води, както и различното им обрастване с растителност. Наносни почви има покрай всяка река. Характеризират се със следните общи особености: формират се винаги на заливната и първата надзаливна тераса на реките; подложени са на периодично (може да не е ежегодно) заливане и натлачване на нови наноси; при естествени условия върху тях расте водолюбива растителност – дървесна (елша, върба, топола, бряст, полски ясен) и тревно-ливадна (власатка и др.). Поради периодичното отлагане на нови материали наносните почви имат само един слабо или по-добре изразен хумусен хоризонт, под който в дълбочина се редуват различни по пясъчливост и химичен състав пластове наслоявания на речните наноси. Въпреки голямото вариране на стойностните им показатели, наносните почви попадат най-вече от 3-та до 5-та категория по продуктивност (добри и средно добри земи) и в 3-ти клас по устойчивост на химическо замърсяване. Алувиално-ливадните почви се срещат в югоизточната част на землището на село Езерец в съседство на ливадно-блатните почви. Използваните за земеделски цели почви от тази почвена разновидност са с много добри физически, агрохимически и хидрологически показатели.

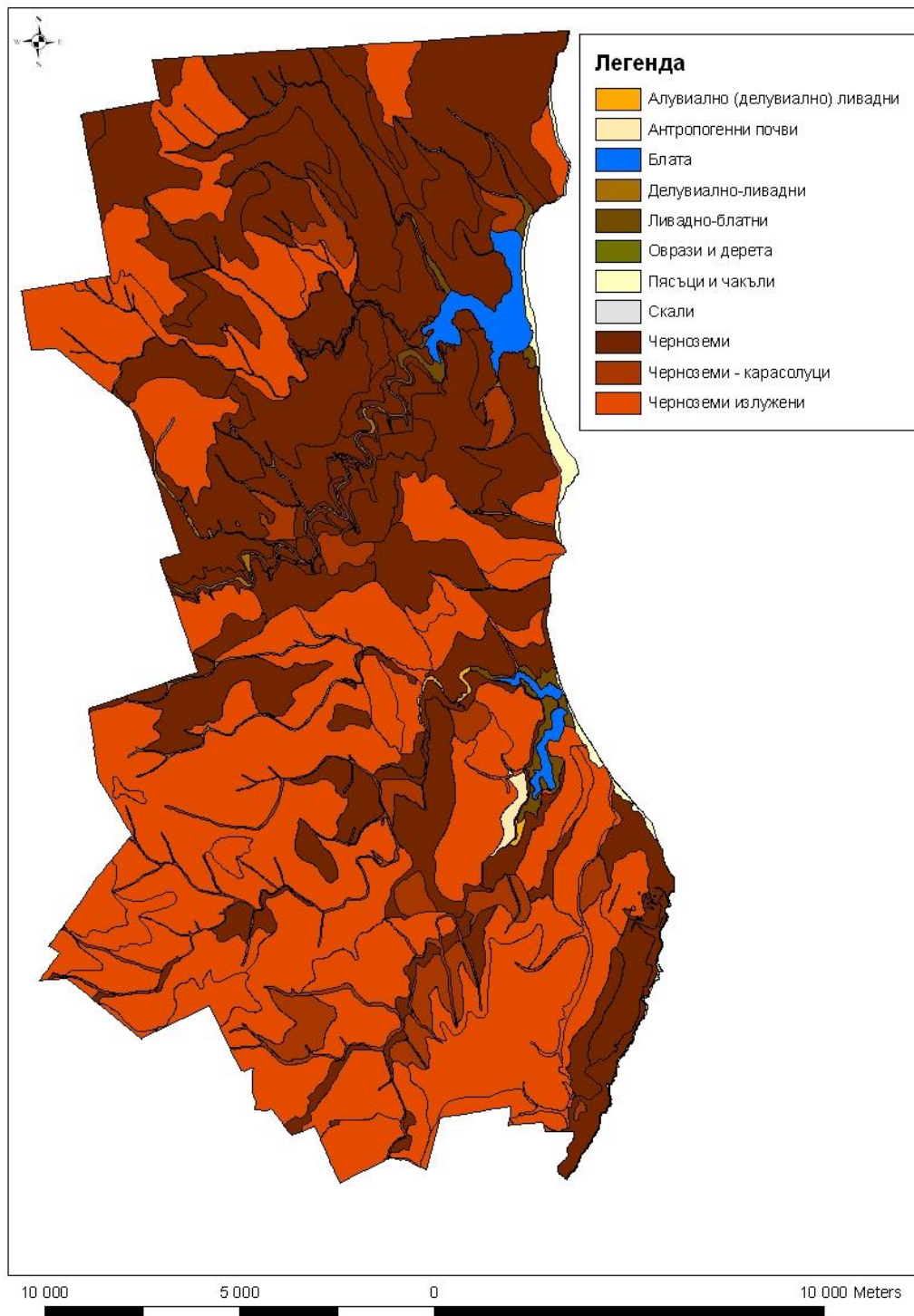
Ливадно-блатните почви са резултат от въздействието на ливадната растителност при високо ниво на подпочвените води, които обуславят развитие на мощен хумусен хоризонт, под който се формира добре изразен глеев хоризонт. Преовлажняването създава анаеробни условия, които предизвикват редуционни процеси и оглеяване на минералната част на почвата, а мъртвите растителни остатъци поради бавното им минерализиране обуславят натрупването на повече хумус. Ето защо в резултат на блатния процес се образува хумусен хоризонт, свързан с глеева подпочва. Тези почви имат близка генетична връзка със заблатените алувиално-ливадни почви. Заемат периферните части на блатата или самите блатата, а наличието им се свързва със запрещени от пясъчни коси и дюни речни долини.

Ливадно-блатните почви притежават голямо потенциално плодородие, което се дължи на високото им съдържание на органични и хранителни вещества, благоприятната реакция, високите сорбционен капацитет и степен на наситеност с бази. Ливадно-блатните почви са разпространени от двете страни на Шабленско и Езерецко езеро, разпръснато около Дуранкулашкото езеро и прилежащите му дерета. За да се използват пълноценно тези почви, необходимо е преди всичко да се дренират, за да може да се отстрани излишната влага и да се подобри аерацията. Отводнителни мероприятия не се поддържат правилно и не се провеждат рационално, повечето са затлачени и не изпълняват пълноценно предназначението си. Очаквана последица е отново повишаване на подпочвените води, вторично засоляване или повече ли по-малко възстановяване на първичните блатни почви. Поради факта, че ливадно-блатните почви много често крият потенциални възможности за засоляване, във връзка с по-високата минерализация на подпочвените им води, за селскостопански цели е необходимо да се дренират винаги на по-голяма дълбочина (2.5-3.0m), за да се предпазят от засоляване.

Антропогенните почви са образувани при решаващото влияние на производствената дейност на човека, независимо от това дали измененията са положителни или отрицателни. Разнообразните антропогенни въздействия върху естествените почви във връзка със селскостопанското използване, под влияние на строителството и промишлеността в съвременната селищна среда може косвено да причини изменения без външно нарушаване на почвения профил (уплътняване на почвите от тежки машини, неправилното поливане), както и пряко, нарушавайки нормалния строеж на почвения профил, физикохимичните, биологичните и други почвени характеристики.

Фиг.11: Почвени групи разпространени на територията на община Шабла

Състояние на почвите

Почвеният мониторинг в България, съгласно утвърдената от Министъра на околната среда и водите Програма, е организиран на три нива. Програмата за мониторинг е изцяло съобразена с последните изисквания на ЕК и ЕАОС, с добрите практики в редица европейски страни, както и с националното законодателство, прието по - късно през 2007-2009 г. (Закон за почвите и Наредба за мониторинг на почвите). Програмата за мониторинг е организирана на 3 нива, както следва:

- Наблюденията по I ниво (широкомасщабен мониторинг) се извършва в равномерна мрежа 16x16 км, и предоставят данни за оценка състоянието на почвите по следните показатели - 9 тежки метали и металоиди, общ азот, фосфор, органичен въглерод, активна реакция на почвата (рН) електропроводимост, нитратен азот, общ въглерод и устойчиви органични замърсители -16 РАН, 6 РСВ, 15-хлор органични замърсители, обемна плътност. Периодичността на наблюдение - 5 години.

- Наблюденията по II ниво са ориентирани към регионални проявления на деградационни процеси – вкисляване и засоляване. Процеси на ерозия - водоплощна и ветрова се наблюдават чрез специално разработени математически модели за оценка и прогноза. Почвеното запечатване се оценява на база статистически данни и картиране на земното покритие (проект Корин Земно покритие).

- Наблюденията на III ниво се идентифицират с т.н. локални почвени замърсявания, в рамките на който следва да се извършва инвентаризация на площи със замърсена почва.

Периодичността на наблюденията е различна в зависимост от процесите. Изпитванията на почвените проби се извършва от РЛ - Варна към ИАОС, която е акредитирана.

На територията на община Шабла попадат три пункта за почвен мониторинг по I-во ниво (широкомасщабен мониторинг) – в с. Спасово, с. Пролез и с. Захари Стояново.

Съгласно Регионалните доклади за състоянието на околната среда през 2019 и 2020 г. на РИОСВ-Варна, в границите на община Шабла няма данни за замърсяване на почвите с продукти за растителна защита. Препаратите за растителна защита с изтекъл срок на годност са обработени и събрани в 38 контейнера „Б-Б куб“.

Не е констатирано засоляване и вкисляване на почвите на територията на общината.

Не са регистрирани почви, замърсени с тежки метали.

От извършеният от РИОСВ мониторинг на почвите следва заключението, че съдържанието на вредни вещества в почвите е под допустимия минимум.

РИОСВ констатира, че в последните години се наблюдава тенденция на намаляване замърсяването на земите и почвите и поради факта, че се извършва поетапно закриване и рекултивация на Общински депа за ТБО.

Общинското ръководство все още няма разработена Програма за опазването качеството на почвите. Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните сметища и локални замърсявания в общината. Предприемат се мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове.

При използване на почвите за земеделие, горният слой бързо обеднява на азот, фосфор, калий и микроелементи, за внасянето на които под формата на торове са необходими значителни средства.

Няма данни за замърсявания на почвите в община Шабла или наличие на значителни проблеми, които да застрашават тяхното състояние.

Ерозия

Ерозията на почвата остава най-широко разпространения почвено деградационен процес както на територията на община Шабла така и на цялата страна, като пространственото вариране и силата на проявление на почвената ерозия зависи от климатичните, топографските, хидроложките и почвените характеристики на всеки отделен район. Наред с природно обусловените фактори, степента на проявление на почвената ерозия зависи и от човешката дейност. Неправилната обработка на почвата, обезлесяването, горските пожари, паленето на стърнищата са само част от факторите, които причиняват деградация на почвата, намаляват почвеното плодородие и замърсяват реките. Ерозията води до намаляване на: дълбочината на коренообитаемия слой количеството на хранителните елементи запасите на почвена влага изчерпване на филтриращия капацитет на почвата намаляване на съдържанието на почвено органично вещество загуба на биоразнообразие деградация на почвената структура образуване на почвена кора разпространение и акумулация на замърсители във водните течения и в зоните

на акумулация на наноси. Климатичните фактори, релефа, типа и начина на земеползване, състоянието на растителната покривка и времето, през което почвата е защитена от растителност, определят степента на риск и почвените загуби, причинени от ерозия.

Почвите в района на община Шабла са изложени на водна и ветрова ерозия.

Фиг.12: Картосхема на районите по степен на проява на ветрова ерозия в Р България

Според действителните прояви на ветрова ерозия в страната са определени три района на разпространение, като община Шабла попада основно във втори район, характеризира се със силна проява на ветрова ерозия, като пращни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят през 3-5 години с продължителност общо под 6 дни за периода на проява. Най-северната част на общината попада в първи район, отличава се с много силна проява на ветрова ерозия, като пращни бури със скорост над 14 м/сек се повтарят също през 3-5 години с продължителност общо 6-12 дни за периода на проява.

Почвите от района на община Шабла са със слаба до умерена податливост към водна ерозия. По степен на податливост към дефлация почвите почти във всички землища на общината се характеризират със средна податливост, като в някои от землищата на селата в най-северната част почвите са с много ниска податливост.

Съгласно картата, илюстрираща разпределението на територията на РБ по степени на действителен риск от площна водна ерозия територията на Шабла се характеризира със слаб до умерен прогнозен интензитет до 1-6 t/ha/y.

Картата за действителния риск от водна ерозия на територията на община Шабла, изготвена за целите на ЕО на ОУП (предоставени данни от Изпълнителна агенция по почвени ресурси) показва, че територията на общината попада като цяло в първи клас - "слаб риск".

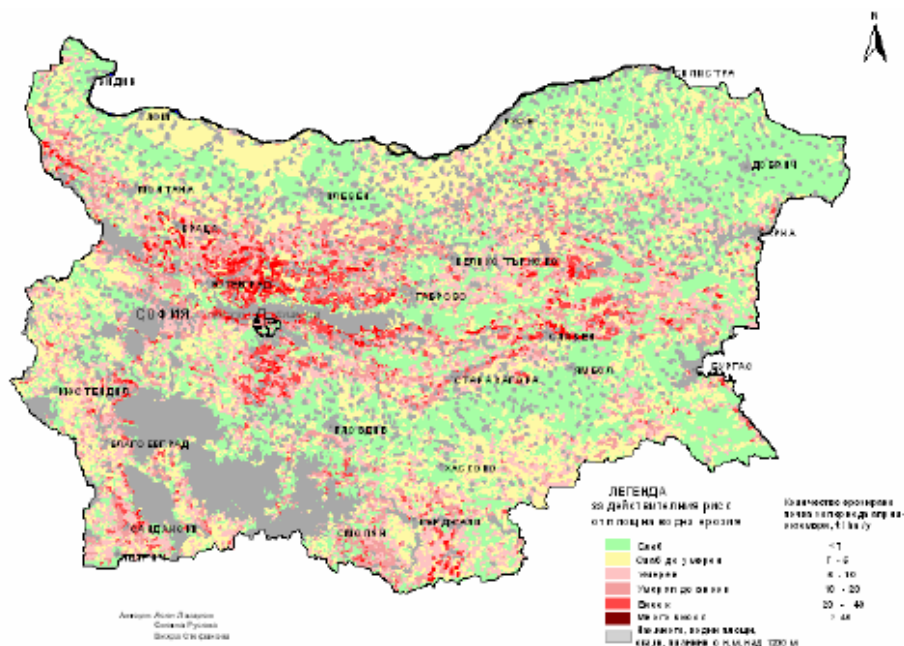
В някои от землищата, на ограничени места, рискът е от втори клас - "слаб до умерен" - с. Твърдица, с. Божаново, с. Ваклино, с. Стаевци и с. Дуранкулак, като в тези землища са локализирани и терени, в които рискът достига трети клас - "умерен риск".

Най-висок клас действителен риск от водна ерозия (четвърти до пети - "умерен до висок" и "висок") е установен на няколко парцела от западната част на землището на Дуранкулак. Това са основно терени в района на суходолията. (фиг. 8).

Съобразно фиг. 13 – за 60-70 % от площите на територията на област Добрич съществува слаб до умерен риск от проява на ветрова ерозия, като за териториите на нивите, попадащи в областта, съществува риск от дефлация с интензитет 11 t/ha/y, който е най-висок за цялата страна.

Фиг.13: Разпределение на риска от площна водна ерозия на почвата на територията на РБългария

Картата за действителния риск от ветрова ерозия на територията на община Шабла, изготвена от Изпълнителна агенция по почвени ресурси показва, че територията на общината попада като цяло във втори клас - "слаб риск". В почти всички землища на различни по големина територии рискът е от най-висок четвърти клас - "умерен", като най-изразен в землищата на с. Горичане, с. Горун, с. Тюленово, гр. Шабла, с. Ваклино, с. Ставци, с. Черноморци и с. Захари Стояново.

Рискът от иригационна ерозия е пренебрежимо малък, доколкото тя засяга поливните земи с наклон над 3°, повечето от които са изоставени след 1990 година.

Преовлажнени почви

Влажността на почвата е променлива характеристика, зависеща най-вече от сезона и дълбочината на профила, нивото на подпочвените води.

Преовлажнени почви се наблюдават в отделни участъци в ниски форми на релефа в близост до Шабленско, Езерецко и Дуранкулашко езеро в землищата на с. Дуранкулак, с. Ваклино, с. Крапец, с. Езерец и гр. Шабла. Подробни данни за състоянието на тези площи няма.

На територията на държавния горски фонд в община Шабла няма данни за преовлажнени почви.

Засоляване и засолен почви

Засоляването на почвите е процес, при който се увеличава съдържанието на водноразтворимите соли и/или обменен натрий в почвите в количества, влияещи негативно на техните свойства, респективно на продуктивния им потенциал.

Резултатите от мониторинговите наблюдения върху процесите на засоляване на почвите, организирани от ИАОС, в 12 представителни за процесите пункта, не съдържат данни за процеси на засоляване или засолените почви, касаещи община Шабла.

Вкисляване

Вкисляването на почвите е естествено протичащ процес, чийто интензитет зависи и от антропогенните фактори и се характеризира с понижаване на рН на почвата, поява на алуминиева и/или манганова фитотоксичност, обедняване на почвата с бази, молибденов дефицит, подтисната микробиологична активност и киселинна деструкция на глинестите минерали.

Една от основните причини за антропогенно вкисляване на почвите в България е дългогодишното минерално торене с вкисляващи азотни торове, особено когато то е самостоятелно, без съпътстващо фосфорно и калиево торене.

На територията на община Шабла не са констатирани вкиселени почви.

Загуба на органично вещество

Намаляването на хумуса в почвите е свързано с небалансираното торене с кисели торове, прекомерната употреба на Na-препарати за борба с болести и вредители, нарушен хранителен баланс от износа с растителните добиви, усилващи деструкцията на почвените агрегати. Друга основна причина е и широко разпространената и незаконна практика в България да се горят растителните остатъци/ стърнищата, което застрашава и биоразнообразието. Няма актуални данни за тенденцията в съдържанието на органично вещество в почвената покривка на територията на община Шабла.

Нарушени почви

Почви, унищожени от стопански дейности

От разкрито находище за добив на суров нефт в с.Тюленово са нарушени земи с обща площ около 920 дка, докато от находището за добив на природен газ в Дуранкулак са нарушени 5.5 дка. Няма данни за рекултивирани терени, тъй като към настоящия момент находищата са в процес на експлоатация.

Почви, увредени от депониране на отпадъци (от сметища)

На територията на общината складовете за съхраняване на стари пестициди с изтекъл срок на годност са обработени и залежалите препарати са събрани, обработени и съхранени в 38 броя контейнери “Б-Б куб”.

Проблемът с отпадъците е един от основните екологични проблеми на община Шабла. Сега съществуващото общинско депо, находящо се в ПИ № 83017.88.65, землище Шабла е с приключена техническа рекултивация. Към настоящия момент се изпълнява тригодишна биологична рекултивация на терена, която следва да приключи през 2023 година. Общината използва за депониране на генерираните битови отпадъци Регионалното депо в с. Стожер, което отговаря на всички стандарти и изисквания.

Почви, унищожени от „запечатване”

Почвеното изолиране (запечатване) е един от основните източници за безвъзвратната загуба на почва вследствие на нарастване дела на населените места, транспортната инфраструктура и площите за добив на подземни богатства. Почвеното изолиране води до пълна деградация и трайна загуба на почвените функции – загуба на плодородие, уплътняване на почвените хоризонти, промени във въздушния и воден режим.

Статистически е установено, че в повечето случаи зависимостта между броя на населението и загубата на почва за застроени площи и инфраструктурни проекти е право пропорционална.

Уплътняване на почвата

Уплътняването на почвата е процес на деформация и увеличаване на плътността и компактността, при което намалява аерационната порьозност и водопропускливостта, увеличава се твърдостта, нарушава се почвената структура и променя строежът на почвата. Процесът на уплътняване е свързан с обработката на почвата. Обработваемите земи се засягат от уплътняване както на орния слой (до 20-25 см дълбочина), така и на подорния слой (непосредствено под орния слой). За разлика от орния слой, който се разрохва всяка година, уплътняването на подорния слой се акумулира и с течение на времето се формира компактен слой. Екологическото въздействие на уплътняването се изразява в понижената аерация на почвата, свързана с водно-въздушния и топлинния баланс в почвата, понижен достъп до корените, което води до намаляване на плътността на корените и дълбочината на коренообитаемия почвен слой. Уплътняването на почвата води до намаляване на водопроницаемостта ѝ и на потенциала на повърхностния отток, с което се повишава интензитетът на водно-ерозионните процеси и рискът от наводнения.

Интензивните пролетни и летни валежи, последвани от продължителни периоди на засушаване са най-честата причина за образуване на кора при почвите с деградирана структура. Повърхностната кора засяга почвените функции пряко и косвено. Преките влияния са свързани със задържане на поникването на растенията и растежа на корените и растенията. Непреките въздействия включват намаляване на водопропускливостта на почвения профил, което увеличава както риска от ерозия на почвата, така и твърдостта на почвата. Въпреки липсата на системни наблюдения, има литературни данни за трайна тенденция към структурна деградация на българските почви от обработваемите земи.

Зони с наднормено замърсяване на почвата

Районът на община Шабла като цяло е екологично чист, поради факта, че малкото производствени предприятия през последните 10-15 години са преустановили своята дейност или работят с намален капацитет. Това е довело до подобряване на качествата на околната среда, като са намалени емисиите, замърсяващи въздуха, водата и почвата. Липсват данни за зони с регистрирани замърсявания на почвите над нормите.

Горите предпазват почвата от ерозия и масовото им изсичане може да доведе до редица проблеми и нарушаване на екосистемите. Ерозията на почвите не е от процесите с ограничаващо действие за земеделието в територията на община Шабла.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища; образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

В резултат на антропогенната дейност и климатичните промени, почвите са подложени на редица деградационни процеси и заплахи, като ерозия, замърсяване, запечатване, намаляване на биоразнообразието и почвеното органично вещество, засоляване, киселяване, уплътняване, наводнения и свлачища. Комбинация от някои от тези заплахи може да доведе до климатични изменения, безводие и опустиняване, а замърсяването на почвата води до влошаване качеството на храната и питейната вода, което е основна заплаха за здравето на населението. Почвите като намаляващ природен ресурс с неоспорими екологични свойства и основна предпоставка за човешкото съществуване, трябва да бъдат съхранени за сегашните и бъдещите поколения.

Процесите, увреждащи почвите (ерозия, киселяване, засоляване, уплътняване, намаляване на почвеното органично вещество, замърсяване, запечатване, свлачища) и неправилното им ползване често имат по-големи последици от очакваното.

За основни източници на замърсяване на почвите се считат:

- Газове от изгаряне на въглища и течни горива, които попадат от киселинни дъждове;
- От транспорта–замърсявания, свързани с дизеловите и бензинови двигатели;
- Комунално-битова дейност–изхвърляне на отпадъци, които при неправилно съхранение могат да ги замърсят;
- Ниската лесистост в равнинната част на общината, водеща до бавно изтощаване на почвите, ерозия и засоляване.

Замърсяване на почвата е постъпване на такива вещества и организми, които въздействат отрицателно върху плодородието, продуктивността и самопочистването на почвата, понижават технологичната, хранителната и хигиенно-санитарната ценност на отглежданите култури и качеството на други природни обекти.

Групата на замърсителите, наречени тежки метали, обхващат 2/3 от таблицата на Менделеев. Тежките метали активно участват в биологичните процеси, главно в състава на много ферменти. Тези елементи се намират в почвата, но от порядъка на природни микроконцентрации, които зависят от геохимичния състав на почвообразуващата скала.

По тежест на опасност тежките метали се разделят на три основни групи:

- Първа група - живак, кадмий, олово, арсен, селен, цинк, титан;
- Втора група - кобалт, никел, молибден, мед, хром;
- Трета група - барий, ванадий, манган, стронций, алуминий.

Замърсяването на земеделските земи с тежки метали води до намаляване на добивите и повишаване количеството на продукция, а оттам до преминаването им в хранителната верига.

През последните години се наблюдава тенденция за намаляване на замърсяването на земите и почвите.

Ежегодно се полагат усилия за премахване на нерегламентираните и локални замърсявания в общината. Реализирани са мерки за рекултивация на нарушени терени и действия за контрол върху употребата на изкуствени торове. Предприемането на мерки за намаляване на тези процеси е необходимо, за да се избегне тяхното бъдещо задълбочаване и за да се ограничи заплахата, която представляват за околната среда и човешкото здраве. Необходими са действия при източника на увреждане на почвите и предприемане на строги мерки за контрол, за да се осигури безопасност на храните и здравето на населението като резултат от замърсяване на почвите.

ИЗВОДИ:

Почвите са ограничен и практически невъзстановим природен ресурс и е необходимо опазването им да е приоритет на всеки. Само с общи усилия и действия на всички компетентни органи ще се постигнат положителни резултати относно трайното намаляване и/ или предотвратяване на дейностите и процесите, водещи до вредни изменения на почвата.

Почвите в община Шабла са в сравнително добро общо екологично състояние. При извършените анализи в пунктовете за почвен мониторинг на територията на общината не са регистрирани наличия на тежки метали над ПДК. Това се дължи на воденето от земеделските кооперации и арендатори на добри земеделски практики, правилна употреба на пестициди и торове и сеитбооборот.

Сериозен проблем за почвеното плодородие е паленето на стърнища и образуването на нерегламентирани замърсявания на почвите с отпадъци около населените места. Тенденцията е към намаляване на нерегламентираното изхвърляне на отпадъци. Потенциални източници причиняващи замърсяване на почвите са: промишлеността; транспорта; отпадъците; химическите средства, „пренесени” чрез праха и аерозолите по въздушен път; инфилтрацията на замърсени с вредности води; химизацията на селското стопанство (растителната защита – използването на пестициди и минерални торове), строителни и др. дейности в самите населени места.

3.4. Зелена система и биоразнообразие

3.4.1. Защитени зони и биоразнообразие

Мрежата „Натура 2000” е най-амбициозната инициатива, която някога е предприемана за опазване на богатото природно наследство на Европа. Екомрежата е създадена през 1992 г. чрез приемането на Директивата за местообитанията, която заедно с Директивата за птиците представлява крайъгълният камък на политиката за опазване на природата в Европа. Тя е важен елемент от изпълнението на поетия ангажимент от държавните и правителствените ръководители в Европа по време на срещата им на високо равнище в Гьотеборг през 2001 г. за „спиране на загубата на биологичното разнообразие до 2010 година”. Досега в нея са включени около 20 000 обекта, които обхващат почти 20% от територията на ЕС. Целта на мрежата „Натура 2000” е да се опазват и управляват уязвими видове и местообитания в тяхната естествена област на разпространение в Европа, без оглед на национални или политически граници. „Натура 2000” не е просто система от строго охранявани природни резервати. Тъй като тя е неразделна част от селския пейзаж, важно е обектите да продължават да се управляват по начин, който отчита присъствието на уязвими местообитания и видове.

Принципът за управление на екомрежата е, че човек и природа работят най-добре в партньорство помежду си. Този принцип има много предимства както за опазване на природата, така и за хората, които живеят и работят в селски райони. „Натура 2000“ на практика е техен съюзник, способстващ за запазване на икономическата жизнеспособност и социалната структура на много от селските райони. Тя предоставя нови възможности за икономическа диверсификация и вътрешни инвестиции.

Към 2020 г. националната мрежа от защитени зони включва: 120 защитени зони за опазване на дивите птици, покриващи 23.1% от територията на България; 234 защитени зони за опазване на природни местообитания, покриващи 30,3% от територията на България.

Защитени зони

Местата, попадащи в екологичната мрежа Натура 2000 се определят в съответствие с две основни за опазването на околната среда Директиви на Европейския съюз - Директива 92/43/ЕЕС за запазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна (Директива за хабитатите) и Директива 79/409/ЕЕС за съхранение на дивите птици (Директива за птиците). Съгласно ЗБР защитените зони са места от територията и акваторията на страната, които отговарят на изискванията за наличие на важни за биологичното разнообразие растителни и животински видове и типове природни местообитания, включени в Приложенията на Директивите за местообитанията и птиците. Защитените зони са територии, предназначени за опазване или възстановяване на благоприятното състояние на включените в тях природни местообитания, както и на видовете в техния естествен район на разпространение.

Територията на община Шабла се характеризира с изключително богато биоразнообразие с важно екологично и социално-икономическо значение.

Защитени зони

На територията на община Шабла попадат следните защитени зони или части от тях, включени в екологичната мрежа НАТУРА 2000 по смисъла на Закона за биологичното разнообразие:

- **Защитена зона за опазване на дивите птици BG0002050 „Дуранкулашко езеро”,** обявена със Заповед № РД-258/16.03.2010 г., изм. и доп. Заповед № РД-695/25.08.2020 г. на министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии и акватория. Общата площ на зоната е 3 355.98 ха, от които 971.00 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на с. Ваклино, с. Дуранкулак, с. Крапец, с. Смин и с. Стаевци, община Шабла.

Описание

Крайморско лиманно сладководно до бракично езеро с естествен произход и значителни обраствания от водолюбива растителност. Разположено е в Североизточна България, в район със сарматски варовици, на 6 km от границата с Румъния, източно от едноименното село. Езерото е заобиколено с обработваеми земи и степни територии. Пясъчни дюни и плажна ивица го отделят от морето на изток. Сред югозападната открита езерна акватория са разположени 2 острова, единият от които е археологически обект. Водният баланс на езерото се определя главно от подземните води и валежите. При силно вълнение през пясъчната коса е възможно навлизане на морска вода в езерото. Основни местообитания са откритите водни площи и обширните масиви от висша водолюбива растителност покриващи предимно северната (Орловото блато) и югозападната (Ваклинския ръкав) части на езерото, както и блатото от югоизточната му страна. Сред тях доминират обикновената тръстика /Phragmites australis/, теснолистният /Typha angustifolia/, широколистният папур /Typha latifolia/ и триръбестият камъш /Shoenoplectus triquetet/. Около югозападната част на езерото са обособени храстови асоциации от драка /Paliurus spina-christi/, обикновен глог /Crataegus monogyna/, шипка /Rosa canina/ и изкуствено създадени насаждения от топола /Populus sp./, полски ясен /Fraxinus oxycarpa/, мъждрян /Fraxinus ornus/, махалебка /Prunus machaleb/. Сред водолюбивата

растителност във Ваклинския ръкав на езерото има естествено появили се групи от бяла върба /*Salix alba*/.

Орнитологична стойност

В Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии са установени 260 вида птици. Мястото обхваща подходящи местообитания за 91 вида, включени в приложение I на Директива 79/409/ЕИО. Дуранкулашкото езеро е място от световно значение за водолюбивите птици през зимата. Заедно с голямата белочела гъска /*Anser albifrons*/, тук в значителни количества зимува световно застрашената червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/, като почти цялата ѝ световна популация през януари и февруари пребивава в Дуранкулашкото и Шабленското езера, което несъмнено ги прави едни от най-значимите влажни зони в света. Сред многобройните ята гъски редовно се среща и световно застрашената малка белочела гъска /*Anser erythropus*/.

Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на зеленоглава патица /*Anas platyrhynchos*/ през зимата и едно от няколкото места в България, където през последните години са наблюдавани червеногушият гмуркач /*Gavia stellata*/, моминия жерав /*Antropoides virgo*/ и стрепета /*Tetrax tetrax*/.

Тъй като мястото се намира на миграционния път *Via Pontica* и в близост до Дунавската делта, то е една от най-важните станции при прелета на птиците по българското Черноморие. Особено многобройни са щъркелоподобните /*Ciconiiformes*/, гъскоподобните /*Anseriformes*/ и дъждосвицепоподобните /*Charadriiformes*/ птици. Използва се като място за почивка по време на прелет от розовия пеликан /*Pelecanus onocrotalus*/, малкия корморан /*Phalacrocorax rugosus*/, както и от единични екземпляри голям креслив орел /*Aquila clanga*/.

По време на миграция е установено и водното шаварче /*Acrocephalus paludicola*/, което е застрашено от изчезване в света. В по-малки количества, както през зимата, така и по време на миграция са отбелязани тръноопашатата потапница /*Oxyura leucoscephala*/ и къдроглавият пеликан /*Pelecanus crispus*/.

Средиземноморският буревестник /*Puffinus yelkouan*/ се храни в крайбрежните морски води пред езерото. Дуранкулашко езеро е едно от най-важните в страната места за гнезденето на червената чапла /*Ardea purpurea*/, морския дъждосвирец /*Charadrius alexandrinus*/, тръстиковия блатар /*Circus aeruginosus*/, кафявокрилия огърличник /*Glareola pratincola*/, средната пъструшка /*Porzana parva*/, белочелата рибарка /*Sterna albifrons*/ и вечерната ветрушка /*Falco vespertinus*/.

Езерото е основното гнездовище по нашето Черноморие на световно застрашената белоока потапница /*Aythya nyroca*/.

Макар и в по-малки количества тук гнездят и някои други редки и застрашени от изчезване видове птици, като големия воден бик /*Botaurus stellaris*/, совоокия дъждосвирец /*Burchinus oedicnemus*/ и полската бъбрица /*Anthus campestris*/.

Цели на опазване

ЗЗ „Дуранкулашко езеро” се създава с цел:

- Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал.1, т.4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Подобряване условията за пренощуване, хранене, почивка и стационариране по време на миграция и зимуване на струпващи се водолюбивы птици, описани по-долу, съгласно чл. 6, ал.1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено предвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал.1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на

ежегодните им есенни и пролетни прелети за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;

- Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено предвижване на водолюбивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка;
- Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района;
- Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията;
- Възстановяване и запазване на естествения баланс във водните екосистеми на влажната зона.

Видове, обект на опазване

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3, определени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие: Червеногуш гмуркач */Gavia stellata/*, черногуш гмуркач */Gavia arctica/*, среден кormоран */Phalacrocorax aristotelis/*, малък кormоран */Phalacrocorax pygmeus/*, розов пеликан */Pelecanus onocrotalus/*, къдроглав пеликан */Pelecanus crispus/*, голям воден бик */Botaurus stellaris/*, малък воден бик */Ixobrychus minutus/*, нощна чапла */Nycticorax nycticorax/*, малка бяла чапла */Egretta garzetta/*, голяма бяла чапла */Casmerodius albus/*, ръждива чапла */Ardea purpurea/*, бял щъркел */Ciconia ciconia/*, блестящ ибис */Plegadis falcinellus/*, бяла лопатарка */Platalea leucorodia/*, тундров лебед */Cygnus columbianus bewickii/*, поен лебед */Cygnus cygnus/*, голяма белочела гъска */Anser albifrons/*, малка белочела гъска */Anser erythropus/*, сива гъска */Anser anser/*, червеногуша гъска */Branta ruficollis/*, червен ангъч */Tadorna ferruginea/*, бял ангъч */Tadorna tadorna/*, белоока потапница */Aythya nyroca/*, малък нирец */Mergus albellus/*, тръноопашата потапница */Oxyura leucocephala/*, морски орел */Haliaeetus albicilla/*, тръстикова блатар */Circus aeruginosus/*, полски блатар */Circus cyaneus/*, степен блатар */Circus macrourus/*, голям креслив орел */Aquila clanga/*, орел рибар */Pandion haliaetus/*, вечерна ветрушка */Falco vespertinus/*, ловен сокол */Falco cherrug/*, голяма пъструшка */Porzana porzana/*, средна пъструшка */Porzana parva/*, малка пъструшка */Porzana pusilla/*, ливаден дърдавец */Crex crex/*, стрепет */Tetrax tetrax/*, сив жерав */Grus grus/*, кокилобегач */Himantopus himantopus/*, саблеклюн */Recurvirostra avosetta/*, турилик */Burhinus oedicnemus/*, кафявокрил огърличник */Glareola pratincola/*, чернокрил огърличник */Glareola nordmanni/*, морски дъждосвирец */Charadrius alexandrinus/*, златиста булка */Pluvialis apricaria/*, плоскоклюн блатобегач */Limicola falcinellus/*, бойник */Philomachus pugnax/*, черноопашат крайбрежен бекас */Limosa limosa/*, малък горски водобегач */Tringa glareola/*, тъноклюн листоног */Phalaropus lobatus/*, малка черноглава чайка */Larus melanocephalus/*, дългоклюна чайка */Larus genei/*, дебелоклюна рибарка */Sterna nilotica/*, каспийска рибарка */Sterna caspia/*, гривеста рибарка */Sterna sandvicensis/*, речна рибарка */Sterna hirundo/*, белочела рибарка */Sterna albifrons/*, белобуза рибарка */Chlidonias hybridus/*, черна рибарка */Chlidonias niger/*, белокрила рибарка */Chlidonias leucopterus/*, земеродно рибарче */Alcedo atthis/*, синявица */Coracias garrulus/*, сирийски пъстър кълвач */Dendrocopos syriacus/*, дебелоклюна чучулига */Melanocorypha calandra/*, горска чучулига */Lullula arborea/*, полска бърбица */Anthus campestris/*, черногърбо каменарче */Oenanthe pleschanka/*, водно шаварче */Acrocephalus paludicola/*, мустакато шаварче */Acrocephalus melanopogon/*, ястребогушо коприварче */Sylvia nisoria/*, червеногърба сврачка */Lanius collurio/*, черночела сврачка */Lanius minor/*, градинска овесарка */Emberiza hortulana/*.

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4:

Червеногуш гмурец */Podiceps grisegena/*, черноврат гмурец */Podiceps nigricollis/*, малък гмурец */Tachybaptus ruficollis/*, голям гмурец */Podiceps cristatus/*, ушат гмурец */Podiceps auritus/*, обикновен буревестник */Puffinus yelkouan/*, голям кormоран */Phalacrocorax carbo/*, сива чапла */Ardea cinerea/*, ням лебед */Cygnus olor/*, посевна гъска */Anser fabalis/*, фиш */Anas penelope/*, сива патица */Anas strepera/*, зимно бърне */Anas crecca/*, зеленоглава патица */Anas platyrhynchos/*, шилоопашата патица */Anas acuta/*, лятно бърне */Anas querquedula/*, клопач */Anas clypeata/*,

червеноклюна потапница */Netta rufina/*, кафявоглава потапница */Aythya ferina/*, качулата потапница */Aythya fuligula/*, планинска потапница */Aythya marila/*, обикновена гага */Somateria mollissima/*, кадифена потапница */Melanitta fusca/*, Звънарка */Vucephala clangula/*, Среден нирец */Mergus serrator/*, Голям нирец */Mergus merganser/*, крещалец */Rallus aquaticus/*, зеленоножка */Gallinula chloropus/*, лиска */Fulica atra/*, стридояд */Haematopus ostralegus/*, пясъчен дъждосвирец */Charadrius hiaticula/*, планински дъждосвирец */Charadrius morinellus/*, сребриста булка */Pluvialis squatarola/*, обикновена калугерица */Vanellus vanellus/*, трипръст брегобегач */Calidris alba/*, малък брегобегач */Calidris minuta/*, сив брегобегач */Calidris temminkii/*, кривоклюн брегобегач */Calidris ferruginea/*, тъмногръд брегобегач */Calidris alpina/*, голям свирец */Numenius arquata/*, малка бекасица */Lymnocyptes minimus/*, средна бекасица */Gallinago gallinago/*, пъстроопашат крайбрежен бекас */Limosa lapponica/*, малък свирец */Numenius phaeopus/*, малък червеноног водобегач */Tringa totanus/*, голям червеноног водобегач */Tringa erythropus/*, малък зеленоног водобегач */Tringa stagnatilis/*, голям зеленоног водобегач */Tringa nebularia/*, голям горски водобегач */Tringa ochropus/*, Късокрил кюкавец */Actitis hypoleucos/*, камъкообръщач */Arenaria interpres/*, малка чайка */Larus minutus/*, речна чайка */Larus ridibundus/*, чайка буревестница */Larus canus/*, малка черногръба чайка */Larus fuscus/*, жълтокрака чайка */Larus cachinnans/*.

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Дуранкулашко езеро” се забранява: премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) приползването на земеделските земи като такива; залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения; използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади; промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мера, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанския и горския фонд, с изключение на случаите, при които промяната е свързана със: изпълнението на дейностите по предоставената с РМС № 524 от 23.VI.2003 г. концесия за добив на природен газ от находище „Дуранкулак—; изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на други планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие; разкриването на кариери; изграждането на голф игрища, фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия, с изключение на случаите, при които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

- **Защитена зона за опазване на дивите птици BG0000156 „Шабленски езерен комплекс”**, обявена със Заповед № РД-259/16.03.2010 г., изм. и доп. Заповед № РД-698/25.08.2020 г. на министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Шабленско езеро, Шабленска тузла и прилежащите им територии и акватория. Общата площ на зоната е 3174.93 ха, от които 644.80 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла, с. Езерец и с. Крапец, община Шабла.

Описание

Комплексът включва Шабленското езеро и Шабленската тузла, разположени върху сарматски варовици в Североизточна България, на 5 km североизточно от град Шабла. С името Шабленско езеро се обединяват две близкостоящи крайбрежни лиманни езера - Шабленско и Езерецко, свързани помежду си с изкуствено прокопан канал. На изток езерото е отделено от морето с широка 30 - 50 m пясъчна ивица. Езерото е в границите на правителствена резиденция. Шабленската тузла е полусолена лагуна, разположена на 1,5 km югоизточно от езерото и отделена от морето с високи дюни. Бреговете на езерото са обрасли с обширни масиви главно от тръстика */Phragmites australis/* с участие на теснолистен */Typha angustifolia/* и широколистен папур */Typha latifolia/*, брегова острица */Carex riparia/* и др. Тръстиковите масиви представляват

основното местообитание в комплекса. Значителни по размери са и откритите водни площи. Захранването на езерото става изключително от подземни води. В Шабленската тузла преобладава откритата водна площ, като водолюбивата растителност заема сравнително тясна ивица покрай брега. Важно местообитание са и обраслите с псамофитна растителност дюни и пясъчен плаж.

Орнитологична стойност

На територията на Шабленския езерен комплекс са установени 259 вида птици. Мястото обхваща подходящи местообитания за 86 вида, включени в приложение I на Директива 79/409/ЕИО. Комплексът има стратегическо значение за световно застрашената червеногуша гъска */Branta ruficollis/* през зимата, като заедно с Дуранкулашкото езеро приемат почти цялата ѝ световна популация. През този сезон тук се наблюдават също големи концентрации на голямата белочела гъска */Anser albifrons/* и единични екземпляри от световно застрашената малка белочела гъска */A. erythropus/*. Този факт определя мястото като едно от най-важните зимовища на тези видове гъски в света. Езерото е едно от местата в страната със значителни струпвания през зимата на поен лебед */Cygnus cygnus/* и зеленоглава патица */Anas platyrhynchos/*. Езерният комплекс е важна миграционна станция за щъркелоподобните */Ciconiiformes/*, гъскоподобните */Anseriformes/* и дъждосвирицоподобните */Charadriiformes/* птици. През есенно-зимния сезон тук се наблюдават редица световно застрашени видове, като къдроглавия пеликан */Pelecanus crispus/*, малкия корморан */Phalacrocorax pygmeus/*, малката белочела гъска, белооката */A. nyroca/*, тръноопашатата */Oxyura leucoccephala/* потапница и големия креслив орел */Aquila clanga/*. Малкият корморан образува значителни струпвания както по време на миграция, така и през зимата. В комплекса гнездят два световно застрашени вида - белооката потапница */Aythya nyroca/* и ливадният дърдавец */Crex crex/*. В значителни количества се размножават редица други редки и застрашени от изчезване птици, като морският дъждосвирец */Charadrius alexandrinus/* и черночелата сврачка */Lanius minor/*. Езерото е едно от най-важните места у нас за опазването на гнездящите тук морски дъждосвирец, кафявокрил огърличник */Glareola pratincola/*, кокилобегач */Himantopus himantopus/*, белочела рибарка */Sterna albifrons/* и вечерна ветрушка */Falco vespertinus/*.

Цели на опазване

ЗЗ „Шабленски езерен комплекс се създава с цел:

- Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Подобряване условията за пренощуване, хранене, почивка и стационариране по време на миграция и зимуване на струпващи се водолюбиви птици, описани по-долу, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено предвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал. 1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на ежегодните им есенни и пролетни прелети за постигане на техния благоприятен природозащитен статус;
- Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено предвижване на водолюбивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка;

- Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района;
- Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията;
- Възстановяване и запазване на естествения баланс във водните екосистеми на влажната зона.

Видове, обект на опазване

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3, определени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие:

Червеногуш гмуркач */Gavia stellata/*, черногуш гмуркач */Gavia arctica/*, ушат гмурец */Podiceps auritus/*, обикновен буревестник */Puffinus yelkouan/*, среден корморан */Phalacrocorax aristotelis/*, малък корморан */Phalacrocorax rugmeus/*, къдроглав пеликан */Pelecanus crispus/*, голям воден бик */Botaurus stellaris/*, малък воден бик */Ixobrychus minutus/*, нощна чапла */Nycticorax nycticorax/*, гривеста чапла */Ardeola ralloides/*, малка бяла чапла */Egretta garzetta/*, голяма бяла чапла */Casmerodius albus/*, ръждива чапла */Ardea purpurea/*, бял щъркел */Ciconia ciconia/*, блестящ ибис */Plegadis falcinellus/*, бяла лопатарка */Platalea leucorodia/*, тундров лебед */Cygnus columbianus bewickii/*, поен лебед */Cygnus cygnus/*, малка белочела гъска */Anser erythropus/*, червеногуша гъска */Branta ruficollis/*, червен ангъч */Tadorna ferruginea/*, белоока потапница */Aythya nyroca/*, малък нирец */Mergus albellus/*, тръноопашата потапница */Oxyura leucocephala/*, морски орел */Haliaeetus albicilla/*, тръстикова блатар */Circus aeruginosus/*, полски блатар */Circus cyaneus/*, степен блатар */Circus macrourus/*, голям креслив орел */Aquila clanga/*, вечерна ветрушка */Falco vespertinus/*, ловен сокол */Falco cherrug/*, голяма пъструшка */Porzana porzana/*, средна пъструшка */Porzana parva/*, малка пъструшка */Porzana pusilla/*, ливаден дърдавец */Crex crex/*, сив жерав */Grus grus/*, кокилобегач */Himantopus himantopus/*, саблеклюн */Recurvirostra avosetta/*, турилик */Burhinus oedicnemus/*, кафявокрил огърличник */Glareola pratincola/*, морски дъждосвирец */Charadrius alexandrinus/*, златиста булка */Pluvialis apricaria/*, плоскоклюн блатобегач */Limicola falcinellus/*, бойник */Philomachus pugnax/*, тънноклюн листоног */Phalaropus lobatus/*, черноопашат крайбрежен бекас */Limosa limosa/*, малка черноглава чайка */Larus melanocephalus/*, дългоклюна чайка */Larus genei/*, дебелоклюна рибарка */Sterna nilotica/*, каспийска рибарка */Sterna caspia/*, гривеста рибарка */Sterna sandvicensis/*, речна рибарка */Sterna hirundo/*, белочела рибарка */Sterna albifrons/*, белобуза рибарка */Chlidonias hybridus/*, черна рибарка */Chlidonias niger/*, белокрила рибарка */Chlidonias leucopterus/*, земеродно рибарче */Alcedo atthis/*, синявица */Coracias garrulus/*, сирийски пъстър кълвач */Dendrocopos syriacus/*, дебелоклюна чучулига */Melanocorypha calandra/*, полска бърбица */Anthus campestris/*, черногърбо каменарче */Oenanthe pleschanka/*, ястребогушо коприварче */Sylvia nisoria/*, червеногърба сврачка */Lanius collurio/*, черночела сврачка */Lanius minor/*, градинска овесарка */Emberiza hortulana/*.

Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4:

Червеногуш гмурец */Podiceps grisegena/*, черноврат гмурец */Podiceps nigricollis/*, малък гмурец */Tachybaptus ruficollis/*, голям гмурец */Podiceps cristatus/*, голям корморан */Phalacrocorax carbo/*, сива чапла */Ardea cinerea/*, ням лебед */Cygnus olor/*, голяма белочела гъска */Anser albifrons/*, посевна гъска */Anser fabalis/*, сива гъска */Anser anser/*, бял ангъч */Tadorna tadorna/*, фиш */Anas penelope/*, сива патица */Anas strepera/*, зимно бърне */Anas crecca/*, зеленоглава патица */Anas platyrhynchos/*, шилоопашата патица */Anas acuta/*, лятно бърне */Anas querquedula/*, клопач */Anas clypeata/*, червеноклюна потапница */Netta rufina/*, кафявоглава потапница */Aythya ferina/*, качулата потапница */Aythya fuligula/*, планинска потапница */Aythya marila/*, обикновена гага */Somateria mollissima/*, ледена потапница */Clangula hyemalis/*, кадифена потапница */Melanitta fusca/*, звънарка */Bucephala clangula/*, среден нирец */Mergus serrator/*, голям нирец */Mergus merganser/*, крещалец */Rallus aquaticus/*, зеленоножка */Gallinula chloropus/*, лиска */Fulica atra/*, стридояд */Haematopus ostralegus/*, речен дъждосвирец */Charadrius dubius/*, пясъчен дъждосвирец */Charadrius hiaticula/*, сребриста булка */Pluvialis squatarola/*, голям брегобегач */Calidris canutus/*,

трипръст брегобегач */Calidris alba/*, малък брегобегач */Calidris minuta/*, Кривоклюн брегобегач */Calidris ferruginea/*, Тъмногръд брегобегач */Calidris alpina/*, Голям свирец */Numenius arquata/*, малка бекачина */Lymnocyptes minimus/*, средна бекачина */Gallinago gallinago/*, голяма бекачина */Gallinago media/*, малък свирец */Numenius phaeopus/*, малък червеноног водобегач */Tringa totanus/*, малък горски водобегач */Tringa glareola/*, голям червеноног водобегач */Tringa erythropus/*, малък зеленоног водобегач */Tringa stagnatilis/*, голям зеленоног водобегач */Tringa nebularia/*, голям горски водобегач */Tringa ochropus/*, пепеляв брегобегач */Xenus cineres/*, късокрил кюкавец */Actitis hypoleucos/*, камъкообръщач */Arenaria interpres/*, малка чайка */Larus minutus/*, речна чайка */Larus ridibundus/*, чайка буревестница */Larus canus/*, малка черногърба чайка */Larus fuscus/*, сребриста чайка */Larus argentatus/*, жълтокрака чайка */Larus cachinnans/*.

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на 33 „Шабленски езерен комплекс“ се забранява: премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива; залесяването на ливади, пасища и мера, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения; използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади; промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мера, мочурища, водоеми, водни течения, пясъчни дюни в селскостопанския и горския фонд, с изключение на случаите, при които промяната е свързана със: изграждане на води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на други планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие; разкриването на кариери; изграждането на голф игрища, фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на случаите, при които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие; заустването на отпадъчни и минерални води в Шабленска тузла; паленето на масивите с водна и влаголюбива растителност, както и отстраняване на водна и влаголюбива растителност в Шабленска тузла освен за поддържане на местообитанията и видовете, предмет на опазване.

- **Част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002051 „Калиакра“**, обявена със Заповед № РД-559/21.08.2009 г., изм. и доп. Заповед № РД-97/06.02.2014 г. и Заповед № РД-818/12.12.2017 г. на министъра на околната среда и водите. Разпростира в териториалния обхват на 2 общини – Шабла и Каварна. В община Шабла попада най-северната ѝ част. Общата площ на зоната е 10 902.79 ха, от които 5543.40 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла и с. Тюленово, община Шабла, като и гр. Каварна, с. Българево, с. Камен бряг и с. Свети Никола, община Каварна. Шабленският участък от защитената зона включва части от бреговата ивица, морска акватория и прилежащи до брега територии.

Описание

Мястото е разположено в Североизточна България и носи името на едноименния нос, който се намира в границите му. Обхваща най-източната част от Добруджанското плато и е с надморска височина от 0 до 150 m. На запад граничи с гр. Каварна, на север със селата Раковски, Хаджи Димитър и Свети Никола. На североизток следва пътя с. Свети Никола – с. Камен бряг – с. Тюленово до нос Шабла и обхваща бреговата ивица с прилежащата плитка морска акватория от нос Шабла до пристана на гр. Каварна. В границите на ОВМ Калиакра попадат също и с. Българево и курорта Русалка. Бреговата ивица се характеризира с отвесни скални масиви на височина до 100 m с пещери и скални ниши. Преобладават главно тревните фитоценози с оскъдно участие на дървесни и храстови видове. Растителността се развива върху плитка почва и почти разкрита основна варовикова скала. В района между с. Българево, нос Калиакра и местността Ени кулак се намират последните и най-добре запазени степни

местообитания в България. Те са резултат от съчетанието на специфичен релеф, почви и климатични условия и е особено важно да бъдат запазени, тъй като поддържат характерни видове от степния биом. Повечето от растенията принадлежат към ксеротермния тип формации. Четиридесет вида редки, застрашени и ендемични видове и подвидове растения се срещат на територията на Калиакра, 8 от които са застрашени или редки в Европа, а 20 са включени в Червената книга на България (под печат), 10 от които със статут на застрашени от изчезване.

Орнитологична стойност

Калиакра е единственото орнитологично важно място в България, където са съхранени остатъци от добруджанската степ, както и най-големите крайбрежни скални масиви по българското Черноморие. На територията на Калиакра са установени общо 237 вида птици, за 96 от които се изискват специални мерки за опазване на техните местообитания по ЗБР. От значение за Европейския съюз са 79 вида, включени в приложение 1 на Директива 79/409/ЕИО, както и голям брой мигриращи видове птици. От срещаните се видове 102 са от европейско природозащитно значение (SPEC) (BirdLife International, 2004), 8 от които са включени в категория SPEC1 като световно застрашени видове, 30 - в категория SPEC2 и 64 - в SPEC3 като видове с неблагоприятен природозащитен статус в Европа. В Калиакра се намира последното голямо и сравнително добре запазено степно местообитание в Добруджа. Тук обитават характерни степни видове – совоок дъждосвирец /*Burhinus oedicnemus*/, късопръста /*Calandrella brachidactyla*/ и дебелоклюна чучулиги /*Melanocorypha calandra*/, 4 вида каменарчета, розов скорец /*Sturnus roseus*/, като първите три вида са с най-високи числености в страната. Почти цялата гнездова популация на черногърбото каменарче /*Oenanthe pleshanka*/ е концентрирана на територията на ОВМ Калиакра. Скалистите морски брегове се обитават от единствената в България колония на средния корморан /*Phalacrocorax aristotelis*/ . С откритите биотопи са свързани и редица хищни птици, като белоопашатия мишелов /*Buteo rufinus*/, обикновената ветрушка /*Falco tinunculus*/, сокола орко /*Falco subbuteo*/, късопръстия ястреб /*Accipiter brevipes*/, бухала /*Bubo bubo*/ и др. Изключително е значението на района по време на миграция, тъй като е разположен на втория по големина прелетен път в Европа – Via Pontica. Над Калиакра всяка есен от август до октомври преминават значителни количества реещи се птици – повече от 29 000 щъркели, пеликани и жерави, както и над 3 000 грабливи птици, включително световно застрашените видове степен блатар /*Circus macrourus*/, ловен сокол /*Falco cherrug*/ и царски орел /*Aquila heliaca*/ . Калиакра е най-вдадената в морето част от сухоземната територия на България. Поради тази специфична особеност, както и поради постоянните ветрове, при срещата на птиците с морето по пътя им на юг, те се задържат дълго време в района с цел да преодолеят въздушните течения, да избягнат морето и да се върнат над сушата, както и за да набират височина. Над 60% от птиците летят на височина до 150 m. Поради силните ветрове често мигриращите птици (основно щъркели и блатари) кацат и през деня, а грабливите птици се задържат за да ловуват. Щъркелови ята редовно нощуват в земите между Каварна и Тюленово. На територията на ОВМ Калиакра спират за почивка и хранене и многобройни ята прелетни пойни птици, пьдпъдъци и световно застрашения ливаден дърдавец /*Crex crex*/ . Тези птици са основно нощни мигранти. Над 50 000 пойни птици са регистрирани по време на есенна миграция само през светлата част на деня. В района на Калиакра зимуват значителни количества водолубиви птици, основно гъски, които се задържат от декември до март. Те нощуват в морето и ежедневно прелитат над района, за да се хранят в нивите във вътрешността, като често спират и се хранят в нивите на територията на ОВМ. Макар и в малки количества редовно се среща и световно застрашената червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/ .

Цели на опазване

Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу застрашени видове птици съгласно чл. 6, ал.1, т.3 от Закона за биологичното разнообразие, по време на гнездене, миграция и зимуване за постигане на техния благоприятен природозащитен статус; Опазване и поддържане на местообитанията на описаните по-долу мигриращи видове птици съгласно чл. 6, ал.1, т.4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на миграция и зимуване за постигане

на техния благоприятен природозащитен статус; Осигуряване на безопасни въздушни коридори и места за пренощуване за безпрепятствено предвижване на мигриращи грабливи птици, щъркели, пеликани и жерави, съгласно чл. 6, ал.1, т. 3 и 4 от Закона за биологичното разнообразие, по време на ежегодните им есенни и пролетни прелети за постигане на техния благоприятен природозащитен статус; Осигуряване на безопасни въздушни коридори за безпрепятствено предвижване на водолубивите птици в Крайморска Добруджа по време на ежедневните им прелети за търсене на храна и места за почивка; Подобряване на местообитанията и условията за гнездене на вечерната ветрушка за възстановяване на популацията ѝ в района; Приоритетно запазване и подобряване състоянието на степните местообитания; Трайно запазване на разнообразието и качеството на местообитанията; Локализиране и защита на гнездовищата на средиземноморския буревестник; Осигуряване на защита на уязвимите места от ключово значение за видовете, обект на опазване; Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в района, като предпоставка за стабилността на екосистемите, осигуряващи благоприятния природозащитен статус и жизнеспособността на популациите на видовете, обект на опазване; Природосъобразно ползване на природните ресурси и устойчиво развитие на общностите, гарантиращо благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване.

Видове птици обект на опазване за защитената зона

Видове по чл. 6, ал.1, т.3, определени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие:

Черноврат гмурец /*Podiceps nigricollis*/, Среден кormоран /*Phalacrocorax aristotelis*/, Малък кormоран /*Phalacrocorax rugosus*/, Розов пеликан /*Pelecanus onocrotalus*/, Къдроглав пеликан /*Pelecanus crispus*/, Малък воден бик /*Ixobrychus minutus*/, Черен щъркел /*Ciconia nigra*/, Бял щъркел /*Ciconia ciconia*/, Бяла лопатарка /*Platalea leucorodia*/, Поен лебед /*Cygnus Cygnus*/, Голяма белочела гъска /*Anser albifrons*/, Сива гъска /*Anser anser*/, Червеногуша гъска /*Branta ruficollis*/, Осояд /*Pernis apivorus*/, Черна каня /*Milvus migrans*/, Червена каня /*Milvus milvus*/, Морски орел /*Haliaeetus albicilla*/, Египетски лешояд /*Neophron percnopterus*/, Орел змияр /*Circus gallicus*/, Тръстикова блатар /*Circus aeruginosus*/, Полски блатар /*Circus cyaneus*/, Степен блатар /*Circus macrourus*/, Ливаден блатар /*Circus pygargus*/, Късопръст ястреб /*Accipiter brevipes*/, Белоопашат мишелов /*Buteo rufinus*/, Малък креслив орел /*Aquila pomarina*/, Царски орел /*Aquila heliaca*/, Скален орел /*Aquila chrysaetos*/, Малък орел /*Hieraetus pennatus*/, Орел рибар /*Pandion haliaetus*/, Вечерна ветрушка /*Falco vespertinus*/, Малък сокол /*Falco columbarius*/, Средиземноморски сокол /*Falco eleonora*/, Ловен сокол /*Falco cherrug*/, Сокол скитник /*Falco peregrinus*/, Ливаден дърдавец /*Crex crex*/, Сив жерав /*Grus grus*/, Турилик /*Burhinus oedicnemus*/, Кафявокрил огърличник /*Glareola pratensis*/, Златиста булка /*Pluvialis apricaria*/, Гривеста рибарка /*Sterna sandvicensis*/, Речна рибарка /*Sterna hirundo*/, Бухал /*Bubo bubo*/, Синявица /*Coracias garrulus*/, Сирийски пъстър кълвач /*Dendrocopos syriacus*/, Дебелоклюна чучулига /*Melanocorypha calandra*/, Късопръста чучулига /*Calandrella brachydactyla*/, Горска чучулига /*Lullula arborea*/, Полска бърбица /*Anthus campestris*/, Черногърбо каменарче /*Oenanthe pleschanka*/, Голям маслинов присмехулник /*Hippolais olivetorum*/, Ястребогушо коприварче /*Sylvia nisoria*/, Полубеловрата мухоловка /*Ficedula semitorquata*/, Червеногърба сврачка /*Lanius collurio*/, Черночела сврачка /*Lanius minor*/, Градинска овесарка /*Emberiza hortulana*/.

Видове птици по чл. 6, ал. 1, т. 4:

Червеногуш гмуркач /*Gavia stellata*/, Черногуш гмуркач /*Gavia arctica*/, Малък гмурец /*Tachybaptus ruficollis*/, Голям гмурец /*Podiceps cristatus*/, Ушат гмурец /*Podiceps auritus*/, Обикновен буревестник /*Puffinus yelkouan*/, Голям кormоран /*Phalacrocorax carbo*/, Сива чапла /*Ardea cinerea*/, Ням лебед /*Cygnus olor*/, Сива патица /*Anas strepera*/, Зеленоглава патица /*Anas platyrhynchos*/, Шилоопашата патица /*Anas acuta*/, Червеноклюна потапница /*Netta rufina*/, Кафявоглава потапница /*Aythya ferina*/, Качулата потапница /*Aythya fuligula*/, Среден нирец /*Mergus serrator*/, Малък ястреб /*Accipiter nisus*/, Обикновен мишелов /*Buteo buteo*/, Северен мишелов /*Buteo lagopus*/, Черношипа ветрушка /*Falco tinnunculus*/, Орко /*Falco subbuteo*/, Лиска

/Fulica atra/, Планински дъждосвирец /Charadrius morinellus/, Голям свирец /Numenius arquata/, Средна бекасина /Gallinago gallinago/, Малка чайка /Larus minutus/, Речна чайка /Larus ridibundus/, Чайка буревестница /Larus canus/, Жълтокрака чайка /Larus cachinnans/.

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Калиакра“ се забранява:

- премахването на характеристики на ландшафта (синори, единични и групи дървета) при ползването на земеделските земи като такива;
- залесяването на ливади, пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- разширяването площта на съществуващи кариери, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има стартирала процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- промяната на предназначението и/или начина на трайно ползване на ливади, пасища, поляни, мери, мочурища, водоеми, водни течения, крайбрежни клифове (скали) в селскостопанския и горския фонд, с изключение на случаите, при които промяната е свързана със: изпълнението на дейностите по предоставените с РМС № 536/30.07.2003 г. и РМС № 540/30.07.2003 г. концесия за добив на суров нефт от находище „Тюленово— и концесия за добив на природен газ от находище „Българево—; изграждане на пречиствателни станции за питейни и отпадъчни води, на съоръжения за третиране на отпадъци, на съоръжения за укрепване на свлачища; пътища и други елементи (обекти) на техническата инфраструктура; реализиране на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- изграждането на фотоволтаични инсталации и вятърни генератори за производство на електроенергия в земеделска земя, която е с начин на трайно ползване, различен от описания в забраната по т. 7.5, с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник— има завършена процедура по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие.

- **Част от защитена зона за опазване на дивите птици BG0002115 „Било“**, обявена със Заповед № РД-330/28.04.2014 г., изм. и доп. Заповед № РД-817/12.12.2017 г. на министъра на околната среда и водите. Разпростира се в териториалния обхват на 3 общини – Шабла, Каварна и Генерал Тошево. В община Шабла попада най-източната ѝ част. Общата площ на зоната е 86206,115 дка. Обхваща части от землищата на с. Сърнино, с. Александър Стамболийски, община Генерал Тошево, с. Черноморци, с. Смин, с. Ваклино, с. Твърдица, община Шабла, с. Било, с. Белгун, с. Септемврийци и с. Нейково, община Каварна.

Описание

Комплекс от големи блокове обработваеми земи (използвани предимно за житни култури), по повечето граници, на които има полезащитни пояси, засадени през 50те години на ХХ в. Между някои от блоковете има понижения на терена, които не се обработват. На цялата територия на обекта има само едно населено място – село Било (около 100 жители) със затихващи функции. Поради наличието на големи площи със зимни житни култури и близостта на Шабленското и Дуранкулашкото езеро (едни от най-значимите места за нощуване на гъски в България и Европа), мястото се използва за хранене на няколко вида зимуващи гъски и лебеди, между които световно застрашените малка белочела гъска (*Anser erythropus*) и червеногушата гъска (*Branta ruficollis*).

Орнитологична стойност

Зоната е едно от най-значимите места за хранене на зимуващите в съседните черноморски езера (Дуранкулашко и Шабленско). Заедно с голямата белочела гъска (*Anser*

albifrons) тук в значителни количества зимува световно застрашената червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), които прекарват светлата част от денонощието през два месеца от годината (януари и февруари). Сред многобройните ята от гъски редовно се среща и световно застрашената малка белочела гъска (*Anser erythropus*), пойният лебед (*Cygnus cygnus*) и други водолюбиви птици. Мястото е разположено и на втория по големина миграционен път в Европа Via Pontica, по който два пъти в годината преминават водолюбиви, грабливи и пойни видове птици от местата за гнездене в Източна Европа към зимовищата в Африка.

Цели на опазване

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитания на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на приоритетни природни местообитания и местообитанията на видове, както и на популации на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона.

Видове птици обект на опазване за защитената зона

Видове по чл. 6, ал.1, т. 3, определени в приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие:

Малка белочела гъска (*Anser erythropus*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногуша гъска (*Branta ruficollis*), Бухал (*Bubo bubo*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Орел змияр (*Circus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Тундров лебед (*Cygnus columbianus bewickii*), Поен лебед (*Cygnus cygnus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Сив жерав (*Grus grus*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Дропла (*Otis tarda*), Къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Осяяд (*Pernis apivorus*), Златистопер дъждосвирец (*Pluvialis apricaria*)

Видове птици по чл. 6, ал. 1, т. 4:

Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Голяма белочела гъска (*Anser albifrons*), Сива гъска (*Anser anser*), Посевна гъска (*Anser fabalis*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Орко (*Falco subbuteo*), Черношипа ветрушка (*Falco tinnunculus*), Жълтокрака чайка (*Larus cachinnans*), Чайка буревестница (*Larus canus*), Обикновен пчелояд (*Merops apiaster*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Брегова лястовица (*Riparia riparia*).

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Било” се забранява:

- залесяването на ливади, пасища и мери и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади;
- използването на неселективни средства за борба с вредителите в селското стопанство;
- изграждането на вятърни генератори и фотоволтаични системи за производство на електроенергия и съпътстващата ги инфраструктура (обслужващи пътища, подстанции, кабелни линии) извън регулацията на населените места.

Част от защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000130 „Крайморска Добруджа”, обявена със Заповед № РД – 793/20.12.2018 г. на министъра на околната среда и водите. Представлява суходолия със степна растителност и по-малко с гори и горски култури, които се намират на територията на общините Шабла, Каварна и Генерал Тошево. Общата площ на зоната е 48 340,11 ха.

Обхваща части от землищата на следните населени места, групирани по общини:

- с. Божаново, с. Ваклино, с. Горун, с. Езерец, с. Твърдица и гр. Шабла, община Шабла;

- с. Видно, с. Вранино, с. Иречек, с. Камен бряг, с. Нейково, с. Поручик Чунчево, с. Септемврийци, с. Хаджи Димитър и с. Челопечене, община Каварна;
- с. Александър Стамболийски, с. Балканци, с. Бежаново, с. Василево, с. Великово, с. Горица, с. Калина, с. Малина, с. Петлешково, с. Преселенци, с. Рогозина, с. Сираково, с. Спасово, с. Средина и с. Сърнино, община Генерал Тошево.

Цели на опазване

Според стандартните НАТУРА 2000 формуляри, постъпили в МОСВ и МС на Република България и ревизирани (прецизирани) от БАН, зона „Крайморска Добруджа“ е обявена за опазване на следните местообитания и видове от Приложения I и II на Директива 92/43/ЕЕС и Закона за биологичното разнообразие:

Природни местообитания – предмет на опазване в зоната и процентно покритие в зоната:

40A0 Субконтинентални перипанонски храсталаци * - 0,196 % от площта на зоната.

6110 Отворени калцифилни или базифилни съобщества от *Alyso-Sedion albi* * - приоритетно местообитание - 0.0833 % от площта на зоната.

6210 Полуестествени сухи тревни и храстови съобщества върху варовик (*Festuco-Brometalia*)* (*важни места за орхидеи) – 0.609 % от площта на зоната. Не попада в границите на община Шабла

62A0 Източни субсредиземноморски сухи тревни съобщества – 3.405% от площта на зоната – не попада в границите на община Шабла.

62C0* Понто-Сарматски степи * - 12.814 % от площта на зоната.

91G0 Панонски гори с *Quercus petraea* и *Carpinus betulus 0,212 % от площта на зоната. Не попада в границите на община Шабла**

91H0 Панонски гори с *Quercus pubescens* * 2,223 - не попада в границите на община Шабла.

91M0 Балкано-панонски церово-горунови гори 0,013 - не попада в границите на община Шабла

91Z0 Мизийски гори от сребролистна липа 0,061% от площта на зоната. Не попада в границите на община Шабла

В териториалния обхват на община Шабла попадат следните местообитания, обект на опазване в зоната:

40A0* Субконтинентални перипанонски храсталаци - приоритетно местообитание 0,196%. Това местообитание се среща в двете суходолия между селата Ваклино, Божаново и Твърдица, и между гр. Шабла, с. Горун и с. Поручик Чунчево. Представяват неголеми по площ храстови съобщества на *Paliurus spina-christii*, *Prunus machaleb*, *Jasminum fruticosum* и по-рядко участва *Amygdalus nana*, който представлява консервационна стойност.

6110 Отворени калцифилни или базифилни съобщества от *Alyso-Sedion albi* * - приоритетно местообитание. – 0.0833% Среща се в двете суходолия между селата Ваклино, Божаново и Твърдица, и между Шабла, Горун и Поручик Чунчево. Представяват комплекс от тревни съобщества доминирани от житни треви (*Koeleria sp.*, *Festuca sp.*, *Stipa sp.*), храстови съобщества и открити каменисти участъци, главно с лишеи, мъхове, представители на род *Sedum*.

62C0 Понто-Сарматски степи * - приоритетно местообитание. 12.814%. Среща се в двете суходолия между селата Ваклино, Божаново и Твърдица, и между Шабла, Горун и Поручик Чунчево, и представлява тревни местообитания, които са в комплекс с 6110 и 40A0. Най-чести доминиращи видове са *Stipa pennata agg.*, *Stipa capillata*, *Chrysopogon gryllus*, *Dischanthium ischaetum*, *Agropyron brandzae*, *Koeleria brevis*, *Satureja coerulea*, *Thymus zygoides*.

Видове – предмет на опазване на защитената зона и оценка на популцията

1083 *Lucanus cervus* R C B C C

1087 *Rosalia alpina* * R C C C B

1088 *Cerambyx cerdo* R C B C B

1089 *Morimus funereus* R C B C C
 1219 *Testudo graeca* R C A C A
 1279 *Elaphe quatuorlineata* P C A C B
 1302 *Rhinolophus mehelyi* P D
 1304 *Rhinolophus ferrumequinum* P D
 1305 *Rhinolophus euryale* P C B C C
 1306 *Rhinolophus blasii* P D
 1308 *Barbastella barbastellus* P D
 1310 *Miniopterus schreibersi* P C B C C
 1316 *Myotis capaccinii* P D
 1321 *Myotis emarginatus* P D
 1335 *Spermophilus citellus* R C B C A
 2125 *Potentilla emilii-popii* P D C B C
 2609 *Mesocricetus newtoni* V C B C C
 2633 *Mustela eversmannii* R B A C A
 2635 *Vormela peregusna* P C A C A

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Крайморска Добруджа“ се забранява: промяната на начина на трайно ползване, разораването, залесяването и превръщането в трайни насаждения на ливади, пасища, мери, както и на други тревни площи (обработваеми земи, които не са включени в сеитбооборот 5 или повече години) в границите на местообитания по т. 2.1, при ползването на земеделските земи като такива; търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/ или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие; движение на МПС извън съществуващи пътища (вкл. горски, селскостопански, ведомствени такива) в неурбанизирани територии освен за провеждане на селскостопански, горскостопански, аварийни, контролни и консервационни дейности или по предварително съгласувани с РИОСВ – Варна, маршрути; почистване и унищожаване на храсти от нисък бадем (*Amygdalus nana*), анасонолистна шипка (*Rosa pimpinifolia*), бодлива шипка (*Rosa myriacantha*), степна вишня (*Cerasus fruticosa*), дългнестолистен тъжник (*Spirea media*), ирга (*Amelanchier ovalis*) и котонеастер (*Cotoneaster* sp. div.) в поземлени имоти с номера 007001 и 023020 съгласно актуалната към януари 2018 г. карта на възстановената собственост за землището на с. Бежаново, община Генерал Тошево, област Добрич, и в незалесената територия от имот 000026 съгласно актуалната към януари 2018 г. карта на възстановената собственост за землището на с. Александър Стамболийски, община Генерал Тошево, област Добрич; използването на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите; използването на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2.1 от заповедта; издаване на разрешения за строеж и всякакво строителство на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи съгласно приложение № 2, неразделна част от настоящата заповед,

както и инициране, провеждане или продължаване на процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, ЗБР, Закона за горите, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за устройство на територията и съответните подзаконовни нормативни актове, които са предпоставка за реализация на строителство; забраната не се прилага за строежи с действащо разрешително за строеж към датата на обнародване на настоящата заповед; за ремонт и реконструкция на съществуващи обекти; за изграждане, ремонт или реконструкция на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура; при реализация на строежи с действащо разрешително за строеж към датата на обнародване в „Държавен вестник“ на настоящата заповед, предмет на изключението, с цел гарантиране опазване на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи е необходимо изрично становище на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Варна, че конкретното строителство не засяга местообитанието; на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи съгласно приложение № 2, неразделна част от настоящата заповед, разораване, залесяване и създаване на трайни насаждения, плодови и зеленчукови култури, зърнено-бобови култури, листностъблени зеленчукови култури, кореноплодни зеленчукови култури, луковични зеленчукови култури, маслодайни култури, влакнодайни култури, етеричномаслени култури, едногодишни или многогодишни фуражни култури; премахването на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива; промяна на предназначението на горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост; добив на дървесина и биомаса в горите във фаза на старост освен в случаи на увреждане на повече от 50 % от запаса на съответната горска територия вследствие на природни бедствия; отсичането на биотопни дървета с изключение на случаите, когато представляват опасност за живота и здравето на хората, като отсечените биотопни дървета се оставят на място; паша в горските територии, които са обособени за гори във фаза на старост.

- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000154 „Езеро Дуранкулак”**, обявена със Заповед № РД-357/ 31.03.2021 г. на Министъра на околната среда и водите. В обхвата на защитената зона влизат Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии и акватория. Общата площ на зоната е 5050.79 ха, от които 3764.03 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на с. Ваклино, с. Дуранкулак, с. Крапец, с. Смин и с. Стаевци, община Шабла.

Цели на опазване

Според стандартните НАТУРА 2000 формуляри, постъпили в МОСВ и МС на Република България и ревизирани (прецизирани) от специалисти от БАН, зона „Дуранкулашко езеро” е обявена за опазване на следните местообитания и видове от Приложения I и II на Директива 92/43/ЕЕС и Закона за биологичното разнообразие:

Природни местообитания – предмет на опазване в зоната и процентно покритие в зоната:

1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода – 0,172% от площта на зоната. Това са крайбрежните плитчини, които са практически лишени от растителност или се срещат съобщества на макрофитни водорасли. Заемат цялата крайбрежна ивица на защитената зона.

1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси 0.0125% от площта на зоната – най-северното находище на този тип местообитание. Само тук и в съседната зона „Шабленско езеро-Езерец” се наблюдава формирането на основата на льосови наноси.

1410 Средиземноморски солени ливади 0.09% от площта на зоната - най-северното находище на този тип местообитание в България. Едно от няколкото находища в България

2110 Зараждащи се подвижни дюни 1.63 % от площта на зоната – широко разпространено по крайбрежието на морето местообитания, но зоната има основно значение за опазването му в неговия сравнително запазена и слабо антропогенно повлияна структура.

2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни) – 0.165% от площта на зоната. Зоната има първостепенна роля за опазването на този тип местообитание в страната, поради това, че тук се намира най-голямото му находище в страната.

2130* Неподвижни крайбрежни дюни с тревна растителност (сиви дюни) 0.049% от площта на зоната. Зоната има уникална роля да опазва специфичен подтип (северен) подтип на това местообитание, който е разпространен само на север от България и зоната попада в най-южната част на ареала му.

2190 Влажни понижения между дюните 0.9% от площта на зоната. – зоната е от съществена важност за опазването на това местообитание за Северното Черноморие, доколкото то е разпространено предимно по южното Черноморие и много рядко на север.

3150 Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition* 4.9% от площта на зоната. Дуранкулашкото езеро е най-големият водоем от този тип по цялото Черноморие, който е сравнително слабо засегнат от антропогенна дейност – замърсяване, промени в хидрологичния режим и др.

6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi* 0.11% от площта на зоната. Това местообитание е разпространено основно по каровите полета, по брега на Ваклинския ръкав (южно от езерото).

62C0* Понто-Сарматски степи 0.5% от площта на зоната. В зоната се опазва една сравнително голяма площ от това приоритетно местообитание, и е втората значителна зона – след зона „Калиакрал, която попада в Черноморския биогеографски регион.

Видове – предмет на опазване на защитената зона и оценка на популцията

1016 *Vertigo moulinsiana* R C C B B
 1060 *Lycaena dispar* C C A A A
 1103 *Alosa fallax* R C B C B
 1134 *Rhodeus sericeus amarus* C C A C B
 1188 *Bombina bombina* R C A C A
 1217 *Testudo hermanni* V C A B A
 1219 *Testudo graeca* V C A C A
 1220 *Emys orbicularis* C C A C A
 1279 *Elaphe quatuorlineata* P C A C B
 1303 *Rhinolophus hipposideros* P D
 1310 *Miniopterus schreibersi* P D
 1335 *Spermophilus citellus* R C B C A
 1349 *Tursiops truncatus* P B B C A
 1351 *Phocoena phocoena* P B C C C
 1355 *Lutra lutra* 4-5i C B C B
 2491 *Alosa pontica* P C B C B
 2609 *Mesocricetus newtoni* V C C C C
 2633 *Mustela eversmannii* R C A C A
 2635 *Vormela peregusna* P C B C B
 4120 *Alosa caspia nordmani* R B A B A
 4126 *sa maeotica* R C C C B

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Езеро Дуранкулак“ се забранява: провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища; движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни

дейности; отводняване на езера, блата и други естествени водни обекти, коригиране и преграждането им с диги, промени във водното ниво чрез нови водоземания за различни нужди, освен в случаи: на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2 от заповедта; търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) в териториите, заети от природните местообитания по т. 2.1; забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие; увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни, извън активната плажна площ, освен в случаите на почистване от инвазивни и неместни видове, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство; използване на дънни тралиращи и драгиращи средства, депониране на драгажни маси и пребаластиране на кораби в морските пространства в зоната; изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на опазване в морските пространства в зоната; промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива; разораване и залесяване на поляни, голини и други незалесени горски територии в границите на негорските природни местообитания по т. 2.1 освен в случаите на доказана необходимост от защита срещу ерозия и порои, както и в случаите на реализиране на допустими планове, програми, проекти или инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство; издаване на разрешения за строеж и всякакво строителство на територията на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи, определена с координатен регистър съгласно приложение № 3, неразделна част от настоящата заповед, както и инициране, провеждане или продължаване на процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, ЗБР, Закона за горите, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за устройство на територията и съответните подзаконовни нормативни актове, които са предпоставка за реализация на строителство; забраната не се прилага за строежи с действашо разрешително за строеж към датата на обнародване на настоящата заповед; за ремонт и реконструкция на съществуващи обекти; за изграждане, ремонт или реконструкция на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за изпълнение на дейностите по предоставената с Решение № 524 от 23.06.2004 г. на Министерския съвет концесия за добив на природен газ от находище „Дуранкулак“; при реализация на строежи с действашо разрешително за строеж към датата на обнародване в „Държавен вестник“ на настоящата заповед, предмет на изключението, с цел гарантиране опазване на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи е необходимо изрично становище на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Варна, че конкретното строителство не засяга местообитанието; на територията на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи, определена с координатен регистър съгласно приложение № 3, неразделна част от настоящата заповед, разораване, залесяване и създаване на трайни насаждения, плодови и зеленчукови култури, зърнено-бобови култури, листностъблени зеленчукови култури, кореноплодни зеленчукови култури, луковични зеленчукови култури, маслодайни култури, влакнодайни култури, етеричномаслени култури, едногодишни или многогодишни фуражни култури, както и почистване на храсти, с изключение на премахване на инвазивни видове; премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и

групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива, освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти; употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията; употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери и изоставени орни земи, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии, освен при каламитет, епифитотия, епизоотия, епидемия или при прилагане на селективни методи за борба с инвазивни чужди видове; използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.); използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици и площи със суха и влаголюбива растителност.

- **Защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000621 „Езеро Шабла - Езерец”**, обявена със Заповед № РД-1044/ 17.12.2020 г. В обхвата на защитената зона влизат Шабленско езеро, Шабленска тузла и прилежащите им територии и акватория. Общата площ на зоната е 2623.59 ха, от които 1704.83 ха морски пространства. Обхваща части от землищата на гр. Шабла, с. Езерец и с. Крапец, община Шабла.

Цели на опазване

Според стандартните НАТУРА 2000 формуляри, постъпили в МОСВ и МС на Република България и ревизирани (прецизирани) от БАН, зона „Езеро Шабла-Езерец” е обявена за опазване на следните местообитания и видове от Приложения I и II на Директива 92/43/ЕЕС и Закона за биологичното разнообразие:

Природни местообитания – предмет на опазване в зоната и процентно покритие в зоната:

1140 Тинесто-песъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода – 0.225% от площта на зоната. Това са крайбрежните плитчини, които са практически лишени от растителност или се срещат съобщества на макрофитни водорасли. Заемат цялата крайбрежна ивица на защитената зона.

1150 Крайбрежни лагуни* - 1.3572% от площта на зоната. Това местообитание се представлява в зоната от Шабленската Тузла. Водата в лагуната варира, в зависимост от нивото на подпочвените води, което се поддържа от нивото на подпочвените води вкл. и в съседното Шабленско езеро. Солеността е висока. По-голяма част от Тузлата е без водна растителност и само в перферията има ивици от ценози на *Phragmites australis*, *Bolboschoenus maritimus* и др.

1210 Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси 0.0036% от площта на зоната. Само тук и в съседната зона „Дурнакулашко езеро” се наблюдава формирането на основата на лъсови наноси.

2110 Зараждащи се подвижни дюни 0.1% от площта на зоната. – широко разпространено по крайбрежието на морето местообитания, но зоната има основно значение за опазването му в неговия сравнително запазена и слабо антропогенно повлияна структура.

2120 Подвижни дюни с *Ammophila arenaria* по крайбрежната ивица (бели дюни) – 0.115% от площта на зоната. Зоната има много важна роля за опазването на този тип местообитание в страната, поради това, че тук се намира най-голямото му находище, доколкото в района, особено между Тузлата и морето, се намират едни от най-представителните и запазени бели дюни.

6110 Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi* – 0.0212% от площта на зоната. Това местообитание се представя основно от тревните съобщества на юг от с. Езерец и Езерецкото блато.

Видове животни (без птици):

- 1060 *Lycaena dispar* R C A B A
- 1134 *Rhodeus sericeus amarus* C C A C B
- 1145 *Misgurnus fossilis* R D
- 1188 *Bombina bombina* R C A B A
- 1219 *Testudo graeca* V C B C B
- 1220 *Emys orbicularis* C C A C A
- 1279 *Elaphe quatuorlineata* P C A C B
- 1302 *Rhinolophus mehelyi* P D
- 1305 *Rhinolophus euryale* P C B C C
- 1306 *Rhinolophus blasii* P D
- 1316 *Myotis capaccinii* P D
- 1335 *Spermophilus citellus* R C B C A
- 1349 *Tursiops truncatus* P B B C A
- 1351 *Phocoena phocoena* P B C C C
- 1355 *Lutra lutra* 6-7i C A C A
- 2491 *Alosa pontica* P C B C B
- 2609 *Mesocricetus newtoni* P D
- 2633 *Mustela eversmannii* R C A C A
- 2635 *Vormela peregusna* P C A C A

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на ЗЗ „Езеро Шабла - Езерец“ се забранява: провеждане на състезания с моторни превозни средства извън съществуващите пътища; движение на мотоциклети, ATV, UTV и бъгита извън съществуващите пътища в неурбанизирани територии; забраната не се прилага за определени на основание на нормативен акт трасета за движение на изброените моторни превозни средства, както и при бедствия, извънредни ситуации и за провеждане на противопожарни, аварийни, контролни и спасителни дейности; въвеждане в природата и умишлено разпространяване на неместни видове; отводняване на езера, блата и други естествени водни обекти, коригиране и преграждането им с диги, промени във водното ниво чрез нови водоземания за различни нужди освен в случаи: на опасност от наводнения, които могат да доведат до риск за живота и здравето на хората или настъпване на материални щети; при бедствия и аварии; за подобряване на състоянието на природните местообитания и местообитанията на видовете по т. 2; увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни извън активната плажна площ освен в случаите на почистване от инвазивни и неместни видове, както и в случаите на реализиране на допустими инвестиционни предложения, одобрени по реда на екологичното законодателство; използване на дънни тралиращи и драгиращи средства, депониране на драгажни маси и пребаластиране на кораби в морските пространства в зоната; изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на опазване в морските пространства в зоната; промяна на начина на трайно ползване, разораване, залесяване и превръщане в трайни насаждения на ливади, пасища и мери при ползването на земеделските земи като такива; издаване на разрешения за строеж и всякакво строителство на територията на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи, определена с координатен регистър съгласно приложение № 3, неразделна част от настоящата заповед, както и инициране, провеждане или продължаване на процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, ЗБР, Закона за горите, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за устройство на територията и съответните подзаконовни нормативни актове, които са предпоставка за реализация на

строителство; забраната не се прилага за строежи с действащо разрешително за строеж към датата на обнародване на настоящата заповед; за ремонт и реконструкция на съществуващи обекти; за изграждане, ремонт или реконструкция на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура, за изпълнение на дейностите по предоставената с Решение № 536 от 30.07.2003 г. на Министерския съвет концесия за добив на суров нефт от находище „Тюленово“; при реализация на строежи с действащо разрешително за строеж към датата на обнародване в „Държавен вестник“ на настоящата заповед, предмет на изключението, с цел гарантиране опазване на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи е необходимо изрично становище на Регионалната инспекция по околната среда и водите – Варна, че конкретното строителство не засяга местообитанието; на територията на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи, определена с координатен регистър съгласно приложение № 3, неразделна част от настоящата заповед, разораване, залесяване и създаване на трайни насаждения, плодови и зеленчукови култури, зърнено-бобови култури, листностъблени зеленчукови култури, кореноплодни зеленчукови култури, луковични зеленчукови култури, маслодайни култури, влакнодайни култури, етеричномаслени култури, едногодишни или многогодишни фуражни култури, както и почистване на храсти, с изключение на премахване на инвазивни видове; премахване на характеристики на ландшафта (синори, жизнени единични и групи дървета, традиционни ивици, заети с храстово-дървесна растителност сред обработваеми земи, защитни горски пояси, каменни огради и живи плетове) при ползването на земеделските земи като такива освен в случаите на премахване на инвазивни чужди видове дървета и храсти; търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали); забраната не се прилага в случаите, в които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите, или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от ЗБР, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие; употреба на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества, хранителни субстрати и продукти за растителна защита, които не отговарят на изискванията на Закона за защита на растенията; употреба на минерални торове в ливади, пасища, мери, изоставени орни земи и горски територии, както и на продукти за растителна защита и биоциди от професионална категория на употреба в тези територии освен при каламитет, епифитотия, эпизоотия или епидемия; използване на органични утайки от промишлени и други води и битови отпадъци за внасяне в земеделските земи без разрешение от специализираните органи на Министерството на земеделието, храните и горите и когато концентрацията на тежки метали, металоиди и устойчиви органични замърсители в утайките превишава фоновите концентрации съгласно приложение № 1 от Наредба № 3 от 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите (ДВ, бр. 71 от 2008 г.); използване на води за напояване, които съдържат вредни вещества и отпадъци над допустимите норми; палене на стърнища, слокове, крайпътни ивици, тръстикови масиви, крайбрежна растителност и площи със суха растителност.

- **Част от защитена зона за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна BG0000573 „Комплекс Калиакра“**, обявена със Заповед № РД-815/ 12.12.2017 г.

Местоположение на защитената зона: Защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“ обхваща част от крайбрежна Добруджа и прилежащата акватория от Черно море. Дължината на крайбрежната линия е около 34 км. Крайбрежието от с. Тюленово до нос Калиакра се отличава с преобладаващо клифов бряг със средна височина 40 м (максимална височина 65 м при н. Калиакра). ЗЗ BG0000573 „Комплекс Калиакра“ е защитена зона по

Директива за местообитанията, която се припокрива частично от защитени зони по Директива за птиците BG0002051 „Калиакра“ и BG0002097 „Белите скали“. Съгласно административното делене на България, територията ѝ попада в три общини – община Балчик, община Каварна и община Шабла, област Добрич.

Зоната включва соленото езеро Тузлата, което е разделено на две части от изкуствена дига и е отделено от морето с ниска каменна стена, през която минава канал. Площта на езерото е 9 ха. Пясъчната ивица се използва като плаж през лятото. Районът на морския бряг се използва като място за риболов, както за любителски така и за професионален (в малки размери). Друго много солено езеро е Наневска тузла, което се състои от две части и е заобиколено с широколистни гори и континентални степи и скали. Районът е с най-добра представителност на степни хабитати от липа, крайбрежни клифови хабитати и крайбрежни пещерни хабитати в цялата страна. Във варовиковите скали от н. Калиакра до н. Шабла са установени най-дългите полуподводни пещери. По данни на ИАРА-Добрич акваторията източно от н. Калиакра - Тюленово е местообитание на карагъзовите риби, включващо миграционен коридор към местата за размножаване в р. Дунав и район за отхранване и нарастване на младите риби и на размножителния запас, след приключване на размножаването. Като местообитание за китоподобните акваторията е от найвисок клас по отношение на обилната трофична база, относително запазените екосистеми и близост до морския район пред дунавската делта, който е важен за популациите на китоподобните в Западната част на Черно море.

Цели на опазване

Според информацията на официалния сайт на МОСВ за защитените зони от Натура 2000, Защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“ е определена с цел:

- Запазване на площта на природните местообитания и местообитанията на видове и техните популации, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Запазване на естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, предмет на опазване в рамките на защитената зона, включително и на естествения за тези местообитания видов състав, характерни видове и условия на средата;
- Възстановяване при необходимост на площта и естественото състояние на природните местообитания и местообитанията на видове, както и на популациите на видовете, предмет на опазване в рамките на защитената зона;
- Опазване и поддържане на биологичното разнообразие в района, като предпоставка за стабилността на екосистемите, осигуряващи благоприятния природозащитен статус и жизнеспособността на популациите на видовете, обект на опазване;
- Природосъобразно ползване на природните ресурси и устойчиво развитие на общностите, гарантиращо благоприятния природозащитен статус на видовете, обект на опазване.

Предмет на опазване в защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“, са следните типове природни местообитания: - 1110 „Постоянно покрити от морска вода пясъчни и тинести плитчини“; - 1140 „Тинесто-пясъчливи крайбрежни площи, които не са покрити или са едва покрити с морска вода“; - 1150* „Крайбрежни лагуни“; - 1160 „Обширни плитки заливи“; 21 - 1170 „Съобщества с кафяви, червени и зелени водорасли по скалисти морски дъна (Рифове)“; - 1210 „Едногодишна растителност върху морски крайбрежни наноси“; - 1240 „Стръмни морски скали, обрасли с ендемични видове *Limonium*“; - 1310 „*Salicornia* и други едногодишни растения, колонизиращи тинести и пясъчни терени“; - 2110 „Зараждащи се подвижни дюни“; - 3150 „Естествени еутрофни езера с растителност от типа *Magnopotamion* или *Hydrocharition*“; - 6110* „Отворени калцифилни или базифилни тревни съобщества от *Alyso-Sedion albi*“; - 8310 „Неблагоустроени пещери“; - 8330 „Подводни или частично подводни морски пещери“; - 40A0* „Субконтинентални пери-панонски храстови съобщества“; - 62C0* „Понто-Сарматски степи“; - 91H0* „Панонски гори с *Quercus pubescens*“; - 91I0* „Евро-сибирски степни гори с *Quercus spp.*“; - 91M0 „Балкано-панонски церово-горунови гори“. Видове животни и растения от Приложение II на Директива за местообитанията (92/43/ЕЕС), предмет на опазване в 33 „Комплекс Калиакра“ (BG0000573) Бозайници: видра (*Lutra lutra*), Добруджански (среден)

хомяк (*Mesocricetus newtoni*), дългокрил прилеп (*Miniopterus schreibersi*), степен пор (*Mustela evermannii*), дългоух нощник (*Myotis bechsteini*), остроух нощник (*Myotis blythii*), дългопръст нощник (*Myotis caraccinii*), трицветен нощник (*Myotis emarginatus*), голям нощник (*Myotis myotis*), средиземноморски подковонос (*Rhinolophus blasii*), южен подковонос (*Rhinolophus euryale*), голям подковонос (*Rhinolophus ferrumequinum*), малък подковонос (*Rhinolophus hipposideros*), подковонос на Мехели (*Rhinolophus mehelyi*), лалугер (*Spermophilus citellus*), пъстър пор (*Vormela peregusna*), афала (*Tursiops truncatus*), муткур (морска свиня) (*Phocoena phocoena*); Земноводни и влечуги: червенкоремна бумка (*Bombina bombina*), ивичест смок (*Elaphe quatuorlineata*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*), шипоопашата костенурка (*Testudo hermanni*), голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), карагъоз (дунавска скумрия) (*Alosa immaculata*), харип (*Alosa tanaica*), средиземноморска финта (*Alosa fallax*). Безгръбначни животни: *Catopta thrips*, обикновен сечко (*Cerambyx cerdo*), бръмбар рогач (*Lucanus cervus*), лицена (*Lucyena dispar*), буков сечко (*Morigmus funereus*), вертиго (*Vertigo moulinsiana*), вертиго (*Vertigo angustior*), *Probaticus subrugosus*, алпийска розалия (*Rosalia alpina*). Растения: татарско диво зеле (*Crambe tatarica*), обикновена пърчовка (*Himantoglossum carpinum*). Други значими видове включени в Стандартния формуляр на защитена зона BG0000573 „Комплекс Калиакра“: *Ablepharus kitaibelii*, *Acherontia atropos*, *Acipenser gueldenstaedtii*, *Acipenser stellatus*, *Adonis volgensis*, *Aedia leucomelas*, *Agrotis syricola*, *Aidablennius sphynx*, *Alyssum borzaeanum*, *Alyssum caliacrae*, *Anguilla anguilla*, *Antonechloros smaragdaria volgata*, *Arnoglossus kessleri*, *Artemisia lerchiana*, *Artemisia pedemontana*, *Artemisia pontica*, *Astragalus glaucus*, *Atherina boyeri*, *Bellevalia ciliata*, *Belone belone*, *Bufo viridis*, *Bulgaria varnensis*, *Calosoma inquisitor*, *Calosoma sycophanta*, *Canis aureus*, *Carcharodus orientalis*, *Cecilioides aciculoides*, *Centaurea caliacrae*, *Chamelea gallina*, *Cladium mariscus*, *Coluber caspius*, *Convolvulus lineatus*, *Coryphoblennius galerita*, *Cosmia confinis*, *Cryphia amasina*, *Cystoseira barbata*, *Cystoseira crinita*, *Dasyatis pastinaca*, *Delphinus delphis*, *Dicentrarchus labrax*, *Dichagyris candelisequa*, *Dichagyris melanura albida*, *Elaphe longissima*, *Ephedra distachya*, *Eptesicus serotinus*, *Erinaceus concolor*, *Eriphia verrucosa*, *Erodium hoefftianum*, *Eryngium maritimum*, *Eutelia adoratrix*, *Exophila rectangularis*, *Gaidropsarus mediterraneus*, *Gasterosteus aculeatus*, *Gobius cobitis*, *Gobius niger*, *Gobius paganellus*, 22 *Goniolimon besseranum*, *Goniolomon tataricum*, *Grammodes bifasciata*, *Gypsophyla trichotoma*, *Hadena persimilis*, *Hadena syriaca podolica*, *Hauffenia lucidulus*, *Hecatera cappa*, *Helicella spiruloides*, *Heliothis maritima bulgarica*, *Helix lucorum*, *Helix pomatia*, *Hippocampus guttulatus*, *Hippocampus ramulosus*, *Huso huso*, *Hyla arborea*, *Hypsugo savii*, *Lacanobia splendens*, *Lacerta trilineata*, *Lacerta viridis*, *Lactuca tatarica*, *Lasiocampa grandis*, *Lemna gibba*, *Lentidium mediterraneum*, *Limonium latifolium*, *Limonium meyeri*, *Limonium vulgare*, *Liocarcinus vernalis*, *Liza ramado*, *Luperina rubella sericea*, *Matthiola odoratissima*, *Meditea trivialis*, *Mesogobius batrachocephalus*, *Mullus barbatus ponticus*, *Mustela nivalis*, *Mytilus galloprovincialis*, *Natrix tessellata*, *Neogobius melanostomus*, *Neogobius ratan*, *Nepeta parviflora*, *Nepeta ucranica*, *Nyctalus noctula*, *Oropanax chironium ssp. bulgaricum*, *Orcula bulgarica*, *Orgyia antiquioides caliacrae*, *Orictes nasicornis*, *Pachygrapsus marmoratus*, *Paeonia tenuifolia*, *Pandesma robusta*, *Paradrina pertinax argentea*, *Parocneria terebinthi*, *Pegusa lascaris*, *Pelobates syriacus*, *Petrosimonia brachinata*, *Pholas dactylus*, *Phyllophora crispa*, *Pilumnus hirtellus*, *Pipistrellus nathusii*, *Pipistrellus pipistrellus*, *Pipistrellus pygmaeus*, *Plecotus austriacus*, *Podarcis muralis*, *Podarcis taurica*, *Pomatomus saltatrix*, *Procerus scabrosus*, *Psetta maxima maetotica*, *Raja clavata*, *Rana dalmatina*, *Salaria pavo*, *Salmo trutta labrax*, *Sarda sarda*, *Sciaena umbra*, *Scomber scombrus*, *Silene caliacrae*, *Squalus acanthias*, *Stipa lessingiana*, *Sympecta fusca*, *Symphodus ocellatus*, *Symphodus tinca*, *Symphytum tauricum*, *Syngnathus tenuirostris*, *Syngnathus variegatus*, *Syngnathus typhle*, *Taraxacum bessarabicum*, *Trachinus draco*, *Trigla lucerna*, *Umbrina cirrosa*, *Upogebia pusilla*, *Uranoscopus scaber*, *Utricularia vulgaris*, *Vipera ammodytes*, *Xantho poessa*, *Zebrina varnensis*, *Zeus faber*, *Zostera noltii*.

Съгласно заповедта за обявяване, в границите на 33 „Комплекс Калиакра“ се забранява: депониране на драгажни маси, пребаластирание на кораби в морските пространства в зоната; изграждане на изкуствени подводни рифове и острови върху местообитанията, предмет на

опазване в морските пространства в зоната; изключения се допускат при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията; търсене и проучване на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали), разкриване на нови и разширяване на концесионните площи за добив на общоразпространени полезни изкопаеми (строителни и скалнооблицовъчни материали) с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура за предоставяне на разрешения за търсене и/или проучване, и/или за предоставяне на концесия за добив по Закона за подземните богатства и по Закона за концесиите или е започнала процедура за съгласуването им по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, или е подадено заявление за регистриране на търговско откритие; увреждане и унищожаване на естествената растителност в крайбрежната плажна ивица и в дюни извън активната плажна площ освен в случаите на почистване от инвазивни и неместни видове; промени в хидрологичния режим чрез отводняване, коригиране, преграждане с диги в границите на водозависимите природни местообитания; изключения се допускат при бедствия и аварии или за дейности, подобряващи природозащитното състояние на местообитанията; употреба на минерални торове в ливади, пасища и мери; издаване на разрешения за строеж и всякакво строителство на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи, съгласно приложение № 3, неразделна част от заповедта, както и инициране, провеждане или продължаване на процедури по реда на Закона за опазване на околната среда, ЗБР, Закона за горите, Закона за опазване на земеделските земи, Закона за собствеността и ползване на земеделските земи, Закона за устройство на територията и съответните подзаконови нормативни актове, които са предпоставка за реализация на строителство с изключение на строежи с действащо разрешително за строеж към датата на обнародване на настоящата заповед, ремонт и реконструкция на съществуващи обекти, изграждане, ремонт или реконструкция на съоръжения (елементи) на техническата инфраструктура на територията, определена с координатен регистър на разпространението на природно местообитание 62C0 * Понто-Сарматски степи съгласно приложение № 3, неразделна част от настоящата заповед, разораване, залесяване и създаване на трайни насаждения, плодови и зеленчукови култури, зърнено-бобови култури, листностъблени зеленчукови култури, кореноплодни зеленчукови култури, луковични зеленчукови култури, маслодайни култури, влакнодайни култури, етеричномаслени култури, едногодишни или многогодишни фуражни култури; палене на огън, благоустрояване, електрифициране, извършване на стопанска и спортна дейност в неблагоприятните пещери и на входовете им, както и чупене, повреждане, събиране или преместване на скални и пещерни образувания, преграждане на входовете или на отделни техни галерии по начин, възпрепятстващ преминаването на видовете прилепи, предмет на опазване по т. 2.2 от заповедта; провеждане на спелеоложки проучвания в неблагоприятни пещери през размножителния период на прилепите – 1 март – 30 юни; въвеждане на неместни растителни видове в ливади, пасища, мери, естествени водни обекти, дюни, мочурища, дерета и горските територии, както и умишлено внасяне в морската среда на чужди видове; движение на МПС извън съществуващи пътища (вкл. горски, селскостопански, ведомствени такива) в неурбанизирани територии освен за провеждане на селскостопански, горскостопански, аварийни и контролни дейности или по предварително съгласувани по съответния ред маршрути.

Защитени територии

Със Закона за защитените територии (ЗЗТ) се уреждат категориите защитени територии, тяхното предназначение и режим на опазване и ползване, обявяване и управление. Целта на закона е опазването и съхраняването на защитените територии като национално и общочовешко богатство и достойние и като специална форма на опазване на родната природа, способстващи

за развитието на културата и науката и за благополучието на обществото. Защитените територии са предназначени за опазване на биологичното разнообразие в екосистемите и на естествените процеси, протичащи в тях, както и опазване на характерни или забележителни обекти на неживата природа. Към настоящият момент България има развита мрежа от защитени територии в европейски план, включваща 973 ЗТ с обща площ 583 876.3 ха, което представлява около 5.3 % от територията и акваторията на страната. В системата от ЗТ се включват резерватите, националните паркове, природни забележителности, природни паркове и защитени местности.

На територията на община Шабла попадат следните защитени територии по смисъла на Закона за защитените територии:

- **Защитена местност „Дуранкулашко езеро“**, обявена със Заповед № РД-123/21.02.1980 г. на КОПС, прекатегоризирана със Заповед № РД-786/15.08.2002 г. на министъра на околната среда и водите, с приет план за управление със Заповед № РД-1225/11.12.2002 г. на министъра на околната среда и водите.

Защитена местност “Дуранкулашко езеро” /4465,4 дка/ е разположена в най-североизточната част на България, на около 6 km от Българо-Румънската граница и на 15 km северно от град Шабла.

Обявена е със Заповед № 123/21.02.1980 г. на Комитета по опазване на природната среда, прекатегоризирана със Заповед №РД-786/15.08.2002г. на МОСВ. За нея има разработен План за управление, утвърден от МОСВ през 2002 г. Езерото е включено в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбиви птици с международно значение. Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа, под наименование „Дуранкулашко езеро”. Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008800.

Защитената местност заедно с прилежащи земеделски земи и морска акватория е обект от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 под наименование „Дуранкулашко езеро” /по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици/ и „Езеро Дуранкулак” /по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна/.

Дуранкулашкото езеро представлява плитък, закрит лиман, заемащ брежните ниски части на дълбоките суходолия /реките Вақлинска, с. Било – с. Смин и с. Граничар – с. Дуранкулак/.

Формирало се е в началото на холоцена /преди около 10 000 години/, когато настъпва период на епигено понижение и нахлуване на морска вода в речните долини. В резултат на това се оформят заливи, откъснати по-късно от морето чрез пясъчна коса и превърнати в езеро. В приустиевите части на суходолията са образувани лъчеобразни врязвания на езерото в сушата, по-характерни от които са Вақлински ръкав, Дуранкулашки ръкав, Южна опашка.

Най-голямото разширение на езерото е в северна посока. Нарича се Карталийско /Орлово/ блато и по естествен път е отделено от езерото с тясна, почти изцяло обрасла с водолюбива растителност плитчина. Друго характерно разширение на езерото, чието образуване също не е свързано с 4удавянето” на суходолия, е Югоизточно блато. Отделено е от езерото с тясна пясъчна коса, част от която се залива при високи водни стоежи. В югозападната част на езерото се намират два острова – „Голямата ада” с надморска височина 12.4 m и „Малката ада” с надморска височина 4.3 m. Те са позитивни палеорелефни форми, запазили останки от най-стария некропол по нашите земи.

Дуранкулашко езеро е сред най-значимите и най-добре запазените крайбрежни влажни зони в България, с международно значение за опазването на повече от 260 вида ендемични, редки и застрашени от изчезване растения и животни. То е представителен образец на естествените крайбрежни езера от лиманен тип по Западното Черноморие. В Дуранкулашкото езеро и прилежащите му територии са установени 244 вида птици, от които 67 са включени в Червената книга на България /1985/. От срещаните се птици 123 са видове с европейско природозащитно значение.

Езерото е едно от петте най-важни в страната места за гнезденето на малкия воден бик, морския дъждосвирец и черночелата сврачка. Макар и в по-малки количества в езерото гнездят още световнозаstraшената белоока потапница (*Aythya nyroca*), както и някои други редки и застрашени от изчезване видове птици като големия воден бик (*Botaurus stellaris*) и кафявокрилия огърличник (*Glareola pratincola*).

Тъй като езерото се намира на миграционния път Via Pontica и в близост до Дунавската делта, то е една от най-важните станции при прелета на птиците по Българското Черноморие. Особено многобройни са щъркелоподобните, гъскоподобните, и дъждосвирицоподобните птици. Използва се като място за почивка по време на прелет от розовия пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), както и единични екземпляри голям креслив орел (*Aquila clanga*). В по-малки количества, както през зимата, така и по време на миграция са отбелязани тръноопашатата потапница (*Oxyura leucocephala*) и къдроглавият пеликан (*Pelecanus crispus*).

Дуранкулашкото езеро е място от световно значение за водолюбивите птици през зимата, главно поради големите струпвания на гъски. Заедно с голямата белочела гъска (*Anser albifrons*), тук зимува червогущата гъска (*Branta ruficollis*), като почти цялата ѝ световна популация през януари и февруари пребивава в Дуранкулашкото и Шабленското езера, което ги прави едни от най-значимите влажни зони в света. Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*) през зимата.

Обектът е с международно значение за 3 гнездящи вида птици - малък воден бик (*Ixobrychus minutus*), морски дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*) и черночела сврачка (*Lanius minor*), както и от особена важност в национален мащаб за гнезденето на белооката потапница (*Aythya nyroca*), немия лебед (*Cygnus olor*), тръстиковия блатар (*Circus aeruginosus*), турилика (*Burhinus oedicephalus*), дебелоклюнатата чучулига (*Melanocorypha calandra*) и индийското шаварче (*Acrocephalus agricola*).

Езерото има сериозен потенциал за съхраняването на дивия шаран (*Cyprinus carpio*), а пясъчните дюни са убежище на многочислена и стабилна популация на сирийската чесновница (*Pelobates syriacus*).

Степните местообитания около езерото са важни за опазването на пъстрия пор (*Vormela peregusna*), нютоновия хомяк (*Mesocricetus newtoni*) и лалугера.

Езерото се обитава от 17 вида риби, като 4 от тях са световно застрашени видове, включени в Червената книга на България – кавказко попче (*Knipowitschia caucasica*), тригла бодливка (*Gasterosteus aculeatus*) и др. Дуранкулашкото езеро е единственото съвременно находище на дивия шаран (*Cyprinus carpio*) в България, доказано по научен път.

На територията на езерото се срещат редки и застрашени от изчезване растения като българския лен (*Linum tauricum ssp. bulgaricum*), който е балкански ендемит.

- **Защитена местност „Шабленско езеро“**, обявена със Заповед № 31/24.01.1995 г., с приет план за управление със Заповед № РД-167/26.02.2004 г. и двете на министъра на околната среда и водите, в землищата на селата Езерец, Шабла и Крапец с обща площ 510,77 ha. Част от ЗМ без обработваемите земи, с площ от 4037.4 дка, е включена в списъка на Рамсарската конвенция като местообитание на водолюбиви птици с международно значение, под наименование "Шабленско езеро". Цялата територия е включена в списъка на BirdLife International - Орнитологично важните места в Европа, под наименование „Шабленски езерен комплекс“. Територията е част от Корине сайт според европейската програма CORINE Biotopes с код F00008700.

Защитената местност, заедно с прилежащи земеделски земи, езеро Шабленска тузла и морска акватория е обект от Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 под наименование „Шабленски езерен комплекс“ /обявена по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици/ и „Езеро Шабла–Езерец“ /обявена по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна/.

ЗМ „Шабленско езеро” е влажна зона, включваща два крайбрежни лимана - Шабленско езеро и Езерецко езеро, свързани помежду си с канал, прилежащи пясъчни дюни, тревни съобщества, горско-дървесни и храстови насаждения и обработваеми земеделски земи. Те представляват закрити лимани, заемащи прибрежните ниски части на дълбоки суходолия /реките Шабленска и Езерецка/. На практика езерата са едно цяло, свързани помежду си с плитчина, която е постоянно залята, на фронт от около 300-400 m. В днешно време тази плитчина е плътно обрасла с тръстикови масиви, през които е прокопан канал, с дължина 250 m, широк 4-5 m и дълбок около 1,5 m.

Шабленско–Езерецко езеро е сред най-значимите влажни зони на България. То е представителен образец на естествените крайбрежни езера от лиманен тип по Западното Черноморие. На територията на Шабленския езерен комплекс са установени 247 вида птици, от които 69 са включени в Червената книга на България /1985/. От срещаните се птици 137 са видове с европейско природозащитно значение.

В комплекса гнездят два световно застрашени вида – белоока потапница (*Aythya nyroca*) и ливаден дърдавец (*Crex crex*). В значителни количества се размножават редица други редки и застрашени от изчезване птици като морския дъждосвирец (*Charadrius alexandrinus*) и черночелата сврачка (*Lanius minor*).

Езерният комплекс е важна миграционна станция за щъркелоподобните, гъскоподобните и дъждосвирецоподобните птици. През есенно-зимния сезон тук се наблюдават редица световнозастрашени видове като къдроглавия пеликан (*Pelecanus crispus*), малкия корморан (*Phalacrocorax pygmeus*), белооката потапница (*Aythya nyroca*), тръноопашатата потапница (*Oxyura leucoccephala*) и големия креслив орел (*Aquila clanga*).

Комплексът има стратегическо значение за червогушата гъска (*Branta ruficollis*) през зимата, като заедно с Дуранкулашкото езеро приема почти цялата ѝ световна популация. През този сезон тук се наблюдават също големи концентрации на голямата белочела гъска (*Anser albifrons*) и единични екземпляри малка белочела гъска (*Anser erythropus*). Този факт определя мястото като едно от най-важните зимовища на тези видове гъски в света. Езерото е едно от местата в страната с големи струпвания на поен лебед (*Cygnus cygnus*) и зеленоглава патица (*Anas platyrhynchos*) през зимата. В Шабленското езеро се срещат 23 вида риби, като 7 са включени в Червената книга на България. Тук е единственото находище дългоопашатото попче (*Knipowitschia longicaudata*).

Установени са и други редки и застрашени представители на фауната – балканската чесновница (*Syrische schaufelkröte*) и видрата (*Lutra lutra*).

На територията на езерото се срещат около 10 вида редки и застрашени растения, включени в червената книга на България като понтийския пелин (*Artemisia pontica*) и др. На места покрай тръстиката има неголеми групи от бяла водна лилия (*Nymphaea alba*) и жълта водна роза (*Nuphar lutea*).

- **Природна забележителност „Скалният мост“**, обявена със Заповед № 974/30.12.2019 г. (ДВ, бр. 10/2020 г.) на министъра на околната среда и водите. Намира се в землището на с. Тюленово, община Шабла. Целта на обявяването е опазване на скален феномен, наподобяващ скална арка между морето и сушата. Обхваща площ от 2,424 дка. На територията на природната забележителност се забранява строителството с изключение при изпълнение на дейности, които са свързани с укрепване и възстановяване на природната забележителност; търсене, проучване и добив на подземни богатства; нарушаване целостта и естествения облик на скалните образувания; писане, драскане, рисуване, поставяне на трайни надписи по скалите с изключение за целите на маркиране на защитената територия; разпъване на палатки; поставяне на фургони и кемпери; поставяне на преместваеми обекти, палене на огън; скално катерене; замърсяване с отпадъци.

Биологично разнообразие

Биологичното разнообразие по своята същност представлява многообразието от всички живи организми във всички форми на тяхната естествена организация, техните съобщества и местообитания, на екосистемите и процесите, които протичат в тях.

Макар и сравнително малка по площ, България е страна с богато биологично разнообразие, представено от ценни растителни и животински съобщества, и съдържа примери за почти всички основни типове местообитания и биотопи, известни в Европа.

Биоразнообразието включва цялата жива природа на планетата в три основни нива на организация: 1) генетично – обхваща огромното разнообразие от генни комбинации във всички живи организми, 2) видово – включва видовете и разновидностите от всички групи живи организми и 3) екосистемно – обхваща не само разнообразието от живите организми в природата, но и сложните им взаимоотношения и разнообразни връзки помежду им и със заобикалящата ги природа. Съгласно националното законодателство, в България биоразнообразието се опазва главно чрез Закона за биологичното разнообразие, съгласно който биологичното разнообразие е неразделна част от националното богатство и опазването му е приоритет и задължение за държавните и общинските органи и гражданите. Биологичното разнообразие е част от националното богатство и опазването му е с приоритетна значимост.

Същността на приоритетите по опазване на биологичното разнообразие могат да се систематизират главно в следните няколко аспекта: опазване на местообитания по типова характеристика и местообитания на застрашени, редки и ендемични растителни и животински видове, представителни за Република България и Европа, нормативно уредено в Закона за биологичното разнообразие (ЗБР) и Закона за лечебните растения (ЗЛР), подзаконовите нормативни документи – Наредби и Заповеди към него на МОСВ уреждат опазването и регулират ползването на редица лечебни, редки и застрашени растения за добиване на билки както изкупуване и търговия с тях.

Флористичното и фаунистично разнообразие в пределите на Община Шабла е силно повлияно от физико-географското положение на територията.

В тази връзка опазването на биологичното разнообразие е един от приоритетите на Община Шабла.

Растителност

Според геоботаническото райониране на страната /Ив. Бондев/, България е обхваната от три растителни области – Европейска широколистна горска област, Евроазиатска степна и лесостепна област и Средиземноморска склерофилна горска област. Към тези три области се отнасят разпространените пет растително-географски провинции – Евксинска, Илирийска, Македоно-Тракийска, Долнодунавска и Източносредиземноморска. Територията на страната се поделя на 28 окръга и 80 геоботанически района. Община Шабла попада в следните области:

Европейска широколистна горска област

Областта се характеризира с растителност на умерената зона, с основна коренна растителност от широколистни, лятнозелени, листопадни гори, предимно от европейски и европейско-азиатски произход.

Евксинска провинция

В изграждането на растителната покривка участват европейски и евроазиатски флорни елементи. Характерни са евксинските флорни елементи /около 40 вида/, степни елементи /около 20 вида/, средиземноморски /9 вида/ и илирийски елементи /8 вида/. От всички елементи 33 вида са ендемични за Балканския полуостров, от които 27 са от групата на македоно-тракийските, 6 вида са от илирийските флорни елементи, 12 вида са ендемични за българската флора, от които 10 вида са от македоно-тракийската и 2 са от илирийската група.

Западнокрайбрежен Черноморски окръг

Обхваща крайбрежната ивица на Черно море. Растителността и флорните елементи тук са разнообразни, поради различните микро- и мезоклиматични условия и характерни за тях екологични типове растения – псамофити, халофити, хазмофити, както и различни по отношение на режима на овлажнение – ксерофити, мезофити, хигрофити, хидрофити. Освен

характерните за окръга евксински видове, тук са налице и множество степни елементи. По-значителни евксински флорни елементи са източен бук, източен горун, полски ясен и др. В този окръг има доста голямо влияние на степни флорни елементи, проникващи главно от североизток. Растителната покривка също е разнообразна. Преобладават ксеротермни дъбови гори с едификатори цер, благун, космат и вергилиев дъб, примесени с келяв габър, мъждрян и сребролистна липа.

Район Северно крайбрежие

Заема тясна крайбрежна ивица от нос Емине до границата с Румъния. Характеризира се с горска ксеротермна растителност, с доминиране на цер, космат и вергилиев дъб, най-често с примес на келяв габър, мъждрян и сребролистна липа. В крайбрежията на долните части на реките и техните устия са разпространени лонгозни гори с доминиране на полски ясен, на места с полски бряст, бяла топола, дръжкоцветен дъб, по-рядко черна елша. На мястото на ксеротермните горски екосистеми след унищожаването им се е настанила ксеротермна тревна растителност с доминиране в нея на степни флорни видове, някои от които се срещат само в този район на България. Такива са уникалната ароматна матиола (*Mattiola odoratissima*), бесерова змийска трева (*Goniolimon besseranum*), миска (*Jurinea stoechadifolia*), калиакренски игловръх (*Alyssum caliacrae*), дребноцветна коча билка (*Nepeta parviflora*), ефедра (*Ephedra distachya*), лерхианов пелин (*Artemisia lerchiana*) и др. По стръмните бели сипеи над морето дъбилният шмак (*Rhus coryaria*) образува уникални съобщества, практически без аналог в България.

Евразийска степна и лесостепна област

Включва част от Северна и Североизточна България, където липсва същинска степна растителност, а само ксеротермни главно дъбови гори. Под влияние на човека горите са унищожени и на тяхно място се е настанила вторична тревна растителност.

Долнодунавска провинция

Характеризира се с остатъчни ксеротермни гори от космат и вергилиев дъб, цер и отчасти благун. Почти навсякъде в изграждането на горските екосистеми участва и келяв габър, мъждрян, драка, смрадлика и тревни съобщества с доминиране на садина, белизма, луковична ливадина и други ксеротермни тревни видове, включително и степни елементи.

Добруджански окръг

Заема крайграничната зона от Тутракан почти до брега на Черно море. В окръга се срещат български и балкански ендемити, най-вече македоно-тракийските флорни елементи /17 вида/ и 2 вида илирийски балкански ендемити. Най-голяма е групата на степните флорни елементи /20 вида/ - добруджанско коило (*Stipa lessingiana*), волжки горицвет (*Adonis wolgensis*), поповото прозорче (*Potentilla emili-popii*), синьосинкавото сграбиче (*Astragalus glaucus*), *Onobrychis tanaitica*, драка (*Paliurus spina-christi*), висока превара (*Scutellaria altissima*), източна превара (*S. orientalis*), бодлива руница (*Phlomis herba-ventis ssp. pungens*), лежащо еньовче (*Galium humifusum*), пясъчна метличина (*Centaurea arenaria*), разклонена ракиговица (*Tamarix ramosissima*), пясъчна самодивска трева (*Peucedanum arenarium*) и др. От македоно-тракийските флорни елементи балкански ендемити са *Allium trachypus*, източната ведрица (*Fritillaria pontica*), хаарбахиевото сграбиче (*Astragalus haarbachii*), кинжаловидно сграбиче (*A. giadiatus*), спрунерово клинавче (*A. spruneri*), тъполистна калугерка (*Nonea obtusifolia*), *N. atra*, родопски скален копър (*Seseli rhodopaeum*), лопен яйцевиднолистен (*Verbascum ovalifolium*), дикиановия лопен (*V. dieckianum*, *V. humile*), македонска какула (*Salvia ringens*), византийския балдаран (*Chaerophyllum byzantinum*), както и 4 български ендемита - нежна метличина (*Centaurea gracilentia*), хилядолистен воден морач (*Oenanthe millefolia*), влакнеста самодивска трева (*Peucedanum vitijugum*), тракийско омразниче (*Onosma thracica*). Илирийските балкански ендемити са само 2 вида – жълт зановец (*Chamaecytisus jankae*) и антериковидно варниче (*Asyneuma anthericoides*). Два вида са евксински - полски ясен (*Fraxinus oxycarpa*) и коленчато диво жито (*Aegilops geniculata*).

Добрички район

Наред с посочените степни растения, тук се срещат и уникалната ароматна матиола (*Mattiola odoratissima*), бесерова змийска трева (*Goniolimon besseranum*), миска (*Jurinea stoechadifolia*), калиакренски игловръх (*Alyssum caliacrae*), дребноцветна коча билка (*Nepeta parviflora*), ефедра (*Ephedra distachya*), лерхианов пелин (*Artemisia lerchiana*) и др. По стръмните белисипей над морето дъбилният шмак (*Rhus coryaria*) образува уникални съобщества, практически без аналог в България.

Животински свят

Фауната в разглеждания район попада в два зоогеографски района – Добруджански фаунистичен район и Крайчерноморски фаунистичен район Добруджански фаунистичен район. В него преобладават степните фаунистични видове /лалугер, хомяк, заек, степен орел/, едри хищници /вълк, лисица/ и дребни хищници /пъстрият и степният пор/, както и типични степни елементи (многоножки, скакалци). Гнездящите птици имат най-голямо сходство с тези от Черноморското крайбрежие.

Крайчерноморски фаунистичен район

Обхваща крайбрежната ивица. Фауната на района е невероятно богата. Срещат се много костенурки (*Testudo graeca*), жълтокоремник (*Ophisaurus apodus*), редки насекоми и десетки видове птици, както следва:

- Видове по чл. 6, ал. 1, т. 3 от Закона за биологичното разнообразие:

Черногуш гмуркач (*Gavia arctica*), Обикновен буревестник (*Puffinus yelkouan*), Розов пеликан (*Pelecanus onocrotalus*), Среден корморан (*Phalacrocorax aristotelis desmarestii*), Черен щъркел (*Ciconia nigra*), Бял щъркел (*Ciconia ciconia*), Орел рибар (*Pandion haliaetus*), Осояд (*Pernis apivorus*), Черна каня (*Milvus migrans*), Червена каня (*Milvus milvus*), Морски орел (*Haliaeetus albicilla*), Белоглав лешояд (*Gyps fulvus*), Орел змияр (*Circaetus gallicus*), Тръстиков блатар (*Circus aeruginosus*), Полски блатар (*Circus cyaneus*), Степен блатар (*Circus macrourus*), Ливаден блатар (*Circus pygargus*), Малък креслив орел (*Aquila pomarina*), Малък орел (*Hieraetus pennatus*), Късопръст ястреб (*Accipiter brevipes*), Белоопашат мишелов (*Buteo rufinus*), Вечерна ветрушка (*Falco vespertinus*), Средиземноморски сокол (*Falco eleonora*), Сокол скитник (*Falco peregrinus*), Ловен сокол (*Falco cherrug*), Сив жерав (*Grus grus*), Ливаден дърдавец (*Crex crex*), Турилик (*Burhinus oedipnemus*), Малка черноглава чайка (*Larus melanocephalus*), Гривеста рибарка (*Sterna sandvicensis*), Бухал (*Bubo bubo*), Козодой (*Caprimulgus europaeus*), Синявица (*Coracias garrulus*), Сирийски пъстър кълвач (*Dendrocopos syriacus*), Дебелоклюна чучулига (*Melanocorypha calandra*), Късопръста чучулига (*Calandrella brachydactyla*), Горска чучулига (*Lullula arborea*), Полска бърбрица (*Anthus campestris*), Червеногърба сврачка (*Lanius collurio*), Черночела сврачка (*Lanius minor*), Черногърбо каменарче (*Oenanthe pleschanka*), Ястребогушо коприварче (*Sylvia nisoria*), Голям маслинов присмехульник (*Hippolais olivetorum*), Градинска овесарка (*Emberiza hortulana*);

- Видове по чл. 6, ал. 1, т. 4 от Закона за биологичното разнообразие:

Голям ястреб (*Accipiter gentilis*), Малък ястреб (*Accipiter nisus*), Обикновен мишелов (*Buteo buteo*), Северен мишелов (*Buteo lagopus*), Черношипа ветрушка (Керкенец) (*Falco tinnunculus*), Сокол орко (*Falco subbuteo*), Речен дъждосвирец (*Charadrius dubius*), Пчелояд (*Merops apiaster*).

На територията на община Шабла биоразнообразието е изключително богато. Срещат се основни европейски типове местообитания. Към тях се прибавят значителен брой уникални и представителни съобщества и екосистеми. От изключителен интерес е високото ниво на ендемизъм - видове, намиращи се само тук и никъде другаде по света, както и множеството редки видове, голяма част от които са включени в световния списък за глобално застрашените от изчезване видове. Сериозна заплаха за биоразнообразието представляват пожарите, неконтролираното събиране на ядливи гъби и билки, браконьерството и изсичането на горите за огрев. За подобряване състоянието на околната среда и съхраняване на природните дадености е необходимо да се прилагат инициативи за повишаване екологичната култура на населението.

Динамичните промени в екологичните условия и склонността към все по-интензивно използване на природните ресурси и в бъдеще ще породят проблеми по отношение опазването

на видовете. Все по-остро ще стои въпросът за правилното оценяване възможностите на растителните и животинските популации за възстановяване, естествено възпроизвеждане, което от своя страна ще обуслави съхраняването на природно дадения ни генетичен фонд.

Според Доклада за горите с висока консервационна стойност (ГВКС) на територията на ДЛС – Балчик, на чиято територия попада община Шабла, в района са установени множество растителни и животински застрашени, изчезващи и ендемични видове, включени в Червената книга на Република България. Това се налага поради рядкостта на видовете, както и заради нуждата от опазване на местообитанията от критично значение за тези и други видове. Видовете са посочени в Приложение 1 към Националното ръководство. Приложението е разработено въз основа на Червения списък на IUCN (1997) с използвани категории “критично застрашен” и “уязвим”, Червената книга на НРБ, том I и II, Атлас на ендемичните растения в България.

В хипотезата на ГВКС попадат както гори – находища на застрашени и изчезващи видове, така и гори с естествени характеристики, представляващи потенциално такова местообитание. Висока консервационна стойност притежават териториите от горскостопанските единици, в които се среща всеки вид от Приложение 1 към ръководството. Това са видове с толкова голяма консервационна значимост, че е достатъчно наличието на един такъв вид, постоянно обитаващ горскостопанската единица, за да представлява тя ГВКС.

При теренните проучвания на територията на ДЛС БАЛЧИК бяха открити находища на видове, включени в Приложение 1. Дадени са конкретни за всеки вид указания за стопанисване и мониторинг.

Растителни видове с локална природозащитна стойност:

1. Червен (красив) божур - *Paeonia peregrina* Mill.

Многогодишно тревисто растение с късо коренище и вретеновидно надебелени, грудковидни корени. Стъблата са 50 - 90 см. високи, набраздени, гладки неразклонени. Листата са последователни, 2 пъти пересто или тройно наделени с тясно елипсовидни крайни дялове. Цветът е с пет листна чашка с 8-12 венечни листа, многобройни тичинки и много плодници. Венчелистчетата са тъмно- или светлочервени, рядко розови.

Плодът е сборен, съставен от 2-3 кадифено мъхести мехунки, всяка с по няколко черни, лъскави семена. Цъфти през май – юни, а плодоноси през юни-юли. Расте из храсталаци и редки гори по каменисти и тревисти места из цялата страна до към 1000 m надморска височина. Видът е включен в Червена книга на Н.Р. България (Велчев и др. 1984) с категория „рядък”.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА СТОПАНИСВАНЕ Инвентаризиране и картиране на потенциалните находищата на вида в границите на горското стопанство. Дейностите могат да се извършват от служителите на ДЛС. При установяването наличие на вида, дърветата в съседство се запазват и не подлежат на сеч. Склопеността да не пада под 0,5.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ Проверка състоянието на находището на вида (ежегодно) – брой индивиди и здравословно състояние на популацията за всяка горскостопанска единица.

Животински видове включени в Приложение 1 към Националното ръководство, установени на територията на ДЛС „Балчик”

1. Видра (*Lutra lutra*)

Обитава предимно реки, богати на риба, с незамръзващи бистри и незастояли води, с обрасли с растителност брегове. Също езера, блата, изкуствени водоеми. Леговището обикновено се намира в стръмен бряг и има вход под водата. Заstraшен вид, включен в „Червена книга на България, том 2. На територията на ДЛС “Балчик” е рядък вид срещат се по по поречието на р.Батовска.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ Опазване на крайречната дървесна растителност по реките в района, вкл. недопускане на мероприятия по така нареченото “прочистване“ и коригиране на речните корита. Опазване на рибните ресурси. При наличие на известни обитаеми леговища да се осигури спокойствие в съответния речен участък, като на по-малко от 300 м. от леговището да не се провеждат никакви мероприятия.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ Да се установят броя на наличните размножаващи се семейни групи от вида и да се мониторира числеността им. Могат да се ползват и следите, видровите пътечки и екскременти, като указание за присъствие на вида.

2. Горски бекас - *Scolopax rusticola*

Природозащитен статус в България: ЧК – заstraшен EN, ЗБР – IV **Международен:** IUCN – LC; БеК – II **Описание на вида:** Дължина на тялото 35–38 cm. Размах на крилата 60–65 cm. Горната част на тялото е ръждивокафява, изпъстрена с черни и сиви петна. Долната част на тялото е охриста, изпъстрена с напречни линии. Клюнът е много дълъг. Темето е черно, с три или четири напречни линии. Краката са къси. Върхът на опашката е бял.

Местообитания: Бореални гори и гори в умерената зона до около 1800 m н.в. Гнезди в разнообразни гори – широколистни, смесени и иглолистни. По-често се среща в планинските смърчови, смърчово-бялборови и мурови гори.

Препоръки и указания за мониторинг: Картиране на гнездовите находища и ежегоден мониторинг на състоянието им.

3. Гълъб хралупар (*Columba oenas* L.)

Обитава разнообразни по видов състав стари широколистни, а също смесени буково-иглолистни гори, понякога и скалисти места. Гнезди в хралупи на дървета, много рядко и в скални дупки. Застрашен вид, включен в „Червена книга на България“, том 2, стр. 121. У нас е пред прага на изчезване като гнездещ, с катастрофално намаляваща численост! Силно зависим от наличието на стари гори с големи хралупести дървета. На територията на ДЛС БАЛЧИК се среща на ята през есенно-зимният сезон.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ Да не се провеждат горскостопански дейности в отделите, където е установен вида /с изключение на сечи в горските култури/. За периода от 01.01 до 30.06 зоната на спокойствие около гнездовището следва да бъде от 500 м, а от 01.07 до 31.12 зоната – 250 м. Да се опазват старите хралупести дървета, дори и в горски участъци с по-млада гора. Да се обособяват допълнителни гори в фаза на старост. В съседните отделите /подотделите/, граничещи с тези, където е установен вида не се провеждат сечи в периода 1 март - 31 юли. Турнусът на сеч на тези насаждения се увеличава поне с един клас на възраст. Лесовъдската намеса трябва да цели създаване на разновъзрастна структура на гората, което предполага използване на дългосрочни сечи (групово-постепенна, групово-изборна). Интензивността на намесата е не повече от 10 % от запаса, като площта на отваряните възобновителни пространства е не по-голяма от един път височината на дървостоя. Задължително се запазват всички стоящи и паднали мъртви дървета, дърветата с хралупи, както и дървета с видими признаци на заболяване и гнилото. Задължително части от насажденията се запазват като острови на старостта (без никакви лесовъдски мероприятия). В отделите не се допуска провеждането на санитарни сечи и събиране на суха и паднала маса с изключение на големи природни нарушения (ветровали, снеголоми). Определен брой съхнещи, хралупести дървета дори се оставят и извън картираните отдели!

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ Да се установи евентуалната численост и разпространение на вида на територията на ДЛС БАЛЧИК през гнездовия период и евентуалните места на концентрация през есенно-зимния период.

4. Шипобедрена костенурка (*Testudo graeca*)

Гръбният панцер (карпаксът) е жълтеникав с черни петна, коремният (пластронът) – жълтеникав до светломаслиненозелен. Главата, шията и краиците са мътнозеленикави и жълтокафяви. На задната страна на бедрата ма по една конична рогова брадавица. На дължина достига до 30 см. Обитава най-често сухи припечни карстови терени. Зимата прекарва в сън, като се заравя в дупки. Размножава се през март-април. През юни-юли женската изравя с краиците си трапчинки и снася 2-8 яйца. В един сезон женската снася яйца три пъти, така че една женска снася средно по 16 яйца. Инкубацията им продължава около 2-3 месеца. Храни се с треви, листа, плодове, понякога със земни червеи, охлюви и др.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ Опазване на високостъблените дъбови и букови гори главно с южни изложения и на храсталаците е от ключово значение за вида. Също така не бива да се употребяват химически средства за защита в селското и горското стопанство. Случаите на браконьерски улов на костенурки да се наказват строго, както е предвидено по ЗБР. Да не се допуска палене на стърнищата. Да не се разширява съществено съществуващата

асфалтирана пътна инфраструктура, защото много често животни от този вид загиват по пътищата.

6. Шипоопашата костенурка - *Testudo hermanni*

Природозащитен статус: Червена книга – застрашен (EN); ЗБР – Приложения II и III **Международен:** IUCN – NT; CITES – Приложение II; Бернска конвенция – Приложение II; НВ – Приложения II и IV.

Разпространение: Видът се среща в цялата страна, с изключение на високите планини, като Рила, Пирин, Западни Родопи, Стара планина и Витоша (с изключение на една популация при Долна Диканя). В Северна България се среща по рядко в сравнение с южната част на страната.

Местообитания: Места с хълмист релеф, обраснал с храсти и ниски разредени гори. Най-висока е плътността на популациите в районите с храсти и разредени гори в ниско-планинския пояс в Южна България. Този вид е по-тясно свързан с гората, за разлика от шипобедрената сухоземна костенурка.

Мерки и препоръки за стопанисване на гората: Да не се събират, местят или убиват индивидите от вида. След горски пожари да не се разорава опожарената територия. По възможност да се оставят подотдели с подлес в периферията на горските масиви. Екотонните (зони между гората и откритите пространства) зони да не се почистват от храсти.

7. Среден пъстър кълвач (*Dendrocopos medius*)

Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, букови, габъррови, липови и крайречни гори.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да не се допускат никакви сечи с интензивност над 10%. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета/"баби"/, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета. В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодное състояние. Рядък и бързо намаляващ вид у нас, включен в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС. Обитава стари дъбови, букови, габъррови, липови и крайречни гори.

8. Черен кълвач (*Dryocopus martius*)

Обитава стари букови, иглолистни и смесени планински гори до горната им граница; по-рядко нископланински и равнинни гори. Гнезди в стари дървета с хралупи. Най-рано брачни прояви са установени в началото на март, а напуснали гнездото малки в началото на май. Люпилото е от 4-5 яйца, мътенето продължава 12-14 дни, а престоят на малките в гнездото 24-28 дни.

Рядък вид, включен в „Червена книга на България и в Приложение 1 на Директивата за птиците на ЕС.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочените отдели и подотдели, където видът гнезди да не се допускат никакви сечи с интензивност над 10%. При провеждане на лесовъдски мероприятия да се осигури запазването дървета старите дървета/"баби"/, на дървета с хралупи, острови на старостта, мъртва дървесина и умиращи дървета.

В посочените отдели да се отделят повече гори в фаза на старост.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища на вида и да се следи за тяхното ежегодное състояние.

9. Малък ястреб (*Accipiter nisus*)

Включен в Червената книга на България. Гнезди в разнообразни гори, предимно в планините. Предпочита иглолистни и букови гори. Храни се основно с дребни врабчоподобни птици. Среща се целогодишно у нас, като през зимата идват птици от северни райони на Европа.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В посочение отдели да се не се извеждат сечи с интензивност над 15%. При окончателни фази на възобновителни сечи в съседните отдели да се оставят единични или групи дървета от предходното насаждения. При установяване на гнездо да се остави буфер от 250 м около него в, който да не се извеждат сечи.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодное състояние.

10. Бухал - *Bubo bubo*

Природозащитен статус България: ЧК – застрашен, ЗБР – II, III
Международен: ECS – spec 3, БеК – II, ДП – I, СИТЕS – II .

Препоръки и указания за опазване: През гнездовия период на бухала (01.03. – 01.07.) в подотделите с установено присъствие на вида не се извършват стопански дейности. В тези подотдели не се провеждат санитарни сечи, освен в случаите на големи природни нарушения или доказан каламитет.

При провеждане на лесовъдски мероприятия в тези и съседните подотдели се запазват дървета с хралупи, които са потенциални места за гнездене. Препоръчително е местообитанията на вида да се обособят като гори във фаза на старост.

Препоръки и указания за мониторинг: При регистрирано присъствие на вида през периода на размножаване – ежегоден мониторинг на популацията. Установяване на точните координати на всяко сигурно гнездово находище.

11. Горска ушата сова (*Asio otus*)

Защитен вид, среща се във всякакви типове гори- иглолистни, широколистни и смесени, в равнини, низини и планини, в крайречни гори и групи дървета сред полето, и дори на единични дървета,нерядко и в паркове.Включен е в приложение III на ЗБР.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА ОПАЗВАНЕ

В подотдели с установено гнездене или зимуване на вида да се осигури зона на спокойствие без сечи - зона 500 м около гнездото или зимувката.

Да не се допуска застрояване, изграждане на спортни съоръжения и фрагментиране на горските местообитания в тези отдели и влизост до тях.

Да не се допуска безпокойство на зимувките.

ПРЕПОРЪКИ И УКАЗАНИЯ ЗА МОНИТОРИНГ

Да се картират гнездовите находища вида и да се следи за тяхното ежегодно състояние. Видът е постоянен. Пее активно от края на февруари до май, когато е най-лесно да бъде регистриран.

Лов и риболов

Фауна

Клас бозайници:

Разред чифтокопитни - благороден елен, сърна, дива свиня

Разред зайцеподобни - заек

Разред гризачи - катерица, обикновено горска мишка, полска мишка, сив плъх, воден плъх

Разред насекомоядни - таралеж, къртица

Разред прилепи - остроух нощник, дългопръст нощник

Разред хищници - вълк, чакал, лисица, дива котка, язовец, белка, невестулка, черен пор

Клас птици:

Разред кокошеви - фазан, полска яребица, пъдпъдък

Разред гълъбови - гривяк, гургулица, гугутка

Разред патицови - голяма белочела гъска, зеленоглава патица, зимно бърне, лятно бърне, сива гъска, сива патица

Разред бекасови - горски бекас, обикновена бекачина, голяма бекачина, малка бекачина

Разред кълвачоподобни - черен кълвач, зелен кълвач, голям пъстър кълвач, среден пъстър кълвач, малък пъстър кълвач, сирийски кълвач

Разред нощни грабливи - горска улулица, бухал, кукумявка, горска ушата сова

РИОСВ - Варна упражнява контрол за ограничаване на незаконната търговия с редки и защитени видове растения и животни. Периодични наблюдения се предвиждат върху популациите на застрашените и редки животни. Отчитат се местообитанията, тенденциите в числеността и плътността на находищата, регистрират се отрицателните въздействия.

3.4.2. Лечебни растения

Важна част от биоразнообразието и особена категория от флората на община Шабла са лечебните растения. Съгласно националното законодателство, Кметът на общината ръководи изпълнителната дейност на общината във връзка с ползването, опазването и култивирането на лечебните растения, като: организира изпълнението на дейностите по отношение на лечебните растения, включени в общинската програма за опазване на околната среда; издава позволителни за ползване на лечебните растения от земи, гори, води и водни обекти - общинска собственост; издава удостоверения за билките от култивираните лечебни растения и предоставя на министъра на околната среда и водите информация за нуждите на мониторинга и кадастъра на лечебните растения за териториите, намиращи се под негова юрисдикция.

В последните години значително нарасна интереса към билките. Те са били и си остават ефективно средство при лечението на редица заболявания. Растенията са достъпна и евтина суровина за приготвянето на лечебни препарати, чайове, напитки и др.

Ползването на лечебните растения и някои диви плодове в страната се регламентират от Закона за лечебните растения. Съгласно него общините управляват дейностите по опазване и устойчивото ползване на лечебните растения в общинския поземлен и горски фонд. В Закона за лечебните растения се регламентират начините и режимите, при които държавните органи издават позволителни за ползване на ресурсите във всички територии. За издаването на позволителни за ползване за стопански цели се заплащат такси, регламентирани в съответните тарифни таблици одобрени на местно ниво от Общинския съвет.

Съгласно разпоредбите на Закона за лечебните растения /ЗЛР/ „билки за лични нужди” са количества билки в свежо състояние, събрани от едно лице в рамките на един ден. За корени и коренища, каквито се събират от подезичест залист, разрешеното количество за лични нужди е до 1 кг.

Община Шабла, съвместно с ДЛС „Балчик“, РИОСВ - Варна и други обществени организации трябва да организира контрола за опазване и устойчиво ползване на лечебните растения. Естествените им находища трябва да се опазват от увреждане и унищожаване с цел осигуряване на устойчивото им ползване като част от естествения растителен генетичен фонд със сегашна или бъдеща ценност. Опазването включва поддържането и съхраняването на екосистемите, съдържащи лечебни растения, на естествените им местообитания, както и поддържането и възстановяването на жизнеспособни популации от лечебни растения.

Съгласно разпоредбите на ЗЛР, изкупуването и/или първичната обработка на билки се извършва от билкозаготвителни пунктове. Органите, компетентни да издават позволителни за ползване на лечебни растения, вкл. събиране на билки, са посочени в чл. 22 от *Закона за лечебните растения*.

Няма точна информация за количествата и видове събрани билки, гъби, горски плодове от територията на община Шабла през последните години. Контролът на пунктовете за изкупуване и преработка на билки се осъществява от РИОСВ - Варна.

В РИОСВ-Варна, няма подадени уведомления за организирани билкозаготвителни пунктове на територията на община Шабла и съответно няма регистрирани книги за изкупени, реализирани и налични количества билки за билкозаготвителни пунктове на територията на общината. При извършвания контрол от страна на РИОСВ-Варна в териториалния обхват на екоинспекцията по Закона за лечебните растения не са предоставяни позволителни за събиране на билки от територията на община Шабла.

С Решение № IX.1.5.1. по протокол № 9 /25.10.2004 г. на Общински съвет – Шабла, е приета тарифа за таксите, които се заплащат за ползване на лечебни растения от земи, гори, води и водни обекти – общинска собственост. До настоящия момент в община Шабла не са постъпвали искания и съответно не са издавани разрешителни за събиране на диворастящи лечебни растения от общински територии. Не е изработен кададстър на лечебните растения за гори, земи, води и водни обекти – общинска собственост.

В последните години няма подавани заявления, респективно няма издадени от Община Шабла позволителни за събиране на билки.

На територията на община Шабла се срещат различни видове лечебни растения, като тяхното видово разнообразие се определя от умерено-континенталния климат и основния тип почви.

На територията на Община Шабла се срещат различни видове лечебни растения – коприва, овчарска торбичка, горицвет, брош, липа, лайка, бял равнец, бъз, мащерка, риган, жълт кантарион и бял имел, цвят и плод от глог, шипка, слез, бръшлян, маточина, глухарче, тетра, плод от драка и други. Преобладаващи видове горски плодове са – шипка, глог, драка, дъбови жълъди, джанка, трънка, тревен бъз, орех, конски кестен и други.

Състоянието на находищата от лечебни растения в Община Шабла може да се определи, като благоприятно, но в риск, тъй като извън границите на населените места голям процент от територията е заета от агроценозите на обработваемите земи.

Съгласно ЗЛР отделни видове диворастящи лечебни растения се поставят под специален режим на опазване и ползване, когато биологичното разнообразие или ресурсите им проявяват трайна тенденция към намаляване, или има опасност от появяването на такава тенденция. Специалният режим се определя всяка година със заповед на министъра на околната среда и водите, като този режим обхваща забрана за събиране на билки за определен период от естествените находища на видовете от територията на цялата страна, отделни райони или единични находища; определяне на допустимото за събиране количество билки; разработване и прилагане на мерки за възстановяване на популациите и на техните местообитания.

От представителите на лечебни растения най-масово от населението се събират: коприва, лайка, мащерка, мента, босилек, риган, бял равнец, жълт кантарион и глухарче.

Законът за лечебните растения (ЗЛР) изисква разработването на специален раздел за лечебните растения към Програмата за опазване на околната среда (ОПООС) на всяка община;

към плановете за управление на защитените територии, както и към горскостопанските плановете и програми. Целта на раздел „Лечебни растения“ е да планира ползването, така че то да бъде устойчиво и да осигури опазване на лечебните растения.

Забележка: *Подробна информация за лечебните растения на територията на общината, дейностите и мерките за опазване на ресурсите и разнообразието им се съдържа в Приложение - 1 Раздел „Лечебни растения“ към настоящата Програма за опазване на околната среда на община Шабла 2021-2027 г.*

3.4.3. Зелена система

Най-важна роля за градската околна среда, санитарно-хигиенните условия на живеене и свързания с това здравен статус на населението на община Шабла има зелената система. Зелената система включва основно зелени площи и паркове, в населените места и извън тях, горски територии, зелени площи, озеленяване с насаждения около пътни артерии, покрай водни обекти – реки, озеленени терени в производствени терени и обекти, гробищни паркове, рекултивирани площи като зелени площи и озеленяване, защитени природни територии, зелени ландшафти с растителност по дерета в земеделски земи.

Зелената система обхваща най-общо следните категории зелени площи:

- Обществени паркове и градини;
- Специализирани паркове и градини;
- Санитарно-защитно озеленяване;
- Транспортно озеленяване;
- Озеленяване за ограничени ползване.

Те имат следните по-важни социални и екологични функции: рекреационни (задоволяват потребностите от спорт и отдих; естетически и ландшафтно-естетически; биоклиматични – приток на свеж чист въздух от зоните извън урбанизираните територии на населените места, подобряване на микроклиматичните характеристики на средата; мелиоративни – преразпределение на повърхностния и подземен отток на водите; екологични – предотвратяване миграцията на замърсителите от урбанистичните дейности и транспорта, продуцират кислород, поглъщат част от вредните газове и праха, блокират миграцията на тежките метали (от транспорта и промишлеността) в почвата и околната среда.

Местата за отдих и зелена система включват градинки и паркове в общинския център и кметствата, които са приоритетно оформени пред сградите с обществено предназначение.

Зелените структури в санитарно-защитното озеленяване са с основно екологично предназначение – ветрозащитни пояси, озеленени крайречни сервитути, озеленени дерета и оврази, санитарно-защитни пояси, транспортно озеленяване.

Характерна особеност на общината е уникалното съчетаване на запазени природни феномени, редки растителни и животински видове, плодородни почви и паметници на културното-историческото наследство.

Зелената система е съставена, както от естествени масиви, така и от изкуствено създадени зелени площи в селищните територии.

Вътрешноградската зеленина в територията на жилищните райони е подчинена на принципа на благоустрояване на вътрешно-кварталните пространства. Между жилищните сгради са ситуирани площи за детски занимания на открито и отмора на живущите сред зелената.

В сегашният си вид зелената система на Шабла има четири важни аспекта: социален, функционален, естетически, ландшафтен и екологически:

- **Функционалният аспект** се обуславя от функцията и предназначението на зелените площи, от тяхната насоченост и количество като площи и съдържание – свързва се с обезпечаването на необходимите зелени площи за публично ползване, както и среда за живеене и природни територии в различните подсистеми на градската структура.

- **Естетическият аспект** е свързан с пространствената визия за развитие на селищната система, с облика, който и придават езерата, крайморските природни територии и своеобразния каньон Ваклино-Божаново-Твърдица.

- **Ландшафтния аспект** обезпечава вписването на малките селища в среда изцяло свързана с природата, създаващи специфичен облик на общината. Има също така и специфичен облик/ ландшафт по Черноморското крайбрежие с мащабни открити пространства, влажни зони и езера и паркове, осигуляващи постепен преход към урбанизираните територии.

- **Екологичният аспект** е свързан със запазването и обогатяването с естествена зелена среда на рамсарските влажни зони и зоните по НАТУРА 2000. Използване на природната среда за дълготраен отдих и здравен комфорт на туристите.

Голяма част от горните аспекти, взети заедно, имат съществен икономически ефект за развитието на Шабленската община, доколкото туристическото развитие има пряка връзка с природните дадености и е важен и определящ сектор в икономиката на общината. Природните и антропогенни елементи, формиращи видовете ландшафт на територията на общината са:

- Паркове, градини и зелените площи за ограничено ползване в населените места;
- Гробищните паркове;
- Обектите за спорт и рекреация;
- Транспортните обекти и развитите зелени зони около тях;
- Ниви;
- Трайни насаждения;
- Ливади;
- Гори;
- Водни течения и площи и дървесно-храстовата растителност около тях.

Основната функционална структура на зелената система на Шабла включва:

- **Зелените площи за широко обществено ползване** – паркове, градини, скверове, улично озеленяване, най-значимите от които са изградените градини и скверове в Шабла и по малките селища.
- **Част от площите за ограничено обществено ползване** – основно зелените площи в обществените сгради, детските и учебни заведения, както и тематичните специализирани паркове – орнитологичен, голф, спортни и атракционни.
- **Крайморските зелени структури, горски паркове и влажни зони**

За зелената система на Шабла много важно значение имат още:

- зелените масиви по крайбрежието;
- зелените територии и гори около езерата - Шабленско, Езелецко, Дуранкулашко, както и горските територии по протежение на каньона Ваклино-Божаново-Твърдица.
- защитни насаждения – главно по деретата и водосливи, полезащитните и ветрозащитни пояси;
- гори в землището на гр. Шабла.

Количеството на зелените площи за широко обществено ползване /съществуващи и отредени по действащи планове/, в м²/ж при съществуващото състояние е представено в следващата таблица:

Таблица 30: Зелена система на община Шабла

Вид на зелените площи по предназначение	Количествени характеристики	
	дка	Обезпечение кв.м/ж
1. Обществени зелени площи в границите на урбанизираната територия	656,4	110,3
1.1. Градски и селски паркове, градини и скверове	656,4	110,30
2. Допълващи зелената система		2798.84
2.1. Специализирани зелени площи	4387,59	737,41
2.1.1. Паркове със специфично предназначение	3983,19	669,44
Гробищни паркове	140,9	23,68
Спортни паркове	62,06	10,43
Други паркове със специално предназначение	3780,23	635,3
2.1.2. Защитно озеленяване, транспортно озеленяване	404,4	67,97
2.2. Други категории в извънселищната зона	10293,1	1729,9
2.2.1. Защитени територии и влажни зони	1470	1293.5
2.2.2. Гори и ветрозащитни пояси /без защитената територия/	8823,1	656.6

Източник: Общ устройствен план на община Шабла

Забележка: Обезпечението е изчислявано към период 2025 г. – 5950 жители по умерено реалистичен вариант

Анлизът на зелената система показва, че в селищните зелени площи има условия за развитие на ежедневния и периодичния отдих за обитателите. Създадени са над 417 дка зелени площи в общината. Интензивно се поддържат приблизително 210 дка. Елементите на зелената система са сравнително равномерно разпределени по качество и количество в границите на общината, като създават по този начин достъпен ресурс в почти всички райони.

От зелените площи за широко обществено ползване – паркове, градини, скверове, улично озеленяване, най-значимите са изградените паркове и скверове в Шабла и по малките селища. От площите за ограничено обществено ползване това са основно зелените площи в обществените сгради, детските и учебни заведения.

В регулационните граници на град Шабла са създадени общо около 245 дка зелени площи. По-голям съществуващ обект на зелената система на града е градския парк с площ 96 дка., който през 2012 г. е обновен по Програмата за развитие на селските райони. Зелените площи в града са разположени неравномерно, изключително със защитна цел, като между тях не съществува връзка. В пространствено отношение зелената зона на града се формира от зелени площи във вид на плочници, които са разположени основно в централната част.

Съгласно нормативните изисквания, отделните зелени площи трябва да бъдат обединени в единна зелена система. Ежедневния отдих се провежда преди всичко в жилищната и градската част. Последното изисква целенасочено устройство и поддръжка на зоните за отдих. Необходимо е обогатяване със зеленина на междублоковите пространства, улици, училищни дворове.

Основание за увеличаване на броя на дърветата и храстите дава факта, че върху тях се утаява до 72 % от въздушния прах и 60% от серния диоксид. Необходимостта от умножаването им се мотивира и от наблюденията, че над зелените насаждения, имащи по-прохладна повърхност, се образуват въздушни течения, утаяващи приземните въздушни замърсители. Едновременно с това, насажденията повишават и относителната влажност на въздуха с 15-30%, което го прави по-пригоден за дишане, а увеличената влажност се възприема като понижение на въздушната температура. Не трябва да се пренебрегват и продуцираните от растенията фитонциди, притежаващи силно бактерицидно действие.

С увеличаване възрастта на декоративните дървета, някои от тях се налага да бъдат отсичани /предимно липи/, тъй като кореновите им системи разрушават огради, подпорни стени, тротоари, части от улични платна. Този факт поставя много основателно въпроса за сериозен подход при определяне на дървесните видове и местата, където е най-удачно те да бъдат засадени, без това да доведе след време до конфликт в урбанизираната среда и загуба на изключително ценни зрели дървета.

Горските зелени зони североизточно от гр. Шабла оформят неговата зелена система. Според произхода си те се отнасят към изкуствено създадените високостъблени насаждения. Същите оказват влияние върху микроклимата на града и се ползват от населението за седмичен отдих.

С двойно приложение за труд и отдих са създадените селскостопански територии – лозови насаждения: стари – на североизток от града и нови – на северозапад. Старите лозови насаждения са изоставени и не се обработват.

Подходяща за условията на седмичен отдих в община Шабла е гората около с. Горун. За зелената система на общината много важно значение имат още: зелените масиви по крайбрежието; зелените територии и гори около езерата – Шабленско и Дуранкулашко; горските територии по протежение на каньона Ваклино-Божаново-Твърдица; защитни насаждения - главно по деретата; полезащитните и ветрозащитни пояси.

Зелени площи за широко обществено ползване

Към тях спадат общоградските градини и скверове, транспортното озеленяване, защитни зелени пояси около водните обекти, озеленяване на сервитутните ивици на линейните съоръжения на техническата инфраструктура и др.

ГРАДИНИ И СКВЕРОВЕ

Зелените площи за широко обществено ползване са разположени в жилищните структури, в центровете на населените места, като участват като основна мрежа в изграждането на зелена система, тъй като поемат функцията за осъществяване на ежедневния и краткотраен отдих.

УЛИЧНО И ТРАНСПОРТНО ОЗЕЛЕНЯВАНЕ – придружаваща транспорта зеленина

Планът изцяло запазва изграденото транспортно озеленяване като предлага изграждане на зелени структури придружаващи транспорта при изграждане на новите обходни пътища/ улици край Дуранкулак и Ваклино с площ 222 дка.

ИЗВЪНСЕЛИЩНИ РЕКРЕАЦИОННИ ТЕРИТОРИИ

Извън селищните рекреационни горски територии, като масивни зелени територии, разположени непосредствено до селищните структури и вклиняващите се в тях с урбанистични елементи, свързани със зелената система, влияят значително на общите екологични характеристики и са важен елемент на зелената система, поради това че обезпечават отдиха не само на населението, но и създават условия за развитие на туризма в община Шабла. Рекреационните територии са със специализиран профил и тематично предназначение (орнитологично важни зелени зони, излетни зелени зони, еко-зелени зони и др.), но независимо от това са общодостъпни с режим на широко обществено ползване. Разработват се въз основа на ПУП без смяна на предназначението на земята.

Най-важните крайградски рекреационни горски територии като елемент на зелената система са:

- Орнитологично важни зелени зони в района на Шабленско езеро с площ 493 дка
- Горски територии с рекреационно значение по протежение на каньона Ваклино-Божаново-Твърдица с площ 3724 дка.

В орнитологично важното място около Шабленско езеро има развита в добра степен еко-туристическа инфраструктура - крайбрежни екопътеки и места за пикник. С плановете за управление на Шабленско и Дуранкулашко езера е предвидено изграждане на екотуристическа инфраструктура. Проучени са всички местообитания и места за размножаване на птици, като за

приоритетните за опазване са предвидени мерки и ограничителни режими по отношение на достъпа. Предвидени са пешеходни алеи и места за отдих в зелена среда.

Рекреационните територии са разположени в горски фонд и са над 97% от територията не се налага провеждането на процедури по промяна предназначението на горския фонд, тъй като със Закона за горите се разрешава провеждането на екотуристическа инфраструктура.

Архитектурни елементи, обслужващи отдиха са: кътове за отдих, беседки, заслони, пейки, маси, информационни табла, чешми, дървени огради, скари, дървени мостчета, екопътеки, които не представляват строителство по смисъла на Закона за устройство на територията.

ОЗЕЛЕНЕНИ ПЛОЩИ В ДОПЪЛВАЩАТА ЗЕЛЕНА СИСТЕМА

Към тях спадат организирани зелени структури, с тясно специализирани функции като озеленени площи на жилищни, вилни, обществени, производствени, курортни и спортни сгради и комплекси, както и озеленените площи с друго специфично предназначение – гробищни паркове, ботанически градини, атракционни паркове и специализирани паркове, защитни насаждения – мелиоративно озеленяване покрай деретата, санитарно защитно озеленяване, зелени пояси около магистралите и промишлените зони и др.

ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ ЗА ОГРАНИЧЕНО ОБЩЕСТВЕНО ПОЛЗВАНЕ. ЗЕЛЕНИ ПЛОЩИ СЪС СПЕЦИАЛНО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ

Спортни паркове

В градоустройственото проектиране спортът е обект на анализиране в обхвата на социалния сервиз и в сферата на “Отдиха”. Към зелената система има специален раздел „спорт” където са направени анализи за социалните нужди и тяхната обезпечаване със спортни съоръжения. Тъй като голямата част от спортните дейности са в естествена зелена среда и съгласно чл. 63, ал. 3 от ЗУТ спортните комплекси и паркове са част от допълващата зелена система.

Зелени площи в курортни и рекреативни територии

Съгласно функционалната структура, към този раздел са отнесени зелените площи в рекреационните територии – както обществено достъпни зелени площи в крайбрежните територии, които се осигуряват в курортните комплекси, съгласно изискванията на специализираните правила и норми, което е 25% от общата територия на курортните зони и комплекси, така и чрез зелените площи в имотите с установено предназначение. Те са 60 % за вилните селища и 50% за курортните комплекси и зони.

Зелени площи в производствените устройствени зони.

Общото състояние на озеленяването към този вид терени не е на ниво.

Специализирани зелени зони

В община Шабла няма действащи специализирани паркове.

Гробищни паркове

Те представляват значително обемно ядро. Всички гробищни терени на селищата имат задоволителен парков характер с изградено озеленяване и добро поддържане.

Планът предвижда разширение на гробищните паркове на всички населени места.

Защитни насаждения и ветрозащитни пояси

Защитните насаждения във водосливните зони имат важни мелиоративни и функции и опазват от наводнения селищата. Такива са предвидени за изграждане/

- линейна структура между Горун и Шабла
- две линейни структури западно и югозападно от с.Езерец
- две линейни структури западно от Дуранкулашко езеро в посока с.Смин и с.Стаевци.

Необходимо е да се създадат нови трайни насаждения – предимно овошни градини, които да проявяват част от екологичните функции на горите – водозадържане, превръщане на надземния отток в подземен.

Ветрозащитни и полезащитни пояси са изградени в значителна степен южно и западно от гр. Шабла. Зелените пояси участват в общия силует на територията и имат значителен принос в обема зелена маса и подобряване на санитарно хигиенните характеристики на крайбрежието.

Зелена система на общината е добре развита и значително надвишава минималните изисквания на ЗУТ. Създадените зелени площи и рекреационни комплекси осигуряват задоволяването на нуждите от ежедневен и седмичен отдих, така също и осигуряват по-добри микроклиматични условия на района, а също допринасят за оздравяването на селищната среда.

Основен проблем в зелените зони на общинския център са свързани с тяхната поддръжка и стопанисване. В дейността по поддържането и възстановяването на зелените площи се ангажират и лица, включени в програми и форми за временна заетост.

Община Шабла планира ежегодно средства за поддръжка на зелените площи в общинския център, но се заделят малко средства за поддържане на зелените площи в крайните квартали и останалите съставни селища на територията на общината.

ИЗВОДИ:

1. Зелените площи в общината са достатъчни, но не всички са добре поддържани и някои се нуждаят от основна рехабилитация и благоустрояване.
2. Средствата за поддържане на зелените площи са недостатъчни.

4. Анализ по фактори на въздействие върху околната среда

4.1. Отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаване рециклирането и оползотворяването им. Същевременно с развитието на технологиите за третиране на отпадъци, все повече се разширяват възможностите за използването на отпадъците като алтернативен суровинен и енергиен източник и намаляване на количеството, предназначено за депониране.

Битови отпадъци

Процесите, свързани с формиране, събиране, извозване, депониране и друго обезвреждане на отпадъците, са в пряка зависимост от развитието и организацията на стопанската дейност, демографските особености на района и от природните условия, в които се осъществява човешкият живот. Битовите отпадъци се формират от жизнената дейност на хората. Количеството и съставът им зависят от:

- Мястото на образуване;
- Стандарта на живот на населението и неговата култура;
- Степен на благоустроеност на населените места;
- Начин на отопление;
- Други фактори.

Като се изхожда от административно-териториалната и социално-икономическа характеристика на община Шабла, основните източници на ТБО се явяват:

- Домакинствата;
- Промислените предприятия;
- Търговски и обслужващи обекти.

В община Шабла има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Основният поток отпадък е смесеният битов отпадък с код 20 03 01.

В община Шабла има добре изградена и успешно функционираща система за сметосъбиране и сметоизвозване, която обхваща 100% от населението на града и селата.

Община Шабла е член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РСУО/. В сдружението участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна и Балчик. Всички членове на РСУО са задължени да

постигнат общи цели за рециклиране и общи изисквания по отношение на екологосъобразното обезвреждане на отпадъците, генерирани на тяхната територия.

Регионалното депо за отпадъци при с. Стожер започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата започва приемане на отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Консорциум „РСУО – Добрич“ изпълнява дейностите по експлоатация на „Регионално депо за отпадъци за общини град Добрич, Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари и Никола Козлево“. Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 5112122-C011 за проект № DIR – 5112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич“ по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци“ по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.“. Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с общините: Добричка, Тервел, Каварна, Балчик, Шабла, Генерал Тошево, Крушари, Никола Козлево и Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич“.

Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

На територията на община Шабла няма действащи депа, съоръжения и инсталации за отпадъци. Общинското депо за отпадъци, използвано до 2016 г. от общината, е с приключила и приета от компетентните органи техническа рекултивация. Към момента община Шабла изпълнява проект за биологичната му рекултивация, който е 3-годишен и следва да приключи през 2023 година.

Система за организирано сметосъбиране и сметоизвозване на битовите отпадъци е въведена във всички населени места и курортни зони на територията на община Шабла. Услугите по осигуряване на чистотата се изпълняват от работниците към Общинско предприятие „БКСТРО“ и заетите по програмите за временна заетост.

В общината функционира добре изградена система за сметосъбиране, чрез разполагане на контейнери и съдове за смет във всички населени места.

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване се определя съобразно прогнозните количества отпадъци, генерирани по сезони и по месеци в населените места, чрез заповед, която се публикува ежегодно във в. „Изгрев“ и на официалната Интернет страница на община Шабла. В задълженията на общината влизат и дейностите по поддръжка на териториите за обществено ползване – метене, почистване на декоративните кошчета за смет, косене на зелени площи, подрязване на храсти и клони, зацветяване, засаждане на дръвчета, поливане и т.н. Тези дейности също се изпълняват от работниците към Общинско предприятие БКСТРО и лицата по програмите за временна заетост.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8 % от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Таблица 31: Количества генерирани смесени битови отпадъци 2017-2020 г. в тона

2017	2018	2019	2020
1642,64	1266,60	1530,50	1734,20

Източник: Община Шабла

Количеството генерирани смесени битови отпадъци от територията на община Шабла намалява значително през 2018 г., но след това се увеличава и през 2020 г. е 1734,20 тона или с около 37% повече спрямо 2018 г. За периода 2017-2020 г. населението на общината е намаляло с 3%, а генерираните отпадъци се увеличават с 5%. Цитираните количества ТБО са образувани не само в домакинствата, но също и в обществените сгради, търговски обекти, предприятия и други генератори.

Увеличаването на събраните отпадъци от всички населени места на Община Шабла в последните години, може да се обясни с няколко причини:

- Продължаваща тенденция за увеличаване на дела на биоотпадъци (растителните отпадъци, животински отпадъци, градински, слама сено и др.), които се изхвърлят предимно в селата на общината. За съжаление тенденцията за увеличаване на отпадъците от селскостопанска дейност, които попадат в контейнерите за битови отпадъци се увеличава, въпреки възможностите за повторната употреба на тези отпадъци чрез разделно събиране, домашно компостиране, преработване във фуражи и др.

- Увеличава се и дела на инертните отпадъци, попадащи в съдовете за битови отпадъци. Това са отпадъци от пепел, сгур, дребни строителни отпадъци, пясъци и др. Тези отпадъци, заедно с пластмасата и биоотпадъците се характеризират с най-голяма относително тегло спрямо останалите отпадъци.

Таблица 32: Справка за количествата отпадъци от община Шабла през 2020 г. в тона

Месец	Смесени битови отпадъци, извезени до ПС - Балчик	Разделно събрани биоотпадъци, извезени до ПС - Балчик	Отпадъци, извезени до РД - Добрич, за депониране	ПСФ, извезена до РД - Добрич за оползотворяване	Общо отпадъци, извезени до РД - Добрич	Отпадъци, сепарирани на ПС - Балчик, подлежащи на рециклиране	Общо оползотворени отпадъци на ПС - Балчик и РД - Добрич
Януари	7.380	0.000	6.790	0.000	6.790	0.000	0.000
Февруари	82.360	0.000	73.410	0.000	73.410	8.950	8.950
Март	132.760	0.000	116.270	0.000	116.270	16.490	16.490
Април	121.020	0.000	101.120	7.100	108.220	12.800	19.900
Май	104.780	7.480	85.760	4.500	90.260	14.520	26.500
Юни	181.980	0.000	153.820	6.530	160.350	21.630	28.160
Юли	247.620	13.540	215.010	6.930	221.940	25.680	46.150
Август	276.640	14.300	244.560	8.270	252.830	23.810	46.380
Септември	198.100	13.420	175.350	8.030	183.380	14.720	36.170
Октомври	154.940	5.340	135.350	8.580	143.930	11.010	24.930
Ноември	114.280	12.300	92.830	3.490	96.320	17.960	33.750
Декември	112.340	0.000	96.610	0.000	96.610	15.730	15.730
Общо 2020 г.	1734.200	66.380	1496.880	53.430	1550.310	183.300	303.110

Източник: Община Шабла

Важен показател за управление на отпадъците е **нормата на натрупване на отпадъците**, представена като количеството на образуваните битови отпадъци за година на човек от населението. Образуваните битови отпадъци на човек от населението в България за 2019 г. е 407 кг/човек/година, за Североизточен район – 411 кг/човек на година, за област Добрич 418 кг/човек/година, а за община Шабла – 358 кг/човек/година, тоест по-ниска от средната норма за областта и за страната.⁸

Прави впечатление, че нормата на натрупване на отпадъците в община Шабла през последните години нараства значително от 290 кг/жител/год. през 2018 г. на 400 кг/жител/год. за 2020 г. Отчетеният ръст за две години е от 110 кг/човек/на година.

⁸ При изготвяне на настоящата програма НСИ не е публикувал официални данни за битовите отпадъци и нормата на натрупване за 2019 г.

Съгласно референтната норма на натрупване на отпадъци за населени места от 3 000 до 25 000 жители, определена с Методиката за определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци на МОСВ от 2012 г., препоръчителната средногодишна норма за човек от населението е 295,5 кг., следователно нормата за община Шабла е значително по-висока от допустимите стойности. Това означава, че Общинската администрация трябва да предприеме допълнителни мерки за ефективно управление на различните потоци отпадъци и за ограничаване на образуването им.

В Доклада от извършения морфологичен анализ на образуваните смесени битови отпадъци в община Шабла за периода март-септември 2019 г., на база данните на НСИ за населението на общината към 2017 г. – 4474 жители е определена норма на натрупване на отпадъците – 375 кг./чов./г. Тази норма на натрупване е близка до реалната, изчислена за календарната 2019 г. (358 кг./чов./г.), въпреки че обхваща различен период, който не съвпада с пълната календарна година. Тенденцията е към нарастване на количеството генерирани отпадъци и на нормата на натрупване на отпадъци на човек от населението в общината.

Морфологичният състав е характеристика, изразяваща количеството на отделните фракции (хартия, хранителни отпадъци, пластмаси, текстил, стъкло, метали и др.), изразено в процент, спрямо общото количество на отпадъците. Консуматорските и потребителски навици на населението в различните сезони на годината влияят върху състава на генерираните отпадъци и резултатите от анализите зависят от годишния сезон. Поради това, изследванията при определяне на морфологичния състав на отпадъците се извършват така, че да бъдат обхванати 4-те годишни сезона (зима, пролет лято и есен). Целта е да се отчете сезонната неравномерност и колебанията в състава на отпадъците.

Характеристика на отделните фракции общо за четирите сезона:

- Хартия – вестници, списания, учебници, листи, амбалажна хартия, санитарна хартия и др.
- Картони – кашони, опаковки от сокове, кутии и др.
- Метали – опаковки от безалкохолни и алкохолни напитки, консервени кутии, капачки и др.
- Гума – гумени изделия, играчки и др.
- Текстил – дрехи, парцали, трикотаж, завивки и др.
- Пластмаса – опаковки, кутии, бутилки, фолио, пластмасови изделия, торбички и др.
- Градински и растителни – растения, растителни остатъци, окапали листа, трева и др.
- Инертни – пепел, сгур и пръст и др.

Данните за морфологичния състав са необходими при избор на съоръжения за предварително третиране и обезвреждане и системи за разделно събиране на отпадъци или при оптимизация на въведените такива.

Последният актуален анализ на морфологичния състав на отпадъците, генерирани на територията на община Шабла е извършен през 2019 г. в рамките на проект: „Определяне на морфологичния състав на отпадъците в България“, финансиран от Българо-Швейцарската програма за сътрудничество, чрез ПУДООС.

Пробите за община Шабла са направени в периода от месец март до месец септември 2019 г., а за изчисляване на количествата смесен отпадък за календарна година и норма на натрупване на отпадъците на човек от населението са използвани официалните данни за депонираните отпадъци и броя на населението към 2017 г. Това е причината в доклада от морфологичния анализ да е посочен прогнозен смесен битов отпадък 1667,82 т., а реално депонирания битов отпадък, по данни от сметосъбиращата фирма за цялата календарна 2019 г. е 1530,50 т.

Данните от Доклада за морфологичния анализ за състава на събраните, извозени и депонирани от територията на община Шабла на Регионално депо – Стожер смесени битови отпадъци са представени в следващите таблици.

Таблица 33: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.

Вид отпадък	Относителен дял
-------------	-----------------

	в %
Хранителни отпадъци	4,07
Хартия	3,89
Картон	1,33
Пластмаса	7,48
Текстил	2,43
Гума	0,05
Кожа	1,10
Градински отпадъци	32,55
Дървесни отпадъци	0,76
Стъкло	1,96
Метали	0,57
Инертни по-големи от 4 см	2,17
Опасни	0,96
Други	1,33
Ситна фракция по-малки от 4 см	39,35
Контролна сума	100

Източник: Доклад от извършено през 2019 г. четиринадесетмесечно проучване по проект на ПУДООС „Определяне на морфологичния състав на битовите отпадъци в България“

Приблизителният състав на генерираните отпадъци в тегловни проценти е: хартия – 3,89%; картон – 1,33%; текстил – 2,43%; пластмаси – 7,48%; стъкло – 1,96%; метали – 0,57%; хранителни – 4,07%; градински – 32,55%; кожа – 1,10%; гума – 0,05%; инертни (сгурия, пепел, инертни строителни отпадъци, пръст, пясък и други, в това число неидентифицирани) – 39,35% и опасни отпадъци от бита – 0,96%. Инертните отпадъци по-големи от 4 см. са 2,17%, а фракция „други“ или неидентифицирани видове отпадъци е 1,33%.

Таблица 34: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците

Видове отпадъци	Населени места от 3 до 25 хиляди жители
Хранителни	23.20%
Хартия	8.50%
Картон	5.50%
Пластмаса	10.10%
Текстил	3.70%
Гума	0.90%
Кожа	0.90%
Градински	21.70%
Дървесни	2.00%
Стъкло	6.10%
Метали	2.00%
Инертни	14.80%
Опасни	0.60%
Общо	100.00%

Източник: НПУО 2014-2020 г.

Най-голям относителен дял в морфологичния състав на генерираните в община Шабла смесени битови отпадъци имат фракциите: градински, ситна фракция и пластмаса – общо 79,38%. Рециклируемите отпадъци са около 15,23%, в това число – хартия и картон, пластмаса, метали и стъкло. От този вид отпадъци най-високо е процентното съдържание на пластмаса – 7,48 %, следвано от хартия – 3,89%, стъкло – 1,96%, метали – 0,57%, и картон – 1,33%.

Проблемът може да бъде решен с въвеждане на компостиране на градинските отпадъци, оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и повишаване на екологичната култура на населението.

Сравнявайки състава на генерираните отпадъци в община Шабла с референтните стойности, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г. можем да направим извода, че четири вида отпадъци превишават допустимите норми – градински, инертни (ситна фракция), кожа и опасни. Най-голямо е отклонението при градинските – 10,85 пункта и инертните – 24,55 пункта, при кожата е 0,2 пункта, а при опасните - 0,36 пункта. Пластмасовите отпадъци са с 2,62 пункта по-малко от референтните стойности, а хранителните с 19,13 пункта. Останалите видове фракции отпадъци в морфологичния състав са със стойности близки до препоръчителните.

Таблица 35: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г.

Видове отпадъци	Населени места от 3 до 25 хиляди жители
Хранителни	23.20%
Хартия	8.50%
Картон	5.50%
Пластмаса	10.10%
Текстил	3.70%
Гума	0.90%
Кожа	0.90%
Градински	21.70%
Дървесни	2.00%
Стъкло	6.10%
Метали	2.00%
Инертни	14.80%
Опасни	0.60%
Общо	100.00%

Източник: НПУО 2014-2020 г.

Във връзка с изчисленията, които общините ще правят и ще трябва да доказват пред МОСВ за изпълнение на целите за рециклиране и оползотворяване на битовите отпадъци, те са задължени на определена периодичност да извършват морфологичен анализ на битовите си отпадъци. Кметовете на общините извършват на всеки 5 години морфологичен анализ на състава и количеството на битовите отпадъци, образувани на територията на съответната община, съгласно Методика, утвърдена със Заповед на Министъра на околната среда и водите. Съгласно § 9 от ПР към Наредбата за изменение и допълнение на Наредба № 7 от 19.12.2013 г. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъците срокът за изготвяне на следващ морфологичен анализ на отпадъците е през 2022 година.

Отпадъци от опаковки

На територията на община Шабла е въведена система за разделно събиране на отпадъците от стъкло, пластмаса, картон, хартия и метал. Система за разделно събиране на отпадъците от хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки е въведена от община Шабла посредством договор за съвместно сътрудничество с „Булекопак“ АД. Тя се състои от 24 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци.

Осигуреният общ обем съдове в община Шабла, е 40560 л., при минимално изискуем такъв 31623 л., определен според броя на населението, съобразно разпоредбата на чл. 24, ал. 1, т. 1, буква „а“ от Наредбата за опаковките и отпадъците от опаковки.

Съдовете са разположени в гр. Шабла, с. Дуранкулак, с. Езерец и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери –

веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно.

До 31.12.2020 г. системата за разделно събиране на отпадъците от хартиени, пластмасови, метални и стъклени опаковки в община Шабла, се обслужва от „Екоколект“ АД. Тя се състои от 19 броя жълти контейнери, тип „Ракла“, 1100 л., за отпадъци от хартия, картон, пластмаса и метал и 12 броя зелени контейнери тип „Иглу“, 1180 л., за стъклени отпадъци. Съдовете са разположени в гр. Шабла и с. Горун и се обслужват при следния годишен график: жълти контейнери – два пъти месечно, зелени контейнери – веднъж на шест месеца или по-рано, след заявка, при запълването им. През летния сезон кратността на извозване на жълтите контейнери се увеличава на три пъти месечно.

От 01.01.2021 г. община Шабла сключва договор за обслужване на системата за разделно сметосъбиране на отпадъци от опаковки с „Булекопак“ АД, като включва в системата също с. Дуранкулак с 2 жълти контейнера тип „Ракла“ и 1 зелен контейнер тип „Иглу“ и с. Езерец с 2 жълти контейнера. Честотата на сметоизвозване се запазва както в предходните години.

Таблица 36: Количествата разделно събрани отпадъци от опаковки в община Шабла 2017-2020 г.

Година	Хартия и картон, т.	Пластмаса, т.	Метал, т.	Съкло, т.
2017	1,530	0,580	0,020	0,322
2018	1,750	0,515	0,015	1,510
2019	2,010	0,595	0,015	1,100
2020	2,360	0,580	0,000	0,560

Източник: Община Шабла

Данните от ежемесечните и годишните отчети на „Екоколект“ АД през последните три години сочат нарастване на съдържанието на рециклируемите отпадъци в цветните контейнери от 10% на 14 - 15%, което е показател за повишаване нивото на обществена осъзнатост по отношение на екологосъобразното управление на отпадъците.

За част от тези отпадъци националното законодателство изисква прилагането на принципът „замърсителят плаща“, при който разходите се поемат от производителите на продукта, от който се образуват отпадъците, но за останалата част липсват нормативно установени механизми на финансиране. За редица отпадъци съществуват забрани за депониране, което налага тяхното отделяне от общия отпадъчен поток и намиране на алтернатива за оползотворяването или обезвреждането им.

Биоразградими отпадъци

В съответствие с Националния стратегически план Община Шабла следва да предвиди конкретни мерки за третиране на биоразградимите отпадъци, с оглед намаляване количествата за депониране. Управлението на биоразградимите отпадъци включва събиране (разделно или със смесените битови отпадъци), анаеробно разлагане и компостиране, изгаряне и депониране. Екологичните и икономически ползи от различните методи на обработване зависят съществено от местните условия, като гъстота на населението, инфраструктура и климат, както и от наличието на пазари за свързаните с този процес продукти (енергия и компост). Изискванията за събиране и третиране на биоразградими отпадъци са регламентирани в Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г., изм. и доп. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2021 г.

Приблизително две трети от отпадъците, генерирани в домовете и офисите, се състоят от „органични“ или естествени материали. Тези материали след време се разграждат („биоразградими“) по естествен път. Биоразградимите отпадъци се генерират при селскостопанската дейност в растениевъдството, животновъдството и от дейността на домакинствата. Имат предимно органичен състав и е необходимо да се третират в зависимост от условията на генерирането им по подходящ начин.

Количеството на растителните отпадъци, образувани от растениевъдството в дворните пространства на жилищните имоти са определени експертно и тяхното количество варира от 25% до 40% от общото количество битов отпадък, отделян от домакинствата. Този отпадък понастоящем е основна съставка, замърсяваща териториите в покрайнините на населените места или попада в съдовете за битови отпадъци. Не е популярна практиката за оползотворяване на растителни отпадъци в самите дворните места. В процеса на компостиране растителните отпадъци се явяват суровина. При прилагането му се ограничава постоянното изнасяне на органични вещества от почвата и едновременно се постига ограничаване употребата на органични торове за сметка на много добрите хранителни съставки в компоста. В съответствие с европейското и националното законодателство общините следва да предприемат мерки за поетапното намаляване на количеството на депонираните биоразградими отпадъци.

Често срещани практики в общината е третирането на биоразградимите отпадъци да се осъществява по следните начини:

- *използване на кухненски и градински остатъци за храна на животни;*
- *закопаване на хранителни и растителни отпадъци в почвата (задния двор или градината без последващо използване);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор, растителни и хранителни отпадъци в полето (купчините не се обръщат, но след около три години са годни (вече компостирани) за използване като подобрител на почвата);*
- *натрупване на смесени купчини с оборска тор (купчините не се обръщат след това, но след това компостираната оборска тор се използва като подобрител на почвата).;*
- *изгаряне на градински отпадъци и листа.*

В Националната стратегия за намаляване на количествата депонирани биоразградими отпадъци са заложили конкретни мерки, които трябва да се предприемат по отношение на този вид отпадък.

От 2020 година в гр. Шабла е започнало поетапно въвеждане на система за разделно събиране на зелените отпадъци посредством мрежа от 27 кафяви пластмасови водоустойчиви контейнери с обем 1,1 куб. м., разположени на обществено достъпни места и 152 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. През 2021 година, със средства от възстановени отчисления, в размер на 24000 лв. с ДДС, са закупени и предоставени за индивидуално ползване още 535 кафяви пластмасови кофи с обем 120 л. за индивидуално ползване от домакинствата. Съдовете се обслужват от общинската система за сметосъбиране и сметоизвозване, в изпълнение на разпоредбите за поетапно въвеждане на разделно събиране и оползотворяване на биоотпадъците. Графикът за обслужването им се определя ежегодно със заповед, публикувана до 31 октомври на предходната година, за следващата календарна, на официалната Интернет страница на община Шабла. Обслужването на кафявите кофи и контейнери се осъществява с налична сметосъбираща техника за ТБО. През 2020 г. са събрани и предадени за компостиране 66,380 тона зелени отпадъци.

През 2021 година, предвид че допълнително закупените със средства от възстановени отчисления 535 броя кафяви кофи са раздадени в края на м. ноември, поради технически проблеми със сметоизвозващата техника и нередовно сметосъбиране и сметоизвозване, към 31 октомври са събрани и предадени за компостиране едва 25,320 тона. Необходимо е през следващата година община Шабла да търси възможности за осигуряване на системата с допълнителна техника за сметоизвозване на събраните растителни отпадъци за компостиране.

Община Шабла предава разделно събраните биоразградими отпадъци на Претоварна станция – Балчик, на чиято територия функционира компостираща инсталация за зелени отпадъци.

Предвид специфичния характер на отпадъците, образувани на територията на община Шабла и значителното участие на зелените, градински и селскостопански отпадъци в определени периоди е необходимо да се предприемат действия в две посоки:

- за въвеждане на фамилно компостиране с последващо използване на компоста в личните стопанства;
- за разширяване на система за разделно събиране и извозване на биоразградимите отпадъци от общината.

Компостирането на растителните отпадъци в мястото на образуването им е в синхрон с приетите принципи за управление на отпадъците. В този случай растителните остатъци не са отпадък, а изходна суровина за получаване на компост – средство за подобряване качеството и плодородието на почвата. При реализацията на целите може да се кандидатства за финансово подпомагане от страна на ПУДООС и ОПОС.

Обхващането на все по-голям брой семейства в системи за домашно компостиране е възможно чрез постоянно информиране на населението за възможностите за оползотворяване на биоразградимите отпадъци и предоставяне на контейнери за компостиране на семействата, които желаят да компостират биоразградимите си отпадъци. За отчитане на ефекта от тази мярка е необходимо предоставянето на компостери на отделните домакинства да бъде обвързано с изискване за своевременно представяне на информация от общините за постигнатите нива на намаление на биоразградимите отпадъци, постъпващи за депониране.

Един от подходящите методи на биологично третиране, подходящи за условията на общината е анаеробното разграждане, при което се отделя биогаз за производство на енергия и компостирането (домашно и/или полево), при което произведения компост има възможност да се използва за рекултивация на нарушени терени, в земеделието, при озеленителни и възстановителни дейности при строителни проекти и др.

Съгласно Националната програма за прилагане на Директива 99/31/ЕС:

- 100% биоразградими са хранителните, хартиените, картонените, дървесните и градинските отпадъци;
- 20% от текстилните отпадъци;
- 25% от отпадъците от кожи

В съответствие със Закона за управление на отпадъците чл. 31, ал. 1, т. 2 – целта е най-късно до 31 декември 2020 г. ограничаване на количеството депонирани биоразградими битови отпадъци до 35 на сто от общото количество на същите отпадъци, образувани в Република България през 1995 г.

Същата правна норма на ЗУО поставя следните актуални цели, в сила от 05.03.2021 г.:

- най-късно до 31 декември 2025 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 55 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2030 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 60 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. подготовката за повторна употреба и рециклирането на битови отпадъци най-малко до 65 на сто от общото тегло на тези отпадъци;
- най-късно до 31 декември 2035 г. количеството на депонираните битови отпадъци да е намалено до 10 на сто или по-малко от общото количество образувани битови отпадъци (по тегло).

Целите по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 се постигат поетапно съгласно сроковете, определени в § 15 от преходните и заключителните разпоредби. Във всеки от регионите по чл. 49, ал. 9 на ЗУО, целите по чл. 31, ал. 1 се изпълняват съвместно от всички общини в региона в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6.

Относителният дял на „биоразградимите отпадъци“⁹ за община Шабла е значителен – 42,6% от образуваните битови отпадъци, в това число - хранителни – 4,07%, градински – 32,55%, дървесни отпадъци – 0,76%, хартия – 3,89% и картон – 1,33%.

⁹ Съгласно ДР на ЗУО § 1. т.3. „Биоразградими отпадъци“ са всички отпадъци, които имат способността да се разграждат анаеробно или аеробно, като хранителни и растителни отпадъци, хартия, картон и други.

Съгласно целите на национално ниво за ограничаване на количествата депонирани биоразградими отпадъци до 2020 г. допустимите минимални стандарти на този вид отпадък за жител на година са 109 кг/ж./г. Според данните от извършения през 2019 г. морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла са депонирани 100 кг/ж./г. биоразградими отпадъци. Следователно стойностите са по-ниски от допустимите минимални стандарти.

При изчислението са спазени указанията за норма на образувани отпадъци съгласно Инструкциите за прилагане на нормативните изисквания, свързани с управлението на биоотпадъците, одобрени с Заповед № РД-687/05.09.2014 г. на Министъра на околната среда и водите. Приетата норма е 6 кг./м²/ година окосена трева, листа, клони от резитба на дървета и храсти и др.

Анализът показва, че в община Шабла има много добри предпоставки за въвеждане и разширяване на системата за разделно събиране на зелени и отпадъци с биологичен произход и съответното им оползотворяване, чрез компостиране. Поради големия дял на биоразградимите отпадъци, подходящи за компостиране от общото количество на битовите отпадъци прилагането на ефективна система за разделното им събиране ще доведе до съществено намаляване на разходите за транспортиране и обезвреждането на смесените битови отпадъци на Регионалното депо. Предвижда се и въвеждане на система за домашно компостиране.

Строителни отпадъци

Община Шабла има пряк ангажимент към строителните отпадъци в малки количества, генерирани от ремонтните дейности на домакинствата. В този смисъл анализът и прогнозите са фокусирани върху този поток строителни отпадъци. На територията на общината няма изградена инфраструктура за третиране на отпадъци от строителство и разрушаване или площадка за депониране на строителни отпадъци и не съществува система за организирано събиране и последваща повторна употреба на този вид отпадък. По тази причина липсват и точни данни за вида и количеството на образуваните строителни отпадъци през последните години.

Ниската тенденция в прираста на населението в общината не стимулира активни дейности в жилищното строителство. Строителни отпадъци се образуват най-вече от малки обекти с локално значение, от реконструкции и ремонти на стопански и жилищни сгради. Отпадъците се извозват от собствениците им, без да се води отчетност. Този отпадък понастоящем е основна съставка на нерегламентирани сметища или попада в съдове за битови отпадъци. Част от генерираните СО попадат в общия поток със смесените битови отпадъци, които се извозват до регионалното депо за битови отпадъци. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителни отпадъци в община Шабла.

Извършването на дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци (вкл. строителните отпадъци от вътрешни преустройства и текущи ремонти на сгради и съоръжения) и излишните земни маси е задължение на собственика, инвеститора или изпълнителя на дейността, от която са формирани. Когато дейностите по третиране и транспортиране на строителните отпадъци и излишните земни маси касаят обекти, за които се издава разрешение за строеж и се открива строителна линия, и/или обекти от които общото количество на строителните отпадъци и излишните земни маси надвишава 1 куб. м., отговорните лица подават в община Шабла заявление по образец с приложен към него документ за платена такса за депониране, въз основа на които Кметът на общината издава разрешение за третиране и транспортиране. Транспортирането на отпадъците се осъществява въз основа на договор с лица, притежаващи разрешение, комплексно разрешително или регистрационен документ по чл. 35 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО) за

съответната дейност. Всички строителни отпадъци, образувани на територията на общината, се предават на регионално депо – Добрич.

През 2020 г. на Регионално депо – Стожер са предадени 47,380 т. строителни отпадъци от територията на община Шабла.

Данните за количеството на строителните отпадъци се отразяват както от лицата, извършващи дейности по събиране и транспортиране на строителни отпадъци, така и от оператора на регионалното депо, приел отпадъците. Те отчитат количествата строителни отпадъци в съответствие с изискванията на Наредба № 1 за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри (ДВ, бр.51/ 2014 г.).

Ниският жизнен стандарт на населението на общината определят слабо развитие на строителния бизнес. Строителството на територията на общината е в ограничен мащаб. Отпадъците от строителна и строително-ремонтна дейност се отделят регулярно при текущи и основни ремонти в домакинствата, но конкретни данни за количествата и състава им няма. Прилага се процедура, при която строителните фирми и гражданите да се обръщат към Общината за посочване на място и условия за депонирането на строителните отпадъци.

Понастоящем строителните отпадъци остават основна съставка на новообразуваните нерегламентирани сметища или попадат в съдовете за битови отпадъци и се извозват до регионалното депо. Необходимо е да се предприемат мерки за осигуряване селективното разделяне на отпадъците на мястото на образуване и изграждането и функционирането на надеждна система и съоръжения за рециклиране и оползотворяване на строителните отпадъци.

С Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г. се регламентира предотвратяване и ограничаване на замърсяването на въздуха, водите и почвите, както и ограничаване риска за човешкото здраве и околната среда в резултат на третирането и транспортирането на строителните отпадъци. С Наредбата се насърчава рециклирането и оползотворяването на СО за постигане на целите по чл. 32 от ЗУО.

Целта е:

- Да се предотврати и минимизира образуването на строителни отпадъци (СО);
- Да се насърчи рециклирането и оползотворяването на СО;
- Да се увеличи употребата на рециклирани строителни материали;
- Да се намали количеството за депониране на СО.

Член 6 от Наредбата забранява нерегламентираното изхвърляне, изгаряне, както и всяка друга форма на нерегламентирано третиране на СО, в т.ч. изхвърлянето им в контейнерите за битови отпадъци или разделно събиране на отпадъци от опаковки.

За експлоатацията на регионалните депа са издадени съответните комплексни разрешителни (КР), по реда на Глава седма, раздел II от Закона за опазване на околната среда. В издадените КР на Регионалните депа за отпадъци в страната е разрешено приемането за депониране на битови, производствени и строителни отпадъци. Допълнително в КР е разрешено на операторите на депата да приемат следните отпадъци (основно строителни) за извършване на дейности по тяхното оползотворяване: 27 - 17 01 01 Бетон; - 17 01 02 Тухли; - 17 01 03 Керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия; - 17 01 07 Смеси от бетон, тухли, керемиди, плочки, фаянсови и керамични изделия, различни от упоменатите в 17 01 06; - 17 05 04 Почва и камъни, различни от упоменатите в 17 05 03; - 17 05 06 Изкопани земни маси, различни от упоменатите в 17 05 05; - 20 02 02 Почва и камъни.

Оползотворяването на подходящи фракции от посочените отпадъци включват основно дейности, свързани с подравняване и запръстяване на отделните пластове натрупани отпадъци (дневните работни участъци) в клетките за неопасни отпадъци при експлоатацията на съответното регионално депо. В повечето случаи, при постъпване на ОСР на депата, същите се използват за уплътняване и запръстяване на отпадъчното тяло, формирано от битовите отпадъци. Част от ОСР, постъпващи от строителни фирми и инвеститори могат да се използват

от операторите като материали за укрепване на вътрешните обслужващи пътища на територията на депата. С използването на инертни ОСР като бетон, тухли, керемиди, плочки, керамични изделия, почва и камъни за запръстяване на натрупаните в депото битови отпадъци се допринася за ограничаване на: - емисиите от миризми и прах от депото; - разнасяните от вятъра отпадъци; - запалванията на отпадъците в депото.

Правилното регулиране на дейностите, свързани със строителните отпадъци и контрола върху тях са регламентирани със ЗУО, Наредбата за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, съответно с общинска наредба за управление на отпадъците. В бъдеще Общината ще може да получава надеждни данни, когато извършва процедури за одобрение на плановете за управление на строителните отпадъци и инвестиционните проекти, както и при проверката на документите с които възложителите на строителството доказват изпълнението на целите за рециклиране на строителни отпадъци.

Производствени и опасни отпадъци

„Опасни“ са отпадъците, които притежават едно или повече опасни свойства, посочени в приложение № 3 към ЗУО. Този вид отпадъци се образуват най-вече в промишлените предприятия, но също така и в някои заведения от здравната сфера, а частично и в битовия сектор. Към тях спадат отработени масла и нефтопродукти, негодни за употреба батерии и акумулатори, медицински отпадъци, бои и лакове, детергенти, пестициди и др.

Изискванията за третиране и транспортиране на опасни отпадъци са регламентирани в Наредбата, приета с ПМС №53/1999 г. /ДВ, бр. 29 от 1999 г. и в наредбите за масово разпространените отпадъци. Количествата на образуваните опасни отпадъци по групи, съгласно Класификация на отпадъците по Наредба № 2 от 23.07.2014 г. (изм. ДВ. бр.46 от 1 Юни 2018 г.) за класификацията на отпадъците, се водят на отчет в РИОСВ – Варна.

Лицата, чиято дейност е свързана с образуване, събиране, транспортиране, съхраняване (оползотворяване с код R13 по смисъла на приложение № 2 към § 1, т. 13 от допълнителните разпоредби (ДР) на ЗУО и/или обезвреждане с код D15 по смисъла на приложение № 1 към § 1, т. 11 от ДР на ЗУО), оползотворяване, в т.ч. рециклиране и/или обезвреждане, включително подготовка преди оползотворяване или обезвреждане на опасни отпадъци, водят отчетни книги и представят годишни отчети. Опасните отпадъци от фирмите се събират и съхраняват разделно в закрити складове и се предават за третиране на физически или юридически лица притежаващи съответното разрешение по ЗУО или Комплексно разрешително, въз основа на писмен договор.

Потокът опасни отпадъци се контролира от действащата нормативна уредба. С цел проследяване на превозите на опасните отпадъци товародателите са длъжни да изготвят идентификационен документ, който се попълва за всеки отпадък последователно от товародателя, превозвача и товарополучателя.

Необходими са мерки за информиране на населението за опасностите за околната среда и повишаване на обществената заинтересованост за по-широко участие в организираните мероприятия за предаване на опасни отпадъци от домакинствата. Разделното събиране на опасните битови отпадъци все още не е системно, а кампанийно. Поради това голяма част от тях все още се изхвърлят в контейнерите съвместно с неопасните битови и се извозват с тях за последващо третиране.

В изпълнение на чл. 19, ал. 3, т. 9 от Закона за управление на отпадъците, Община Шабла, в рамките на ежегодно провежданите кампании „Да изчистим България“, приема от гражданите разделно събрани опасни отпадъци от бита, извън обхвата на наредбите по чл. 13, ал. 1 от същия закон. Основните групи опасни отпадъци, образувани в домакинствата са: живак и живаксъдържащи уреди; лакове и бояджийски материали; домакински препарати и химикали; мастила и замърсени опаковки; фармацевтични продукти (лекарства с изтекъл срок на годност); пестициди с изтекъл срок на годност. Приемането на опасните отпадъци от бита става след заявка, подадена до три работни дни преди провеждането на кампанията, на тел. 05743/ 5037 или ел. адрес: eco@ob-shabla.org.

По информация от РИОСВ – Варна към настоящия момент на територията на община Шабла няма налични предприятия и/или съоръжения, класифицирани с „нисък рисков потенциал” или „висок рисков потенциал” по реда на глава седма, раздел I на *Закона за опазване на околната среда – ЗООС*.

В РИОСВ-Варна, не е постъпвала информация за изграждане на нови предприятия и/или съоръжения на територията на общината, които да попадат в обхвата на глава седма, раздел I на *ЗООС*.

Обектът, разположен на територията на община Шабла и подлежащ на контрол по *Закона за защита от вредното въздействие на химичните вещества и смеси – ЗЗВХВС (ДВ, бр. 10/2000 г. с изм. и доп.)*, както и подзаконовите му нормативни актове е „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, гр. София.

Извършеният контрол по фактор „опасни химични вещества и смеси“, през периода 2016 г. – 2020 г. на гореописаният обект е, както следва:

- През 2016 г. и 2017 г. на дружеството не е извършвана проверка;
- През 2018 г. на дружеството е извършена 1 бр. проверка;
- През 2019 г. и 2020 г. на дружеството не е извършвана проверка.

При извършената проверка не са установени нарушения, застрашаващи околната среда. На дружеството са дадени предписания относно документацията, изискваща се съгласно екологичното законодателство в областта на химикалите. През периода 2016 г. – 2020 г. на „Проучване и добив на нефт и газ“ АД, гр. София не са съставени актове за установяване на административно нарушение в областта на химикалите.

На територията на община Шабла не са налични обекти, притежаващи издадени разрешителни по реда на чл. 117, ал. 1 от *Закона за опазване на околната среда – ЗООС*.

Съгласно Регионалните доклади за състоянието на околната среда през 2019 г. и 2020 г. на РИОСВ-Варна, в границите на община Шабла няма данни за замърсяване на почвите с продукти за растителна защита. Препаратите за растителна защита с изтекъл срок на годност са обработени и събрани в 38 контейнера „Б-Б куб“, разположени върху специално изградена площадка в ПИ 83017.34.20.

Замърсявания на почвите в общината се предизвиква от изхвърлянето на твърди битови отпадъци (отпадъци от различен характер). Непрекъснатото усъвършенстване на системите и контрола по сметосъбирането ще елиминира изцяло съществуващите локални замърсявания от микросметища и нерегламентирано изхвърляне на отпадъците. В местата с високи подпочвени води, съществува тенденция за вкисляване и засоляване на почвите.

Специфични потоци отпадъци

Отпадъци от ИУМПС, ИУЕЕО, НУБА, отработени масла и отпадъчни нефтопродукти, излезли от употреба гуми, текстил и обувки

Редица европейски директиви регулират специфичните потоци от отпадъци - например, отпадъци от титаниев диоксид, опаковки и отпадъци от опаковки, полихлорирани бифенили (ПХБ) и полихлорирани терфенили (ПХТ), отпадъчни батерии и акумулатори, канализационен шлам, излезли от употреба превозни средства (ИУПС), отпадъци от електрическо и електронно оборудване (ОЕЕО) и ТОЗ (трайни органични замърсители).

Друга група от директиви регулира операциите по третиране на отпадъците: изгаряне, съвместно изгаряне на отпадъци и депониране на отпадъци чрез заравяне. Регламент (ЕО) № 1013/ 2006 покрива трансграничните превози на отпадъци.

„Негодна за употреба батерия или акумулатор” /НУБА/ е батерия или акумулатор, която не може да бъде използвана повторно и е предназначена за преработване или обезвреждане.

За ефективно функциониране на системата за събиране на отпадъците от негодни батерии и акумулатори е необходимо предприемане на следните действия:

- редовно информиране на обществеността за рисковете, свързани с тяхното неконтролирано обезвреждане. Необходимо е хората да бъдат запознати със значението на

символите, използвани за маркиране, изискванията при отделяне на батериите от уредите, където те са вградени и възможностите за участие в системите за събиране.

- прилагането на задължително обратно приемане в местата за продажба;
- осигуряване и поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба портативни батерии и акумулатори, като се спазва нормативните изисквания;
- предаване на отпадъците от батерии и акумулатори на фирма, притежаваща разрешително, издадено по реда на Закона за управление на отпадъците.

Управлението на отпадъците от батерии и акумулатори има две главни цели:

- *Екологична* – защита на въздуха, водата, почвата и здравето на хората чрез предотвратяване на изхвърлянето на вредни и опасни вещества в околната среда;
- *Икономическа* – оползотворяване материалите, заложи в конструкцията на отпадъците от батерии и акумулатори.

В съответствие с разпоредбите на екологичното законодателство, община Шабла е въвела системи за разделно събиране на редица излезли от употреба масово разпространени отпадъци – батерии, акумулатори, електрическо и електронно оборудване. За изпълнение на тези изисквания са сключени договори за сътрудничество между общината и организации по оползотворяване, които изпълняват задълженията на колективни системи от производители/вносители на съответния вид стоки, за постигане на целите за рециклирането и оползотворяването им, след излизането им от употреба.

Събирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се изпълнява от „Елтехресурс“ АД, минимум два пъти годишно, след проведени информационни кампании, посредством мобилни екипи, които обикалят домове и офиси, по заявки. През 2017 и 2018 година в община Шабла са проведени по три кампании за събиране на ИУЕЕО, при които са предадени съответно 9,833 и 19,920 тона електроуреди. През 2019 г. проведените кампании са пет, при събрани общо 12,333 тона ИУЕЕО, а през 2020 г. са проведени 2 кампании при събрано общо 36,192 тона ИУЕЕО.

Негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) се събират от „Екобатери“ АД. Системата за разделно събиране на НУБА представлява мрежа от 27 съда, разположени на обществено достъпни места на територията на община Шабла – административни сгради, кметства, училища и търговски обекти. Периодично батериите от тези съдове се събират и се извозват до рециклираща инсталация за оползотворяване. Количествата разделно събрани от съдовете НУБА, през последните четири години са, както следва: 2017 г. – 0,620 т., 2018 г. – 0,426 т., 2019 г. – 0,138 т. и 2020 г. 0,402 т.

Предаването за разкомплектоване на излязло от употреба моторно превозно средство (ИУМПС) на оторизирано лице, е задължение на неговия собственик. Община Шабла има сключен договор „Българска рециклираща компания“ АД за предаване на ИУМПС и отпадъци от МПС в случаите по чл. 167, ал. 2, т. 3 от Закона за движение по пътищата – при установяване на изоставени или снети от отчет моторни превозни средства върху общински и държавни територии., с която има сключен договор за сътрудничество.

При извършване на смяна на автомобилни гуми, лицата, които пускат на пазара такъв продукт, са длъжни да осигурят възможност за приемане на излезли от употреба гуми (ИУГ) в местата на продажбата и на смяната им, без крайните потребители да дължат заплащане. Това означава, че гражданите имат възможността, при закупуване на нови гуми или при сезонната им смяна, напълно безплатно да оставят старите при съответния търговец или сервиз. Забранено е изоставянето, нерегламентираното изхвърляне или друга форма на неконтролирано обезвреждане на ИУГ, тъй като те са източник на сериозно замърсяване на околната среда.

Отработени масла

Задълженията на общината в това отношение се определят от „Наредба за отработените масла и отпадъчни нефтопродукти”, приета с ПМС №352/27.12.2012 г., ДВ бр. 2/ 08.01.2013 г.

Съгласно чл. 39, ал. 1 от Наредбата, кметът на общината съдейства за извършване на дейностите по събиране и съхраняване на излезли от употреба масла и предаването им за оползотворяване и обезвреждане, като определя местата за смяна на отработени моторни масла на територията на общината и информира обществеността за местоположението и условията за приемане на отработените масла.

Възможно в рамките на периода на прилагане на настоящата програма, организацията по оползотворяване да не прояви интерес тъй като количеството масла, за чието оползотворяване е отговорна, нараства незначително и е твърде вероятно целите заложи в *Наредбата за изискванията за третиране и транспортиране на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти* да бъдат постигнати чрез събиране на отработени масла от източници различни от бита или общини с по-голяма гъстота на населението.

Независимо дали ще се сключи договор с организация по оползотворяване, следва да бъдат предприети следните мерки за осигуряване прилагането на законодателството за управление на отработени масла:

- идентифициране на обектите, в които се извършва смяна на отработени масла и обектите, в които се изкупуват отработени масла;
- определяне на разрешените места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- упражняване на контрол над изхвърлянето на отработени масла и отпадъчни нефтопродукти в повърхностните води и в канализационните системи.

Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване

Задълженията на Общината се определят от „Наредба за излязло от употреба електрическо и електронно оборудване”, приета с ПМС №355/28.12.2012 г. с последни изм. и доп. ДВ. бр. 60 от 20 юли 2018 г.

Съгласно чл. 27, ал. 1 от Наредбата, Кметът на общината оказва съдействие на организациите по оползотворяване, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и предаване на ИУЕЕО.

Изпълнение на задълженията за участие в системите за разделно събиране се осъществява, като се сключат договори с организации по оползотворяване на ИУЕЕО, лица, които изпълняват задълженията си индивидуално или други лица, притежаващи документи по чл. 35 от ЗУО за извършване на дейности по събиране, транспортиране, рециклиране или оползотворяване на отпадъци на територията на общината.

Информацията за управлението на отпадъците от излезли от употреба моторни превозни средства (ИУМПС), отработени масла, негодни за употреба батерии и акумулатори (НУБА) и излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) се набира чрез допълнителни годишни отчети, регламентирани в съответните наредби за управление на специфичните отпадъчни потоци. На етапа на изготвяне на настоящата общинска Програма за управление на отпадъците няма данни за количествата на разделно събирани други масово разпространени отпадъци - отработени моторни масла, както и за излезли от употреба автомобилни гуми.

Събирането на излязло от употреба електрическо и електронно оборудване (ИУЕЕО) в община Шабла се изпълнява от „Елтехресурс“ АД, минимум два пъти годишно, след проведени информационни кампании, посредством мобилни екипи, които обикалят домове и офиси, по заявки. Негодните за употреба батерии и акумулатори (НУБА) се събират от „Екобатери“ АД.

На територията на общината няма инсталации за оползотворяване на сметищен газ.

Отпадъци от текстил и кожа (обувки)

Схемата за разширена отговорност на производителя (РОП) се прилага успешно по отношение на 6 групи масово разпространени отпадъци (МРО): опаковки (от 2004 г.); ИУМПС (от 2005 г.); ИУЕЕО (от 2006 г.); отпадъчни масла и нефтопродукти (от 2006 г.); батерии и акумулатори (от 2006 г.); и гуми (от 2011 г.). При тази схема, лицата, пускащи на пазара

продукти, които се превръщат в МРО, са задължени по силата на ЗУО и специфичните наредби за постигане на количествени цели за подготовка за повторна употреба, рециклиране и оползотворяване на МРО, определени в Наредбите за всеки вид МРО. Създадени са и се поддържат съответните публични регистри на задължените по схемата лица. Анализът на отпадъците показва, че най-добри постижения от гледна точка на йерархията на управление на отпадъците са постигнати за МРО. Това дава основание добрите резултати от прилагане на схемата за 6-те групи МРО схемата да се разшири и за други продукти. С оглед на новите европейски цели по отношение на текстилните отпадъци за 2025 г., е необходимо в схемата да бъдат включен и този отпадъчен поток.

С развитието на модела т.нар. „бърза мода (fast fashion)“, което води до големи щети на околната среда както от гледна точка на производството, така от гледна точка на третирането на образуваните текстилни отпадъци, увеличаването броя на контейнери/пунктове за отпадъци от текстил с цел повторната им употреба е адекватна добра практика.

По данни от последния морфологичен анализ на отпадъците в община Шабла се генерират средногодишно 77 тона отпадъци от текстил и кожа или около 3,53 % от общия битов отпадък.

За постигане на по-добра ефективност на рециклирането и повишаване на количествата рециклирани битови отпадъци е необходимо да бъде въведено допълнително задължително разделно събиране на отпадъците от текстил и кожа.

С промените в ЗУО, Общините са длъжни да започнат да събират разделно отпадъците от обувки и текстил. Кметът на общината сключва договор само с една организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

От 1 април 2021 година, в гр. Шабла е поставен специализиран контейнер за разделно събиране на отпадъци от облекла и текстилни материали с местоположение – ул. „Оборище“, до контейнерите за битови отпадъци на паркинга зад читалище „Зора 1894“. Той се обслужва ежеседмично от „Евротекс“ ЕООД, по договор с община Шабла.

В контейнера гражданите могат да изхвърлят непотребни дрехи, обувки, чанти, аксесоари (шапки, шалове, ръкавици), домашен текстил (пердета, спално бельо) и др. Условието е те да бъдат чисти и опаковани в торби. След изпразването на контейнера, текстилните материали се превозват до складовете на обслужващата фирма, където ще се сортират в специални съоръжения в зависимост от предполагаемата им бъдеща употреба. Всяка отделна дреха се преценява според йерархията в политиката за предотвратяване и управление на отпадъците, а именно – повторна употреба като дрехи или парцали за почистване, за получаване на рециклирани влакна или различни текстилни пълнежи или за оползотворяване чрез получаване на енергия.

Контейнерът за текстилни отпадъци е лесно разпознаваем, в свежи цветове, със съответните надписи и указания за употреба. Създаден е така, че да предпазва събраните изделия от атмосферните влияния и да ги защитава от кражби. Произведени е от галванизирана стомана с дебелина 1,2 мм. с цинково покритие Z250. Размери: 115 x 120 x 220 см.

Община Шабла има и предварителен договор с ООп „Текстилно рециклиране“ АД – колективна организация по оползотворяване, която е в процедура за получаване на разрешение за извършване на дейност като организация по оползотворяване (ООп/“Организация“) на отпадъци от обувки и текстил (ООТ) на основание чл. 81 от Закона за управление на отпадъците (ЗУО). Съгласно клаузите на договора, Общината предоставя правото, а ООп приема да организира за своя сметка на територията на Общината система за разделно събиране, рециклиране и/или оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил на нейна територия, от датата на влизане в сила на разрешението по чл. 81 ЗУО да извършва дейност като организация по оползотворяване на отпадъци от обувки и текстил.

Всяка година на сметищата се изхвърлят милиони тонове облекла. Тези количества стават все по-големи и по-големи, заради водещия бизнес модел на „бързата мода“ и свръх консумацията на дрехи. Нараства значително проблема с местата за депониране на отпадъци.

Някои видове дрехи имат нужда от повече от 50 години, за да се разградят. Те остават в земята за десетилетия и отделят вредни газове, които са сред основните причини за глобалното затопляне. Токсични вещества се просмукват в почвата и подземните води и вредят на околната среда в продължение на години. Отклоняването на този отпадък от сметищата има огромен положителен ефект върху природата. Употребяваните дрехи и други текстилни изделия са ценен материал, който може да се използва повторно. Разделното събиране на текстилните отпадъци и рециклирането им осигурява лесен, сигурен и удобен алтернативен начин за изхвърляне на излишните дрехи, като така успяваме да предотвратим тонове текстилен отпадък да стигнат до сметищата.

С въвеждането на разделно събиране на текстилните отпадъци община Шабла дава своя принос към общия, така че да живеем в една по-чиста и здравословна околна среда и призова гражданите да се възползват максимално от новата придобивка.

Болнични отпадъци/Отпадъци от хуманното здравеопазване

Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др.

Към момента не функционира система за получаване на данни за точното количество образувани болнични отпадъци в общината.

В община Шабла не се събират данни за болничните отпадъци поради незначително малкото им количество. В общината няма болници. Медицинските отпадъци имат някои по специфични характеристики и изискват специално третиране. Болничния отпадък може да носи зарази, поради което следва да бъде отделен от другите смесени отпадъци за се избегне заплахата за общественото здраве. В този отпадък се включват превръзки, остатъци от лекарства и опаковки, лабораторни проби, използвани инструменти и системи, хирургически отпадъци и др. Отговорността за управлението на болничните отпадъци е на медицинските заведения, в които се образуват. Болничните и здравни заведения и кабинети имат въведени задължения за сключване на самостоятелни договори за обезвреждане на опасните си отпадъци от дейността си в инсинератори.

Утайки от ПСОВ

Канализационната мрежа в община Шабла е слабо изградена. Към настоящия момент степента на изграденост на канализацията в град Шабла е около 25 % от територията на общинския център. Функционира ПСОВ, която използва съоръжения за пречистване с механично и биологично стъпало.

ПСОВ „Шабла“ - отвежда за пречистване отпадъчните води от канализационната мрежа на гр. Шабла, като пречистените отпадъчни води се заустват, чрез дренажен канал, в Шабленско езеро. ПСОВ работи със съоръжения за механично и биологично пречистване на водите, без възможност за отделяне на общ фосфор и общ азот.

От резултатите от извършвания собствен и контролен мониторинг са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения по показатели общ азот и общ фосфор, регламентирани в издаденото от БД „ЧР“ разрешително №23740010/ 27.10.2017 г.

По резултатите от собствен и контролен мониторинг през 2020 г. се констатират превишения на ИЕО по показатели общ азот и общ фосфор. На „Водоснабдяване и канализация - Добрич“ АД е наложена текуща санкция за допуснатото замърсяване.

Има изградена ПСОВ до „Фара“ на Шабла, но няма изграден довеждащ и заустващ колектор. (Изграждането на ПСОВ е финансирано от ПУДОС, но при проектирането не са предвидени двата колектора).

Формираните от дейността на ПСОВ - Шабла отпадъци от решетки и сита и утайки, чието количество съгласно варира от 4 до 40 т/г., се обслужват от ВиК ЕООД, гр. Добрич.

Съгласно договор между ВиК-дружеството и Община град Добрич, утайките от ПСОВ се предават на РД – Стожер, където се използват за запръстяване.

Утайките от ПСОВ крият риск за околната среда и за здравето на хората, в случай че не бъдат намерени и приложени съответните решения за тяхното стабилизиране, съхранение и/или оползотворяване. Законът за водите предвижда в канализационните мрежи и пречиствателните станции за отпадъчни води в населените места да бъдат включвани отпадъчни води съобразно технологията за третиране на утайките предвид по-нататъшното им оползотворяване или крайно обезвреждане. По отношение на съществуващата йерархия на възможностите, когато става въпрос за устойчиво развитие в дългосрочен план, рециклирането и материалното оползотворяване на отпадъците са за предпочитане пред изгарянето или обезвреждането им чрез депониране. В случая с утайките от отпадъчни води вариантите следва да се разглеждат, в зависимост от различните нива на замърсителите, патогенните организми и въздействието им върху хората и околната среда.

Съществуващите в момента възможни варианти за оползотворяване или окончателно обезвреждане на утайки от отпадъчни води могат да бъдат обобщени по следния начин: материално оползотворяване върху земеделска земя; рециклиране на фосфора; енергийно оползотворяване в термични процеси; обезвреждане/наземно депониране.

При директното оползотворяване на утайки в земеделието е възможно възникването на някои неудобства (емисии на миризми, възможни рискове за околната среда или нещо друго). От друга страна не бива да се забравя, че тази употреба зависи от земеделските стопани, които не са длъжни да приемат утайки, а и техните изисквания към качеството се променят според сезона. Очаква се нарастващите нужди от съвременен третиране на утайките, което да гарантира премахването на патогенните организми и контрола върху замърсителите, да доведат до използването на утайките върху земеделска земя само след тяхното предварително третиране, например компостиране и производство на висококачествен компост. Всички основни методи за третиране трябва да бъдат подробно разгледани по отношение на това дали са подходящи за предоставянето на устойчиво решение за управлението на утайките.

Обезвреждане на отпадъците

Прилаганият метод за обезвреждане на отпадъците в община Шабла е чрез депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци - Стожер, като това е най-често използвания метод при обезвреждане на отпадъци в цялата страна.

Екологосъобразното обезвреждане на отпадъците е заложено в нормативните документи и международни Директиви за отпадъците, отразени изцяло в българското законодателство. За да се намали въздействието върху околната среда от депонирането на биоразградими общински отпадъци, Директива 1999/31/ЕС за състава на депонираните отпадъци, съдържа клауза за поетапно намаляване на количествата на депонираните биоразградими отпадъци.

Дейности за екологосъобразно обезвреждане на отпадъците:

- Засилване прилагането на контрола върху неконтролираното изхвърляне и/или изгаряне на отпадъци и др. неконтролирани методи за обезвреждане на отпадъци;
- Поетапно редуциране на количествата на биоразградимите отпадъци от общото количество на биоразградимите отпадъци, депонирани на депото;
- Въвеждане на разделно събиране и третиране на зелените отпадъци във всички населени места;
- Насърчаване на домашното компостиране;
- Изграждане на открити площадки за събиране и компостиране на отделно събраните зелени отпадъци на територията на общината;
- Редуциране на обема на депонираните рециклируеми отпадъци чрез предварително сепариране и изграждане на нови центрове за рециклиране и повторна употреба;
- Осигуряване прием на широк спектър отпадъци, различни от обикновените домакински отпадъци, като например: опасни домакински отпадъци, отпадъци от електронно и

електрическо оборудване, едрогабаритни отпадъци, градински отпадъци, строителни отпадъци от частни домове, рециклируеми материали и др. на регионалното депо;

- Всички други фракции домакински отпадъци, като опасни отпадъци, ОЕЕО и СО от домакинствата, които не се приемат от общинската система за сметосъбиране, ще бъдат приемани и сортирани в центъра за рециклиране, за да се гарантира, че отпадъците ще бъдат третирани в съответствие с целите на НПУО.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система в Шабла, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8% от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Претоварна станция за отпадъци (ПСО) – Балчик обслужва общините Балчик, Каварна и Шабла в рамките на регионалната система за управление на отпадъците в регион Добрич. Теренът на площадката с площ 15 дка е в близост до местност Момчил, на около 8 км от град Балчик южно от пътя Дуранкулак - Варна. Заобиколен е от земеделски земи и кариери. Претоварната станция е с капацитет 12 351 тона отпадъци на година.

ПСО – Балчик е въведена в експлоатация съгласно решение за ползване №СТ-05-1917/19.12.2014 г.

Генерираните отпадъци от територията на община Шабла се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8% от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

Община Шабла е член на Сдружение „Регионално управление на отпадъците – Добрич” /РСУО/, в което участват още общините: Добрич, Добричка, Никола Козлево, Крушари, Генерал Тошево, Тервел, Каварна и Балчик. Общините от сдружението депонират генерираните битови отпадъци на регионално депо при с. Стожер, община Добричка.

Регионалното депо за отпадъци започва да функционира от 01.03.2015 г., т.е. от тази дата приема отпадъци от територията на общините, включени в обхвата на регион Добрич. Депото включва съоръжения, инсталации, площадки за третиране, рециклиране и обезвреждане на неопасни отпадъци. Строителството на регионалното депо при с. Стожер е инфраструктурен обект, изпълняван по Договор за безвъзмездна финансова помощ № DIR – 51112122-C011 за проект №DIR – 51112122-13-81 „Изграждане на регионална система за управление на отпадъците в регион Добрич” по приоритетна ос 2 „Подобряване и развитие на инфраструктурата за третиране на отпадъци” по Оперативна програма „Околна среда 2007-2013 г.”. Бенефициент по проекта е Община град Добрич в партньорство с останалите общини в сдружението. Общата стойност на проекта е 38 877 375,67 лева. Сумата на безвъзмездната финансова помощ възлиза на 36 933 506,89 лева, от които 85% в размер на 31 393 480,85 лева от Европейския фонд за регионално развитие и 5 540 026,04 лева национално съфинансиране от Държавния бюджет на Република България. Собственото участие на деветте общини партньори по проекта, които ползват регионалното депо е 1 943 868,78 лева.

Генерираните битови отпадъци на територията на община Шабла се събират и извозват от Общинско предприятие БКСТРО и се предават за третиране на Претоварна станция – Балчик, след което остатъците се депонират на регионалното депо при с. Стожер.

Депото е разположено на 90 км. от гр. Шабла. Площадката му, с обща площ 217,86 дка, е разположена на 2,5 км ЮЗ от с. Стожер, община Добричка, област Добрич, на границата със землището на с. Крумово, община Аксаково, област Варненска и представлява ПИ №000056 в

землището на с. Стожер. Площадката и околните терени са заети от естествени ливади с отделни групи широколистна и храстова растителност. В съседство има основно земеделски земи.

На площадката се извършват няколко основни дейности по третиране на отпадъците. Съоръженията за механично третиране (сепариране), за компостиране и спомагателните съоръжения и машини, са разположени в западната част на площадката на площ приблизително 32 декара, а клетките за депониране – в двата ръкава на деретата в източната част.

Дейностите по сметосъбиране, сметоизвозване и поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на община Шабла се извършват от Общинско предприятие БКСТРО, на основание Регистрационен документ № 03-РД-680-02/26.03.2020 г., издаден от РИОСВ – Варна.

Всички отпадъци, събрани от въведената общинска система, се извозват и предават на Претоварна станция – Балчик. Там те се подлагат на сепариране, като отделените чисти фракции – опаковки от пластмаса, хартия, метал и стъкло, в количество до 8% от общата извозена маса, остават на територията на станцията и се предават за последващо рециклиране, а останалата част се извозва за депониране до Регионално депо – с. Стожер, община Добричка. При механичното сепариране се отделя и биофракция, която също се предава на РД – Стожер, за нестандартен компост.

За осигуряване на услугите по сметосъбиране и сметоизвозване община Шабла разполага с 2 сметосъбиращи автомобила, 3 трактора, 1 камион, 2 лекотоварни автомобила, 22 броя хросторези, моторни коси, тракторни косачки и триони.

Честотата на сметосъбиране и сметоизвозване се определя съобразно прогнозните количества отпадъци, генерирани по сезони и по месеци в населените места, чрез заповед, която се публикува ежегодно във в. „Изгрев“ и на официалната Интернет страница на община Шабла – приложени заповеди за 2018 – 2022 г.

За събирането на отпадъците от жизнената дейност на населението общината осигурява необходимия брой и вид съдове, чрез които всеки притежател на битови отпадъци се обслужва от оторизирани за целта лица.

Металните контейнери за събиране на битови отпадъци, с вместимост 1,1 куб. м., са общо 535 броя и са разпределени по всички населени места в общината, както следва: Тюленово – 25, Граничар – 26, Черноморци – 11, Горун – 14, Пролез – 8, Горичане – 14, Божаново – 5, Твърдица – 3, Смин – 10, Захари Стояново – 13, Езерец – 27, Ваклино – 25, Дуранкулак – 71, Стаевци – 4, Крапец – 86, Шабла – 193. В гр. Шабла освен контейнерите, на собствениците на имоти са предоставени 1400 броя метални кофи - 0,11 куб. м., за индивидуално ползване.

Услугите по осигуряване на чистотата се изпълняват от работниците към Общинско предприятие БКСТРО и заетите по програмите за временна заетост.

ОП „БКСТРО“ отговаря за:

- Събиране и транспортиране на битови отпадъци от гр. Шабла и останалите населени места и курортни зони в общината и транспортиране до Претоварна станция – Балчик и Регионално депо - Стожер;
- Събиране на нерегламентирано изхвърлени битови и други отпадъци около съдовете за смет и в жилищните райони и транспортирането им до депото.
- Почистване на контейнерните площадки, след обработка на контейнерите и съдовете за отпадъци;
- Почистване и извозване на отпадъци от локални (нерегламентирани) замърсявания с битови, или растителни отпадъци, както и отпадъци от пролетно почистване по заявка;
- Поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в общината.

Границите на районите и вида на предлаганите услуги по събирането, извозването и обезвреждането на битови отпадъци в депа или други съоръжения, поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване и честотата на сметосъбиране и сметоизвозване за 2021

година в община Шабла, са определени със Заповед на кмета № РД-04-477/26 октомври 2020 година.

На територията на общината не са разположени специализирани съдове за отпадъци от сгурия и пепел.

Образуване на нерегламентирани сметища не се допуска, тъй като се прави периодичен мониторинг за замърсявания на територията на общината и същите се премахват своевременно.

ИЗВОДИ:

Основните методи за обезвреждане на битовите отпадъци в община Шабла са сепариране, отсортиране, рециклиране, оползотворяване и депониране.

Необходимо е въвеждане на системи за разделно събиране и управление на биоразградими, текстилни отпадъци и обувки.

Общината трябва да осигури разделното събиране и оползотворяване на строителните отпадъци и да оптимизира и поддържа системата за разделно събиране на отпадъците от опаковки.

4.2. Шум

Шумът е от основните неблагоприятни фактори, водещи до акустичен дискомфорт в околната среда. Вредното въздействие зависи от вида му и пораждащите го условия. Произходът на шума се определя от видовете дейности, при които той е генериран. В градска територия се различават промишлен (производствен), транспортен, шум от строителство и битов шум. В зависимост от характера (постоянен, периодично, повтарящ се, прекъснат), честотния спектър и интензивността на шума, а така също и продължителността на експозиция, въздействието му е по-малко или повече вредно. Основният аспект на вредното въздействие на шума, разгледан в настояща програма е свързан с влиянието му върху човешкия организъм и здраве. Високите шумови нива влияят върху слуховия апарат на човека, психическото и нервно състояние на личността, имунната система, обмяната на веществата, сърдечно-съдовата система и др. Подлежащите на контрол обекти са източниците на шум, намиращи се в промишлени зони, жилищни зони и в близост до жилищни зони. Приоритетни са тези, които се намират в жилищни зони, с цел да се предотврати дискомфорта през различните части на денонощието и вредните ефекти от шума върху здравето на населението.

Шумът е комплекс от звуци, които действат неблагоприятно върху човешкия организъм. Минималната звукова енергия, която при човека е в състояние да предизвика слухово възприятие, се нарича долен слухов праг и се означава с 0 децибела. Най-горната граница, при която човек възприема звука като болка, се нарича горен слухов праг или праг на болката и отговаря на сила на звука от 130 децибела при 1000 херца честота. Освен сила звукът се характеризира и с височина /честота/. Човешкото ухо може да възприема звуци с честота от 16 до 20 хиляди херца. Едно трептене в секунда е 1 херц. Съгласно Закона за защита от шума в околната среда той е нежелан или вреден външен звук, причинен от човешка дейност, в това число шумът, излъчван от транспортните средства от автомобилния, железопътния, водния и въздушния транспорт, от инсталации и съоръжения на промишлеността, и от локални източници на шум. Шумът и вибрациите по своето хигиенно значение са на едно от първите места сред неблагоприятно действащите фактори в работната и околна среда.

Граничните стойности на нивата на шум за различните територии и урбанизирани зони в зависимост от предназначението им за дневен, вечерен и нощен период, са регламентирани в Наредба №6 от 26.06.2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите по показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето.

Таблица 37: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.

Територии и устройствени зони в урбанизираните територии и извън тях		Еквивалентно ниво на шума в dB(A)		
		ден	вечер	нощ
1.	Жилищни зони и територии	55	50	45
2.	Централни градски части	60	55	50
3.	Производствено-складови територии и зони	70	70	70

Основни причини за повишаване нивото на шума в населените места се явява както строителството, така и обусловеното от него увеличаване на потока на товарните автомобили, амортизираната пътна настилка, остарелият транспортен парк на голяма част от населението, увеличеният брой дизелови автомобили.

Община Шабла не е определена като критичен район в акустично отношение, поради което не са предприемани мерки за борба с шумовото натоварване.

Съгласно Закона за защита от шума в околната среда, РИОСВ – Варна контролира единствено промишлени източници на шум в околната среда, с цел спазване на нормите за нива на шум в съответните зони и територии, както и в най-близките места за въздействие. Задължение за провеждане на собствен мониторинг на шум в околната среда и представяне в РИОСВ на резултатите от тях, имат единствено предприятията с издадени комплексни разрешителни по смисъла на Закона за опазване на околната среда.

В община Шабла понастоящем няма въведена система за контрол на акустичната обстановка и източниците на наднормени шумови нива на територията ѝ.

В компетенциите на РИОСВ-Варна, е управлението и контрола на шума, излъчван в околната среда от промишлени инсталации и съоръжения, включително за категории промишлени дейности по приложение № 4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда. Съгласно чл. 22 от Закона за защита от шума в околната среда, общините упражняват контрол по отношение нивата на шума, излъчван в околната среда от строителни дейности, автомобилния транспорт в населените места и др.

За агломерациите, основните пътища, основните железопътни линии и основните летища на територията на страната се разработват и одобряват стратегически карти за шум в околната среда. Съгласно чл. 5, ал. 1, т. 1 от Закона за защита от шума в околната среда, стратегическите карти за шум се възлагат за разработване от кметовете на общини – за агломерациите. Община Шабла не попада в изискванията за изготвяне на стратегически карти.

Източник на шум излъчван в околната среда на територията на община Шабла, подлежащи на контрол от РИОСВ-Варна е дружеството „Кирилови“ ООД, с. Крапец – зърнобаза, с. Крапец.

Основните източници на шум на територията на община Шабла са транспортните средства по пътната мрежа и неголеми локални обекти – производствени, комунално-битови, спортни и туристически и др.

За месните общински пътища шумовите характеристика на транспортните потоци по тях са под 60,0 dBA за дневния период в зависимост от конкретната натовареност и скорост на движение. Уличната мрежа в населените места отговаря на изискванията за съответния клас улици по габарит, но в голямата си част е в лошо експлоатационно състояние. Град Шабла е общински център и има 4 входни артерии, които се насочват към централната градска част.

Актуални данни за интензивността на потоците и нивата на шума няма. Като основни рискови зони по отношение възможното негативно въздействие на шума, могат да се определят:

- жилищните обекти в непосредствена близост до трите главни артерии на гр. Шабла;
- жилищните обекти в с. Ваклино, разположени в непосредствена близост до път I-9;
- жилищните обекти в с. Дуранкулак, разположени в непосредствена близост до път I-9.

Нивата на транспортния шум за жилищните терени до път I-9 превишават регламентираните хигиенни норми за жилищни територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик с $6 \div 7$ dBA за дневен и нощен период, а до пътищата от III клас са около хигиенните норми.

Съществуващият шумов режим на ниво община се формира основно от транспортните автомобилни потоци по пътната мрежа с подчертан сезонен характер, обусловен основно от активната туристическата дейност. Община Шабла не се обслужва от ж.п. транспорт.

На територията на общината има три летища за селскостопанска авиация. Дейността им не е постоянен източник на шум в околната среда.

В крайбрежната ивица няма изградени пристанища, няма развит морски транспорт.

В западната част на общината основната дейност е селскостопанска, без съществени източници на шум в околната среда. В източната част на общината, основната дейност е курортно-туристическа, с типични за нея източници на шум – търговски обекти, заведения за хранене и развлечения с използване на озвучителна техника, паркинги и др. Като правило те са източник на шум, но на този етап няма данни за измерени нива на шум около такива обекти.

В личните стопанства, жителите на общината използват малогабаритна селскостопанска техника и механизация като мото-култиватори, помпи, мелещи, режещи и пробивни машини. Използват се също и ръчни ударни (чукове, брадви) и режещи (циркуляри, ъглошлайфи) универсални инструменти при индивидуално извършване на ремонти и строителство в домакинства. Характерно за жилищните райони е движението на МПС по локални улици и маневрирането при влизане и излизане от гаражи и др. Шумът, генериран от тези дейности, е с различен характер - тонален, импулсен, а понякога и смесен с широк спектър на честота. Най-често не е постоянен или с кратък период и повтаряемост - проявява се главно през светлата част на деня, при работа на външни източници.

Съвременното селскостопанство широко прилага механизирани дейности. Специализирани машини и инструменти в обработката на почвата и отглеждането на растенията се задвижват основно от двигатели с вътрешно горение. Високите мощности на тези машини са причина за значителните нива на шумовите емисии. Излъчваният шум е широкополосен, с променливо ниво, разпространяващ се сред голяма територия, дълготраен по действие в рамките на деня, но непостоянен, с малка повтаряемост в годишен мащаб.

Структурата на промишлеността в общината понастоящем няма доминиращ характер над другите отраслови структури. Отрасълът е слабо представен от единични производствени предприятия. На територията на общината има съоръжения на ВиК, „Напоителни системи”, „Нефт и газ” – Тюленово. Те не са значим източник на шум за околната им среда.

Акустичната обстановка в община Шабла е неравномерно натоварена, утежнена по главната комуникационно-транспортна мрежа през туристическия сезон, а в останалата част е нормална.

4.3. Здравно-хигиенни аспекти на околната среда

Състоянието на средата се определя от измененията настъпили в основните нейни параметри, следствие от човешката дейност – замърсяване на атмосферата, водите и почвите с производствени и битови вредности от дейността на транспорта, акустично натоварване на средата, йонизиращи и нейонизиращи лъчения, проблемите с третирането на отпадъците.

Основните проблеми, резултат от антропогенната дейност са:

- Високите нива на шума – резултат от функционирането на транспорта и отделни точкови източници;
- Замърсяването на атмосферата от линейни (транспорт) и точкови (производствени и битови) източници;
- Йонизиращи и не йонизиращи лъчения;

Разкритите екологични проблеми в голяма степен се дължат на:

- Преминаване към по-евтини технологии за снабдяване с топлоенергия, съпроводени с по-високи емисии в атмосферния въздух;
- Липса на финансови средства в производствения сектор за опазване качеството на атмосферния въздух;
- Липса на финансови средства за осъществяване на инфраструктурни и благоустройствени проекти за опазване качеството на атмосферния въздух;
- Продължаващ процес на подценяване на ролята на зелената система и хаотичното усвояване на земеделски земи за производствени нужди;

Посочени са зони и/или обекти със специфичен хигиенно-охранителен статут. Към тази категория се отнасят зони, които по силата на съответни наредби, следва да бъдат взети под внимание в процеса на планиране. Зоните и обектите със специфичен санитарно-охранителен статут са всички водоснабдителни съоръжения за питейно-битово водоснабдяване, помпените станции за питейни води, ПСОВ, гробищни паркове, депа за отпадъци, кариери, автосервиси, автогари, гари и летища, и много други.

Здравно-хигиенни рискове съществуват и в местата, където обитава предимно население от ромски произход, които имат типови постройки без възможности за поддържане на необходимата хигиена, както и недостатъчно ефективна инфраструктура /водопровод и канализация/. Съществуват реални инфекциозни рискове (вирусен хепатит, морбили и др.), също така стоят на преден план и проблемите с битовите отпадъци и по-специално нерегламентираното им изхвърляне, което може да засегне и живеещото в съседство население. Здравен проблем представлява замърсяването на атмосферния въздух в жилищните зони с дразнещи газове - азотни и серни диоксиди, вещества с общо системен токсичен ефект. Значение имат замърсителите със сензибилизиращо действие (органични частици, алдехиди, феноли, сажди и катрани).

Естественят радиационен гама-фон е физична характеристика на околната среда и представлява полето на гама-лъчите, в което се намират всички живи организми на Земята. Източници на това йонизиращо лъчение са вторичното космично лъчение и естествените радионуклиди, намиращи се в атмосферния въздух, почвите, водите, храните и човешкото тяло. Измерваната величина е мощност на дозата на гама-фона и е специфична за всеки пункт, област, регион. Данните за мощността на дозата гама-лъчение за страната се получават в реално време от 27 постоянни мониторингови станции на Националната автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон (НАСНКРГФ), администрирана от Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

Автоматизираната система осигурява оперативна информация в случай на инцидентно повишаване на радиационния фон, както при ядрена авария на територията на страната ни, така и при трансграничен пренос на радиоактивно замърсяване. Системата обезпечава с данни в реално време Аварийния център на Агенцията за ядрено регулиране и Главна Дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението” към Министерството на вътрешните работи, с което се осигурява възможност, в случай на радиационна авария, да се приложат своевременно подходящи мерки за защита на населението и околната среда.

Слънчевата радиация е природен източник на радиация, към която човек се е приспособил и не е прието да се счита като опасна за неговото здраве. Сумарната слънчева радиация нараства с височината на слънцето и в часовете около обяд достига максималните си стойности. От значение на прихода и разхода на слънчевата радиация е и прозрачността на атмосферата. Продължителността на слънчевото греене има сериозно отношение към компонентите на околната среда. Броят на часовете слънчево греене зависи от дължината на деня, респективно от географската ширина на мястото, облачността и закритостта на хоризонта.

Познаването на светлинния режим е тясно свързано с хигиената на труда, експлоатацията на различни технически съоръжения и др.

На територията на община Шабла няма изградени обекти и други антропогенни източници, които са доказани замърсители, допринасящи за промяна в радиационната обстановка. Не са известни данни за разположени на територията значителни източници на нейонизиращи лъчения. Няма установено завишаване на естествения радиационен фон.

ИЗВОДИ:

- Акустичната обстановка във всички селища на община Шабла е благоприятна. Периодичното движение на МПС-та не може да се приеме за друга освен като обичайна характеристика на шума, съобразно вида на двигателя им.
- Рисков фактор е евентуалното възникване на точкови източници на шум под формата на работилници или ателиета за услуги в рамките на регулация, генериращи шум над пределно допустимите норми.
- Радиационният гама фон в област Добрич, в частност и в община Шабла е в границите на характерните за страната фонове стойности.
- Не са наблюдавани повишавания на специфичните активности на естествени и техногенни радионуклиди в атмосферния въздух.

5. Управленски и финансови фактори

5.1. Структура на управлението на дейности, свързани с ОС

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. В своята дейност кметът на общината се ръководи от законите, от актовете на общински съвет и от решенията на населението. Кметът упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината. Той е първостепенен разпоредител с бюджетни средства. Кметът на общината назначава за срока на мандата си заместник-кметове, в съответствие с одобрената структура на общинската администрация, които подпомагат кмета при осъществяване на дейността му. Кметът на общината определя със заповед заместник - кмет, който да изпълнява функциите му при негово отсъствие от общината.

Към функциите на кметовете и кметските намесници в селата спадат: упражняват на контрол за законосъобразното използване и отговаряне за поддържането, охраната и опазването на общинската собственост на територията на населеното място; подпомагат воденето на регистъра на населението и регистрите по гражданското състояние и предоставят свързаните с тях административни услуги на населението в населеното място, изпращат актуална информация на държавните и общински органи и др.

Общинската администрация подпомагат кмета при осъществяване на правомощията му и извършва дейности по административно обслужване на гражданите и юридическите лица.

Правата и задълженията на Кмета на общината, свързани с опазването на околната среда са регламентирани от националното екологично законодателство.

Съгласно Закона за опазване на околната среда, кметът има следните задължения:

- да информира населението за състоянието на околната среда;
- да разработва и контролира заедно с другите органи планове за ликвидиране на последствията от аварийни и залпови замърсявания на територията на общината;
- да организира управлението на отпадъци на територията на общината;
- да контролира изграждането, поддържането и правилната експлоатация на пречиствателните станции за отпадъчни води в урбанизираните територии;
- да организира и контролира чистотата, поддържането, опазването и разширяването на селищните зелени системи в населените места и крайселищните територии, както и опазването на биологичното разнообразие, на ландшафта и на природното и културното наследство в тях;
- да определя и оповестява публично лицата, отговорни за поддържането на чистотата на улиците, тротоарите и други места за обществено ползване на територията на населените места, и да контролира изпълнението на техните задължения;

- да организира дейността на създадени с решение на общинския съвет екоинспекции, включително на обществени начала, които имат право да съставят актове за установяване на административни нарушения;
- да определя длъжностните лица, които могат да съставят актове за установяване на административните нарушения по Закона за опазване на околната среда;
- да определя лицата в общинската администрация, притежаващи необходимата професионална квалификация за осъществяване на дейностите по управление на околната среда.

Кметът на общината може да възлага изпълнението на изброените функции на кметовете на кметствата в общината.

Кметът на общината организира управлението на дейностите по отпадъците, образувани на нейна територия, съобразно изискванията на Закона за управление на отпадъците и общинската наредба за управление на дейностите по отпадъците.

Съгласно Закона за управление на отпадъците, кметът на общината отговаря за:

- осигуряването на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други;
- събирането на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за обезвреждането им;
- почистването на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване;
- избора на площадка, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови и строителни отпадъци или на други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови или строителни отпадъци;
- разделното събиране на битови отпадъци, включително отпадъци от опаковки, като определя местата за разполагане на необходимите елементи на системата за разделно събиране и сортиране на отпадъците от опаковки;
- организирането и прилагането на система за разделно събиране на излезлите от употреба луминесцентни и други лампи, съдържащи живак;
- организирането на дейността по събирането и съхраняването на излезли от употреба моторни превозни средства на площадките за временно съхраняване;
- предотвратяване изхвърлянето на отпадъци на неразрешени за това места и/или създаването на незаконни сметища;
- определянето на места за смяна на отработени моторни масла и информиране на обществеността за това;
- определянето на места за поставяне на съдове за събиране на негодни за употреба батерии.

Функциите на Общинския съвет са:

- да определя размера на такса „битови отпадъци” и таксата за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване по Закона за местните данъци и такси;
- да приема Програма за опазване на околната среда на общината и всяка последваща актуализация;
- да контролира изпълнението на програмата и ежегодното внасянето на отчети по изпълнението ѝ от кмета на общината;
- да приема наредби, касаещи управлението на околната среда на общината и др.

Кметът е длъжен да разработва и изпълнява Програма за опазване на околната среда и Програма за управление на отпадъците на територията на общината.

Ежегодно в срок до 31 март, кметът трябва да представя в РИОСВ отчет за изпълнение на двете програми.

Защитата от шума в околната среда е уредена, чрез Закона за защита от шума, според който Кметът на общината е длъжен:

- да упражнява контрол по спазване на Закона;
- да организира и регулира движението на автомобилния транспорт;
- при необходимост от извършване на измервания на нивото на шум, контролът се осъществява съвместно с РЗИ.

Съгласно Закона за водите, кметът на общината е длъжен:

- да осъществява контрол при изграждането, поддържането и правилната експлоатация на канализационните мрежи на битовите отпадъчни води;
- изграждането и поддържането на водопроводните мрежи, изграждането и регистрацията на кладенците за индивидуално ползване.

Съгласно Закона за лечебните растения кметът на общината:

- организира изпълнението на дейностите с лечебните растения;
- издава позволителни за бране на билки от земи общинска собственост.

Отговорни за опазване на околната среда и управлението на дейностите с отпадъците са: Кмета на общината, Общинския съвет, Заместник-кмет, Кметове на населени места и Кметски наместници, както и специалистите по екология и опазване на околната среда от Общинската администрация.

Изпълнението на настоящата Програма за опазване на околната среда на община Шабла за периода 2021-2028 г., изисква подобряване на институционалния капацитет и засилване на контролните функции на местно ниво.

В Общината дейностите по опазване на околната среда, чистота и управление на отпадъците се извършват от: Кмет, ресорен Заместник кмет „Икономическо развитие“, Кметове и кметски наместници на населени места, Директор на Дирекция „Устройство на територията, строителство и икономическо развитие“, Началник отдел „Европейски програми и икономическо развитие“, Главен експерт „Екология“ и служители в Общинско предприятие „БКСТРО“.

Към Общински съвет - Шабла има сформирана „Постоянна Комисия по устройство на територията, благоустрояване, законност, обществен ред и екология“, която разглежда и обсъжда всички предложения, свързани с управлението на отпадъците и опазването на околната среда, преди вземането на окончателни решения от Общински съвет.

В администрацията са назначени отговорни служители, които освен дейностите, свързани с опазването на околната среда, поддържането на чистотата на населените места, сметосъбирането и сметоизвозването, поддържането на зелените площи, изпълнение на предписания и указания от РИОСВ, МОСВ, БДУВ и други, активно участват в разработването, кандидатстването и изпълнението на общински проекти в областта на околната среда, финансирани от различни източници.

Съгласно приетата с решение на Общински съвет Шабла структура на общинската администрация, отговорното звено за дейностите по опазване на околната среда и в частност по управление на отпадъците е отдел „Европейски програми и икономическо развитие“ и най-вече служителят, назначен на длъжност главен експерт „Екология“.

С оглед на действащата административна структура на Община Шабла, изпълнението на ПООС ще се осъществява предимно от гл. експерт „Екология“, на който са възложени следните функции:

- Събиране на информация за състоянието на околната среда в общината;
- При непосредствена опасност, съществено замърсяване или увреждане на околната среда незабавно информира кмета на общината и съдейства за предприемане на мерки за предотвратяване на евентуални вредни последици;
- Контрол на състоянието на компонентите и факторите на околната среда и източниците на замърсяване на територията на общината;
- Съставяне на програми и графици във връзка с контрола по опазването на околната среда;

- Контролиране събирането и обезвреждането на битовите и строителните отпадъци и др.

Служителите, назначени да отговарят за проблемите по опазване на околната среда и управление на отпадъците притежават необходимото образование, професионална компетентност и опит за заемане на съответните длъжности.

Анализът на институционалния капацитет показва, че в Община Шабла се изпълняват в пълен обхват правомощията и отговорностите на кмета и общинската администрация, съгласно законовите разпоредби за опазване на околната среда и управление на отпадъците.

За повишаване на професионалната квалификация и качествените характеристики на служителите, ангажирани с управлението на отпадъците, се препоръчва ежегодното им включване в дейност за повишаване на професионалната квалификация и осигуряване на посещения на семинари и специализирани курсове.

Материално-техническата и информационна обезпеченост на персонала, пряко ангажиран с изпълнение на функциите, е достатъчна и не е необходимо да се предвиждат мерки в тази насока.

5.2. Сътрудничество с други институции и организации

Община Шабла следва да си сътрудничи по проблемите на опазване на околната среда със съседните общини: Генерал Тошево и Каварна, с община Балчик, където е разположена Претоварната станция за отпадъци и община град Добрич, в качеството ѝ на оператор на Регионално депо - Стожер. За решаване на проблемите по управление на отпадъците Община Шабла работи в тясно сътрудничество с всички общини, членове на РСУО - Добрич, а именно: Добрич, Добричка, Генерал Тошево, Никола Козлево, Крушари, Тервел, Каварна и Балчик.

За решаване на проблемите на околната среда общинската администрация трябва да си сътрудничи с всички фирми, бизнес организации и граждани на нейната територия.

- С „ВиК“ дружеството за получаване на:
 - разрешение за задоволяване на битовите и производствени нужди – водовземане от градската водопроводна мрежа;
 - разрешителни за заустване на производствени отпадъчни води в градската ПСОВ и емисионни норми за отпадъчните води;
- По проблемите на околната среда и здравния статус на населението община Шабла поддържа информационен обмен и е партньор със следните регионални органи на централни ведомства:
 - РИОСВ – Варна;
 - ИАОС и Регионална лаборатория (РЛ) - Варна към ИАОС;
 - РЗИ – Добрич към МЗ;
 - Басейнова дирекция „Черноморски район“ (БДЧР) – Варна;
 - Областна администрация – Добрич;
 - Областна дирекция „Земеделие“ – Добрич, към МЗГ;
 - Отдел „Статистически изследвания - Добрич“ към НСИ;
 - Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“;
 - Държавно ловно стопанство (ДЛС) „Балчик“;
 - Областна дирекция по безопасност на храните – Добрич и др.

5.3. Общински бюджет и финансиране на дейностите по опазване на околната среда

Дейностите по опазване на околната среда и управление на отпадъците се организират и осъществяват от Общинска администрация – Шабла и назначените за целта служители. Разходите за тези функции в общинския бюджет се покриват предимно от приходите от такса

„битови отпадъци“, глоби и санкции по закони и наредби, свързани с опазване на околната среда и други собствени приходи на Общината.

Необходимостта от изграждането на нови съоръжения и инсталации за третиране на отпадъците и осъществяване на дейности, свързани с предотвратяване на последиците от климатичните промени, бедствия, аварии и катастрофи, пряко свързани с опазването на природата и околната среда, ще постави остро въпроса за тяхното финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходват, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Шабла.

Възприетият подход за финансиране на дейностите по управление на отпадъците се основава на принципа „замърсителят плаща“, който се въвежда с такса „Битови отпадъци“ за населението, на основание чл. 62 и чл. 63 от Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ). Общинският съвет определя размера на такса „Битови отпадъци“ за дейностите, предвидени със ЗМДТ. Общинският съвет приема наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги, в т.ч. и таксата „Битови отпадъци“.

Прилагането на принципа „замърсителят плаща“ изисква възстановяване на всички разходи за извършваните в момента дейности, както и за бъдещото въвеждане на нови съоръжения и услуги като включва: събиране, транспорт и депониране на отпадъците. Цената за депониране на отпадъци трябва да възстановява разходите за изграждане на депото и да покрива разходите за експлоатация, мониторинг, закриване и следексплоатационни грижи за площадката на депото за период не по-кратък от 30 години, съгласно изискванията на Наредба № 6 от 27 август 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци - ДВ, бр. 80 от 13 септември 2013 г.

При вземането на решение за определяне размера на такса „Битови отпадъци“ ръководството на Общинска администрация и Общински съвет - Шабла се съобразяват и със социалната поносимост на предлаганата услуга.

Отчитайки конкретните условия на Община Шабла, постъпващите средства при правилно и целенасочено управление на отпадъците могат да осигурят една нормална организация за задоволяване нуждите на населението от качествени комунално-битови услуги.

Съгласно Закона за местните данъци и такси в такса „Битови отпадъци“ следва да се предвидят разходи за: закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане на битови отпадъци; почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.

Практиката показва, че начинът по който се изчислява такса „Битови отпадъци“ далеч не стимулира населението да участва в системите за разделно събиране на рециклируемите отпадъци, както и не води до пълно финансово покритие на нуждите и разходите за управление на битовите отпадъци. Това обуславя значителния финансов ресурс, който е непосилен за общинския бюджет, не се осигурява от такса „Битови отпадъци“ и за изпълнението на част от дейностите по управление на отпадъците Общината търси алтернативни решения за финансиране от други финансови организации – ПУДООС, Оперативните програми и др. външни донорски програми.

По силата на националното законодателство, Общинската администрация е изцяло отговорна за организиране на дейностите по управление на битови отпадъци и поддържане чистотата на населените места. Финансирането на услугите и дейностите се осигурява със средствата, предвидени в общинския бюджет, осигурени чрез такса „битови отпадъци“, заплащани от домакинствата и промишлеността. Размерът на таксата се приема от Общинския съвет ежегодно.

Организационните схеми, правата и задълженията на гражданите, юридическите лица и едноличните търговци, както и на общинската администрация във връзка с осъществяването на дейностите по управление (събиране, обезвреждане и оползотворяване) на битовите и строителни отпадъци, включително биоотпадъци, опасни битови отпадъци, масово разпространени отпадъци, на основание чл. 22 и във връзка с чл. 19 от Закона за управление на отпадъците /ЗУО/ са регламентирани в общинска Наредба за управление и финансиране на дейностите по третиране на битови и строителни отпадъци на територията на общината, приета от Общински съвет - Шабла. Същата Наредба определя и размера и реда за плащане на такси за битови отпадъци, съгласно Закона за местните данъци и такси /ЗМДТ/, както и такси за строителни отпадъци от домакинствата и приравнени към битовите отпадъци, разрешени за депониране на депото за битови отпадъци. Регламентиран е и контролът и санкциите за нарушаване разпоредбите на цитираната Наредба.

Общината осигурява средства, необходими за извършване на дейността по събиране, извозване и обезвреждане на битовите отпадъци основно от такси смет, определени съгласно ЗМДТ, от таксите за ползване на депата от причинителите на подобни на битовите и строителни отпадъци от домакинствата и от други източници. Таксата за битови отпадъци се заплаща за услугите: събиране, извозване и обезвреждане в депата или други съоръжения за битови отпадъци, както и за поддържане чистотата на териториите за обществено ползване в населените места.

Таксата се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет, въз основа на одобрена план-сметка, включваща необходимите разходи за:

1. Осигуряване на съдове за събиране и временно съхраняване на битовите отпадъци – контейнери, кофи, кошчета и др.
2. Събиране на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други съоръжения и инсталации за обезвреждането им, в т.ч. разделно събиране.
3. Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации и съоръжения за обезвреждане на битовите отпадъци, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл.60 и 64 от Закона за управление на отпадъците.
4. Почистване на уличните платна, площади, алеи и останалите територии от населените места, предназначени за обществено ползване.
5. Поддържане на автопарка и закупуване на нова техника.

Съгласно чл. 66, ал. 1 от Закона за местните данъци и такси, таксата за „Битови отпадъци” се определя в годишен размер за всяко населено място с решение на Общински съвет въз основа на одобрена план – сметка за всяка дейност, включваща необходимите разходи за: осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци - контейнери, кофи и други; събиране, включително разделно на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им; проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците и почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване. Размерът на такса битови отпадъци се определя за всяка услуга поотделно.

В изпълнение на изискванията на националното законодателство в областта на управление на отпадъците Община Шабла събира, извозва и предава за сепариране и компостиране генерираните и/или разделно събрани битови и зелени отпадъци на Претоварна станция – Балчик, а негодните за рециклиране и повторна употреба след сепариране се предават за депониране на Регионално депо за неопасни отпадъци – с. Стожер.

Програмата за опазване на околната среда се реализира, чрез средства от общинския бюджет, държавния бюджет и европейски оперативни програми за финансиране.

Средствата от общинския бюджет се събират ежегодно от такса битови отпадъци и се разходва, съгласно приета План - сметка за приходите и разходите за извършване на услугите по събирането, извозването и обезвреждането в депа за битовите отпадъци, както и поддържането на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места на територията на Община Шабла.

Таблица 38: План-сметка за дейностите по поддържане на чистотата в община Шабла за 2020 г.

		ПЛАН	ОТЧЕТ
I.	Приходи:		
1.	Такса за битови отпадъци	571 573	453656
2	Възстановени отчисления по чл. 64 от ЗУО	71 874	0
3	Целеви трансфер от ПУДООС	1 568 239	1568240
4	Приходи от наем на морски плажове	6 850	3247
5	Преходен остатък	2 851	2851
6	Целева субсидия за капиталови разходи	35 880	35880
7	Други общински приходи с характер целеви за дейността		3207
Общо:		2 257 267	2 067 081
II.	Разходи, разпределени по видове дейности, както следва:		
1.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 1 и т. 2 от ЗМДТ - Събиране, включително разделно, на битовите отпадъци и транспортирането им до депата или други инсталации и съоръжения за третирането им и осигуряване на съдове за съхраняване на битовите отпадъци, в т. ч.:	187 366	179 216
1.1.	Разходи за персонал	87 700	73839
1.2.	Издръжка	86 815	92570
1.3.	Осигуряване на съдове за съхранение на битови отпадъци	12 851	12807
2.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 3 от ЗМДТ - Проучване, проектиране, изграждане, поддържане, експлоатация, закриване и мониторинг на депата за битови отпадъци или други инсталации или съоръжения за обезвреждане, рециклиране и оползотворяване на битови отпадъци, включително отчисленията по чл. 60 и 64 от Закона за управление на отпадъците, в т.ч.:	1 917 828	1 675 247
2.1.	Издръжка	121 375	107 545
2.1.1	- в т. ч. разходи за невъзстановим ДДС по чл. 163а, ал. 2 от ЗДДС	10 240	11 308
2.2.	Отчисления по чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците	114 260	67 073
2.3.	Капиталови разходи:	1 682 193	1 500 629
2.3.1	- Закриване и рекултивация на съществуващо общинско депо за БО, гр. Шабла, общ. Шабла, обл. Добрич " - СМР. СН и АН	1 646 313	1 464 749
2.3.2	-Доставка на 1 бр. многофункционална машина за почистване на териториите за обществено ползване в границите на Община Шабла	35 880	35 880
3.	Разходи по чл. 66, ал. 1, т. 4 от ЗМДТ - Почистване на уличните платна, площадите, алеите, парковете и другите територии от населените места, предназначени за обществено ползване, в т.ч.:	152 073	101 398
3.1.	Разходи за персонал	110 900	85 698
3.2.	Издръжка	41 173	15 700
Общо:		2 257 267	1 955 861

Източник: Община Шабла

Анализът на данните в Таблица № 38 показва, че приходите от такса „битови отпадъци“ за 2020 г. са в размер на 453 656 лева, разходите за дейностите по чистота, включително управление на отпадъците възлизат на 1 955 861 лева. Това налага дофинансиране от други източници в размер на 1 502 205 лева.

Таблица 39: Справка за приходите от ТБО и разходите за управление на отпадъци 2016– 2020 г. (хил. лева)

Година	Разходи за управление на отпадъците по План-сметка	Реализиран приход от такса „Битови отпадъци“	Дофинансиране
2016 г.	262	263	0
2017 г.	449	450	0
2018 г.	383	388	0
2019 г.	1084	441	643
2020 г.	1956	454	1502

Източник: Община Шабла

Разходите за управление на отпадъците през последните години превишават приходите от такса „Битови отпадъци“ и се налага ежегодно дофинансиране от други приходи на Община Шабла. За периода 2016-2020 г. разходите за управление на битови отпадъци по план-сметката са се увеличили значително с 1694 хил. лева. Това се дължи отчасти на проектът за рекултивация на старото общинско депо за ТБО, за което през 2020 г. е получен трансфер от ПУДООС в размер на 1 568 240 лева и са похарчени 1 464 749 лева.

Ако се приспаднат тези извънредни разходи приходите от ТБО за 2020 г. са с 37 456 лева или с 8 % по-малко от разходите за дейностите по чистота и управление на отпадъците.

Общо за периода 2016-2020 г. са дофинансирани дейности по управление на отпадъците, включително за рекултивация на старото общинско депо в размер на 2 145 хил. лева. Разглеждан обобщено за пет годишния период балансът е отрицателен. Изграждането на нови системи, съоръжения и инсталации за управление и третиране на отпадъците ще постави въпроса за тяхното финансиране и предвид чувствителността на населението към увеличаването на размера на такса „битови отпадъци“ трябва да се търсят алтернативни източници на финансиране.

Таксата за битови отпадъци се определя като промил върху данъчната оценка на недвижимите имоти на физическите лица и промил върху по-високата стойност между данъчната оценка и отчетната стойност на недвижимите имоти на юридическите лица по смисъла на чл. 21 от ЗМДТ. Разпределението на промила е 5,5 за физически лица и 10 за юридически лица.

В Закона за управление на отпадъците /ЗУО/, на общините са вменени допълнителни отговорности, с които се увеличават разходите по дейностите, включени в годишната план-сметка, а именно:

- **По чл. 60. (1)** (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) За извършване на дейности по обезвреждане на отпадъци чрез депониране всеки собственик на депо предоставя обезпечение, покриващо бъдещи разходи за закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото. За осигуряване на обезпечението е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежемесечно превежда на собственика на депото дължимите средства за осигуряване на обезпечението на база на количествата отпадъци, които е депонирал.

(2) Обезпечението по ал. 1 може да бъде под формата на:

1. месечни отчисления в банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото, или

2. месечни отчисления в банкова сметка със специално предназначение, блокирана за периода до приключване и приемане на мерките по закриване и следексплоатационни грижи на площадката на депото, с изключение на случаите, когато е разрешено тяхното ползване по реда на чл. 62, или

3. банкова гаранция в полза на съответната РИОСВ, на чиято територия се намира депото.

(3) Когато собственик на депото е община или бюджетно предприятие, обезпечението по ал. 1 е под формата на месечни отчисления по ал. 2, т. 1 или 2.

(4) Отчисленията по ал. 2, т. 1 и 2 се определят в левове за един тон депониран отпадък.

(5) Размерът на отчисленията за един тон депониран отпадък се актуализира на всеки три години.

(6) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Дължимите суми за невнесени отчисления по ал. 2, т. 1 или 2 се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2. Актът се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на неговия собственик дължимите средства за осигуряване на обезпечението. Когато обезпечението не е внесено от собственика, но ползвателят е превел дължимите средства за осигуряване на обезпечението, актът се съставя на собственика на депото.

(7) Невнесените отчисления по ал. 2, т. 1 или 2 след влизане в сила на акта за установяване на публично държавно вземане по ал. 6 се събират принудително заедно с лихвите и разноските от НАП по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(8) Събраните суми от НАП постъпват по сметката, посочена в отправеното искане за събирането им.

(9) Редът и начинът за определяне размера и предоставянето на обезпеченията, разходването на средствата от отчисленията и случаите, в които РИОСВ има право да иска усвояване на банковата гаранция, се определят с наредбата по чл. 43, ал. 2.

(10) С наредбата по чл. 43, ал. 2 се определя и минималният размер на обезпеченията за закриване и следексплоатационни грижи на депата за отпадъци.

Размерът на тези отчисления е в левове за тон депониран отпадък и е определен по реда на Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. За 2021 г. размерът е 1,15 лв./тон;

• **Чл. 64.** (1) За обезвреждане на отпадъци на регионално или общинско депо за неопасни отпадъци и на депа за строителни отпадъци се правят отчисления в размер и по ред, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2.

(2) Отчисленията по ал. 1 имат за цел да се намали количеството на депонираните отпадъци и да се насърчи тяхното рециклиране и оползотворяване.

(3) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Отчисленията се определят в левове за един тон депонирани отпадъци и се превеждат от собственика на депото ежемесечно по банкова сметка за чужди средства на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. За осигуряване на отчисленията е отговорен и всеки ползвател на депото, като ежемесечно превежда на собственика на депото дължимите средства на база на количествата отпадъци, които е депонирал.

(4) Натрупаните средства по ал. 1 се разходват за дейности по изграждане на нови съоръжения за третиране на битови и строителни отпадъци, осигуряващи изпълнение от общините на изискванията на закона и подзаконовите нормативни актове по прилагането му. Средствата могат да бъдат разходвани за извършването на последващи разходи, свързани с изградените съоръжения и инсталации за оползотворяване на битови отпадъци.

(5) Размерът на отчисленията за битови отпадъци се намалява, когато целите в съответния регион по чл. 49, ал. 9 са изпълнени от общините в съответствие с решението по чл. 26, ал. 1, т. 6, както следва:

1. с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 1;
2. (изм. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за ограничаване на количествата депонирани битови биоразградими отпадъци, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2;
3. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за повторна употреба и рециклиране по чл. 31, ал. 1, т. 3 - 6 съгласно сроковете в § 15, ал. 2 от преходните и заключителните разпоредби;
4. (нова - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) с 50 на сто за целите за намаляване на депонираните битови отпадъци съгласно сроковете в § 15, ал. 5 от преходните и заключителните разпоредби.

(6) Намаленията в размера на отчисленията по ал. 5 се прилагат независимо едно от друго.

(7) В случай че се установи предоставяне на невярна информация за намаление на размера на отчисленията по ал. 5, задължените лица заплащат отчисленията в двоен размер за съответния период, през който е използвана информацията.

(8) (Доп. - ДВ, бр. 19 от 2021 г., в сила от 05.03.2021 г.) Дължимите суми за невнесени отчисления по ал. 3 се определят с акт за установяване на публично държавно вземане, издаден по реда на чл. 166 от Данъчно-осигурителния процесуален кодекс от директора на РИОСВ, на чиято територия се намира депото. Актът се съставя въз основа на документи, определени с наредбата по чл. 43, ал. 2. Актът се съставя на ползвателя на депото, който не е превел на собственика на депото дължимите отчисления за всеки тон депониран отпадък. Когато отчисленията не са внесени от собственика на депото, но ползвателят на депото е превел дължимите отчисления за всеки тон депониран отпадък, актът се съставя на собственика на депото.

(9) Невнесените отчисления по ал. 3 след влизане в сила на акта за установяване на публично държавно вземане по ал. 8 се събират принудително заедно с лихвите и разноските от НАП по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс.

(10) Събраните суми от НАП постъпват по сметката, посочена в отправеното искане за събирането им.

Размерът на отчисленията по Чл.64 от ЗУО е в левове за тон депониран отпадък и е определен с Наредба № 7 от 19.12.2013 за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци. За 2021г. размерът е 82,00 лв. /тон.

С последните изменения на Закона за местните данъци и такси, в сила от 17.02.2021 г., чл. 67 регламентира:

(1) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице се определя за календарна година при спазване на принципа за понасяне на разходите от причинителя или притежателя на отпадъците.

(2) Размерът на таксата за битови отпадъци за всяко задължено лице е сумата от размера на таксата за всяка услуга по чл. 62, която се определя, като разходите за сметка на таксата за битови отпадъци за текущата година от план-сметката, формирани по реда на чл. 66, ал. 13 за всяка услуга по чл. 62, се разпределят, като се приложи съответният начин за изчисление в зависимост от приетите от общинския съвет основи за услугите по чл. 62.

(3) Размерът на таксата за единица основа се определя в левове за всяка календарна година и се приема с решението на общинския съвет по чл. 66, ал. 3, т. 2 за одобряване на план-сметката.

(4) Количеството битови отпадъци е водеща основа за определяне на размера на таксата за битови отпадъци.

(5) Общинският съвет може да приеме основа или основи, различни от посочената в ал. 4, при условие че съществуват обективни обстоятелства, възпрепятстващи прилагането и.

(6) Общинският съвет приема основите за изчисляване размера на таксата за всяка от услугите по чл. 62 с наредбата по чл. 9. (Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги). Решението за приемане или изменение на наредбата по чл. 9 съдържа и мотивите, придружени с анализ, за избор на определената основа, а в случаите по ал. 5 - и мотиви за неприлагане на основата по ал. 4, както и вида и източника на информация за изчисляване размера на таксата за битови отпадъци.

(7) Преди внасяне за разглеждане на заседание на общинския съвет проектът на наредба по чл. 9 се публикува за обществено обсъждане по реда на чл. 26 от Закона за нормативните актове. Заедно с проекта на наредба по чл. 9 на интернет страницата на съответната община се публикува и решението по ал. 6.

(8) Основите за определяне на размера на таксата за битови отпадъци, които общинският съвет може да приеме, са:

1. за услугата по събиране и транспортиране на битови отпадъци до съоръжения и инсталации за тяхното третиране:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

2. за услугата по третиране на битовите отпадъци в съоръжения и инсталации:

а) индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост;

б) количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране;

в) брой ползватели на услугата в имота;

3. за услугата по поддържане на чистотата на териториите за обществено ползване в населените места и селищните образувания в общината:

а) брой ползватели на услугата в имота;

б) разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот.

(9) Общинският съвет може да приеме различни основи за отделните населени места, за отделните зони в тях, за селищните образувания, за различните категории задължени лица и за отделните услуги по чл. 62, като бъдат посочени изрично мотивите за различните основи.

(10) При приемане на основа индивидуално определено количество битови отпадъци за имота чрез торби с определена вместимост и товароносимост същите се закупуват от задължените лица по ред, определен в наредбата по чл. 9. С наредбата по чл. 9 общинският съвет може да определи минимален брой торби, които да бъдат закупени от задължено лице за календарна година, съобразен с извършения анализ за минималното количество битов отпадък, генерирано от един ползвател на услугата в дадено населено място, селищно образувание или зона. Когато закупените за годината торби надхвърлят действително изразходваните през годината, останалите торби се използват през следващата година, като се приспадат от определения за нея минимален брой и се заплаща само разликата.

(11) При приемане на основа:

1. "брой ползватели на услугата в имота" или "разгъната застроена и/или незастроена площ на недвижимия имот" общинският съвет при определяне на размера на таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно населените места в общината и отделните зони в тях, вида на имота, неговото предназначение и вида на извършваната в имота икономическа дейност;

2. "индивидуално определено количество битови отпадъци за имота, включително чрез торби с определена вместимост и товароносимост" или "количество битови отпадъци за имота, определено съобразно броя и вместимостта на необходимите съдове за събиране на битовите отпадъци и честотата за тяхното транспортиране" общинският съвет при определяне размера на

таксата за битови отпадъци може да приема допълнително диференциране съобразно вида на битовия отпадък.

Новите нормативни разпоредби ще наложат нов подход при формирането и определянето на размера на таксата за битови отпадъци, отразени в общинската наредба за администрирането на цени на такси и услуги. Очаква се този подход да повиши размера и събираемостта на приходите от такса „Битови отпадъци“ и да ангажира повече населението с проблемите по разделно събиране и управление на отпадъците.

Други източници на приходи за опазване на околната среда и управление на отпадъците

Държавен бюджет

Целевото финансиране на общински проекти от страна на държавния бюджет не е пряко обвързано с целите и приоритетите в областта на опазване на околната среда и управлението на отпадъците. Необходимо е подобряване на координацията между институциите при определянето на проектите, в т.ч. разработване на ясни критерии за финансиране и процедури за контрол.

Външно финансиране - Оперативни програми

Външното финансиране се извършва чрез кандидатстване с проекти пред ОП „Околна среда”, ПУДООС, ПРСР, НДЕФ и други финансиращи организации.

Необходимостта от засилване на контролната дейност от страна на администрацията както и провеждане на кампании сред населението за в бъдеще има вероятност да доведат до още по-голямо увеличаване на необходимите финансови средства.

За изпълнението на плановете за действие, предвидени в стратегическите документи на общината, следва да се търсят източници на средства извън общинския бюджет – Оперативни програми, финансирани от фондовете на ЕС, Програма за развитие на селските райони, Програми за трансгранично сътрудничество, Програми на българските министерства и други.

5.4. Информирание на обществеността

Информиранието на обществеността цели повишаване на екологичната култура на населението и по-конкретно за опазване на околната среда, намаляване на количеството на отпадъците и тяхното екологосъобразно събиране и обезвреждане. Необходима е по-широка гласност както за възникнали проблеми пред общината, така и за търсене на решението им и привличане на общественост в изпълнение на предприетите мерки.

Съгласно чл. 17 от Закона за опазване на околната среда, всеки има право на достъп до налична информация за състоянието на компонентите на околната среда, както и за дейностите или мерките, включително административни мерки, планове и програми, които оказват или са в състояние да оказват въздействие върху околната среда.

Община Шабла има добре функционираща система за информирание на населението за състоянието на околната среда. Информационното обслужване се състои в събиране и предоставяне на данни за състоянието на околната среда, информирание обществеността за включването ѝ в предстоящи екологични мероприятия, за участие при разработване и обсъждане на проекти, за изпълнение на конкретни мероприятия и резултатите от тях и т.н.

Информиранието на населението на община Шабла за състоянието на околната среда, за изпълнението на мерките от Общинската програма за опазване на околната среда, както и за реализацията на проекти с екологична насоченост се осъществява чрез публикуването на информация на интернет страницата на Община Шабла. Извършва се уведомяване на населението за инвестиционни предложения и допускане изработването на проекти на ПУП.

Информацията се предоставя чрез публикуване в електронни регионални и местни медии и на електронната страница на Община Шабла, провеждат се информационни кампании за опазване на околната среда. Уведомленията за инвестиционни предложения, които постъпват в

Общината се обявяват публично на електронната страница на общината, поставя се обява на таблото в сградата на Общината.

За информиране на обществеността най-използваните средства са:

- общински вестник „Изгрев“;
- обявления на информационните табла в сградата на община Шабла и в кметствата;
- интернет страница на община Шабла – www.shabla.info;
- кабелна телевизия „Калиакра ТВ“.

Много ефективни форми за изграждане на екологична култура и гражданска позиция в населението са редица проекти, свързани с опазване и възстановяване на околната среда, които община Шабла разработва и/или участва под някаква форма. Стремешът е да бъдат обхванати и ангажирани всички възрастови групи, като особено внимание се обръща на младите хора. Една от задачите за изпълнението на тази цел е добрата информираност на гражданите относно състоянието на околната среда и дейностите, които се извършват от Общинската администрация за нейното подобряване. Предоставяйки на гражданите възможността да се информират за състоянието на околната среда, те могат активно да участват в екологичната работа на администрацията и въз основа на информацията, която получават да изразява своето мнение и предложения.

РАЗДЕЛ II. АНАЛИЗ НА СИЛНИТЕ И СЛАБИТЕ СТРАНИ, ВЪЗМОЖНОСТИТЕ И ЗАПЛАХИТЕ /SWOT АНАЛИЗ.

SWOT анализът е обективно следствие от извършените ситуационни анализи на съществуващото състояние и практики и изхожда от идеята за разделянето на обекта на анализ от средата, в която той функционира.

Силни страни. Силните страни са ресурси или други предимства, които притежава секторът. Силната страна е отличителна компетенция, която дава сравнително предимство.

Слаби страни. Слабите страни представляват ограниченията или недостигът на ресурси, умения и способности, които сериозно възпрепятстват развитието на сектора.

Възможности. Възможностите представляват най-благоприятните елементи на външната среда. Това са благоприятни външни фактори, от които секторът се възползва или би могъл да се възползва.

Заплахи. Заплахите са най-неблагоприятните сегменти на външната среда. Те поставят най-големи бариери пред настоящото или бъдещото (желаното) състояние на околната среда.

Целта на този анализ е да се оцени кои направления от дейностите по опазване на околната среда в региона на Община Шабла са най-ефективни, в кои може да се постигне най-добър успех и хармонично развитие чрез използване на силните страни и благоприятните възможности на външната среда, както и чрез преодоляване или намаляване на действието на слабите страни и външните заплахи.

В технологията на стратегическото планиране SWOT анализът има ключово значение. Благодарение на него получените резултати от „анализа на средата“ могат да се приоритизират и да бъдат структурирани по начин, позволяващ извличането на генералните стратегически цели, които ще преследва Община Шабла през следващите години.

За целите на анализа е използвана цялата налична информация за съществуващото положение и тенденциите по компоненти на околната среда.

СИЛНИ СТРАНИ (STRENGTHS)	СЛАБИ СТРАНИ (WEAKNESSES)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Богати природни дадености – защитени територии и зони в Натура 2000 и биоразнообразие - животински и растителни видове със световно значение. ➤ Чист атмосферен въздух, липса на сериозни източници на замърсяване на околната среда, на наднормен шум и йонизиращи лъчения. ➤ Плодородна земя и благоприятни климатични условия за биологично земеделие и животновъдство. ➤ Излаз на Черно море, наличие на термални минерални извори и солено езеро – лагуна “Шабленската Тузла” с уникална по своя състав лечебна кал. ➤ Изградено Регионално депо за неопасни отпадъци и Претоварна станция. ➤ Добре изградена система за организирано сметосъбиране във всички населени места на общината. ➤ Въведена система за разделно събиране и оползотворяване на рециклируеми отпадъци. ➤ Наличие на нормативна база и стратегически документи на местно ниво за разрешаване на проблемите по опазване на околната среда. ➤ Изграден и функциониращ Зелен образователен център с подготвени кадри. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Лошо състояние на част от елементите на техническата инфраструктура - амортизирана водопроводна мрежа и липса на канализация и ПСОВ в селата. ➤ Основен източник на отопление в общината са твърдите горива, което оказва влияние върху чистотата на въздуха през зимата. ➤ Увеличаване на автомобилния парк и пътния трафик през лятото, което оказва влияние върху чистотата на въздуха. ➤ Увеличаване на количествата генерирани отпадъци и ниско ниво на рециклиране и оползотворяване. ➤ Периодично възникване на нерегламентирани замърсявания. ➤ Наличие на 38 броя ББ кубове с негодни за употреба ПРЗ. ➤ Липса на собствени финансови средства за съфинансиране на големи екологични проекти. ➤ Отрицателен баланс между приходите и разходите за дейностите за чистота, озеленяване и управление на отпадъците ➤ Ниска екологична култура на населението. ➤ Слабо развито био земеделие. ➤ Ниска степен на залесеност на територията.
ВЪЗМОЖНОСТИ (OPPORTUNITIES)	ЗАПЛАХИ (THREATS)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Изграждане на канализация и ПСОВ в по-малките населени места. Реконструкция на водопроводната мрежа в населените места. ➤ Доизграждане на канализационната мрежа в града и модернизация на ПСОВ. ➤ Използване на нови технологии за възстановяването на екологичното равновесие и за третирането и оползотворяването на отпадъците. ➤ Съхранение на зелените системи и залесителни мероприятия. ➤ Добри условия за развитие на биологично земеделие, растениевъдство, животновъдство и преработвателна промишленост с висока добавена стойност. ➤ Намаляване използването на конвенционални източници на енергия, включително твърди горива, чрез замяната им с възобновяеми такива. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Замърсяване на околната среда от антропогенни и други фактори. ➤ Влошаване качеството на водопроводната инфраструктура и липса на финансиране за изграждане на нови канализационни мрежи и ПСОВ. ➤ Нарастването на енергийните нужди може да доведе до неекологосъобразни решения и увеличаване използването на твърди горива. ➤ Риск от горски пожари и природни бедствия. ➤ Нарастващи разходи за управление и депониране на отпадъците, чистота и озеленяване. ➤ Социална чувствителност към повишаване на такса „Битови отпадъци”. ➤ Недостатъчна държавна подкрепа към местната власт за изпълнение на законовите задължения в сферата на опазването на околната

<ul style="list-style-type: none">➤ Въвеждане на нови и интерактивни форми на екологично образование и обучение.➤ Повишаване на екологичната култура на населението за опазване на околната среда.➤ Усъвършенстване на партньорството с НПО, бизнеса и други общини при подготовка и реализиране на екологични проекти.➤ Използване на финансови инструменти на ЕС за решаване на проблемите, свързани с опазване на околната среда.	<p>среда.</p> <ul style="list-style-type: none">➤ Глобално изменение на климата, водещо до изместване на климатичните зони и пораждање на ресурсни проблеми.➤ Загуба на биоразнообразие от неконтролирани антропогенни дейности.➤ Непокриване на ветеринарно-санитарните изисквания за производство на животновъдна продукция.➤ Глобални пандемии и влошаване на епизоотичната обстановка.
---	---

РАЗДЕЛ III. ВИЗИЯ ЗА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНАТА

Визията описва крайното желано състояние на околната среда на община Шабла според представите на населението и на общинското ръководство.

ОБЩИНА ШАБЛА – УНИКАЛНИ ПРИРОДНИ ДАДЕНОСТИ, ЧИСТА ОКОЛНА СРЕДА, ЕКОЛОГИЧНА ИНФРАСТРУКТУРА И МОДЕРНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ ЗА КАЧЕСТВЕН И ЗДРАВΟΣЛОВЕН ЖИВОТ НА НАСЕЛЕНИЕТО

Визията за околната среда описва перспективите за развитие на Общината в близките 10 години. Тя дава общата представа за характеристиките на околната среда в общината в контекста на концепцията за устойчиво развитие. Крайният резултат и изводите, направени от анализите за визия, са ориентирани към различните сфери на развитие на местно ниво.

РАЗДЕЛ IV. ЦЕЛИ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА

1. Генерална стратегическа цел

„Устойчиво управление на околната среда в община Шабла за осигуряване на добри условия за живот и работа, чрез обновяване на инфраструктурата, благоустрояване на населените места и запазване на природните ресурси“.

2. Приоритети

Стратегическата цел на Община Шабла в областта на околната среда е да се ангажира и съдейства за опазване и предотвратяване на замърсяването на околната среда по всичките й компоненти и фактори на въздействие, за намаляване на риска за здравето на населението.

За постигането на генералната стратегическа цел на Общинската програма за опазване на околната среда са формулирани следните приоритети:

Приоритет № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мярка 1.1: Обезпечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината.

Тази мярка включва дейности, свързани с подобряване на водоснабдяването и качеството на питейната вода в община Шабла и устойчиво решаване на екологичните проблеми, свързани с пречистването на отпадъчните води. Предвижда се обновяване на водопроводи на територията на общината за подобряване качеството на водоснабдяването и изграждане на нови водопроводи за територията на СО „Кария“, СО „Къмпинг - Добруджа“ в Шабла, с. Тюленово и обекти на Министерство на отбраната.

За пречистване на отпадъчните води се предвиждат дейности в две направления:

- Реконструкция и модернизация на действащата ПСОВ – гр. Шабла, в т.ч. и увеличаване на капацитета ѝ за присъединяване на нови потребители, чрез осигуряване на целево финансиране за реализацията на проект „Доизграждане на ПСОВ гр. Шабла с довеждащи комуникации и частично доизграждане на довеждащ, заустващ канализационен колектор и вътрешна канализационна мрежа по определени улици“;

- Доизграждане на ПСОВ на н. Шабла, включително изграждане на довеждащ и заустващ колектори, изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от СО „Кария“, СО „Къмпинг - Добруджа“, с. Тюленово, обекти на Министерство на отбраната, „Проучване и добив на нефт и газ“ АД и други потребители в прилежащата територия, с цел опазване на морските води.

- Изграждане на ПСОВ и канализационна мрежа в с. Крапец.

Предвиждат се и дейности за подобряване на мониторинга и контрола върху състоянието и качеството на повърхностните и подземни води.

Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия

Корекция на речни корита, прочистване и укрепване на канали, дерета и др.

Приоритет № 2: Усъвършенстване на системата за управление на отпадъците

Осигуряване на екологосъобразното управление на отпадъците, чрез предотвратяване и ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.

Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците

Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на общината за управление на отпадъците

Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците

Приоритет № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие

Опазване и възстановяване на природните екосистеми, генетичното биоразнообразие и обезпечаване на биологичната сигурност, съгласно българското и международно екологично законодателство. Подобряване на контрола върху възможните негативни влияния върху биологичното разнообразие и обезпечаване постигането на устойчиво използване на биологичните ресурси в община Шабла.

Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Натура 2000

Включване на териториите с природозащитна стойност в цялостната схема за устройство на територията на община Шабла. Устройване и социализиране на защитените зони по Натура 2000 като част от рекреационния потенциал на общината.

Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите

Опазване на почвите включва всички дейности, добри практики и процедури, свързани с опазването и подобряването на способността на почвата да изпълнява всичките си функции и да повишава продуктивните си възможности. Целта е постигане на ефективни промени в биологичната ѝ активност, физическия и химическия състав, структурата, които да намалят

степената на деградацията, да повишат усвояемостта на хранителните вещества, количеството и качеството на растителната продукция. Това може да се постигне чрез прилагане на подходящо райониране на земеделските култури и сортове, използването на научно обосновани мероприятия за конкретните условия - сеитбообръщения, балансирано торене, почвени подобрители, мелиоративни мероприятия и др.

Приоритет № 4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места в община Шабла

Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства

Поддържане на нивата на замърсителите на въздуха в населените места до нормативно определените нива в страната.

Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване

Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова пътна и улична мрежа.

Увеличаване и поддържане на зелените площи в населените места.

Приоритет № 5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в Общинска администрация – Шабла

Мярка 5.2: Подобряване на информационната обезпеченост и ангажиране на местното население за опазване на околната среда

Създаване на работещ механизъм за обмен на информация сред заинтересованите институции и организации, работещи в сферата на околната среда. Осигуряване на публичен достъп до информация относно състоянието на околната среда и общинските дейности по управлението ѝ чрез интернет платформа.

Постигането на целите и приоритетите, заложиени в настоящата програма, само по себе си е следваща стъпка към систематичното решаване на екологичните проблеми в Община Шабла.

РАЗДЕЛ V: ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ПРОГРАМА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШАБЛА 2021 – 2028 Г.

Приоритет № 1: Устойчиво и интегрирано управление на водните ресурси

Мерки	Дейности/ Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 1.1: Обеспечаване на добро състояние и управление на водните ресурси на територията на общината	1.1.1. Подобряване техническото състояние на водопроводните системи в населени места на общината	3000	Община, ВиК	2021 – 2028	МОСВ, ОПОС, ДБ, Общински бюджет, СПРЗСР, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС
	1.1.2. Реконструкция и модернизация на действащата ПСОВ – гр. Шабла, в т.ч. и увеличаване на капацитета ѝ за присъединяване на нови потребители, чрез реализацията на проект „Доизграждане на ПСОВ гр. Шабла с довеждащи комуникации и частично доизграждане на довеждащ, заустващ канализационен колектор и вътрешна канализационна мрежа по определени улици“	5000	Община, ВиК	2021 – 2028	МОСВ, ДБ, Общински бюджет, ФЛАГ, Публична инвестиционна програма на МС и др.
	1.1.3. Доизграждане на ПСОВ - нос Шабла, включително изграждане на довеждащ и заустващ колектори, изграждане на канализационна мрежа и осигуряване на необходимата инфраструктура за пречистване и отвеждане на отпадъчните води от СО „Кария“, СО „Къмпинг - Добруджа“, с. Тюленово, обекти на Министерство на отбраната, „Проучване и добив на нефт и газ“ АД и други потребители в прилежащата територия	10000	Община, ВиК	2021 – 2028	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет и др.

	1.1.4. Изграждане на ПСОВ и канализационна мрежа в с. Крапец	5000	Община	2021 – 2028	МОСВ, ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.1.5. Въвеждане на алтернативни технологии за пречистване на битови отпадъчни води в малките населени места и селищните образувания, изграждане на локални пречиствателни съоръжения в производствени предприятия и др.	1500	Община	2021 – 2028	МОСВ, ДБ, Общински бюджет и др.
	1.1.6. Осъществяване на постоянен и периодичен мониторинг относно качествата на питейните и отпадъчни води на територията на Община Шабла	-	ВиК РЗИ	2021 – 2028	ВиК РЗИ
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.1.		24500			
Мярка 1.2: Превенция и управление на риска от наводнения и други природни бедствия	1.2.1. Брегоукрепване в района на с. Крапец по приоритетни етапи	15000	Община, МРРБ, Областна администрация и др.	2021 – 2028	НПВУ, ОПОС, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	1.2.2. Брегоукрепване в района на СО „Къмпинг - Добруджа“	3200	Община, МРРБ, Областна администрация и др.	2021 – 2028	НПВУ, ОПОС, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	1.2.3. Почистване, обезопасяване и благоустрояване на дерета в общината	500	Община	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	1.2.4. Актуализиране на Общински план за защита при бедствия, аварии и катастрофи	3	Община	2021 – 2028	Общински бюджет и др.

	1.2.5. Изграждане на нови и оптимизиране и/или разширяване на съществуващи системи за предупреждение, наблюдение, докладване; прогнозиране и сигнализиране във връзка с климатичните изменения и риска от природни бедствия и аварии	200	Община	2021 – 2028	ТГС, ФМ ЕИП, НПВУ, ОПОС и други
	1.2.6. Повишаване на информираността на населението, обучения, информационно-образователни мерки за формиране, прилагане и изпълнение на целите на политиките, свързани с изменението на климата	2	Община	2021 – 2028	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 1.2.		18905			
ОБЩО ЗА ПРИОРИТЕТ 1:		43405			

Приоритет № 2: Усъвършенстване на системата за управлението на отпадъците

Мерки	Дейности/ Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 2.1: Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци	2.1.1. Подобряване управлението на отпадъците, в т.ч. предотвратяване и намаляване на генерирането на отпадъци, подготовка за повторна употреба и рециклиране	500	Община Предприятия и др.	2021-2028	ОПОС ПУДООС Държавен бюджет Общински бюджет Отчисления по ЗУО
	2.1.2. Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки и проучване на възможностите за въвеждане на депозитна система за отпадъци от опаковки	100	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки	2022-2028	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп)
	2.1.3. Закупуване на индивидуални съдове за разделно събиране на отпадъци от хартия, пластмаса, метал – около 1300 броя за домакинствата в община Шабла	50	Община	2022-2028	Общински бюджет, Републикански бюджет, ОПОС, ПУДООС

	2.1.4. Доставка на специализирана техника и оборудване за разделно събиране на отпадъците	300	Община, Организации по оползотворяване на отпадъци и др.	2021-2028	ОПОС, МОСВ, ПУДООС и др.
	2.1.5. Създаване на площадка за временно съхранение на строителни отпадъци	100	Община	2021-2028	ОПОС, МОСВ, Отчисления по ЗУО, и др.
	2.1.6. Организиране на информационни кампании за ползите от разделно събиране на рециклируемите отпадъци	1	Община и медии	постоянен до 2028 г.	Общински бюджет, ООПОО и др.
	2.1.7. Извършване на актуален Морфологичен анализ на смесените битови отпадъци към 2022 г.	10	Община	2022	Общински бюджет, ДБ и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.1.		1061			
Мярка 2.2: Увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и Прилагане на Стратегията и плана за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021 – 2027 г.	2.2.1. Развитие на системите за събиране на масово разпространени и опасни отпадъци, т.ч. /текстил, обувки, луминисцентни лампи, батерии, акумулатори и отработени масла, електрически и електронни уреди, излезли от употреба МПС и др./	100	Община	2021-2028	Организации по оползотворяване на отпадъци от опаковки и МРО Общински бюджет
	2.2.2. Разширяване и оптимизиране на системата за разделно събиране на отпадъци от опаковки във всички населени места на общината	100	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки (ООООп), Община	2022-2025	Организация по оползотворяване на отпадъци от опаковки, Общински бюджет и др.
	2.2.3. Доставка на специализирана техника и оборудване за разделно събиране на биоразградимите отпадъци	300	Община	2021-2028	ОПОС, МОСВ, ПУДООС и др.
	2.2.4. Проучване за възможностите за рециклиране на строителните отпадъци в териториално близки райони, както и за оползотворяване на строителни отпадъци в обратни насипи, рекултивация на нарушени терени и	-	Община, РСУО	2021-2028	Общински бюджет

	стари депа и други подобни терени				
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.2.		500			
Мярка 2.3: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране и екологосъобразно обезвреждане на отпадъците	2.3.1. Участие в регионалната система за управление на отпадъците - регион Добрич	-	PCYO	2021-2028	PCYO „Добрич”, МОСВ, Общини, членуващи в PCYO
	2.3.2. Поставяне на видеонаблюдение и контрол на критичните точки за образуване на нерегламентирани сметища	10	Община	2021-2028	Общински бюджет, Държавен бюджет, МОСВ
	2.3.3. Подновяване на амортизираните съдове за смет /закупуване на нови/, обновяване и техническа поддръжка на транспортните средства за извозване на отпадъци	100	Община	2021-2028	Общински бюджет, такса смет, отчисления по ЗУО
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.3.		110			
Мярка 2.4: Нормативно регулиране и укрепване на административния капацитет на Общината за управление на отпадъците	2.4.1. Приемане на промени в общинската нормативна уредба съобразно развитието и изискванията на европейското, националното законодателство и местните политики за отпадъци	-	-	2021-2028	-
	2.4.2. Обучения на служители в ОА и други общински звена по теми за управление на отпадъците	1	Община, МОСВ, НСОРБ	2021-2028	Общински бюджет, Държавен бюджет и др. източници
	2.4.3. Изграждане на единна информационна система за управление на отпадъците, която да осигурява възможност за събиране, съхранение и обработка на данните	3	Община	2021-2028	Общински бюджет и др. източници
	2.4.4. Изготвяне и публикуване на годишен отчет по изпълнение на дейностите заложи в Програмата за	-	Община	Постоянен веднъж годишно до	-

	управление на отпадъците			31 март	
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.4.		4			
Мярка 2.5: Участие на обществеността и превръщането ѝ в ключов фактор при прилагане на йерархията на управление на отпадъците	2.5.1. Публикуване на обяви за консултации, срещи, обществени обсъждания и други в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на отпадъците	-	Община	2021-2028	-
	2.5.2. Провеждане на информационни и разяснителни кампании и издаване на информационни материали за разделно събиране и подобряване на управлението на битовите отпадъци като ресурси в съответствие с мерките, предвидени в общинската програма за управление на отпадъците за различни възрастови и социални групи	5	Община	2021-2028	Общински бюджет и др.
	2.5.3. Провеждане на местни кампании по почистване на обществени зелени площи, паркове, градинки, площи и др.	10	Община	2021-2028	Общински бюджет и др.
	2.5.4. Организиране на творчески конкурси за деца и ученици за намаляване и оползотворяване на отпадъците	3	Община, училища и детски градини	2021-2028	Общински бюджет и др.
	2.5.5. Участие в национални кампании на ПУДООС	30	Община, кметства, училища и детски градини	2021-2028	ПУДООС
ОБЩО ЗА МЯРКА 2.5.		48			
ОБЩО ЗА ПРИОРИТЕТ 2:		1723			

Приоритет № 3: Опазване и управление на биологичното разнообразие и почвите

Мерки	Дейности/ Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 3.1: Ограничаване на негативните влияния върху биологичното разнообразие в община Шабла	3.1.1. Проучване на потребностите, разработка и реализация на проекти, насочени към запазване и подобряване на биологичното разнообразие в общината	200	Община РИОСВ, ДЛС	2021 – 2028	МОСВ, ПУДООС и други
	3.1.2. Обособяване на екопътеки и маршрути с възможности за велосипеден и пешеходен туризъм	150	Община, ДЛС	2021 – 2028	ТГС, Финансов механизъм на ЕИП, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	3.1.3. Подобряване на икономическата стойност на горите, включително инвестиции за оборудване и практики за дърводобив, щадящи почвата и ресурсите	500	Община, ДЛС	2021 – 2028	СПРЗСР, Общински бюджет и други
	3.1.4. Залесяване на изсечени, засегнати от горски пожари гори и нови неземеделски територии	500	Община, ДЛС	2021 – 2028	ОПОС, СПРЗСР, ДБ, Общински бюджет
	3.1.5. Модернизиране на ловни бази и насърчаване развитието на ловното стопанство и ловния туризъм	100	ДЛС	2021 – 2028	МЗХГ, ДЛС, Републикански бюджет, Частни инвестиции
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.1.		1450			
Мярка 3.2: Устойчиво управление на защитените зони по Natura 2000 в община Шабла	3.2.1. Изпълнение на мерки и дейности за управление на защитени територии и зони, включително влажни зони на територията на община Шабла	500	РИОСВ, ДЛС, Община	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи програми
	3.2.2. Подпомагане изпълнението на мерки по опазване и възстановяване на редки и застрашени растителни и животински	250	РИОСВ, ДЛС, Община	2021 – 2028	ОПОС, ПУДООС и други финансиращи

	видове, както и на ценни природни територии в общината				програми
	3.2.3. Изпълнение на предвидените лесоустройствени мероприятия по горскостопанските планове за горските територии	50	Община , ДЛС	2021 – 2028	ДБ, Общинския бюджет и други финансиращи програми
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.2.		800			
Мярка 3.3: Опазване, устойчиво ползване и възстановяване функциите на почвите	3.3.1. Мониторинг за качеството на почвите	-	Община, РИОСВ	2021 – 2028	МОСВ, Общински бюджет
	3.3.2: Устойчиво управление на деградирани земеделски земи, чрез: - Биологична рекултивация с тревни смеси, характерни за района; - Прилагане на противоерозионни мерки и техники за обработка на почвата.	200	Община, Земеделски производители	2021 – 2028	Общински бюджет, Частни инвестиции
	3.3.3: Създаване на защитни пояси и линейни залесявания покрай границите на земеделските имоти, край канали, пътища и др. за защита от ветрове	250	Община	2021 – 2028	СПРЗСР, НПВУ, Общински бюджет
	3.3.4: Екологосъобразно обезвреждане на 38 броя ББ кубове с негодни за употреба ПРЗ	500	Община	2021 – 2028	МОСВ, ПУДООС, Българо-швейцарска програма за сътрудничество, Държавен бюджет и др.
ОБЩО ЗА МЯРКА 3.3.		950			
ОБЩО ЗА ПРИОРИТЕТ 3:		3200			

Приоритет № 4: Опазване качеството на атмосферния въздух и подобряване чистотата на населените места

Мерки	Дейности/ Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 4.1: Реализиране на проекти и дейности за ограничаване вредното въздействие от употреба на твърди горива и внедряване на щадящи околната среда производства	4.1.1. Въвеждане на енергоспестяващи мерки (ЕСМ) в сграда на Общинска администрация - Шабла	1000	Община	2021 – 2028	ПРСР, Общински бюджет
	4.1.2. Въвеждане на ЕСМ в частни жилищни сгради на територията на община Шабла	500	Община, Частни физически и/или юридически лица	2021 – 2028	Национална програма за енергийна ефективност в многофамилни жилищни сгради, Частни инвестиции и други източници
	4.1.3. Повишаване на енергийната ефективност на стопански сгради	300	Частни физически и/или юридически лица	2021 – 2028	ОПИК, СПРЗСР, НПВУ, Частни инвестиции и др.
	4.1.4. Повишаване на енергийната ефективност на сградите на общината и Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението“ гр. Шабла, както и смяна на покривна конструкция на сградата	500	Община	2021 – 2028	НПВУ, Репубикански бюджет и други източници
	4.1.5. Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в общински сгради на територията на община Шабла	1000	Община	2021 – 2028	СПРЗСР, НПВУ, ВОМР, Репубикански бюджет и други източници

	4.1.6. Въвеждане на енергоспестяващо улично осветление в населените места на община Шабла	1000	Община	2021-2028	Финансов механизъм на ЕИП, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет
	4.1.7. Изграждане на соларни инсталации на общински сгради на територията на общината – сградата на общинска администрация, училища, детска градина, предприятия и др.	500	Община	2021-2028	ФМ ЕИП, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	4.1.8. Използване на наличен ресурс от тръстиката на територията на Шабленско и Дуранкулашко езеро за създаване на алтернативен начин на отопление чрез преработката и образуване на тръстиката в пелети	450	Община	2021-2028	НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	4.1.9. Проектиране и изграждане на инсталации за отопление чрез използване на геотермални източници на територията на община Шабла	2500	Община	2021-2028	СПРЗСР, НПВУ, Републикански бюджет, Общински бюджет и др.
	4.1.10. Изграждане на фотоволтаични центраци (ФВЦ)	2000	Инвеститори	2021-2028	Частни инвестиции
	4.1.11. Провеждане на ежегодни информационни кампании за ползите от въвеждането на енергоспестяващи мерки и за вредното въздействие на изгарянето на твърди горива	5	Община	2021-2028	Общински бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.1.		9755			
Мярка 4.2: Подобряване чистотата на населените места, облагородяване и озеленяване на площите за общественно ползване	4.2.1. Създаване на кътове за отдих и озеленяване на терени в населените места на територията на община Шабла	1000	Община	2021 – 2028	СПРЗСР, ТГС, ВОМР, ПУДООС, Републикански бюджет,

					Общински бюджет и др.
	4.2.2. Организиране на ежегодни кампании за почистване на обществени зелени площи във всички населени места и селищни образувания на общината	10	Община	2021 – 2028	Общински бюджет
	4.2.3. Контрол за спазване на нормативните изисквания в областта на опазване на околната среда, включително изсичане на дървета и изгаряне на битови отпадъци	-	Община	2021 – 2028	-
	4.2.4. Намаляване на емисиите на прах от общински улици и пътища, чрез редовно почистване и поддържане	100	Община	2021 – 2028	Общински бюджет
	4.2.5. Закупуване на фиданки от дървесни видове за залесяване на улици и площи в регулационните граници на населените места	30	Община	2021 – 2028	Общински бюджет, Натрупани средства от глоби и санкции
ОБЩО ЗА МЯРКА 4.2.		1140			
ОБЩО ЗА ПРИОРИТЕТ 4:		10895			

Приоритет № 5: Подобряване на административния капацитет за управление на околната среда и ангажиране на местното население

Мярки	Дейности/ Проекти	Бюджет (хил. лева)	Отговорна институция	Срок	Източници на финансиране
1	2	3	4	5	6
Мярка 5.1: Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда в	5.1.1. Осигуряване на възможности за повишаване на професионалната квалификация на кадрите, компетентни по управление на околната среда	5	Община	2021 – 2028	НСОРБ, ДБ, Общински бюджет
	5.1.2. Създаване на общинска	3	Община	2021 – 2028	Общински

Общинска администрация – Шабла	информационна система за мониторинг и управление на околната среда				бюджет
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.1.		8			
Мярка 5.2: Подобряване на информационната безопасност и ангажиране на местното население за опазване на околната среда	5.2.1. Консултации и обществени обсъждания в процеса на вземане на решения по общински нормативни актове и документи в областта на опазването на околната среда	-	Община	2021 – 2028	-
	5.2.2. Издаване и разпространение на информационни материали, свързани с опазването на околната среда	10	Община, РИОСВ, НПО Училища	2021 – 2028	ПУДООС, Общински бюджет
	5.2.3. Провеждане на анкетни проучвания за мнението на населението за опазването на околната среда	-	Община	2021 – 2028	-
	5.2.4. Организиране на конкурси на екологична тематика и „зелени“ училища за деца и ученици от общината	-	Община, Училища, Детски градини	2021 – 2028	-
ОБЩО ЗА МЯРКА 5.2.		10			
ОБЩО ЗА ПРИОРИТЕТ 5:		55			
ОБЩ БЮДЖЕТ НА ПРОГРАМАТА ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА НА ОБЩИНА ШАБЛА 2021-2028		59278			

РАЗДЕЛ VI. ОРГАНИЗАЦИЯ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПРОГРАМАТА

Организацията за изпълнението на общинската Програма за опазване на околната среда на община Шабла може да се определи като процес на системно планиране, събиране и анализ на информация и данни, разработване на проекти, кандидатстване за финансиране, реализация на одобрените проекти и редица други контролни и съпътстващи дейности. В този смисъл е целесъобразно Общината да разработи и прилага единна стройна организация за изпълнението на програмата, в която са ясно определени отговорниците за заложените проекти и дейности.

За установяване на степента на изпълнение на целите на Общинската програма за опазване на околната среда се предвижда система за наблюдение и оценка, която ще работи при условията на:

- Използване на показатели за наблюдение и оценка
- Съответствие с принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност

Наблюдението и оценката следва да проследяват ежегодно до каква степен са изпълнени конкретните задачи (чрез показателите) за постигане целите на ОПООС и спазени ли са тези основни принципи. В случай, че не са изпълнени задачите за съответния период или не са съблюдавани принципите на публичност, прозрачност и равнопоставеност, се извършва анализ на причините за това и какви действия следва да бъдат предприети, с оглед на тяхното реализиране.

За наблюдение и оценка на изпълнението на ОПООС, координиращ орган е РИОСВ.

По отношение реализацията на заложените в Програмата цели и мероприятия, основната дейност за координация, изпълнение и отчет е задължение на еколога на общината.

Периодично да се извършва актуализация на програмата, свързана с възникнали нови обстоятелства и документи.

Да се представя ежегоден отчет за изпълнението пред Общинския съвет.

Източници на финансиране на екологични проекти

Основните източници за финансиране на екологични проекти са:

- Общинския бюджет;
- Държавния бюджет;
- Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда;
- Националния доверителен екофонд;
- Публична инвестиционната програма на МС;
- Кохезионен фонд;
- Европейски фонд за регионално развитие;
- Финансови ресурси по линия на МОСВ;
- Оперативна програма „Околна среда“ 2021-2027 г.;
- Финансов механизъм на ЕИП;
- Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони 2021-2027 г. (СПРЗСР);
- Програма за иновации и конкурентоспособност 2021-2027 г.;
- Специализирани кредитни линии на банкови институции;
- Механизъм „съвместно изпълнени“ в рамките на протокола от Киото към Рамковата конвенция по изменение на климата;
- Споразуменията за двустранно сътрудничество;
- Международни организации, финансови институции и др.

РАЗДЕЛ VII. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ

Процесът на организация на изпълнението, осъществяване на мониторинг, контрол и последваща оценка на изпълнението на политиката за опазване на околната среда, в частност на настоящата Програма за опазване на околната среда, която дефинира тази политика за периода 2021-2028 г., се организира от Кмета на общината или от упълномощено от него друго длъжностно лице, най-често еколога на общината. Орган за контрол по изпълнение на Програмата е Общинският съвет.

Кметът на общината информира ежегодно Общинския съвет и обществеността за изпълнението на програмата през предходната календарна година. За целта се изготвя Отчет за изпълнение на Програмата за предходната година, който се представя **в срок до 31 март** и се публикува на Интернет страницата на общината. Копие от отчета се изпраща на РИОСВ – Варна. Препоръчва се Годишният доклад да съдържа информация за: Същността на общинската политика за опазване на околната среда; Напредъка по изпълнението на целите, приоритетите и мерките; Възникналите проблеми и предприетите мерки за тяхното решаване; Осъществените мероприятия за осигуряване на информация и публичност на действията по изпълнение на политиката.

За осъществяване на мониторинга се използват следните документи: Въпросници; Анкети; Протоколи от провеждане на публични мероприятия; Мониторингови доклади. Контролът като основна функция на системата за управление има за цел да създаде условия за подобряване работата на общинската администрация и за формулиране на правилни управленски решения.

Предвид разпределението в обхвата на работа и функционалните задачи, присъщи на контрола, неговата основна задача е свързана с осигуряване на законосъобразност при изпълнението на политиките за опазване на околната среда, както и целесъобразност изразяваща се в процеса на детайлизирано проследяване работата по изпълнение на ангажиментите на длъжностните лица по тази политика. Същностната характеристика дефинираща обхвата и съдържанието на контролния процес във висока степен се определя от съществуващите законови изисквания за законосъобразност в публични институции и органи на местната власт.

Община Шабла има разработена и функционираща вътрешна система за финансово управление и контрол, която на практика покрива изискванията за контрол върху законосъобразността на прилаганите инструменти при изпълнение на общински политики. В този смисъл съществуващите субекти на контрол, вътрешни за общината и техните правомощия се уреждат от действащата вътрешна система за финансово управление и контрол. Формите и методите на работа за тях се предопределят от нормативните изисквания.

Реализирането на ПООС на община Шабла е непрекъснат процес на изпълнение на дейностите, наблюдение, контрол и актуализация. Отчита се натрупания опит, трудностите и неуспехите, извършват се корекции на съществуващите вече насоки за развитие в посока към адаптиране на новите обстоятелства и промени във вътрешната и външна среда.

Главните рискове за постигането на стратегическите цели са свързани с комплекс от фактори, които до голяма степен са трудно предвидими в бъдещето. Това означава, че реализацията на програмата трябва да бъде непрекъснат процес на наблюдение, контрол и актуализация, анализ и корекции при грешки, трудности и неуспехи за адаптиране на планираните дейности към новите обстоятелства и пазарни условия. Основните компоненти на Програмата за опазване на околната среда (визия, цели, приоритети и мерките в плана), имат за цел да дадат преди всичко перспективи и насоки за развитие, но нямат задължителен характер. Тези компоненти не ограничават възможността да бъдат разработвани, предлагани и реализирани и други практически мерки, програми и дейности, стига да са финансово и организационно обезпечени.

РАЗДЕЛ VIII. НОРМАТИВНА И СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА

- Интегриран план в областта на енергетиката и климата в Република България 2021-2030 г.
- Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие 2030 г.
- Национален план за управление на отпадъците в Република България 2021–2028 г.
- Стратегия и план за действие за преход към кръгова икономика на Република България за периода 2021–2027 г.
- Националната програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух 2018-2024 г.
- Националната програма за контрол на замърсяването на въздуха 2020-2030 г.
- Национална стратегия за намаляване на риска от бедствия 2018-2030 г.
- Национална програма за развитие: България 2030
- Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
- Национална програма за приоритетно изграждане на селищни пречиствателни станции за отпадъчни води
- Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
- Национална програма за предотвратяване на образуването на отпадъци
- Стратегия на ЕО относно бъдещото управление на битовите отпадъци
- Пътната карта за ефективно използване на ресурсите в Европа
- Зелена книга за Европейска стратегия за пластмасовите отпадъци в околната среда
- Директива 2008/98/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 19 ноември 2008 г. с посл. изм. (Директива (ЕС) 2018/851) относно отпадъците и за отмяна на определени директиви и Регламент (ЕО) № 1013/2006 за трансграничен превоз на отпадъци.
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда.
- Директива 2006/66/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 6 септември 2006 г. относно батерии и акумулатори и отпадъци от батерии и акумулатори и за отмяна на Директива 91/157/ЕИО;
- Директива 2012/19/ЕС относно отпадъци от електрическо и електронно оборудване;
- Директива 94/62/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 20 декември 1994 г. относно опаковките и отпадъците от опаковки;
- Директива (ЕС) 2019/904 Европейския парламент и на Съвета от 5 юни 2019 година относно намаляването на въздействието на определени пластмасови продукти върху околната среда; Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 18 септември 2000 г. относно излезлите от употреба моторни превозни средства;
- Директива 75/439/ЕИО относно отработени масла;
- Директива 2020/362/ЕС на Комисията от 17 декември 2019 г. за изменение на приложение II към Директива 2000/53/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно излезлите от употреба превозни средства;
- Директива 96/59/ЕО на Съвета от 16 септември 1996 г. за обезвреждането на полихлорирани бифенили и полихлорирани терфенили;
- Директива 86/278/ЕИО на Съвета от 12 юни 1986 г. за опазване на околната среда, и по-специално на почвата, при използване на утайки от отпадъчни води в земеделието;
- Директива 78/176/ЕИО на Съвета от 20 февруари 1978 г. относно отпадъците от производство на титанов диоксид;
- Директива за индустриални емисии 2010/75/ЕС /относно изгаряне на отпадъци и изисквания за комплексни разрешителни за определени инсталации за третиране на отпадъци/;
- Директива 91/271/ЕИО за пречистването на градските отпадъчни води;

- Директива 99/31/ЕС за депониране на отпадъци;
- Директива 2004/35/ЕО от 21 април 2004 г. относно екологичната отговорност по отношение на предотвратяването и отстраняването на екологични щети.
- Директива 85/337/ЕЕС относно оценката на въздействието върху околната среда, изменена с Директива 97/11/ЕС, изменена и допълнена с Директива 2003/35/ЕС относно участието на обществеността при изготвянето на някои планове и програми, касаещи околната среда 31985L0337 31997L0011 32003L0035.
- Директива 90/313/ЕЕС относно достъпа до информация за състоянието на околната среда, отменена с Директива 2003/4/ЕС относно достъпа на обществеността до информация 31990L0313 32003L0004.
- Директива 2001/42/ЕС за оценка на въздействието на някои планове и програми върху околната среда 32001L0042.
- Директива 2008/50/ЕО от 21 май 2008 г. относно качеството на атмосферния въздух и за почист въздух за Европа
- Директива 2004/107/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 15 Декември 2004 година относно съдържанието на арсен, кадмий, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух.
- Директива 2001/80/ЕС относно ограничаване на емисиите от определени замърсители, изпускани в атмосферния въздух от големите горивни инсталации.
- Директива 94/63/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при съхранение и превоз на бензини между терминали и бензиностанции 31994L0063.
- Директиви 98/70/ЕС , изменена и допълнена с Директива 2003/17/ЕС относно нормите за съдържание на вредни вещества в бензините, газьола за промишлени и комунални цели и дизеловото гориво 31998L007032003L0017.
- Директиви 99/32/ЕС относно намаляване съдържанието на сяра в определени течни горива 31999L0032.
- Директива 2005/33/ЕС, изменяща Директива 99/32/ЕС.
- Директива 99/13/ЕС за ограничаване на емисиите от ЛОС при определени промишлени дейности 31999L0013.
- Директива 2004/42/ЕО от 21 април 2004 година относно намаляването на емисиите от летливи органични съединения, които се дължат на използването на органични разтворители в някои лакове и бои и в продукти за пребоядисване на превозните средства и за изменение на Директива 1999/13/ЕО.
- Директива 97/68/ЕС относно мерките за ограничаване на замърсяването на атмосферния въздух с газо- и прахообразни замърсители от двигатели, инсталирани в извънпътни машини.
- Рамкова Директива 2000/60/ЕС за водите 32000L0060.
- Директива 2006/7/ЕС относно управление на качеството на водите за къпане, отменяща Директива 76/160/ЕЕС 32006L0007.
- Директива 76/160/ЕЕС относно качеството на водите за къпане:31976L0160.
- Директива 98/83/ЕС относно качеството на водите, предназначени за консумация от човека 31998L0083.
- Директива 75/440/ЕЕС относно изискванията за качеството на повърхностните води, предназначени за питейно битови водоснабдяване, изменена от Директиви 79/869/ЕЕС и 91/692/ЕЕС:31975L0440 31979L0869 31991L0692.
- Директива 91/271/ЕЕС относно пречиствателните станции за отпадъчни води от населени места, изменена с Директива 98/15/ЕЕС:31991L0271 31998L0015.
- Директива 91/676/ЕЕС относно защита на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници 31991L0676.

- Директива 80/68/ЕЕС за защита на подземните води от замърсяване с опасни вещества, изменена от Директива 91/692/ЕЕС:31980L0068 и 31991L0692 и Директива 2006/118/ЕО за опазване на подземните води от замърсяване и влошаване на състоянието им
- Директива 2006/11/ЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни директиви, отменяща Директива 76/464/ЕЕС 32006L0011.
- Директива 76/464/ЕЕС за замърсяването на водите с опасни вещества и 7 дъщерни към нея, всички изменени от Директива 91/692/ЕЕС 31976L0464 31991L0692.
- Директива 92/43/ЕЕС относно съхранението на природните местообитания и на дивата флора и фауна 31992L0043.
- Директива 79/409 за съхранението на дивите птици 31979L0409
- Директива 1999/22/ЕС относно отглеждането на диви животни в зоологическите градини.
- Директива 96/82/ЕЕС относно контрола на големите аварии с опасни химикали 31996L0082.
- Директива 2003/105/ЕС на Европейския Парламент и на Съвета от 16 декември 2003 изменяща Директива на Съвета 96/82/ЕС за контрол на големите аварии с опасни вещества 32003L0105.
- Рамкова Директива 2000/14/ЕС относно шумовите емисии на съоръжения, предназначени за употреба извън сградите 32000L0014.
- Директива 2002/49/ЕС за оценка и управление на шума в околната среда 32002L0049.
- Конвенция за опазване на дивата европейска флора и фауна и природните местообитания (Бернска), ратифицирана на 25.01.1991 г., в сила за Р България от 01.05. 1991 г., обн. ДВ, бр. 23/1995 г.
- Конвенция за биологичното разнообразие е ратифицирана на 29.02.1996 г., в сила за РБългария от 16.07.1996, обн. ДВ, бр.19/1999 г.
- Конвенция по влажните зони с международно значение, по-специално като местообитания за водолюбива птици (Рамсарска), ратифицирана, в сила за РБългария от 24.01.1976 г., обн. ДВ, бр. 56/10.07.1992 г.
- Конвенция по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (Вашингтонска, СІТЕС), ратифицирана през 1990 г., в сила за Р България от 16.04.1991 г., обн. ДВ, бр. 6/1992 г.
- Конвенция за защита на световното културно и природно наследство, ратифицирана и влязла в сила за България през 1976 г.
- Конвенция за защита на мигриращите видове (Бонска), ратифицирана със закон - ДВ, бр. 69/1999 г., обн. в ДВ, бр. 16/2000 г., в сила от 01.11.1999 г.
- Закон за опазване на околната среда
- Закон за водите
- Закон за управление на отпадъците
- Закон за чистотата на атмосферния въздух
- Закон за почвите
- Закон за защита от шума в околната среда
- Закон за подземните богатства
- Закон за опазване на земеделските земи
- Закон за биологичното разнообразие
- Закон за лечебните растения
- Закон за защитените територии
- Закон за защита на растенията
- Закон за защита на животните
- Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати
- Закон за устройство на територията

- Закон за местните данъци и такси
- Закон за ратификация на Базелската Конвенция за контрол на трансграничното движение на опасни отпадъци и тяхното обезвреждане
- Наредба №7 от 22 декември 2003 г. с посл. изм. ДВ. бр.21 от 1 Март 2013 г. за правила и нормативи за устройство на отделните територии и устройствени зони;
- Наредба №7 от 3 май 1999 г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух;
- Наредба №12 от 15 юли 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен, въглероден оксид и озон в атмосферния въздух;
- Наредба №11 от 14 май 2007 г. за норми за арсен, кадмий, живак, никел и полициклични ароматни въглеводороди в атмосферния въздух, доп. и изм. ДВ бр. 25/2017 г., в сила от 24.03.2017 г.;
- Наредба №1 от 10 октомври 2007 г. за проучване, ползване и опазване на подземните води;
- Наредба №2 от 13 септември 2007 г. за опазване на водите от замърсяване с нитрати от земеделски източници;
- Наредба №3 от 16 октомври 2000 г. за условията и реда за проучване, проектиране, утвърждаване и експлоатация на санитарно-охранителните зони около водоизточниците и съоръженията за питейно-битово водоснабдяване и около водоизточниците на минерални води, използвани за лечебни, профилактични, питейни и хигиенни нужди;
- Наредба №1 от 11 април 2011 г. за мониторинг на водите;
- Наредба №6 от 9 ноември 2000 г. за емисионни норми за допустимото съдържание на вредни и опасни вещества в отпадъчните води, зауствани във водни обекти;
- Наредба №9 от 16 март 2001 г. за качеството на водата, предназначена за питейно-битови цели;
- Наредба №2 от 8 юни 2011 г. за издаване на разрешителни за заустване на отпадъчни води във водни обекти и определяне на индивидуалните емисионни ограничения на точкови източници на замърсяване;
- Наредба №12 от 18 юни 2002 г. за качествените изисквания към повърхностни води, предназначени за питейно-битово водоснабдяване;
- Наредба за ползването на повърхностните води, обн. ДВ бр. 100 от 16 декември 2016 г.
- Наредба №26 за рекултивация на нарушени терени, подобряване на слабопродуктивни земи, отнемане и оползотворяване на хумусния пласт;
- Наредба № 1 от 04 юни 2014 г. за реда и образците, по които се предоставя информация за дейностите по отпадъците, както и реда за водене на публични регистри. Наредбата определя изискванията за предоставяне на информация на НСИ и ИАОС относно отпадъците и съоръженията и инсталациите за отпадъци, вкл. информация от общините.;
- Наредба №2 от 23.07.2014 г. за класификацията на отпадъците. Наредбата въвежда европейската класификация на отпадъците, задължителна за прилагане и от общините;
- Наредба №4 от 5.04.2013 г. за условията и изискванията за изграждането и експлоатацията на инсталации за изгаряне и инсталации за съвместно изгаряне на отпадъци;
- Наредба № 6 Обн. ДВ. бр.80 от 13 Септември 2013 г. за условията и изискванията за изграждане и експлоатация на депа и на други съоръжения и инсталации за оползотворяване и обезвреждане на отпадъци;
- Наредба №7 от 24.08.2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят площадките за разполагане на съоръжения за третиране на отпадъци;
- Наредба №7 от 19.12.2013 год. за реда и начина за изчисляване и определяне размера на обезпеченията и отчисленията, изисквани при депониране на отпадъци;
- Наредба за разделно събиране на биоотпадъци и третиране на биоразградимите отпадъци, Приета с ПМС № 20 от 25.01.2017 г., Обн. ДВ. бр.11 от 31 Януари 2017 г.;

- Наредба за управление на строителните отпадъци и за влагане на рециклирани строителни материали, Обн. ДВ. бр.98 от 8 Декември 2017 г.;
- Наредба за опаковките и отпадъците от опаковки Обн. ДВ. бр.85 от 6 Ноември 2012г.;
- Наредба за изискванията за третиране и транспортиране на производствени и опасни отпадъци Обн. ДВ. бр.29 от 30 Март 1999 г.;
- Наредба за реда и начина за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води чрез употребата им в земеделието Обн. ДВ. бр.63 от 12 Август 2016 г.;
- Наредба за отработените масла и отпадъчните нефтопродукти - 08.01.2013 г.;
- Наредба за излезлите от употреба моторни превозни средства, Обн. ДВ. бр.7 от 25 Януари 2013 г.;
- Наредба за излязлото от употреба електрическо и електронно оборудване, Обн. ДВ. бр.100 от 19 Ноември 2013 г.;
- Наредба за батерии и акумулатори и за негодните за употреба батерии и акумулатори, Обн. ДВ. бр.2 от 8 Януари 2013 г.;
- Наредба за изискванията за третиране на излезли от употреба гуми, Обн. ДВ. бр.73 от 25 Септември 2012 г.;
- Наредба №3 от 1 август 2008 г. за нормите за допустимо съдържание на вредни вещества в почвите;
- Наредба за инвентаризацията и проучванията на площи със замърсена почва, необходимите възстановителни мерки, както и поддържането на реализираните възстановителни мероприятия, обн. ДВ бр. 15 от 16 февруари 2007 г.;
- Наредба №4 от 12 януари 2009 г. за мониторинг на почвите;
- Наредба №2 от 20 януари 2004 г. за привалата и изискванията за събиране на билки и генетичен материал от лечебни растения, обн. ДВ бр. 14 от 29 февруари 2004 г.;
- Наредба №5 от 19 юли 2004 г. за изискванията, на които трябва да отговарят билкозаготвителните пунктове и складовете за билки;
- Наредба за разработване на планове за управление на защитени територии;
- Наредба №54 от 13 декември 2010 г. за дейността на националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда, обн. ДВ бр.3 от 11 януари 2011 г.;
- Наредба №6 от 26 юни 2006 г. за показателите за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението;
- Наредба за изграждане, експлоатация и развитие на национална автоматизирана система за непрекъснат контрол на радиационния гама-фон в Република България;
- Наредба за радиационна защита при дейности с източници на йонизиращи лъчения;
- Наредба №9 от 14 март 1991 г. за пределно допустими нива на електромагнитни полета в населени територии и определяне на хигиенно-защитни зони около излъчващи обекти;
- Наредба за условията и реда за извършване на екологична оценка на планове и програми, Обн. ДВ. бр.57 от 2 Юли 2004 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка на въздействието върху околната среда, Обн. ДВ. бр.25 от 18 Март 2003 г.;
- Наредба за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони Приета с ПМС № 201 от 31.08.2007 г., обн., ДВ, бр. 73 от 11.09.2007 г., в сила от 11.09.2007 г.;

- Указания на Министерството на околната среда и водите относно структурата и съдържанието на общинските програми за опазване на околната среда
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Североизточен район 2021-2027 г.
- Наредба за управление на отпадъците на територията на община Шабла;
- Наредба за изграждане и опазване на зелената система на територията на община Шабла;
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Шабла;
- Наредба № 1 за осигуряване на обществения ред, осъществяване и поддържане чистотата в личните дворове и обществените места на територията на община Шабла;
- Наредба за определяне обема на животновъдната дейност, местата и реда за отглеждане на селскостопанските животни на територията на община Шабла;
- Наредба за принудително изпълнение на заповеди за поправка, заздравяване или премахване на строежи или части от тях.

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ, ФИГУРИТЕ, СХЕМИТЕ

Таблица 1: Разстояния в км. от гр. Шабла до всички населени места в общината

Таблица 2: Баланс на територията на община Шабла (дка)

Таблица 3: Температура на въздуха – средномесечни и годишни (°C)

Таблица 4: Средномесечна сума на валежите, мм

Таблица 5: Максимална скорост на вятъра [м/сек] с различна обезпеченост

Таблица 6: Население в община Шабла 2015 – 2020 г.

Таблица 7: Население под, в и над трудоспособна възраст по пол 2018 - 2020 г.

Таблица 8: Население по възрастови групи в община Шабла 2016-2020 г.

Таблица 9: Естествен прираст на населението на община Шабла 2014-2020 г.

Таблица 10: Заселени, изселени и механичен прираст в община Шабла 2014-2020 г.

Таблица 11: Население по постоянен и настоящ адрес в община Шабла към 31.12.2014 и 2020 г.

Таблица 12: Брой нефинансови предприятия по основни икономически дейности 2014-2019 г.

Таблица 13: Основни икономически показатели на отчетените нефинансовите предприятия в община Шабла 2014-2019 г.

Таблица 14: Групи предприятия в община Шабла, според заетите в тях лица

Таблица 15: Средна брутна годишна работна заплата в Шабла 2017-2019 г.

Таблица 16: Земеделски стопани в община Шабла 2015-2020 г.

Таблица 17: Брой отглеждани животни в община Шабла 2016 – 2020 г.

Таблица 18: Разпределение на горските площи на община Шабла по вид собственост

Таблица 19: Леглова база спрямо вида на категоризираните места за настаняване към 2020 г.

Таблица 20: Категоризирани заведения за хранене и развлечения по вид и капацитет

Таблица 21: Преминали туристи и регистрирани нощувки в община Шабла 2016-2020 г.

Таблица 22: Повърхностни водни тела на територията на община Шабла

Таблица 23: Местонахождения и кратка характеристика на по-значимите сухи дърета на територията на общината

Таблица 24: Средномесечни и средногодишни температури [°C] на морската вода.

Таблица 25: Състояние на повърхностни водни тела в община Шабла към 2019 г.

Таблица 26: Обекти от критичната инфраструктура в община Шабла

Таблица 27: Подземни водни тела на територията на община Шабла

Таблица 28: Цели за опазване на околната среда на подземните водни тела

Таблица 29: Състояние на водата за питейно-битови цели в община Шабла 2016-2020 г.

Таблица 30: Зелена система на община Шабла

Таблица 31: Количества генерирани смесени битови отпадъци 2017-2020 г. в тона

- Таблица 32: Справка за количествата отпадъци от община Шабла през 2020 г. в тона
Таблица 33: Морфологичен състав на смесените битови отпадъци към 2019 г.
Таблица 34: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците
Таблица 35: Референтни стойности на морфологичния състав на отпадъците, съгласно Методиката от НПУО 2014-2020 г.
Таблица 36: Количествата разделно събрани отпадъци от опаковки в община Шабла 2017-2020 г.
Таблица 37: Показатели за шум, съгласно Наредба №6 от 26.06.2006 г.
Таблица 38: План-сметка за дейностите по поддържане на чистотата в община Шабла за 2020 г.
Таблица 39: Справка за приходите от ТБО и разходите за управление на отпадъци 2016– 2020 г.

- Фиг. 1: Карта на област Добрич
Фиг. 2: Карта на община Шабла
Фиг. 3: Селищна мрежа на община Шабла
Фиг. 4: Почвено-географско райониране на територията на България
Фиг. 5: Средни годишни температури и валежи в община Шабла
Фиг. 6: Количество на валежите в община Шабла
Фиг.7: Роза на ветровете в община Шабла
Фиг.8: Карта на РДГ – Добрич
Фиг.9: Средномесечна стойност на солеността [%o] на морската вода в станциите Шабла и Калиакра
Фиг.10: Морска интрузия на ПВТ с код BG2G000000N044
Фиг.11: Почвени групи разпространени на територията на община Шабла
Фиг.12: Картохема на районите по степен на проява на ветрова ерозия в РБългария
Фиг.13: Разпределение на риска от площна водна ерозия на почвата на територията на РБългария

- Графика 1: Разпределение на площта на община Шабла по видове територии
Графика 2: Динамика на населението в община Шабла 2014-2020 г.

СПИСЪК НА ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БД	Басейнова дирекция
ВиК	Водоснабдяване и канализация
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ПСОВ	Пречиствателни станции за отпадни води
ДБ	Държавен бюджет
ДЛС/ДГС	Държавно ловно/горско стопанство
ЕРЕВВ	Европейския регистър на емисиите на вредни вещества
ЕРИПЗ	Европейски регистър за изпускане и пренос на замърсители
ЕО	Екологична оценка
ЕС	Европейски съюз
ЗБР	Закон за биологичното разнообразие
ЗВ	Закон за водите
ЗЗВВХВПШ	Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества, препарати и продукти
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗЗТ	Закон за защитени територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух

ИАОС	Изпълнителна агенция по околна среда
ИЕО	Индивидуални емисионни ограничения
ИУЕЕО	Излязло от употреба електрическо и електронно оборудване
ИУМПС	Излезли от употреба моторни превозни средства
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КР	Комплексни разрешителни
ЛУП	Лесоустройствен план
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НДНТ	Най-добри налични техники
НПОБР	Национален план за опазване на биологичното разнообразие
НПО	Неправителствени организации
НПУО	Национален план за управление на отпадъците
НСОБР	Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие
НСОСПД	Национална стратегия по околна среда и План за действие
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ОБ	Общински бюджет
ПДК	Пределно допустими концентрации
ПООС	Програма за опазване на околната среда
ПУО	Програма за управление на отпадъците
ПУДООС	Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
РИОСВ	Регионална инспекция за околна среда и води
СИР	Североизточен район
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СПРЗСР	Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони
ТБО	Твърди битови отпадъци/такса „битови отпадъци“
dka	Декар
ха	Хектар
t	Тон

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 - Раздел „Лечебни растения“ към Програма за опазване на околната среда на община Шабла 2021-2028 г.